Xhafer Durmishi

SKENDER

VEPRA
10

FILHARMONIA
E
JUSUF GËRVALLËS

Busulla e Jusuf Gërvallës

KAQUROTKUQËT DHE TERRI I PULAVE

1. FRONTI I KUQ
    - -1. "PROGRAMI I FRONTIT TË KUQ" i Ibrahim Kelmendit
    - -2. PROGRAMI I FRONTIT TË KUQ nga libri Atentatet i Ibrahim Kelmendit
    - -3. Programi i FRONTIT TË KUQ - nga libri LEVIZJA i Bedri Islamit
    - -4. Ibrahim Kelmendi për pikëpamjet e Jusuf Gërvallës
    - -5. Ibrahim Kelmendi për karakterin e Jusuf Gërvallës

    DO TA DISKREDITOJA EDHE PËR SË VDEKURI PËR TË PABESË E INTRIGANT
    - -6. Metush Dajkoci, Mulla Rama dhe Daja Ramë

2. PARTIA KOMUNISTE NUK IDENTIFIKOHET ME PARTITË KOMUNISTE
    -1. Metush Dajkoci dhe Daja Dul (Abdullah)
3. KEQPËRDORIMI I MARKSIZMIT KUNDËR KOMUNISTËVE HEGJEMON TË ORGANIZATËS MARKSISTE-LENINISTE TË KOSOVËS (OMLK)
    -1. KOMUNISTËT RUANIN ROLIN HEGJEMON
    -2. PERSPEKTIVA E HEGJEMONIZMIT TË PAPRANUESHËM
    -3. Përmes ngjyrimit ideologjik të cilit i ka dalë boja
    -4. Përjashtonte instalimin – Është instaluar
    -5. KOMUNISTËT E KEQPËRDORIN MARKSIZMIN KUNDËR KOMUNISTËVE HEGJEMON
    -6. Regjimi socialist po luftohej me socializëm
    -7. Komunistët të cilët ia bënë varrin shoqërisë socialiste
    -8. Nuk u për-puthet ideologjia - E kujtoj atë takim
    -9. Krimet e kuqe
    -10. Metush Dajkoci dhe Daja Sejdë

MERITAT E METUSH KRASNIQIT

1. As trekëndëshi dhe as segmenti
2. BALLAFAQIME PËR JUSUF GËRVALLËN
    -1. E KISHA NJË FIJE MERITE PËR KËTË RAHATI
    -2. TURP MBI TURP ËSHTË PËR ÇDO NJERI
    -3. TË TILLËT DHE TË TILLAT NËSE S'PENDOHEM ME ZEMËR, EMËR E SHPIRT
    -4. UNË E KAM NJOFTUA SABRI NOVOSELLËN ME JUSUF GËRVALLËN
    -5. EMRIN MOS IA PËRMENDNI - PËRMENDJA EMRIN
    -6. NUK E KAM NJOHUR TË PAINFEKTUARIN NGA IDEOLOGJIA E DJALLIT TË MALLKUAR
    -7. NË DYQANIN E SABRIUT E KAM TAKUAR METUSH KRASNIQIN
    -8. SABRIUT, SHEFQETIT DHE JUSUFIT - METUSHI IU KA THËNË
    -9. KUR DOLI NGA BURGU I PARË – KUR DOLI NGA BURGU I DYTË
    -10. KËRKONI FALJE ZOTIT, POPULLIT DHE ETNISË
3. SELATIN NOVOSELLA PËR METUSH KRASNIQIN
4. Hydajet Hyseni për Metush Krasniqin-Dajkocin dhe Dajën Sejdë
5. PAJTOHET ME TEZAT E KOMUNISTËVE HEGJEMON
6. NUK I KUNDËRSHTON TEZAT E KOMUNISTËVE HEGJEMON
7. SABRI NOVOSELLA PËR METUSH KRASNIQIN
8. TRURI, DORA E DJATHTË DHE DORA E TAHRETIT
    -1. MË KISHTE KËSHILLTARIN E PARË SHPIRTROR
    -2. KËTA ISHIN DORA E DJATHTË E METUSH KRASNIQIT – DAJKOCI
    -3. E KISHTE PASUR DORË TË DJATHTË GJATË TËRË KOHËS
    -4. DORA E TAHRETIT DHE FITIMI I AHRETIT

HARMONIA TEK JUSUF GËRVALLA

1. Trokitje në derë apo shkelmim i derës
2. Liria s'ka çmim
3. Rinia përparimtare - rezervë e pashtershme
4. Aspekte ekonomike
    -1. Dasma e barbarit mbi kufomën e të stërmunduarit

    -2. Ç'thonë kronikat e vjetra dhe të rejat?
    -3. "BASHKJETESA" E XHELATIT ME VIKTIMËN
    -4. REKUIEM PËR NJË MONARK
    -5. NJË VARIANT LEXIMI
5. Bashkëpunimi internacionalist i forcave tona çlirimtare
6. Letër e hapur popujve të Jugosllavisë
7. Na habit qëndrimi i pacipë
8. Femra
    -1. IK O NATË PO KËNDON AGIMI
    -2. S'e ka të gjatë robëria
    -3. NË VEND TË URIMIT
9. Poezia e vetme
10. Nuk do të thotë se je devalvuar
    -1. Letër një shoqi intelektual
    -2. KORRESPONDENTI POPULLOR

ORGANIZATA DHE ORGANIZATORI

Busulla e Jusuf Gërvallës

Ideologjikisht, ngjarja më e rëndësishme në mes kohës së Jusuf Gërvallës, si ideator i çështjes shqiptare nën Jugosllavi (14 dhjetor 1979 - 17 janar 1982) e deri në kohën e tanishme, është shembja e Murit të Berlinit më 9 Nëntor 1989. Shembja e Murit të Berlinit, për shumë njerëz ishte ditë e agimeve të mëdha, ditë e lindjes së diellit. Tronditja dhe tërmeti i shkaktuar nga shembja e Murit të Berlinit, për kaqurotkuqët ("komunistët" e "marksistë-leninistët") e Kosovës, paraqet çorientimin, çoroditjen, muzgun, perëndimin e diellit dhe fillimin e epokës së territ të pulave. Gjatë kësaj periudhe të territ të pulave, të gjithë kaqurotkuqët janë duke u deklaruar, e duke u përbe se e kanë luftuar sistemin komunist dhe diktaturën komuniste, se si kaqurotkuq të vërtetë nuk e kanë identifikuar veten me partitë komuniste, se e kanë luftuar sistemin socialist, se ia kanë ndërruar kahjen shoqërisë socialiste.

Trajtimi im në këtë pikë kufizohet vetëm në disa çështje teorike, dhe atë vetëm sa për të mundësuar kuptimin më të mirë apo më të lehtë të kapitullit "Kaqurotkuqët dhe terri i pulave".

Jusuf Gërvalla, ideologjikisht e ka konsideruar veten marksist. Kjo punë është e vulosur përjetësisht me gjakun e tij dhe nuk mund të ndryshoj as me luftën e "komunistëve" që e RUAJN rolin HEGJEMON, dhe të askujt tjetër. Çështja delikate që shtrohet është sqarimi i kthjelltësisë - syshqiponjë të Jusuf Gërvallës dhe krahasimi me kaqurotkuqët e territ të pulave.

Kalemxhinjtë e borgjezisë, të gjitha shtetet njëpartiake, pas luftës së dytë botërore i kanë njohur shtetet "socialiste" me ato etiketa të cilat ato (shtetet "socialiste") ia kanë ngjitur vetes. Përçarjet dhe fërkimet e vendeve të ndryshme me Moskën, Bota Perëndimore nuk është munduar t'i quaj ndryshe, apo t'ua ndërroj etiketimet. Përkundrazi, ka qenë interesi që vendi të vazhdoj të quhet socialist edhe komunist edhe pas pavarësimit nga Moska. Kjo taktikë është përdorur në maksimum sidomos në rastin e Jugosllavisë. Dënimi i Jugosllavisë si agjenturë e kapitalit perëndimor nga Bashkimi Sovjetik, përbën stërvitjen më serioze të komunistëve shqiptar në luftë kundër revizionizmit. Imitimet dhe mbështetja teorike në këtë çështje, luftën kundër revizionizmit, është lufta e Leninit kundër Internacionales së Dytë. Me kalimin e provës së parë dhe viteve, Partisë së Punës së Shqipërisë (PPSH) i shishmohet tej mase, lufta kundër revizionizmit, sa në fund të viteve 1970-të, Shqipëria e konsideron veten si vendin e vetëm socialist në botë, ndërsa të gjitha vendet tjera, aleate të dikurshme, i konsideron si vende revizioniste. Shqipëria e konsideron veten si i vetmi vend komunist, i rrethuar nga bllokada imperialisto-revizioniste, dhe si i tillë Atdhe i proletariatit botëror. Populli i Kosovës, sidomos rinia i ekspozohen fuqishëm kësaj propagande, këtij këndvështrimi mbi klasat dhe interesat e tyre në botë. Në këtë drejtim ndikohet edhe Jusuf Gërvalla, i cili armatoset me një strukturë dialektike të të menduarit, me një aparat kritik të analizave marksiste, sipas të cilit etiketimet, forma, frazeologjia jo gjithmonë përputhen me përmbajtjen. Në këtë drejtim tek Jusufi, përveç influencave nga Shqipëria, ndikon edhe përgatitja e tij e gjerë kulturore dhe gjendja e popullit, në pikëpamje ekonomiko-shoqërore.

I armatosur me qëndrimin kritik, dhe me pikëpamje marksiste, Jusuf Gërvalla, prej orëve të para në Gjermani e deri në çastin e vdekjes, nuk bën asnjë gabim në pikëpamje ideore, për asnjë moment të vetëm nuk bien në kundërthënie me vetveten, nuk kurthohet në asnjë mënyrë me fjalët e veta. Çdo fjalë e shkruar prej tij është në harmoni të plotë me njëra tjetrën. Është kjo harmoni e plotë e pastruar prej çdo kundërthënie, prej çdo korrozioni që e tërbon Jugosllavinë e asaj kohe dhe agjentët e saj. Tërbimi i UDB-së dhe agjentëve të saj kundër Jusuf Gërvallës sa ka qenë i egër më 1980-1982, po aq i egër e me po aq intensitet bëhet edhe në kohën e tanishme.

Në këtë mënyrë, Jusuf Gërvalla, në bazë të edukatës së tij kombëtare e marksiste, nuk e konsideron Jugosllavinë për asnjë çast si shtet komunist e as socialist, as Lidhjen Komuniste të Jugosllavisë (LKJ) si organizatë komuniste, por vetëm si revizioniste e deri te fashiste.

Abusus not tollit usum

(Keqpërdorimi nuk e përjashton përdorimin)

Këtu nuk dua të ndalem gjatë për keqpërdorimet e krimet në emër të socializmit e marksizmit, por vetëm dua të marrë disa shembuj analog që përputhen me shprehjen *Abusus not tollit usum.* I pallogaritshëm është numri i krimeve që janë bërë në emër të lirisë, por prapë se prapë njerëzit luftojnë për liri dhe nuk thonë se nuk duami liri pasi janë bërë shumë keqpërdorime në emër të saj. I pallogaritshëm është numri i krimeve dhe mallkimeve që janë bërë e bëhen çdo ditë në emër të Zotit, po prapë se prapë ka aq shumë njerëz që gjejnë ngushëllim në besimet e tyre dhe në përkufizimet e tyre për Zotin. Rendi i shembujve të ngjashëm mund të radhitet edhe më gjatë. Në këtë mënyrë Jusuf Gërvalla nuk ka nevojë të ndihet keq për asnjë fjalë të tij, për shkak të keqpërdorimeve të ideve marksiste nga regjime kriminale që as formalisht ai nuk i ka njohur. Jusuf Gërvalla e ka njohur dhe është frymëzuar nga Partia e Punës, teorikisht, por me praktikat e saj ai nuk ka të bëjë, as nuk mund të identifikohet, ashtu siç nuk ka të bëjë Partia e Punës me praktikat e Jusuf Gërvallës. Ndërgjegjja e Jusuf Gërvallës është e pastër, e kaluara e tij është e pastër, e ardhmja e tij do të jetë e pastër, sepse duart e tij janë të pastra. Trupi i është përgjakur vetëm me gjakun e tij të kuq. Njerëzit e shtypur, më shumë se kurdoherë kanë nevojë për njerëz me duar të pastra ose të përgjakura vetëm me gjakun e tyre të rënë për liri, sepse hordhi e armata të tëra të paguara, luftojnë që çdo herë lufta e tyre (njerëzve të shtypur) të mos ketë histori, të mos ketë të kaluar, të mos ketë të tashme, të mos filloj, dhe nëse është e pamundur të ndalet, atëherë të fillojë çdo herë nga zeroja.

KAQUROTKUQËT
DHE
TERRI I PULAVE

1. FRONTI I KUQ
    -1. "PROGRAMI I FRONTIT TË KUQ" i Ibrahim Kelmendit
    -2. PROGRAMI I FRONTIT TË KUQ nga libri Atentatet i Ibrahim Kelmendit
    -3. Programi i FRONTIT TË KUQ - nga libri LEVIZJA i Bedri Islamit
    -4. Ibrahim Kelmendi për pikëpamjet e Jusuf Gërvallës
    -5. Ibrahim Kelmendi për karakterin e Jusuf Gërvallës
    DO TA DISKREDITOJA EDHE PËR SË VDEKURI PËR TË PABESË E INTRIGANT
    -6. Metush Dajkoci, Mulla Rama dhe Daja Ramë
2. PARTIA KOMUNISTE NUK IDENTIFIKOHET ME PARTITË KOMUNISTE
    -1. Metush Dajkoci dhe Daja Dul (Abdullah)
3. KEQPËRDORIMI I MARKSIZMIT KUNDËR KOMUNISTËVE HEGJEMON TË ORGANIZATËS MARKSISTE-LENINISTE TË KOSOVËS (OMLK)
    -1. KOMUNISTËT RUANIN ROLIN HEGJEMON
    -2. PERSPEKTIVA E HEGJEMONIZMIT TË PAPRANUESHËM
    -3. Përmes ngjyrimit ideologjik të cilit i ka dalë boja
    -4. Përjashtonte instalimin – Është instaluar
    -5. KOMUNISTËT E KEQPËRDORIN MARKSIZMIN KUNDËR KOMUNISTËVE HEGJEMON
    -6. Regjimi socialist po luftohej me socializëm
    -7. Komunistët të cilët ia bënë varrin shoqërisë socialiste
    -8. Nuk u për-puthet ideologjia - E kujtoj atë takim
    -9. Krimet e kuqe
    -10. Metush Dajkoci dhe Daja Sejdë

-1. "PROGRAMI I FRONTIT TË KUQ"
i Ibrahim Kelmendit

I. Kelmendi: *"Këto organizime i udhëhiqnin kryesisht njerëz që dikur i kishin shërbyer UDB-së, pasi ishin arratisur nga Republika e Shqipërisë në RSFJ-në,* ***gjithashtu komuniste****. Ata nuk i kishte penguar* ***terrori komunist*** *i serbomadhit* ***Aleksandër Rankoviç*** *mbi shqiptarët e pushtuar, meqë e kishin pasur atë si një lloj punëdhënësi."* (Epoka e Re, 7 janar 2007)

> **Ibrahim Kelmendi:** *"Sadik, ...Gjithsesi, çdo gjë do nxjerrë koha në dritë, por ti duhet të provosh menjëherë ta përshkruash ngjarjen pastaj*

të shohim: ***ndoshta je i pastër si loti dhe mbetemi shokë të mirë.*** *Për të ardhur gjer tek kjo, do të ishte dashur një sinqeritet i thellë, duke pranuar edhe ndonjë gabim të vogël nga mosdija..." (*Letër për Sadik Blakajn më 21 janar 1981. Marrë nga Faridin Tafallari, Terror-Dhimbje-Qëndresë, Tiranë 1997, faqe 407)

Adem Gashi: *"Nuk thashë kot në fillim ekskursion paranoid, sepse pranë mendimeve-perla të një filozofi të lashtësisë shfaqeshin broçkullat e ndonjë* ***mistreci komunist****..."* (Dyndalla e mendimeve, Hotel Viktoria, 5 shkurt 2007)

Prend Buzhala: *"...parakalojnë revolucionarë, politikanë kafenesh,.. mashtrues e qelepirxhinj të ndryshëm, ...ambasadorë, diplomatë,* ***komunistë e pseudo-ideologji*** *të të gjitha tarafeve..."* (Hotel Viktoria, 5 shkurt 2007)

Salih Kabashi: *"...Miku im, më një nuhatje fantastike, më pat thënë e më vonë edhe e pat shkruar në shtypin slloven, se lider i ardhshëm i Kosovës se re* ***paskomuniste*** *do të ishte Ibrahim Kelmendi."* (Revista Republika nr.3, 2007)

Mustafë Xhemaili: "*Romani "SY" është një tronditje. Apo më mirë të thuhet një ritronditje. Sepse autori do të sjellë Shqipërinë* ***nën diktaturën komuniste*** *nga një këndvështrim i veçantë.*
...Ai aq larg shkon në ëndërrimin e lirisë nën regjimin ***e diktaturës komuniste*** *sa këmbëngulë vazhdimisht se duhej të gjendje një rrugëdalje, një shteg e të dilet në dritën e lirisë.*" (Vlerësime për romanin "SY" të Ardian Kyçykut, 2004)

Mehmet Hajrizi: "*Berat Luzha ka vendosur lidhjet e Organizatës me Partinë* ***Komuniste*** *të Kosovës, që udhëhiqej nga* ***Mustafë Xhemaili*** *e Rrahim Sadiku, të dytë nga Komogllava, komuna e Ferizajt. Një tentim për kontakt kishte edhe me PKMLSHJ, por takimi ka dështuar ngase ata nuk kanë dal në takim.*" (Histori e një Organizate politike dhe demonstratat e vitit 1981, Tiranë 2008, f. 363)

Daut Demaku: "***Dimensioni politik i romanit "Atentatet" është aq i thellë dhe aq domethënës sa iu mbetet studiuesve të rinj që ta zbërthejnë në qetësi, sepse brumi është aq i vërtetë, aq konkret dhe aq i bollshëm sa mjafton për gatime të të gjitha veprave politike, juridike, kriminalistike, psikologjike...***"

-2. PROGRAMI I FRONTIT TË KUQ nga libri Atentatet i Ibrahim Kelmendit

Të gjitha citatet nga libri Atentatet janë të Ibrahim Kelmendit.

"– Tani po e kuptoj egon tënde. Jusufi është detyruar të arratiset. Tani ai do të angazhohet, mendon ti, bashkë me ju, ***kundër pushtetit komunist*** *jugosllav?*
– Dhe kundër pushtimit të Kosovës! – plotësoi Mirani.
– Po, vetëkuptohet! – u përgjigj Renata, duke u ndjerë paksa e bezdisur, përse po i rrinte kaq gati Mirani, kur ajo harronte të saktësonte, se atij i interesonte po aq çlirimi i Kosovës sa edhe luftimi i ***diktaturës komuniste*** *jugosllave."* (Atentatet, f.11*)*

"Shumicën e nëpunësve shqiptarë në Kosovë e gjetiu në Jugosllavi i njoh si atdhetarë, sado që janë të indoktrinuar nga ideologjia ***komuniste*** *jugosllave, e njohur si "titizëm".* (Atentatet, f.28)

"Kështu na është sajuar një shtresë e privilegjuar, një Lidhje Komuniste e organizuar mirë, që ka bërë monopol vetëqeverisjen, ose vetadministrimin, siç i thonë në fjalorin ideologjik ***ala titist****, por, në fakt, Lidhja e Komunistëve ushtron pushtet monist."* (Atentatet, f.28)

*"Mirani kishte marrë fjalën në debatin me Ministrin. Ndër të tjera ai kishte thënë: "Më mirë e kishim ne studentët nën **diktaturën komuniste** në Jugosllavi... Ky, Zotëri Ministër, ndoshta duhet të jetë njëri nga dallimet midis të demokracisë tuaj këtu dhe **diktaturës komuniste** atje!"* (Atentatet, f.72)

*"– Të atyre **dy komunistëve** sllavë nuk i dua, të Shokut Enver po." (*Atentatet, f. 149*)*

*"– Atëherë po të sqaroj, unë **nuk i dua komunistët**, për të mos thënë jam kundërkomunist,"* (Atentatet, f. 150)

*"– I thua vetes **komunist** dhe betohesh në zot!? – e ndërpreu Mirani."* (Atentatet, f.165)

*"Para sa kohe ishte për një blic-vizitë tek unë në Bochum një ilegal, siç po u thuhet, një thatim që me tangarllëk më kritikoi se **nuk qenkam komunist**, se Fronti nuk ka organizim të rrebtë revolucionar, nuk është konspirativ e të tjera." (*Atentatet*, f.201)*

*"Nuk më tregoi se cili ishte, sado thoshte se më njihte, m'i njihte vëllezërit e shokët në Kosovë. Në fund më tha: "Po të vrojtojmë për të ndikuar që të bëhesh **komunist** i disiplinuar. Pastaj do të të pranojmë në radhët e organizimit tonë".*
***Pandeha se mos ishte i OMLK–së.** " (*Atentatet*, f.201)*

*" – Kështu **flasin komunistët**, – ndërhyri Renata, e pakënaqur me shpjegimet e tij.* (Atentatet, f. 221)

*"– Luftë klasash do të bëjmë ne tani? – pyeti Renata me të qeshur. – Ta thashë, kështu **flasin komunistët**."* (Atentatet, f. 222)

*"Sa për gjuhën **e komunistëve**, sikur kemi biseduar dhe jemi dakorduar se nuk jam i tillë." (Atentatet, f.222)*

*"Varfëria dhe papunësia në këto shtete janë të mëdha, sepse borgjezia e kuqe e **drejtuesve komunistë** dhe e pushtetarëve, **po ashtu komunistë**, nuk di të menaxhojë prodhimin."* (Atentatet, f. 222)

"*Shefat e kuq të firmave **janë komunistë** të dëgjueshëm, ndaj janë kaq të prapambetur*." (Atentatet, f.223)

*"– Qenkan të vërteta ato që kam dëgjuar për ty, **se nuk je komunist** i disiplinuar,– tha Kadriu, i pakënaqur me këtë shaka të Miranit."* (Atentatet, f.239*)*

*"– Më fal! Vërtet nuk jam komunist dhe aq më pak komunist i disiplinuar, siç kërkoni **ju komunistët**, sepse atë lloj disipline nuk e pëlqej dhe nuk mund t'i përmbahem.*

*Këtë përcaktim, siç e kam, e kam me qejf dhe prandaj me qejfi shoqëroj bisedat ndonjëherë me shaka. Them se edhe në front përballë armikut luftëtarët bëjnë ndonjë shaka, prandaj jeta nuk duhet të jetë kaq serioze sa e merrni **ju marksistë-leninistët**..."* (Atentatet, f. 239)

*"– Sa shumë ndryshoni! Ai kishte natyrë fodulle dhe gati sa nuk e pata përzënë nga banesa. Nga ai qenke informuar se unë **nuk jam komunist** dhe i disiplinuar.*
Miranit kishte merakun të dinte se cili ishte ai njeri që i kishte folur me kompetenca të mëdha, por me fodullëk edhe më të madh duke pozuar klasikun e marksizëm-leninizmit." (Atentatet, f.241)

LAVDI KOMUNISTIT
DHE ORGANIZATORIT TË
PAEPUR GJER NË FUND
KADR ZEKA

"– Po, kemi biseduar. Lëvizja dhe Fronti kishin përcaktime ideore e politike pluraliste, duke inkuadruar në radhë të tyre çdo emigrant shqiptar, pavarësisht bindjeve ideore, politike e fetare. Pas demonstratave të marsit e prillit të vitit të kaluar, ne pranuam tkurrjen e përcaktimit tonë politik në kërkesë për Republikë të Kosovës në kuadër të Jugosllavisë. ***OMLK-ja kishte përcaktim komunist****.* ***Jashtë Kosovës nuk besoj të ketë pasur anëtarë, pos Kadri Zekës****, ndërsa sa u përket simpatizantëve, ai ka afruar edhe bashkatdhetarë që nuk kanë qenë komunistë." (Atentatet, f. 330)*

"Sigurisht as ai. Keqkuptimet e rastit dhe ndërprerjet e bashkëpunimit kanë qenë në natyrë të punës, pasi ne nuk kemi pasur mendësi moniste, që njëri-tjetrit vetëm t'ia miratonim mendimet, propozimet e veprimet, siç ndodh në organizimet homogjene, njëmendësore, që është ***karakteristikë e sekteve dhe e partive komuniste****, të cilat ndrydhin pluralizmin e mendimit."* (Atentatet, f.365-366)

"– I tillë është. Na arratisi nga Malësia e Tropojës në Kosovë sepse nuk i pëlqente regjimi komunist shqiptar. I manipuluar, mendonte se ***regjimi komunist serb*** *ishte më i mirë."* (Atentatet, f.406)

"Ai më arsyetohet se ka dalë për të luftuar komunistët e Enver Hoxhës." (Atentatet, f.406)

"Por, kur i kundërvihem se a nuk ishte ***komunist edhe krimineli*** *Rankoviç, atëherë ministër i brendshëm i Jugosllavisë, ai hesht i zënë në faj, duke u arsyetuar se nuk dinte shumëçka në atë kohë." (Atentatet, f. 406)*

"Malësorja e Gostivarit, Hana, me shami të havalesë në kokë, gjatë vitit 1981, mblodhi ndihma simbolike në tubimet e gjermanëve, pasi u kishte folur atyre për gjendjen e rëndë në Kosovë dhe për domosdoshmërinë e çlirimit të Kosovës nga pushtimi serb dhe nga ***diktatura komuniste****."* (Atentatet, f. 410)

"– ***Komunistë*** *janë edhe ..., Xhafari...".* f.449

"– Por, Jusufi nuk ka qenë ***komunist.****"* (Atentatet, f.449)

Ibrahim Kelmendi: *"Sadik, ...Gjithsesi, çdo gjë do nxjerrë koha në dritë, por ti duhet të provosh menjëherë ta përshkruash ngjarjen pastaj të shohim:* ***ndoshta je i pastër si loti dhe mbetemi shokë të mirë.*** *Për të ardhur gjer tek kjo, do të ishte dashur një sinqeritet i thellë, duke pranuar edhe ndonjë gabim të vogël nga mosdija..."* (Letër për Sadik Blakajn më 21 janar 1981. Marrë nga Faridin Tafallarit, Terror-Dhimbje-Qëndresë, Tiranë 1997, faqe 407)

-3. Programi i FRONTIT TË KUQ - nga libri LEVIZJA i Bedri Islamit

Përplasja me Strukturat komuniste

Ibrahim Kelmendi: "*Gjatë përplasjeve me strukturat komuniste dhe me pushtetin, unë dhe Abaz Mustafa, nga Sukobina e Ulqinit, u fajësuam si organizatorë të protestës. Asaj proteste të njëanshmërisht iu dha karakter politik, nacionalist e armiqësor, siç ishte gjuha e atëhershme zyrtare komuniste. Gjatë hetimeve u fajësova unë si organizatori kryesor.*

Ky ishte ballafaqimi i parë serioz me pushtetin komunist dhe e pashë se mund të ishte një rrugëtim i vështirë.

Praktikë e atëhershme ishte që strukturat komuniste, lidhja e rinisë socialiste dhe lidhja komuniste në fakultet merrnin qëndrim politik, pastaj i kalohej rasti policisë hetimore. Paralelisht angazhohej UDB-ja si hetuese dhe si koordinatore e vendimeve politike të strukturave komuniste." (Bedri Islami, Lëvizja, Tetovë 2012, f. 18)

Ibrahim Kelmendi: "*Ndonjëherë disa pseudoanalistë fajësonin përcaktimin tonë majtist, si shkak të mospërkrahjes nga Perëndimi. Kjo nuk qëndronte. Së pari, sepse në thelbin dhe në programin e saj Lëvizja nuk kishte asgjë të përbashkët me konceptet marksiste, aq më pak komuniste. ...*

Këtë politikë të Perëndimit, pra, nuk e pengonte fare sistemi socialist-komunist dhe monist i Jugosllavisë, sepse përparësi kishin interesat e tyre shtetërore." (Bedri Islami, Lëvizja, Tetovë 2012, f. 172-173)

-4. Ibrahim Kelmendi për pikëpamjet e Jusuf Gërvallës

Ibrahim Kelmendi: "*Ndoshta vetëm disa nga udhëheqësit e OMLK-së kishin bindje të thekur komuniste dhe Enver Hoxhën e çmonin si klasik të komunizmit. Por, jo të tjerët, kurrsesi jo. Për ilustrim po marrë shembullin e Jusuf Gërvallës. Nuk besoj të kem njohur bashkëveprimtar më "enverist" fanatik sesa Jusuf Gërvallën. Ai vërtet e çmonte Enver Hoxhën për idhull, ama, vetë ai, në parim, ishte antikomunist, sepse doktrinën komuniste e identifikonte dhe e diskualifikonte si doktrinë sllavomadhe.*" (Bedri Islami, Lëvizja, Tetovë 2012, f.185)

Ibrahim Kelmendi: "*Sa i përket pyetjes vijuese, nuk do të thosha se Jusuf Gërvalla ishte ideolog dhe as lider i përmasave të madhërueshme. Ai ishte një krijues e kritik letrar goxha brilant dhe, po të vazhdonte të jetonte, do të na kishte dhënë vepra të mira letrare, po vetëkuptohet, nëse nuk do te merrej me veprimtari politike, do të thosha. Ishte këngëtar me zë tejet melodik, instrumentist, kompozitor, gazetar e publicist brilant, madje i talentuar edhe në artet grafike, por ideolog e udhëheqës nuk ishte, sepse literaturën përkatëse e ka urryer dhe as ndonjë përvojë të atij lëmi nuk kishte. Ne vitin 1980 pati nisur të lexonte veprat e Leninit dhe me vrull i përdorte citatet nga ato. Them se për lider nuk mund të vlerësohet, derisa pranonte ta udhëhiqte, më saktësisht ta manipulonte një rrobaqepës gjysmanalfabet, siç ishte Sabri Novosella, për të mos thënë dhe ndonjë sharlatan edhe me i ulët se rrobaqepësi. Tjetër është madhërimi dhe mitizimi që i kemi bërë, ndër të cilët jemi dhe ne të dy, ne për interes të hovëzimit te lëvizjes çlirimtare, disa të tjerë për ta shpërdorur për interesa egoiste e të ulëta vetjake.*

Thënë shkoqur, asnjë bashkëveprimtar nuk e kam pasur më për zemër se Jusufin, ama mitizimet dhe madhështitë deri në banalizime, që po u bëhen Jusufit dhe shumë të *tjerëve, vërtet po ma zbehin admirimin për veprimtarë kombëtar heronj*." (Bedri Islami, Lëvizja, Tetovë 2012, f.39-40)

Ibrahim Kelmendi: *"Kritere ideopolitike Jusufi nuk kishte paraqitur ndonjëherë, meqë edhe nuk i njihte në atë nivel sa për të këmbëngulur në të tijën. Të vetmin kriter tepër fanatik kishte idhujtarinë për Enver Hoxhën, por më shumë si udhëheqës i kombit, sesa si ideolog komunist."* (Bedri Islami, Lëvizja, Tetovë 2012, f.48)

-5. Ibrahim Kelmendi për karakterin e Jusuf Gërvallës

DO TA DISKREDITOJA EDHE PËR SË VDEKURI PËR TË PABESË E INTRIGANT

Donika Gërvalla: *"Se çfarë shkruan Ibrahim Kelmendi mua nuk më intereson fare! Unë Ibrahim Kelmendin kam pasur mjaft kohë ta njoh mirë edhe gjatë këtyre 15 viteve të fundit që jetoj vetë në Gjermani. Se çfarë shkruan Ibrahim Kelmendi për njërin dhe tjetrin për mua nuk luan as rolin më të vogël."* (Letër, 12 maj 2007)

Bedri Islami: *- Pas botimit të romanit "Atentatet" ju u ndodhët edhe një herë në dy kahe: në përgëzimin e shumë prej atyre që i kishin përjetuar ngjarjet bashkë me ju, si Saime Isufi apo Mustafë Xhemajli, por edhe në ciklimin e radhës së sulmit ndaj jush, nëse mund ta quaj kështu. Mes të tjerave, në një material, i cili po përhapet tashti, nuk e di nëse është i saktë, bëhet **fjalë për lidhjen fisnore me Ramë Nikqin ose Ibërdemaj**, i cili, siç e cilëson Xhafer Durmishi, me siguri "analisti" më i zellshëm i romanit tuaj, ishte agjent i UDB-së.*

Ibrahim Kelmendi: *- Pas botimit të romanit "Atentatet" ka pasur vërtet reagime të llojllojshme dhe, me thënë të drejtën, më kanë gëzuar. Ato ishin një dëshmi se nuk e kisha shkruar vetëm sa për ta shkruar. Pas dy muajve romani u shit dhe shpesh ndihem keq kur të interesuarit e tjerë e kërkojnë dhe unë nuk kam asnjë kopje. Shtëpia botuese "Toena" e Tiranës ka premtuar ta ribotojë.*

*Tani ka shkruar një reagim të gjatë Xhafer Durmishi, ish-bashkëveprimtar, njëkohësisht ish-kundërshtar i imi. Sa për shembullin që sollët ju për sqarim, unë nuk do t'i isha hidhëruar fare Xhaferit, sikur të kishin qenë shpifje të tij autentike, ngaqë ndaj tyre kam krijuar imunitet. Tani më shqetëson fakti se ato shpifje i vishen Jusufit, të cituar në bazë të një "raporti" që gjoja ai i paskësh dërguar Sabri Novosellës. Fillimisht dëshiroj të shpreh vlerësimin se atë "raport" nuk e ka shkruar fare Jusufi, meqë nuk është në fahun, në germën dhe në frymën e tij. **Po ta kishte shkruar vërtet ai, nuk do të ngurroja ta diskreditoja, edhe për së vdekuri, PËR TË PABESË E INTRIGANT.***

*... Mjafton të them se Jusufi e ka ditur shumë mirë kush ishte Ramë (Idriz) Ibërdemaj, prandaj nuk ka pasur nevojë të hamendesohej nëse ishte Ramë Ibërdemaj apo Ramë Nikqi." (*Bedri Islami, LËVIZJA, Tetovë 2012, faqe 114-117)

-6. Metush Dajkoci, Mulla Rama dhe Daja Ramë

Selatin Novosella: *"Andaj, ai kishte bashkëmendimtarë të panumërt, si: Adem Demën-Demaçin, Hydajet Hysenin, Zeqir Gërvallën, Mulla Ramë Govorin, Sabri Novosellën, Jusuf Gërvallën.."* (Metush Krasniqi, Prishtinë 2011, faqe 19)

Selatin Novosella: *"Duke qenë ndër udhëheqësit e nivelit më të lartë të LNÇKVSHJ-së, duke mbajtur lidhjet me Metush Krasniqin në Kosovë e Sabri Novosellën në Turqi, nga njëra anë:. .. duke qenë në bashkëpunim me udhëheqësit e* ***Frontit të Kuq Popullor kryetarin e tij Ibrahim Kelmendin*** *... Jusuf Gërvalla, kështu do të shndërrohet në faktor koheziv dhe të pazëvendësueshëm."* (Metush Krasniqi, Prishtinë 2011, f. 147-148)

Jusuf Gërvalla (raport): "*Me përfaqësuesin e Frontit të Kuq Popullor, Ibrahim Kelmendin, jam njohur në janar të vitit 1980. ...*

Është nip i një agjenti me zile të UDB-së, i quajtur Ramë Nikçi ose Ibërdemaj, punon në postën e Pejës. I biri i këtij Ramës ndodhet me punë në Mynhen dhe ka qenë aktivist i dalluar, madje edhe kryetar klubi në Mynhen." (www.albaniapress.com, 2 tetor 2011; Faridin Tafallari, Kur Jusuf Gërvalla shkruante)

Lëvizjen Kaçake të Kosovës e bën tepër të veçantë e dhëna se në kreun e kësaj organizate ishin edhe Mulla Rama dhe Daja Ramë. Askund më mirë nuk është shkrirë në një vend mendimi lapidar: Atdheu mbi të gjitha!, apo: Leni kisha e xhamija se Feja e shqiptarit është shqiptaria!, sesa tek rasti i binomit: Mulla Rama-Daja Ramë.

2. PARTIA KOMUNISTE NUK IDENTIFIKOHET ME PARTITË KOMUNISTE

Pjesa e mëposhtme është marrë si citat nga punimi "DEMONSTRATAT GJITHËPOPULLORE TË KOSOVËS MË 1, 2 DHE 3 PRILL 1981" i botuar në (http://shllapashtica.beepworld.de/pkmlshj.htm), punim me rastin e 25 vjetorit të Pranverës 1981) dhe i shkruar nga Osman Osmani, Abdullah Prapashtica, Faton Topalli, Fatmir Bajrami dhe Skender Ibishi.

"RRYMAT E ATËHERSHME POLITIKE

1.1. RRYMA AUTONOMISTE – përbëhej nga komunistët shqiptar , anëtar të Partisë Komuniste të Jugosllavisë (LKJ) të cilët vepronin në suaza të kufijve të Republikave të Serbisë, Maqedonisë dhe Malit të Zi, gjegjësisht në kuadër të Partive Komuniste të këtyre Republikave me një ndryshim se LK e Kosovës ishte organizatë komuniste e veçantë brenda Partisë Komuniste të Serbisë dhe të Partisë Komuniste te Jugosllavisë e që vepronte në kufijtë artificial administrativ të ish KSA të Kosovës si një organizatë kolaboracioniste. Përndryshe këta komunistë, ishin kryesisht vegla të korruptuara me poste e të ardhura të majme për të i shërbyer forcimit të sundimit serbë, maqedon e malazezë mbi truallin dhe popullin tonë. Fjala ishte për një kastë të korruptuar të karrieristëve të cilët nuk rrezikonin as ma të voglin interes personal për çështjen e popullit dhe të atdheut dhe që për interesa të veta hapur apo fshehur i tradhtonin interesat kombëtare. Ky lloj i tradhtarëve ndeshet edhe sot kudo në trojet tona kur ky soj i njerëzve është i gatshëm të i shërbej me zell të huajve kundër vendit dhe popullit të vet për një grusht të ndyrë të hollash, pavarësisht nga kush!

1.2. RRYMA AUTONOMISTE – e cila përbëhej nga shqiptarë që vegjetonin përbrenda Partisë Komuniste Jugosllave apo të Republikave Serbe, Maqedone e Malazeze si dhe në LK të Kosovës por që nuk identifikohej me tradhtar, kolaboracionist e karrierist, e as si shërbëtor të zellshëm të sunduesve, por që përpiqej të shfrytëzonte nga ajo hapësirë politike që lejonte retorika e internacionalizmit socialist proletar për të *arritur ndonjë përparim në drejtim të fitimit të disa të drejtave kulturore, politike, ekonomike e nacionale, me ç'rast në disa drejtime edhe janë arritur disa rezultate. Individët nga këto rrymime nuk duhet identifikuar as si tërësi negative e as si tërësi pozitive, por duhet analizuar vepra konkrete e secilit në veçanti.*

1.3. RRYMA POLITIKE PER BASHKIMIN E KOSOVËS ME SHQIPËRINË – në krahun e vet të djathtë ka patriotët dhe pronarët shqiptarë, të cilët u rreshtuan me nazifashizmin për shkak të pikëpamjeve ideore ose pse besonin se kjo do të e lehtësonte bashkimin e Kosovës me Shqipërinë dhe do t'ju ktheheshin pronat e konfiskuara nga komunistët. Ky krahë pësoi disfatë me mbarimin e luftës së dytë botërore dhe nga jo kohë vetëm pjesërisht u paraqit në skenën politike pa ndonjë ndikim të madh për ndryshimin e gjendjes; ...

*PKMLSHJ **(PARTIA KOMUNISTE**-shën. i Xh. D.**)** e ndiente veten si një parti e cila **nuk identifikohet me Partitë Komuniste** të kohës për shkak të modës e ku e gjithë Partia dhe gjithë populli ishin vu në shërbim të marksizëm leninizmit por përkundrazi PKMLSHJ synonte që marksizëm leninizmin të vejë në shërbim të popullit punonjës sepse kështu e kuptonte idenë e lëvizjes punëtore të njohur si majtizëm. Për PKMLSHJ ekzistonte një ligjshmëri e marrëdhënieve dhe të zhvillimit shoqëror, e cila duhej të kalonte pa tjetër nëpër faza e etapa të caktuara për të arritur qëllimi i caktuar." (*http://shllapashtica.beepworld.de/pkmlshj.htm)

Osman Osmani, Abdullah Prapashtica, Faton Topalli, Fatmir Bajrami dhe Skender Ibishi

Mehmet Hajrizi: "*Berat Luzha ka vendosur lidhjet e Organizatës me Partinë Komuniste të Kosovës, që udhëhiqej nga **Mustafë Xhemaili** e Rrahim Sadiku, të dytë nga Komogllava, komuna e Ferizajt. **Një tentim për kontakt kishte edhe me (Partinë Komuniste - shën im) PKMLSHJ**, por takimi ka dështuar ngase ata nuk kanë dal në takim."* (Histori e një Organizate politike dhe demonstratat e vitit 1981, Tiranë 2008, f. 363)

"Një fantazmë sillet nëpër Evropë"

Pse nuk i ka dal në takim Abdullah Prapashtica, Berat Luzhës?

Sepse *"Martin Quni (...) Prej Hamzë Morinës e ka marrë 'Liria nr.1' të cilën ia ka dhënë Abdullahut, e ky e ka qortuar se lexon materiale të tilla, ngase siç deklaron ky i akuzuar, **nuk u për-puthet ideologjia.**"* (Aktgjykimi i PKMLSHJ, P-K nr. 167/72; Ethem Çeku, SHEKULLI I ILEGALES, Prishtinë 2004, faqe 678)

-1. Metush Dajkoci dhe Daja Dul (Abdullah)

Selatin Novosella: *"Duke qenë ndër udhëheqësit e nivelit më të lartë të LNÇKVSHJ-së, duke mbajtur lidhjet me Metush Krasniqin në Kosovë e Sabri Novosellën në Turqi, nga njëra anë: ... duke qenë në bashkëpunim me ... kryetarin e **Partisë Komuniste Marksiste-Leniniste të Shqiptarëve në Jugosllavi, Abdullah Prapashticën,** nga ana e tretë, Jusuf Gërvalla, kështu do të shndërrohet në faktor koheziv dhe të pazëvendësueshëm."* (Metush Krasniqi, Prishtinë 2011, f. 147-148)

Xhafer Shatri: *"Veç kësaj kjo org. në fjalë e ka përdorë me sukses luftën psikologjike, të gjitha shkrimet e veta së pari ua ka dërgua organeve krahinore, kuptohet duke i ngjitur vetes emra të mëdhenj e fjalë që me asnjë rast s'i ka përcjellë punë përkatëse. Kjo metodë është treguar e suksesshme sepse e ka popullarizuar këtë organ. Në të vërtetë kjo organizatë ka qenë, sikundër që edhe është vepër e një grupi të ngushtë* *familjar dajë, nip, dajë etj."* (Qarkore interne lidhur me rastin e ish-PKMLSHJ, Qershor 1983)

Xhafer Durmishi: "*Udhëheqja e Partisë përbëhej nga: - Abdullah Prapashtica, Kryetar i Partisë Marksiste Leniniste Shqiptare në Jugosllavi (PKMLSHJ),; - gruaja e tij (e cila do të zgjidhej) kryetare e organizatës së gruas; - Osman Osmani, sekretar dhe - Faton Topalli, kryetar i organizatës së rinisë dhe nip i Abdullahut (Dajës Dul).*

I vetmi prej tyre që din diçka, thotë Sabriu, është Fatoni, por si nip i Abdullahut nuk guxon të ketë mendime të pavarura. Dhe me të vërtetë kur u takuam më vonë dukej se Fatoni ishte në aso pozite të keqe ku e kishte vu Abdullahu sa nuk di se a mund të gjendet ndonjë rast i ngjashëm tjetërkund. Vuajtja dhe mundimi i Fatonit qëndronte në atë se ai shpesh ngatërrohej dhe e kishte vështirë se si ta thirrte Abdullahun; shoku Kryetar apo Dajë." (maj 1992)

Lëvizjen Kaçake të Kosovës e bën tepër të veçantë e dhëna se në kreun e kësaj organizate ishin edhe Miku Ramadan dhe Daja Dul. Askund më mirë nuk është shkrirë në një vend mendimi lapidar: Atdheu mbi të gjitha!, sesa tek rasti i binomit: Miku Dan - Daja Dul.

3. KEQPËRDORIMI I MARKSIZMIT KUNDËR KOMUNISTËVE HEGJEMON TË ORGANIZATËS MARKSISTE-LENINISTE TË KOSOVËS (OMLK)

-1. KOMUNISTËT RUANIN ROLIN HEGJEMON
-2. PERSPEKTIVA E HEGJEMONIZMIT TË PAPRANUESHËM
-3. Përmes ngjyrimit ideologjik të cilit i ka dalë boja
-4. Përjashtonte instalimin – Është instaluar
-5. KOMUNISTËT E KEQPËRDORIN MARKSIZMIN KUNDËR KOMUNISTËVE HEGJEMON
-6. Regjimi socialist po luftohej me socializëm
-7. Komunistët të cilët ia bënë varrin shoqërisë socialiste
-8. Nuk u për-puthet ideologjia - E kujtoj atë takim
-9. Krimet e kuqe
-10. Metush Dajkoci dhe Daja Sejdë

-1. KOMUNISTËT RUANIN ROLIN HEGJEMON

Mehmet Hajrizi: *"Fillimisht duhet thënë se organizimi në Shqipëri i Luftës Nacionalçlirimtare, që për veprimtarët e kohës, në saje të literaturës që vinte nga Shqipëria, ishte në detaje i njohur, u bë modeli më i afërt, për ta zbatuar në kushtet e çlirimit të Kosovës. Atje ka pasur një Front Nacionalçlirimtar, që bashkonte forcat antifashiste të bindjeve të ndryshme, por Partia Komuniste në të* ***ruante rolin hegjemon****."* (Histori e një Organizate politike dhe demonstratat e vitit 1981, Tiranë 2008, f. 97)

-2. PERSPEKTIVA E HEGJEMONIZMIT TË PAPRANUESHËM

Mehmet Hajrizi: "*Prandaj u vendos të ndërrohej emri i Organizatës, nga "Grup Revolucionar", në "Grup Marksist-Leninist të Kosovës" (GMLK).*"

"*Sot, tridhjetë e pesë vjet pas, duhet sqaruar shkurtimisht këto* ***emërtime*** *të Organizatës, që për brezin aktual* ***nuk janë të afërta as të pranueshme.****"* (Histori e një Organizate politike dhe demonstratat e vitit 1981, Tiranë 2008, f. 96)

Mehmet Hajrizi: *"Filozofia politike, mendimi i ri politik, analizat e thella të gjendjes dhe të situatave,* ***qartësia e perspektivës****, ndërtimi i strategjisë dhe taktikave në shërbim të saj, ishin shprehje e një pjekurie dhe kulture të lartë politike e kombëtare të radhëve të Organizatës (Marksiste Leniniste të Kosovës -shën. ynë)."* (Histori e një Organizate politike dhe demonstratat e vitit 1981, Tiranë 2008, f. 318)

-3. Përmes ngjyrimit ideologjik të cilit i ka dalë boja

Berat Luzha*: "Faktikisht, ne jemi vetëquajtur marksistë-leninistë, por realisht kemi qenë atdhetarë të mirëfilltë, idealistë. Nuk kemi qenë të indoktrinuar nga ideologjia. Kemi qenë veprimtarë të çështjes kombëtare... Pak ose fare pak jemi marrë me çështje ideologjike.*

...Rilindjen' e kam drejtuar pa asnjë problem të tillë ideologjik ...Përmes ***ngjyrimit ideologjik****, kemi tentuar t'i* ***kundërvihemi ideologjisë komuniste*** *titiste. Edhe në këtë mënyrë e kemi goditur armikun."* (Apostol Duka, Vrasje në Shtutgart, Tiranë 2008, faqe 220)

Mehmet Hajrizi (Betimi i OMLK, pjesë): "*Në qoftë se e tradhtoj Organizatën dhe idealet e lirisë, mos i shpëtofsha dorës së pamëshirshme të shokëve të mi.*" (Histori e një Organizate politike dhe demonstratat e vitit 1981, Tiranë 2008, f. 95)

-4. Përjashtonte instalimin – Është instaluar

Mehmet Hajrizi: *"Organizata përjashtonte çdo tendencë të* ***instalimit*** *të ideologjive reaksionare e fashiste."* (Histori e një Organizate politike dhe demonstratat e vitit 1981, Tiranë 2008, f. 69)

-**Hashim Thaçi:** *"Komunizmi në Kosovë është instaluar dhunshëm dhe është larguar dhunshëm, por shqiptarët kurrë nuk kanë qenë komunistë."* (Bota Sot, 14 shtator 2009)

-5. KOMUNISTËT E KEQPËRDORIN MARKSIZMIN KUNDËR KOMUNISTËVE HEGJEMON

Sipas logjikës së Mehmet Hajrizit dhe OMLK-së, nëse ata, si komunist, e RUAJNË ROLIN HGJEMON për veten e tyre, atëherë kemi të bëjmë me përdorim të drejt të marksizmit, pra me mirpërdorim. Nëse LKJ e RUAN rolin hegjemon për vete dhe komunistët e vet, atëherë kemi të bëjmë me keqpërdorim të marksizmit në formë të diktatit dhe sundimit. Nganjëherë nuk është lehtë me u ra në fije konflikteve në mes komunistëve, në çështjen se cili është dhe duhet të jetë më hegjemon se tjetri, në cilin rast hegjemonizmi i tyre është shërues e në cilin helmues, me fjalë tjera, në cilin rast na e largon Sllobodën prej tokave shqiptare e në cilin rast na e sjell Sllobodën në vatrat tona.

Mehmet Hajrizi: "*Lëvizja Kombëtare e Kosovës, ideologjinë marksiste, që ishte në* ***modë*** *atëherë, e ka përdorur si kulturë dhe mjet për çlirim, prandaj pjesëtarët e saj nuk duhen ngatërruar me pushtetarët që e përdornin apo* ***keqpërdornin për diktat dhe sundim.****"* (Histori e një Organizate politike dhe demonstratat e vitit 1981, Tiranë 2008, f. 98)

Mehmet Hajrizi: "*Së pesti, kritika kundër sistemit socialist shtypës e shfrytëzues të vetadministrimit jugosllav, që pretendonte të paraqitej me fytyrë njeriu, bëhej më përshtatshëm dhe më bindshëm pikërisht nga pozitat e së majtës, por gjithashtu e majta politike, e cila presupozonte një shtet social për shqiptarët e asaj kohe, dukej gjerësisht më e përshtatshme, duke pasur parasysh varfërinë e theksuar të shqiptarëve.*" (Histori e një Organizate politike dhe demonstratat e vitit 1981, Tiranë 2008, f. 99)

-6. Regjimi socialist po luftohej me socializëm

*"**A. Duka**: Thatë se e ndërruat emrin e Grupit tuaj Revolucionar. Më lejoni t'ju pyes: E ndërruat sepse bindjet tuaja ideologjike ishin marksiste-leniniste, e ndërruat sepse duhej ndërruar, apo e bëtë këtë gjë për të qenë të ngjashëm me veprimtarinë politike e ideologjike të shtetit-amë?*

Mehmet Hajrizi: *E kuptoj këtë pyetje me ngut. Sot, pas kaq vitesh, duhen sqaruar këto emërtime të Organizatës, që për brezin **aktual duken demode** dhe të largëta, edhe pse nuk e cënojnë aspak karakterin nacionalçlirimtar dhe rëndësinë historike të saj... Lëvizja Kombëtare e Kosovës, ideologjinë marksiste **që ishte në modë atëherë**, e ka përdorur si kulturë dhe mjet për çlirim.*

...Po të shikohen dokumentet e Organizatës, bëhet e qartë si drita e diellit se veprimtarët e Lëvizjes së Kosovës, pavarësisht emërtimeve dhe literaturës që lexonin, luftonin për të drejtat dhe çlirimin e popullit shqiptar dhe jo për triumfin e ndonjë ideologjie në atdheun e tyre apo në botë.

*...**M. Hajrizi**: Ndikimi nuk mund të mohohet, por ne fokusoheshim tek shkelja nga udhëheqja jugosllave e parimit të vetëvendosjes së popujve, e cila ishte pjesë përbërëse e doktrinës leniniste dhe premtim demagogjik i Titos e partisë së tij komuniste.*

*...Së katërti **regjimi socialist pushtues po luftohej me socializëm** edhe për një arsye që e diktonin rrethanat historike.*

...A. Duka: Ky është trajtimi dhe shpjegimi më i plotë që kam dëgjuar deri tani dhe juve jo më kot paskeni qenë udhëheqësi i asaj organizate. (Apostol Duka, Vrasje në Shtutgart, Tiranë 2009, f.163-167)

-7. Komunistët të cilët ia bënë varrin shoqërisë socialiste

Marksistë-Leninistët e OMLK-së janë ata që më së shumti luftuan kundër shoqërisë socialiste dhe mu për këtë kishin tepër jehonë në popullatën shqiptare. Me fjalët në citatin e mëposhtëm pajtohet plotësisht ideologu i OMLK-së Mehmet Hajrizi.

"*Organizata e cila pati më së tepërmi jehonë në qarqet e përgjithshme të popullatës shqiptare dhe e cila kontribuoi që rrjedhat e shoqërisë ish-**socialiste** në Kosovë të merrnin kah krejt tjetër, ishte pasardhësja e 'Grupit Revolucionar" që më vonë u shndërrua në Organizatën ilegale shqiptare "Organizata **Marksiste-Leniniste** e Kosovës.*" (Mehmet Hajrizi, Histori e një Organizate politike dhe demonstratat e vitit 1981, Tiranë 2008, f. 316)

Në mënyrë aq fenomenale dhe bindëse është zbërthyer kjo çështje sa nuk më ka rënë të gjej tekst më të kthjellët. I vetmi person që mund të ketë mendime më të sinqerta dhe inteligjente për 'komunistët' në fjalë është Vasil Stanilov i cili thotë se është e pamundur që në të njëjtën kohë të jesh inteligjent, i sinqertë dhe komunist.

Pse?
Sepse:

Nëse je inteligjent dhe komunist, nuk je i sinqertë
Nëse je i sinqertë dhe komunist, nuk je inteligjent.
Nëse je inteligjent dhe i sinqertë, nuk je komunist.

-8. Nuk u për-puthet ideologjia – E kujtoj atë takim

Mehmet Hajrizi: "*Berat Luzha ka vendosur lidhjet e Organizatës me Partinë Komuniste të Kosovës, që udhëhiqej nga **Mustafë Xhemaili** e Rrahim Sadiku, të dytë nga Komogllava, komuna e Ferizajt. **Një tentim për kontakt kishte edhe me (Partinë Komuniste - shën im) PKMLSHJ**, por takimi ka dështuar ngase ata nuk kanë dal në takim."* (Histori e një Organizate politike dhe demonstratat e vitit 1981, Tiranë 2008, f. 363)

"Një fantazmë sillet nëpër Evropë"

Pse nuk i ka dal në takim Abdullah Prapashtica, Berat Luzhës?

Sepse *"Martin Quni (...) Prej Hamzë Morinës e ka marrë 'Liria nr.1' të cilën ia ka dhënë Abdullahut, e ky e ka qortuar se lexon materiale të tilla, ngase siç deklaron ky i akuzuar, **nuk u për-puthet ideologjia**."* (Aktgjykimi i PKMLSHJ, P-K nr. 167/72; Ethem Çeku, SHEKULLI I ILEGALES, Prishtinë 2004, faqe 678)

"Një fantazmë sillet nëpër Evropë"

Xhafer Shatri: *"Kemi insistuar për një takim, sepse e pamë se veç ia kanë nisur t'i përçajnë radhët tona, të organizojnë edhe njerëzit e organizuar, duke u shërbyer me shpifje dhe dinakëri krijuan konfuzion të madh sidomos në rrethin e Shtutgardit. Kjo reflektohej keq te punëtorët. U përpoqëm të bisedojmë bashkarisht për këto probleme, por u iknin takimeve. Njëherë udhtuam me mija kilometra për t'u takuar, por ai burri i botës i iku takimit, vetë shoku i tij më i ngushtë ikjen e tij e çmoj si tradhti... Ky rast pati pasoja të mëdha. Herën e dytë i shkruam letër urgjente që të propozojnë se ku po shihemi dhe kur, bile morëm përsipër që të udhëtojmë 5000 kilometra, me rreziqe të shumta, por përgjegje morëm vetëm pas dy muajsh, kuptohet përgjegje negative."* (Qarkore, qershor 1983)

Nga fryma e fjalëve të Mehmet Hajrizit dhe mënyra se si ai ***e kujton atë takim***, duket se është hidhëruar për shkakun se Abdullah Prapashtica nuk i ka dalë në takim Berat Luzhës. Mendimi im prej një vrojtuesi të jashtëm është se komunisti Mehmet edhe përkundër hidhërimit, megjithatë duhet ta ndiej veten të ngushëlluar. Dihet se klouni komunist, Abdullah Prapashtica e ka thirrur në takim për bisedime nga pozita të barabarta edhe Lidhjen Komuniste të Jugosllavisë dhe as atyre nuk u ka dalë në takim. Përderisa Lidhja Komuniste e Jugosllavisë nuk është ankuar deri më sot për atë se pse klouni komunist i ka ikur takimit të propozuar nga ai vetë, shtrohet pyetja se prej nga i vjen e drejta Mehmet Hajrizit të ndihet keq, t'i fajësoj të tjerët në mënyrë kaq të pamëshirshme e ta ***kujtoj atë takim*** në mënyrën si e ka shtruar më lartë. Çështje tjetër që flet kundër Mehmet Hajrizit është fakti se komunisti i zyrave të UDB-së megjithatë i ka në dalë në takim, në minutën e caktuar, nën dritën e hanës apo për të qenë më ekzakt nën dritën e gjysmëhanës, Sabri Novosellës, armikut më të madh të sllavo-komunistëve dhe bizantinëve.

Mustafë Xhemaili: "*Romani "SY" është një tronditje. Apo më mirë të thuhet një ritronditje. Sepse autori do të sjellë Shqipërinë nën diktaturën komuniste nga një këndvështrim i veçantë.*

...Ai aq larg shkon në ëndërrimin e lirisë nën regjimin e diktaturës komuniste sa këmbëngulë vazhdimisht se duhej të gjendje një rrugëdalje, një shteg e të dilet në dritën e lirisë." (Sytë e jetës, vlerësime për romanin "SY" të Ardian Kyçykut, 2004, www.mustafe-xhemaili.com)

Jusuf Gërvalla: "*Edhe publiku ynë, kemi përshtypjen, ka zënë të lidhet me ndonjë këngëtar a kompozitor të caktuar, prej të cilit nuk po do të ndahet dot, pa marrë parasysh kualitetin që i ofron këngëtari a kompozitori që e ka zgjedhur për vete. Kështu, simpatitë e veta edhe sivjet (në mbrëmjen popullore), publiku ia fali kompozitores Pranvera Badivuku (për melodinë e saj "E kujtoj atë takim")"* (Rreth Akordeve të Kosovës '74, Vepra, vëllimi 3, Prishtinë 2010, f. 255)

-9. KRIMET E KUQE

Prof. Abdyl Kadolli: "*Lëvizja kombëtare shqiptare kurrë nuk ka pasur karakter ideologjik. Nëse ndonjëherë hapen dosjet e krimeve komuniste, numri i spiunëve e bashkëpunëtorëve të paguar e të papaguar do të dilte shumë i madh. Një Rezolutë e miratuar nga Kuvendi i Kosovës do t'i përkufizonte mirë këto krime antikombëtare e antinjerëzore, ndërsa një ligj nuk do të lejonte më në pushtet personat e kompromentuar. Kështu, ne do të çliroheshin njëkohësisht edhe nga mendësia komuniste, edhe nga mendësia sllave.*

Krimet e fashizmit dhe të komunizmit nuk qëndrojnë shumë larg njëra-tjetrës...

Ideologjia komuniste pati reflektime të thella në fatin tonë kombëtar. Komunistët shqiptarë kontribuan shumë në mbetjen me sllavët dhe nën sllavët.

Janë të tmerrshme krimet komuniste të periudhës së pasluftës, kur gjatë Kryengritjes shqiptare u masakruan e ekzekutuan rreth 50 mijë shqiptarë." (KRIMET E KUQE, Zëri i Kosovës, 20 janar 2009, www.lpk-kosova.com)

-10. Metush Dajkoci dhe Daja Sejdë

Selatin Novosella: *"Duke qenë ndër udhëheqësit e nivelit më të lartë të LNÇKVSHJ-së, duke mbajtur lidhjet me Metush Krasniqin në Kosovë e Sabri Novosellën në Turqi, nga njëra anë:* ***duke qenë mik i afërm me Hydajet Hysenin në Kosovë dhe Kadri Zekën në diasporë, si udhëheqësit më të lartë të OMLK-së, nga ana e dytë ... Jusuf Gërvalla,*** *kështu do të shndërrohet në faktor koheziv dhe të pazëvendësueshëm."* (Metush Krasniqi, Prishtinë 2011, f. 147-148)

Hydajet Hyseni: *"Daja Sejdë dhe Metush Krasniqi ishin shokë të ngushtë. Ishin shokë të rinisë, shokë të punës dhe shokë të idealit. Dhe jo vetëm kaq. Pas vdekjes së gruas së parë (mbesës së Lotë Vakut, Pashies), dhe pas lirimit nga burgu i parë, Daja Sejdë ishte martuar me motrën e Metush Krasniqit, Izushen, një grua shumë e pashme dhe jashtëzakonisht e njerëzishme e bujare.*" (Selatin Novosella, Metush Krasniqi, Prishtinë 2011, faqe 281)

Lëvizjen Kaçake të Kosovës e bën tepër të veçantë e dhëna se në kreun e kësaj organizate ishin edhe Lot Vaku dhe Konica. Askund më mirë nuk është shkrirë në një vend mendimi lapidar: Atdheu mbi të gjitha!, sesa tek rasti i binomit: Lot Vaku-Konica.

MERITAT E METUSH KRASNIQIT

1. As trekëndëshi dhe as segmenti
2. BALLAFAQIME PËR JUSUF GËRVALLËN
-1. E KISHA NJË FIJE MERITE PËR KËTË RAHATI
-2. TURP MBI TURP ËSHTË PËR ÇDO NJERI
-3. TË TILLËT DHE TË TILLAT NËSE S'PENDOHEM ME ZEMËR, EMËR E SHPIRT
-4. UNË E KAM NJOFTUA SABRI NOVOSELLËN ME JUSUF GËRVALLËN
-5. EMRIN MOS IA PËRMENDNI - PËRMENDJA EMRIN
-6. NUK E KAM NJOHUR TË PAINFEKTUARIN NGA IDEOLOGJIA E DJALLIT TË MALLKUAR
-7. NË DYQANIN E SABRIUT E KAM TAKUAR METUSH KRASNIQIN
-8. SABRIUT, SHEFQETIT DHE JUSUFIT - METUSHI IU KA THËNË
-9. KUR DOLI NGA BURGU I PARË – KUR DOLI NGA BURGU I DYTË
-10. KËRKONI FALJE ZOTIT, POPULLIT DHE ETNISË
3. SELATIN NOVOSELLA PËR METUSH KRASNIQIN
4. Hydajet Hyseni për Metush Krasniqin-Dajkocin dhe Dajën Sejdë
5. PAJTOHET ME TEZAT E KOMUNISTËVE HEGJEMON
6. NUK I KUNDËRSHTON TEZAT E KOMUNISTËVE HEGJEMON
7. SABRI NOVOSELLA PËR METUSH KRASNIQIN
8. TRURI, DORA E DJATHTË DHE DORA E TAHRETIT
-1. MË KISHTE KËSHILLTARIN E PARË SHPIRTROR
-2. KËTA ISHIN DORA E DJATHTË E METUSH KRASNIQIT – DAJKOCI
-3. E KISHTE PASUR DORË TË DJATHTË GJATË TËRË KOHËS
-4. DORA E TAHRETIT DHE FITIMI I AHRETIT

Për Metush Krasniqin kam dëgjuar në rininë e hershme, si patriot e njeri i qëndresave të pathyeshme. Pjesë të ndryshme të veprës së tij më janë bërë të njohura më vonë. Kjo bën që ndaj tij dhe veprës së tij madhore të kam paramendimet më të mira.

Metush Krasniqi është njëri prej bijve më të merituar të Kosovës, i cili me luftën e vet i ka fituar meritat e veta. Kjo do të thotë se ai nuk ka asnjë nevojë për stolisjen e vet me merita të huaja, për vjedhjen dhe plaçkitjen e të tjerëve. Çka është e vërteta, ai vjedhjen dhe plaçkitjen kurrë nuk e ka praktikuar, por kjo punë është bërë nga shokët e tij. Mveshja e Metush Krasniqit me merita të rrejshme e dëmton rëndë në mënyrë automatike edhe pjesën reale, të vërtetë të veprës së tij, sepse siç ka thënë Mulla Rama, me hak të huaj nuk shkohet në atë dynja.

Mendimet më të përmbledhura deri më sot për Metush Krasniqin gjenden në librin e Selatin Novosellës, Metush Krasniqi (Prishtinë 2011). Këtë libër dhe disa shkrime tjera, i kam analizuar vetëm në raport me Jusuf Gërvallën, me qëllim që të sheshoj gënjeshtrat që bëhen ndaj Jusuf Gërvallës.

Jusuf Gërvalla, si të gjithë njerëzit në Kosovë, me vetëdije politike, ka dëgjuar për Metush Krasniqin dhe persekutimet kundër tij, por nuk e ka ditur se është anëtarë i të njëjtës organizatë me te, pra LNÇKVSHJ-së. Në tërë jetën politike, të dokumentuar të Jusufit (14 dhjetor 1979 - 17 janar 1982) nuk ekziston as fakti dhe aludimi më i vogël se ai ka pasur lidhje me Metush Krasniqin, as direkte as indirekte. Dëshmia e Faridin Tafallarit, se si ai së bashku me Isah Demin, i kanë përcjellë të fala Jusufit nga Metush Krasniqi, vetëm sa e vërteton këtë rrethanë. Jusuf Gërvalla nuk e ka bërë asnjë hap politik në jetën e tij, si pjesë e koordinimit të aktivitetit me Metush Krasniqin. Jusuf Gërvalla nuk e ka shkruar asnjë germë të vetme, të koordinuar me Metush Krasniqin, apo ta sjellë mendjen se a do t'i pëlqej Metush Krasniqit apo jo. Jusuf Gërvalla nuk ka qenë as truri, as dora e djathtë, as dora e majtë, as bisht, as bishtalec, apo ndonjë gjymtyrë tjetër e Metush Krasniqit dhe e askujt tjetër.

Jusuf Gërvalla, ka qenë dhe ka mbetur anëtari më i disiplinuar që i ka dhënë shpirt dhe jetë LNÇKVSHJ dhe shumë veprimtarive tjera. Në këto 30 vite, janë bërë distancime, revidime, falsfikime, dhe mbjellje kundërthëniesh e konfliktesh me veprën e shkruar, harmonike, të Jusuf Gërvallës, edhe në emër të Metush Krasniqit. Aq më keq për ata që e kanë bërë këtë.

1. As trekëndëshi dhe as segmenti

Sabri Novosella*: "Në Evropë kishin marrë kontakt Jusuf Gërvalla dhe Kadri Zeka dhe menjëherë kishin shtruar çështjen e bashkimit të organizatave ekzistuese. Për këtë Jusufi vazhdimisht e njoftonte degën e LNÇKVSHJ-së në Turqi dhe Metush Krasniqin, Kryetarin e Lëvizjes në Kosovë."* (SI E THEMELUAM LËVIZJEN PËR REPUBLIKËN SHQIPTARE NË JUGOSLLAVI–LRSHJ, Zëri, 28 mars - 4 prill 1992)

Jusuf Gërvalla, Metush Krasniqi dhe Sabri Novosella

Xhafer Durmishi: *"Nga tri fotografi të botuara në "Zëri", të Sabri Novosellës, Metush Krasniqit dhe Jusuf Gërvallës, fitohet përshtypja se LNÇKVSHJ është udhëhequr nga treshi Sabri-Metush-Jusuf.*

Jusuf Gërvalla nuk e ka njohur Metush Krasniqin në cilësinë e kryetarit të LNÇKVSHJ. Në qoftë se shërbehemi, për hir të qartësisë, me gjeometri, nuk ka ekzistuar trekëndëshi Sabri-Metush-Jusuf, dhe as segmenti Metush-Jusuf, pra lidhja e drejtpërdrejt Metush Krasniqi-Jusuf Gërvalla. Këtë nuk e pohon drejtpërdrejtë as Sabriu, por përpiqet ta parashtroj në mënyrë indirekte: "Për këtë Jusufi e njoftonte vazhdimit degën e LNÇKVSHJ në Turqi dhe Metush Krasniqin, kryetarin e Lëvizjes në Kosovë".

Për të painformuarin citati i tillë duket i kthjellët dhe të lenë përshtypjen se lidhja e drejtpërdrejtë Metush-Jusuf ka ekzistuar. Për ata që formulimin e tillë e kuptojnë se lidhja ka ekzistuar, ky është një mashtrim. Për ata që e dinë këtë, e ky është një numër i vogël, Sabriu në frazën e vetë e ka gatuar mbrojtjen. Jusufi e njoftonte degën në Turqi (së *pari pra-shënim i Xh. D.) dhe Metush Krasniqin, kryetarin e Lëvizjes në Kosovë (së dyti-shënim i Xh. D.). Del se të painformuarit, 99,9 % e lexuesve mashtrohen, ndërsa për të informuarit është mburoja: Jusufi kishte lidhje me kryetarin Metush Krasniqi, por kjo lidhje ishte nëpërmjet Sabri Novosellës, i cili informohej së pari, e që ky pastaj e njoftonte kryetarin në radhë të dytë.*

Jusuf Gërvalla nuk ka pas kurrë lidhje me Metush Krasniqin. Për këtë nuk ka asnjë dëshmi. Pasi që nuk ekziston asnjë letër, asnjë artikull, asnjë udhëzim me vlerë që ka qenë i njohur në Gjermani apo dikund tjetër, kjo duhet të merret si e pavërtetë. Ai që do ta nxjerrë Metush Krasniqin si kryetar të Lëvizjes, duhet të sjellë fakte.

Në një bisedë me Jusufin në verën e vitit '81 lidhur me udhëheqësinë e Lëvizjes, ai thotë: "Sabriu është kryetari i Lëvizjes".

Kaq për (jo)lidhjen Metush Krasniqi-Jusuf Gërvalla." (Organizatat politike shqiptare në Evropë 1979-1985, maj 1992)

Faridin Tafallari dhe Isah Demi (djathtas) në Untergruppenbach, Janar 2012

Faridin Tafallari: *"Isah Demi kur u kthye nga Kosova, na tha se atje ishte takuar me Metush Krasniqin. Metushi e kishte porositur që t'i bënte shumë të fala dhe t'i thoshte që të kishte kujdes, se armiku e ka në shënjestër prandaj të ruhej. Bashkë me Isahin shkuam dhe e takuam Jusufin dhe Isahi i tregoi për Metush Krasniqin. Jusufi pyeti: "Po si e njeh ti Metushin?" Dhe dëgjoi me interesim të madh shpjegimet e Isahit. Në fund Jusufi tha: "Isah, kur të shkosh përsëri në shtëpi, të më lajmërosh dhe unë kam për të dhënë porosi për Metushin."* (Terror-Dhimbje-Qëndresë, Tiranë 1997, faqe 47)

2. BALLAFAQIME PËR JUSUF GËRVALLËN

-1. E KISHA NJË FIJE MERITE PËR KËTË RAHATI
-2. TURP MBI TURP ËSHTË PËR ÇDO NJERI

-3. TË TILLËT DHE TË TILLAT NËSE S'PENDOHEM ME ZEMËR, EMËR E SHPIRT
-4. UNË E KAM NJOFTUA SABRI NOVOSELLËN ME JUSUF GËRVALLËN
-5. EMRIN MOS IA PËRMENDNI - PËRMENDJA EMRIN
-6. NUK E KAM NJOHUR TË PAINFEKTUARIN NGA IDEOLOGJIA E DJALLIT TË MALLKUAR
-7. NË DYQANIN E SABRIUT E KAM TAKUAR METUSH KRASNIQIN
-8. SABRIUT, SHEFQETIT DHE JUSUFIT - METUSHI IU KA THËNË
-9. KUR DOLI NGA BURGU I PARË – KUR DOLI NGA BURGU I DYTË
-10. KËRKONI FALJE ZOTIT, POPULLIT DHE ETNISË

Zeqir GËRVALLA : *"... Mosfalënderuesit janë injorantë; e, mos diç edhe më zi…!*
Të mjerë janë: ata-ato, që në kopshtin e tjetrit këpusin lule, bëjnë hile…
E para të tjerëve shtirën si të zotët e tyre… pa pikë uji në sy…!
O ZOT! Ç'dobi ka Kombi-ATDHEU-Njerëzia nga të tilla profile…?! (Ja…! Si më lindi Ideja: BASHKIMIN… ta quajë – RIBASHKIM…!, www.albaniapress.com, 28 dhjetor 2012)

Tema e këtij punimi ka të bëjë me Jusuf Gërvallën. Në te bëhen krahasime, ballafaqime të mendimeve të Zeqir Gërvallës me Donika Gërvallën, Bardhosh Gërvallën, Sabri Novosellën, Shefqet Jasharin-Strofcin dhe Adem Demën-Demaçin. Kundërthëniet nuk janë të mira për askend dhe nuk i shërbejnë të vërtetës. Nëqoftëse ballafaqimi i mendimeve në këtë punim do t'i kontribuoj sadopak mirëkuptimit dhe evitimit të keqkuptimeve atëherë mund të thuhet se mundi im nuk ka shkuar kot.

Zeqir Gërvalla: *"... Falënderoj ZOTIN NJË që s'mund të shkruajë:*
Pa ndjenja… pa të vërtetën dhe pa frymëzim…
….
Andaj, para ZOTIT e Popullit: turp mbi TURP ëSHtë për çdo njeri
Që i thotë Veti njeri, madje… atdhetar-veprimtar-luftëtetar- patriot…
E të MOS e Flas për SHokë e SHoqe IDEALI të VËRTETËN që mirë e di…(!)…
Po të hesht(Ë)! Apo, me vet(ë)dije të bëhet mohues…O, hejjj…Ruana, ZOT!"

Po…! Të tillët dhe të tillat…nëse s'pendohen me (Z)emër e SHpirt- përgjith(Ë)një
(…Po,duke thënë të Vërtetën… t'i kërkojnë: Falje ZOTIT, Popullit dhe ETNISË…):
Në të kundërtën… përveç MALLKIMIT: nga ZOTI NJË dhe NËNA SHQIPËRI, -
Rëndë do t'i MALLKOJË… Edhe Ky: 100-VJETOR(Ë) I FillimPAVARËSISË…!
(Rëndë do t'i MALLKOJË… Edhe Ky: 100-VJETOR(Ë) I FillimPAVARËSISË…!, www.albaniapress.com, 27 nëntor, 2012)

-1. E KISHA NJË FIJE MERITE PËR KËTË RAHATI

Zeqir Gërvalla: *"Andaj, sa i përket familjes së vëllait Jusuf, u ndjeva shumë i gëzuar që ishte rahatuar në gjirin e Nënës SHQIPËRI; sepse: edhe e kisha një fije merite për këtë rahati të kësaj familjeje të vëllait Jusuf; sepse, po atë vit që ndodhi tragjedia në Shtutgart (vrasja e këtyre Tre Yjeve tanë, Jusufit, Kadriut e Bardhoshit, që e përjetuam aq rëndë e thellë këtë humbje të madhe në krye të Lëvizjes gjith(Ë)Kombëtare, jo vetëm ne të afërmit e të dashurit e tyre, familjet Gërvalla dhe familjet Zeka… por, edhe i gjithë*

Populli Shqiptar, kush kishte e ka: Mendje të ndritur e (Z)emër e SHpirt të bardhë SHqiptari e SHqiptarje…)" (Ajo Je Ti o Nënë Shqipëri, www.albaniapress.com, 17 maj 2012)

"Agron Bajrami: Dy letra i ka dërguar në adresën e Enver Hoxhës dhe është refuzuar!
Donika Gërvalla: Në të dyja i është refuzuar kjo kërkesë.
Agron Bajrami: Si ndodhi pastaj e shkuat në Shqipëri?
Donika Gërvalla: Edhe mami kur kërkoi të shkonte në Shqipëri përmes ambasadës së Vjenës e refuzuan dy herë kërkesën. Është në Turqi ka qenë një ish-ambasador apo këshilltar i ambasadës, nuk e di saktësisht pozicionin e tij, Bujar Hoxha quhej ai. Kishte prejardhje nga Kosova, ai ndërhyri në Tiranë që thanë: okej le të vij familja Gërvalla." (Intervistë dhënë Agron Bajramit në Koha-TV, 18 maj 2012, www.youtube.com/watch?v=X8jq1QXTGIc, minuta 25-27)

Zeqir Gërvalla: *"Andaj, para ZOTIT e Popullit: turp mbi TURP ëSHtë për çdo njeri*
Që i thotë Veti njeri, madje… atdhetar-veprimtar-luftëtetar- patriot…
E të MOS e Flas për SHokë e SHoqe IDEALI të VËRTETËN që mirë e di…(!)…
Po të hesht(Ë)! Apo, me vet(ë)dije të bëhet mohues…O, hejjj…Ruana, ZOT!"
(Rëndë do t'i MALLKOJË… Edhe Ky: 100-VJETOR(Ë) I FillimPAVARËSISË…!, www.albaniapress.com, 27 nëntor, 2012)

-2. TURP MBI TURP ËSHTË PËR ÇDO NJERI

Zeqir Gërvalla: *"Pra, ato ditë vjen në vizitë në Prishtinë shkrimtari ynë,i nderuari Nasho Jorgaqi (autori romanit "MËRGATA E QYÇEVE"), me të cilin takohet shoku dhe vëllai im i idealit Dr.Sadri Fetiu dhe ai e porosit: "Ma gjej Zeqir Gërvallën të takohem me të…" - andaj, Sadriu ma sjellë mua porosinë: - Zeqir, sot, pas drake prej orës tre e gjen shkrimtarin N. Jargaqi, në bibliotekën e Fakultetit Filozofik: të takoheni me të, aty të pret…Dhe, unë, po atë ditë: disa minuta pas orës tre: arrijta në bibliotekë… Dhe, posa e hapa derën… më ra në sy një burrë i gjatë, i veshur me rroba kat-ngjyrëkafeje, me një pamje serioze, por të çiltër, e kur pas shikimeve edhe i këmyem fjalët e para dhe përshëndetjet… që u kuptuam se kush jemi: vëllezër gjuhe e gjaku, që shiheshim për herë të parë… - Ju jeni shkrimtari Nasho? - iu drejtova… (sepse: edhe ashtu si e pashë në shikim të parë….ishte: po ashtu sikurse ma kishte përshkruar Sadriu); - Po, - mu përgjegj, pakëz me buzë në gaz, e menjëher shtoi: E, Ju Zeqiri? – Po, iu përgjegja edhe unë dhe ia ia zgjatëm dorën njëri-tjetrit vëllazërisht dhe ngrohtësisht sikur t'ishim takuar edhe shumëherë më parë…"* (Ajo Je Ti o Nënë Shqipëri, www.albaniapress.com, 17 maj 2012)

Donika Gërvalla: *"Edhe mami kur kërkoi të shkonte në Shqipëri përmes ambasadës së Vjenës e refuzuan dy herë kërkesën. Është në Turqi ka qenë një ish-ambasador apo këshilltar i ambasadës, nuk e di saktësisht pozicionin e tij, Bujar Hoxha quhej ai. Kishte prejardhje nga Kosova, ai ndërhyri në Tiranë që thanë: okej le të vij familja Gërvalla."* (Intervistë dhënë Agron Bajramit në Koha-TV, 18 maj 2012, www.youtube.com/watch?v=X8jq1QXTGIc, minuta 25-27)

Zeqir Gërvalla: "*Andaj, para ZOTIT e Popullit: turp mbi TURP ëSHtë për çdo njeri*
Që i thotë Veti njeri, madje… atdhetar-veprimtar-luftëtetar- patriot…
E të MOS e Flas për SHokë e SHoqe IDEALI të VËRTETËN që mirë e di…(!)…
Po të hesht(Ë)! Apo, me vet(ë)dije të bëhet mohues…O, hejjj…Ruana, ZOT!"
(Rëndë do t'i MALLKOJË… Edhe Ky: 100-VJETOR(Ë) I FillimPAVARËSISË…!, www.albaniapress.com, 27 nëntor, 2012)

-3. TË TILLËT DHE TË TILLAT NËSE S'PENDOHEM ME ZEMËR, EMËR E SHPIRT

Zeqir Gërvalla: *"- Po dalim, - tha, e shëtisim pakëz në qytet... Edhe unë e pëlqeva këtë propozim dhe dolëm duke zbritur shkallëve të Fakultetit Fillozofik, ashtu ndadalë-ngadalë... u nisëm për në qëndër të qytetit... Por,menjëherë rrugës më pyeti për Jusufin dhe për Rexhep Elmazin (**duke e ditur që unë isha shoku më i ngusht i tyre**...); i shpjegova për të dytë, se si i njihja unë: patriotë, talentë dhe veprimtarë të Çështjes KOmbëtare... deri në devotshmëri. Dhe, Nashoja mbeti i kënaqur dhe më falënderoi, por unë, shtova: se e kam një porosi për Ju, për Qeverinë Shqiptare... për Xhaxhin Enver: Familjen e Jusufit nga Gjermania ta tërhiqni dhe ta merrni në Shqipëri; që t'i rritën fëmijët nën kujdesin e shtetit shqiptar. - Mirë, - tha – do të intersohemi... dhe me plot admirim vëllazëror-kombëtar e njerëzor u ndamë nga njëri-tjetri... ende pa hyrë në qëndër të qytetit, mu të Tre Sheshirat..."* (Ajo Je Ti o Nënë Shqipëri, www.albaniapress.com, 17 maj 2012)

Donika Gërvalla: *"Edhe mami kur kërkoi të shkonte në Shqipëri përmes ambasadës së Vjenës e refuzuan dy herë kërkesën. Është në Turqi ka qenë një ish-ambasador apo këshilltar i ambasadës, nuk e di saktësisht pozicionin e tij, Bujar Hoxha quhej ai. Kishte prejardhje nga Kosova, ai ndërhyri në Tiranë që thanë: okej le të vij familja Gërvalla."* (Intervistë dhënë Agron Bajramit në Koha-TV, 18 maj 2012, www.youtube.com/watch?v=X8jq1QXTGIc, minuta 25-27)

Zeqir Gërvalla: "*Andaj, para ZOTIT e Popullit: turp mbi TURP ëSHtë për çdo njeri*
Që i thotë Veti njeri, madje... atdhetar-veprimtar-luftëtetar- patriot...
E të MOS e Flas për SHokë e SHoqe IDEALI të VËRTETËN që mirë e di...(!)...
Po të hesht(Ë)! Apo, me vet(ë)dije të bëhet mohues...O, hejjj...Ruana, ZOT!

Po...! Të tillët dhe të tillat...nëse s'pendohen me (Z)emër e SHpirt- përgjith(Ë)një
(...Po,duke thënë të Vërtetën... t'i kërkojnë: Falje ZOTIT, Popullit dhe ETNISË...):
Në të kundërtën... përveç MALLKIMIT: nga ZOTI NJË dhe NËNA SHQIPËRI, -
Rëndë do t'i MALLKOJË... Edhe Ky: 100-VJETOR(Ë) I FillimPAVARËSISË...!"
(Rëndë do t'i MALLKOJË… Edhe Ky: 100-VJETOR(Ë) I FillimPAVARËSISË…!, www.albaniapress.com, 27 nëntor, 2012)

-4. UNË E KAM NJOFTUA SABRI NOVOSELLËN ME JUSUF GËRVALLËN

Zeqir Gërvalla: *"Kur lirohet nga burgu Adem Dema-Demaçi, ... Jusuf Gërvallën unë i kam takuar e njoftuar me Adem Demën-Demaçin dhe me Bacë Metush Krasniqin – Dajkocin; gjithashtu, edhe me Sabri Novosellën, unë i kam njoftuar; së bashkë me ta unë kam shkuar në dugajën e tij të rrobaqepsisë në Prshtinë (që e ka pasur, asokohe, prapa ndërtesës së Postës dhe përballë gjelltores "Kosova"); aty kam shkuar edhe me Bacën Metush (Krasniqi - Dajkoci), sikurse edhe me Jusuf Gërvallën..., edhe me shumë të tjerë... Këto e shumë të tjera i di mirë Sabri Novosella; madje, ai, e di fort mirë se çka i ka thënë Baci Metush atij dhe Jusufit, që: "Ju, as ti as Jusufi, me Zeqirin s'keni punë; madje, as emrin të mos ia përmendni, sepse vetëm unë vet dua të kem kantakt me të..."* (Zëri i Drinit..., SQARIME ME DISA KUJTIME, www.albaniapress.com, 13 qershor 2012)

Sabri Novosella: *"Me Jusuf Gërvallën më kishte njoftuar Teki Dërvishi pas lirimit nga burgu i Goli Otokut."* (Rezistenca kosovare mes dy zjarresh, Prishtinë 2012, faqe 117)

Zeqir Gërvalla: *"Andaj, para ZOTIT e Popullit: turp mbi TURP ëSHtë për çdo njeri*
Që i thotë Veti njeri, madje… atdhetar-veprimtar-luftëtetar- patriot…
E të MOS e Flas për SHokë e SHoqe IDEALI të VËRTETËN që mirë e di…(!)…
Po të hesht(Ë)! Apo, me vet(ë)dije të bëhet mohues…O, hejjj…Ruana, ZOT!"
(Rëndë do t'i MALLKOJË… Edhe Ky: 100-VJETOR(Ë) I FillimPAVARËSISË…!, www.albaniapress.com, 27 nëntor, 2012)

-5. EMRIN MOS IA PËRMENDNI - PËRMENDJA EMRIN

Zeqir Gërvalla: *"Kur lirohet nga burgu Adem Dema-Demaçi, ... Jusuf Gërvallën unë i kam takuar e njoftuar me Adem Demën-Demaçin dhe me Bacë Metush Krasniqin – Dajkocin; gjithashtu, edhe me Sabri Novosellën, unë i kam njoftuar; së bashkë me ta unë kam shkuar në dugajën e tij të rrobaqepsisë në Prshtinë (që e ka pasur, asokohe, prapa ndërtesës së Postës dhe përballë gjelltores "Kosova"); aty kam shkuar edhe me Bacën Metush (Krasniqi - Dajkoci), sikurse edhe me Jusuf Gërvallën..., edhe me shumë të tjerë... Këto e shumë të tjera i di mirë Sabri Novosella; madje, ai, e di fort mirë se çka i ka thënë Baci Metush atij dhe Jusufit, që: "**Ju, as ti as Jusufi, me Zeqirin s'keni punë; madje, as emrin të mos ia përmendni,** sepse vetëm unë vet dua të kem kantakt me të..."* (Zëri i Drinit..., SQARIME ME DISA KUJTIME, www.albaniapress.com, 13 qershor 2012)

Bardhosh Gërvalla: *"I dashuri Shoku Nijazi,*
dje, pasi e mora lidhjen telefonike me ju, isha shumë i gëzuar, sepse kanë kaluar më se 15 muaj që po e presim ndonjë lajm nga shoku Bashkim Prishtina (Sabri Novosella - shën. i Xh. D.), për të cilin ju mund të dini rastësisht se ku po qëndron. Jusufi, vëllai im para dy ditësh ka shkuar në veri të Gjermanisë tek një nip i yni, kështu që ai nuk mund t'ju shkruan edhe 6 ditë deri sa të kthehet prapë këndej.

Ju thatë se e njihni vëllaun tim, dhe se keni qenë së bashku në burg, por vëllau im nuk ka qenë në burg, kështu që ju duhet ta njihni Zeqir Gërvallën, kusheririn tanë." (Letër dërguar Nijazi Strajës në Stamboll në gjysëm e dytë të muajit mars 1981; U botua për herë të parë nga Faridin Tafallari si pjesë e shkrimit "Kur Jusuf Gërvalla shkruante" në www.albaniapress.com, 2 tetor 2011)

-6. NUK E KAM NJOHUR TË PAINFEKTUARIN NGA IDEOLOGJIA E DJALLIT TË MALLKUAR

Zeqir Gërvalla: *"Ramadani, në shkrimet e tij, sikur më shumë merakosej: mos po harron ndonjë shok ideali pa e përmend për qëndresën e tij… sesa të rrëfejë për vetveten që ishte një veprimtar i ditur dhe i denjë – bashkëveprimtarë: me Abdyl Lahun, **Shefqet Jasharin –Strofcin**, Sabri Novosellën, Skënder Jasharin, e që të gjithë këta ishin në lidhshmëri veprimi me vëllain Jusuf (Gërvalla) e me shumë vëllezër e motra të tjerë idealista kombëtar e njerëzor me në Krye- Lë-Vi-(Z)Je-n Patriotike SHqiptare (LNÇKVSHJ) me në BALLË Bacë Metush Krasniqin – DAJKOCI, - Hasan PRISHTINËN tonë të Dytë; e, që të gjithë këta të lartpërmendurit: Abdylin, **Shefqetin**, Sabriun, Skënderin etj., **unë i pata njoftuar** me ... Jusuf Gërvallën..."* (NË BALLË I PUTHI KOSOVA… NËN DEGËT PLOTË QERSHI TË KUQE… (II), www.albaniapress.com, 15 nëntor 2012)

Shefqet Jashari: *"Ta zëmë rastin kur është futur në kryesinë e ngushtë Jusuf Gërvalla. Unë nuk kam ditur si quhet, çfarë profesioni ka, ku punon dhe jeton dhe ku ka lindur. Sabriu ka thënë se e njoh një kohë të gjatë, është atdhetarë i mirëfillt, d.m.th. i painfektuar nga ideologjia e djallit të mallkuar bolshevik." (*Drita, Trelleborg, Suedi, nr 15, 1997, f. 15)

Sabri Novosella: "*Me Jusuf Gërvallën më kishte njoftuar Teki Dërvishi pas lirimit nga burgu i Goli Otokut.*" (Rezistenca kosovare mes dy zjarresh, Prishtinë 2012, faqe 117)

Zeqir Gërvalla: *"Andaj, para ZOTIT e Popullit: turp mbi TURP ëSHtë për çdo njeri*
Që i thotë Veti njeri, madje… atdhetar-veprimtar-luftëtetar- patriot…
E të MOS e Flas për SHokë e SHoqe IDEALI të VËRTETËN që mirë e di…(!)…
Po të hesht(Ë)! Apo, me vet(ë)dije të bëhet mohues…O, hejjj…Ruana, ZOT!"
(Rëndë do t'i MALLKOJË… Edhe Ky: 100-VJETOR(Ë) I FillimPAVARËSISË…!, www.albaniapress.com, 27 nëntor, 2012)

-7. NË DYQANIN E SABRIUT E KAM TAKUAR METUSH KRASNIQIN

Shefqet Jashari: *"Dyqani i Sabriut ishte një vendtakim për ish të burgosurit politik, jo vetëm të Prishtinës, por edhe të regjioneve tjera të Kosovës. Aty kam pasur rastin të takohem me shumë shokë, për të cilët kisha dëgjuar më parë si emra. Aty jam takuar edhe me Metush Krasnqin."* (Drita, Trelleborg, Suedi, 1997, nr. 15, faqe 13)

Zeqir Gërvalla: *"Andaj, para ZOTIT e Popullit: turp mbi TURP ëSHtë për çdo njeri*
Që i thotë Veti njeri, madje… atdhetar-veprimtar-luftëtetar- patriot…
E të MOS e Flas për SHokë e SHoqe IDEALI të VËRTETËN që mirë e di…(!)…
Po të hesht(Ë)! Apo, me vet(ë)dije të bëhet mohues…O, hejjj…Ruana, ZOT!"
(Rëndë do t'i MALLKOJË… Edhe Ky: 100-VJETOR(Ë) I FillimPAVARËSISË…!, www.albaniapress.com, 27 nëntor, 2012)

-8. SABRIUT, SHEFQETIT DHE JUSUFIT - METUSHI IU KA THËNË

Zeqir Gërvalla: *"... e që të gjithë, me Bacë Metush Krasniqin – Dajkocin, i cili* ***nuk ka dashur njeri atdhetar më shumë se mua****, e që më çmonte dhe* ***më kishte këshilltarin e parë Shpirtror****-kryesor për Çështjen Kombëtare, prej kur jemi takuar e njohur, i cili edhe më ka ruajur si sytë e ballit, siç thotë një fjalë e popullit; madje, Sabriut, Shefqetit dhe Jusufit iu ka thënë: - Ju s'keni punë me Zeqirin, vetëm unë kam punë me të; emrin e tij askund mos e zini në gojë… Kjo është e vërteta; edhe për shumë kujtime tjera, në dashtë Zoti, që do të rrëfejë herë-pasherë.... Me respekt, Z.G.)"* (NË BALLË I PUTHI KOSOVA… NËN DEGËT PLOTË QERSHI TË KUQE… (II), www.albaniapress.com, 15 nëntor 2012)

Shefqet Jashari: *"Ta zëmë rastin kur është futur në kryesinë e ngushtë Jusuf Gërvalla. Unë nuk kam ditur si quhet, çfarë profesioni ka, ku punon dhe jeton dhe ku ka lindur. Sabriu ka thënë se e njoh një kohë të gjatë, është atdhetarë i mirëfillt, d.m.th. i painfektuar nga ideologjia e djallit të mallkuar bolshevik." (*Drita, Trelleborg, Suedi, nr 15, 1997, f. 15)

Zeqir Gërvalla: *"Andaj, para ZOTIT e Popullit: turp mbi TURP ëSHtë për çdo njeri*
Që i thotë Veti njeri, madje… atdhetar-veprimtar-luftëtetar- patriot…

E të MOS e Flas për SHokë e SHoqe IDEALI të VËRTETËN që mirë e di…(!)…
Po të hesht(Ë)! Apo, me vet(ë)dije të bëhet mohues…O, hejjj…Ruana, ZOT!"
(Rëndë do t'i MALLKOJË… Edhe Ky: 100-VJETOR(Ë) I FillimPAVARËSISË…!, www.albaniapress.com, 27 nëntor, 2012)

-9. KUR DOLI NGA BURGU I PARË – KUR DOLI NGA BURGU I DYTË

Zeqir Gërvalla: *"Andaj, na përkrahi në veprimtarinë tonë të vazhdueshme…me në ballë Bacë Metush Krasniqin - DAJKOCI; e që unë, vëllain Jusuf Gërvalla e pata njoftuar me Të, pra, me Bacë Metushin (sikurse që më vonë e pata njoftar edhe me Adem Demën-*Demaçin ***kur doli nga burgu i dytë*** *prej kapedamit të Pozharevcit më 1974."* (NË BALLË I PUTHI KOSOVA… NËN DEGËT PLOTË QERSHI TË KUQE… (II) (www.albaniapress.com, 15 nëntor, 2012)

*"Apostol Duka:- I keni njohur në atë kohë Jusuf Gërvallën dhe Kadri Zekën? Adem Dema-*Demaçi: *Jusufin e kam njohur* ***pas daljes nga burgu i parë****. Ai ka qenë i lidhur me ne... Jusuf Gërvalla ka mbetur i pazbuluar. Kanë mbetur edhe grupe të pazbuluara, sepse ne bënim ç'është e mundur të ruanim konspiracionin. I tillë ka qenë edhe ai i Jusufit. Jusufin e kam njohur, Bardhin e kam njohur, ndërsa Kadri Zekën jo." (Apostol Duka, Vrasje në Shtutgart, Tiranë 2008, f. 150-156)*

Zeqir Gërvalla: *"Andaj, para ZOTIT e Popullit: turp mbi TURP ëSHtë për çdo njeri*
Që i thotë Veti njeri, madje… atdhetar-veprimtar-luftëtetar- patriot…
E të MOS e Flas për SHokë e SHoqe IDEALI të VËRTETËN që mirë e di…(!)…
Po të hesht(Ë)! Apo, me vet(ë)dije të bëhet mohues…O, hejjj…Ruana, ZOT!"
(Rëndë do t'i MALLKOJË… Edhe Ky: 100-VJETOR(Ë) I FillimPAVARËSISË…!, www.albaniapress.com, 27 nëntor, 2012)

-10. KËRKONI FALJE ZOTIT, POPULLIT DHE ETNISË

Zeqir Gërvalla: *"Andaj, këtë dhembje- pikëllimthellë të Kombit për këta Tre Yje e djeu në shpirt edhe Vetë Xhaxhi Enver Hoxha; dhe me propozimin tonë, të ne shokëve (në prapavijë, në veprim të pandalshëm për Ribashkim me SHQIPËRI), pra ky propozim na u tumir-pranua nga Qeveria e Shqipërisë dhe për familjen e vëllait Jusuf: për bashkëshorten Suzanën, të bijën Donikën dhe dy të bijtë Premtonin dhe Ergonin; me vetë urdhërin e Enver Hoxhës, qeveria shqiptare i tërhoqi nga Gjermania dhe i strehoi në Tiranë, me banesë jo larg Enverit, të respektuar prej Tij dhe Nexhmies e, shpeshherë të vizituar prej tyre si dhe nën kujdes dhe mbrojte të përhershme të Qeverisë shqiptare, duke i gëzuar të gjitha privigjet që i takojnë nga shteti një familjeje të një veprimtari patriot shqiptar, në këtë rast i Kosovës martire, siç ishte yni vëlla Jusuf GËRVALLA."* (NË BALLË I PUTHI KOSOVA… NËN DEGËT PLOTË QERSHI TË KUQE… (II), www.albaniapress.com, 15 nëntor, 2012)

"Agron Bajrami: Dy letra i ka dërguar në adresën e Enver Hoxhës dhe është refuzuar!

Donika Gërvalla: Në të dyja i është refuzuar kjo kërkesë.

Agron Bajrami: Si ndodhi pastaj e shkuat në Shqipëri?

Donika Gërvalla-Schwarz: Edhe mami kur kërkoi të shkonte në Shqipëri përmes ambasadës së Vjenës e refuzuan dy herë kërkesën. Është në Turqi ka qenë një ish-

ambasador apo këshilltar i ambasadës, nuk e di saktësisht pozicionin e tij, Bujar Hoxha quhej ai. Kishte prejardhje nga Kosova, ai ndërhyri në Tiranë që thanë: okej le të vij familja Gërvalla." (Intervistë dhënë Agron Bajramit në Koha-TV, 18 maj 2012, www.youtube.com/watch?v=X8jq1QXTGIc, minuta 25-27)

Zeqir Gërvalla: "*Andaj, para ZOTIT e Popullit: turp mbi TURP ëSHtë për çdo njeri*
Që i thotë Veti njeri, madje… atdhetar-veprimtar-luftëtetar- patriot…
E të MOS e Flas për SHokë e SHoqe IDEALI të VËRTETËN që mirë e di…(!)…
Po të hesht(Ë)! Apo, me vet(ë)dije të bëhet mohues…O, hejjj…Ruana, ZOT!

Po…! Të tillët dhe të tillat…nëse s'pendohen me (Z)emër e SHpirt- përgjith(Ë)një
(...Po,duke thënë të Vërtetën… t'i kërkojnë: Falje ZOTIT, Popullit dhe ETNISË…):
Në të kundërtën… përveç MALLKIMIT: nga ZOTI NJË dhe NËNA SHQIPËRI, -
Rëndë do t'i MALLKOJË… Edhe Ky: 100-VJETOR(Ë) I FillimPAVARËSISË…!"
(Rëndë do t'i MALLKOJË… Edhe Ky: 100-VJETOR(Ë) I FillimPAVARËSISË…!, www.albaniapress.com, 27 nëntor, 2012)

3. SELATIN NOVOSELLA PËR METUSH KRASNIQIN

1.

Selatin Novosella: *"Më tutje do të flitet për veprimtarinë e organizatës patriotike Lëvizja Nacional Çlirimtare e Kosovës dhe Viseve tjera Shqiptare në Jugosllavi, e formuar në vitin 1978 nga Metush Krasniqi, Sabri Novosella, Shefqet Jashari, Jusuf Gërvalla etj."* (Metush Krasniqi, Prishtinë 2011, faqe 18)

Jusuf Gërvalla nuk e ka formuar LNÇKVSHJ, dhe as nuk ka marrë pjesë në formimin e saj. Në këtë Lëvizje atë e ka anëtarësuar, individualisht, Sabri Novosella.

2.

Selatin Novosella: *"Andaj, ai kishte bashkëmendimtarë të panumërt, si: Adem Demën-Demaçin, Hydajet Hysenin, Zeqir Gërvallën, Mulla Ramë Govorin, Sabri Novosellën, Jusuf Gërvallën.."* (Metush Krasniqi, Prishtinë 2011, faqe 19)

Fjala *bashkëmendimtarë* është tepër abstrakte, kur nuk ilustrohet me asnjë shembull konkret. Jusuf Gërvalla kurrë në jetën e tij nuk e ka pasur në tavolinë asnjë fjalë të Metush Krasniqit, në mënyrë që ta verifikoj se a përputhet me ndërgjegjen e arsyeshmërinë e tij. Për këtë arsye fjalia e mësipërme është e pavërtetë dhe nuk meriton të klasifikohet as në kategorinë e anekdotave. Fjalët e Sabri Novosellës, të vendosura në gojën e Metush Krasniqit, e krijojnë një hendek – humnerë në mes mendimeve të Jusuf Gërvallës, dhe fjalëve për të cilat supozohet se janë të Metush Krasniqit.

3.

Selatin Novosella: *"Ndërsa, Sabri Novosella, dyqanin e tij në qendër të Prishtinës, e kishte shndërruar në vend takimi të sigurt për shumë atdhetarë, që, për arsye që nënkuptohej, ata nuk mund të takoheshin në lokalet tjera të qytetit. Aty takoheshin: Metush Krasniqi..., Jusuf Gërvalla..."* (Metush Krasniqi, Prishtinë 2011, faqe 121)

Jusuf Gërvalla nuk është takuar me Metush Krasniqin në dyqanin e Sabri Novosellës, ashtu siç nuk është takuar kurrë me Shefqet Jasharin.

4.

Ethem Çeku: *"Metush Krasniqi, me personalitetin e tij të veçantë, me pragmatizmin e tij të rrallë, me frymën dhe shpirtin e tij bashkues dhe afrues arriti t'i* *ofronte diçka të rrallë Lëvizjes Kombëtare Shqiptare me organizatën që drejtonte. Së pari, arriti të bashkonte veprimtarët që, në nuanca më të vogla ose më të mëdha, kishin bindje të ndryshme ideologjike, por, që të gjithë i bashkonte ideali i çlirimit dhe bashkimit kombëtar. Së dyti, arriti të ofronte frymën intelektuale në organizata ilegale, duke inkuadruar edhe intelektualin e përmasave kombëtare, Jusuf Gërvallën."* (Selatin Novosella, Metush Krasniqi, Prishtinë 2011, faqe 132-133)

Merita e angazhimit të Jusuf Gërvallës në Lëvizjen Nacionalçlirimtare (LNÇKVSHJ) është vetëm e Sabri Novosellës dhe e askujt tjetër.

5.

Selatin Novosella: *”Duke folur për rrethanat e kohës dhe përpjekjet organizatave të ndryshme të bënin një bashkim veprues, Sabri Novosella, po në këtë numër të gazetës së cituar (Drita, Malmö, nr.10/1997-shën i Xh. D.), shton:* ***"Ne shumë shpejt vumë kontakte të rregullta me Jusuf Gërvallën, i cili tashmë, bashkë me të vëllanë Bardhoshin, dhe të shoqen Suzanën, e kishin formuar Degën e Lëvizjes në Gjermani."*** (Metush Krasniqi, Prishtinë 2011, f. 139)

Kontakti i parë me shkrim në mes Jusuf Gërvallës dhe Sabri Novosellës, pas ndarjes së tyre më 14 dhjetor 1979 në Prishtinë është më 14 prill 1981.

6.

Selatin Novosella: "*Organizatën Lëvizja Nacional Çlirimtare e Kosovës dhe Viseve të tjera Shqiptare në Jugosllavi, e bën tepër të veçantë e dhëna se në kreun e kësaj organizate ishin edhe Metush Krasniqi e Jusuf Gërvalla. Askund më mirë nuk është shkrirë në një vend mendimi lapidar: Atdheu mbi të gjitha!, sesa tek rasti i binomit: Metush Krasniqi-Jusuf Gërvalla."* (Metush Krasniqi, Prishtinë 2011, faqe 146)

Fraza "*binomi: Metush Krasniqi-Jusuf Gërvalla*" është e rrejshme dhe si e tillë e pakuptimtë, pasi Metush Krasniqi dhe Jusuf Gërvalla nuk e kanë bërë asnjë punë të përbashkët, as direkte as indirekte, as me gojë e as me shkrim, ata nuk e kanë koordinuar asnjë punë dhe asnjë fjalë të vetme në mes vete. Për këtë nuk ekziston asnjë fakt i vetëm. Veprimtaria e Metush Krasniqit në këtë pikë nuk dëshmon, vërteton asgjë, veprimtaria e Jusuf Gërvallës vërteton gjithçka.

7.

Selatin Novosella: "*Metush Krasniqi, po ashtu, mbante kontakte me letra dhe me të dërguar special, me Sabri Novosellën dhe Jusuf Gërvallën, nëpërmes njerëzve tepër të besuar dhe të dëshmuar."* (Metush Krasniqi, Prishtinë 2011, faqe 154)

Metush Krasniqi nuk ka mbajtur kurrfarë kontakti me Jusuf Gërvallën, as me letra e as me gojë.

8.

Selatin Novosella: *"Për nivelin e njohjes dhe veprimeve të përbashkëta në mes Metush Krasniqit dhe Fehmi Baftiut, flet edhe një takim i mbajtur në Prishtinë, në vitin 1978, ku marrin pjesë: Metush Krasniqi, Jusuf Gërvalla, Azem Beçiri dhe Fehmi Baftiu."* (Metush Krasniqi, Prishtinë 2011, faqe 231)

Fjalët e mësipërme, prej të parës deri në të fundit, janë gënjeshtër. Vepra e shkruar nga dora e Jusuf Gërvallës i hedh poshtë plotësisht gënjeshtrat e tilla, pamvarësisht numrit të "dëshmitarëve" qofshin ata të "gjallë" apo të vdekur.

9.

Selatin Novosella: *"Xhevat Krasniqi: Baba Metush kishte shumë shokë dhe bashkëmendimtarë. Ata vërtet, ishin të panumërt, megjithatë, më së tepërmi shoqërohej* *me Sejdi Kryeziun, ... Zeqir Gërvallën, ... Adem Demën-Demaçin, ... Sabri Novosellën, Hydajet Hysenin, Jusuf Gërvallën..."* (Metush Krasniqi, Prishtinë 2011, faqe 261)

Xhevat Krasniqi, gënjen kur thotë se babai i tij Metushi është shoqëruar me Jusuf Gërvallën. Por, duke pasur parasysh gënjeshtrat e falsifikimet e familjarëve të heronjve tjerë, këtë gënjeshtër të Xhevat Krasniqit duhet me e bajtë si lule mbi kapuç, kuptohet, me kusht nëse ai këtë punë e lenë me kaq.

4. Hydajet Hyseni për Metush Krasniqin-Dajkocin dhe Dajën Sejdë

Hydajet Hyseni: *"Daja Sejdë dhe Metush Krasniqi ishin shokë të ngushtë. Ishin shokë të rinisë, shokë të punës dhe shokë të idealit. Dhe jo vetëm kaq. Pas vdekjes së gruas së parë (mbesës së Lotë Vakut, Pashies), dhe pas lirimit nga burgu i parë, Daja Sejdë ishte martuar me motrën e Metush Krasniqit, Izushen, një grua shumë e pashme dhe jashtëzakonisht e njerëzishme e bujare."* (Selatin Novosella, Metush Krasniqi, Prishtinë 2011, faqe 281)

Hydajet Hyseni: *"Metush Krasniqi ishte njeriu më i nevojshëm dhe më i përshtatshëm i një bashkimi të gjerë."* (Selatin Novosella, Metush Krasniqi, Prishtinë 2011, faqe 292)

Hydajet Hyseni: *"Me atdhetar kolos si Baca Metush, do ta bashkonim Lëvizjen Çlirimtare Kombëtare."* (Selatin Novosella, Metush Krasniqi, Prishtinë 2011, faqe 298)

Hydajet Hyseni: *"Emri dhe vepra e Metush Krasniqit janë gur i rëndësishëm në themel të të arriturave të realizuara deri më tash dhe do të jenë edhe në themelin e realizimeve tjera që do të sjellë e ardhmja."* (Selatin Novosella, Metush Krasniqi, Prishtinë 2011, faqe 301)

5. PAJTOHET ME TEZAT E KOMUNISTËVE HEGJEMON

Selatin Novosella: *"Metush Krasniqi pajtohet me Tezat rreth Frontit për Republikën e Kosovës."* (Metush Krasniqi, Prishtinë 2011, faqe 179)

Sabri Novosella: *"Tani lexojmë shkrime nga Hydajet Hyseni, Selatin Novosella etj. Gënjeshtra të turpshme që e fyejnë rëndë Metush Krasniqin se gjoja i paska pranuar tezat komuniste të organizatës Marksiste-Leniniste të ashtuquajturat "Tezat e frontit popullor" që do të udhëhiqej nga komunistët – OMLK."* (Rezistenca kosovare mes dy zjarresh, Prishtinë 2012, faqe 189-190)

6. NUK I KUNDËRSHTON TEZAT E KOMUNISTËVE HEGJEMON

Hydajet Hyseni: *"Baca Metush nuk i kishte kundërshtuar Tezat rreth Frontit për Republikën e Kosovës."* (Selatin Novosella, Metush Krasniqi, Prishtinë 2011, faqe 294)

Sabri Novosella: *"Tani lexojmë shkrime nga Hydajet Hyseni, Selatin Novosella etj. Gënjeshtra të turpshme që e fyejnë rëndë Metush Krasniqin se gjoja i paska pranuar tezat komuniste të organizatës Marksiste-Leniniste të ashtuquajturat "Tezat e frontit popullor" që do të udhëhiqej nga komunistët – OMLK."* (Rezistenca kosovare mes dy zjarresh, Prishtinë 2012, faqe 189-190)

7. SABRI NOVOSELLA PËR METUSH KRASNIQIN

1.

Sabri Novosella: *"Porsi shteti amë, prapëseprapë njëra nga këto organizata bënte njëfarë dallimi. Kjo ishte LNÇKVSHJ, e cila udhëhiqej nga Metush Krasniqi, i cili ishte demokrat i vërtetë dhe mbi të* ***gjitha ideologjinë komuniste*** *e konsideronte si* ***ideologji ruse*** *dhe si të tillë edhe antishqiptare, ashtu siç i konsideronte antishqiptarë sllavogrekobizantinët në përgjithësi." (Zëri, 28 mars-4prill 1992)*

Me këto fjalë Sabri Novosella e ka krijuar një hendek - humnerë, në mes veprës së tij dhe Jusuf Gërvallës, që do të ketë pasoja. Nëse këto fjalë pranohen edhe si të Metush Krasniqit, e njëjta gjë vlen edhe për te. Me këto fjalë vërtetohet se Jusuf Gërvalla ka qenë krejtësisht i vetmuar, sa i përket kuadrove të larta të LNÇKVSHJ, dhe e gjithë barra e formimit të politikës si ideator i Lëvizjes së tij, ka ra 100 për qind mbi supet e tij dhe të askujt tjetër.

2.

Sabri Novosella: "*E arsyeja ime, e cila në fakt ishte edhe qëndrimi i prerë i organizatës të cilës i takoja, e në veçanti i Metush Krasniqit, ishte se gjithsesi duhej krijuar një organizatë gjithëkombëtare në të cilën mund të militonin të gjithë shqiptarët atdhedashës e jo ndonjë parti Komuniste marksiste-leniniste."* (Intervistë dhënë Haqif Mulliqit e Emine Berishës për gazetën Zëri, e ribotuar në Drita, Trelleborg, Suedi më 1997.)

3.

Sabri Novosella: *"Metush Krasniqi kishte një shpirt përbashkues. Ai bënte çmos për të krijuar unitet, bile mundohej që t'i afronte edhe komunistët që kishin rënë në konflikt me politikën e Titos për shkak të Stalinit. Posaçërisht ishte shumë i kujdesshëm me të rinjtë që binin viktimë të propagandës komuniste, që vinte nga regjimi i Enver Hoxhës.*

Mirëpo, ***kurrsesi*** *nuk gjente fuqi për të bërë* ***çfarëdo kompromisi me komunistët****, të cilët ishin në shërbim të okupatorëve serbo-komunistë. Në këtë pikëpamje, Metushi ishte tejet parimor dhe i palëkundur.*

Nga komunistët stalinisto–enveristë, të keqen kryesore e shihte se ata do të ndikonin në çorientimin e djalërisë kosovare, duke e keqpërdorur autoritetin e shtetit amë. Ndaj komunistëve stalinisto–enveristë të brezit të ri ndjente dhembshuri të madhe. Këta i konsideronte thjesht viktima të regjimit komunist të Enver Hoxhës." (Rezistenca kosovare mes dy zjarresh, Prishtinë 2010, f.68-69)

Me këto fjalë Sabri Novosella e ka krijuar një hendek - humnerë, në mes veprës së tij dhe Jusuf Gërvallës, që do të ketë pasoja. Nëse këto fjalë pranohen edhe si të Metush Krasniqit, e njëjta gjë vlen edhe për te. Me këto fjalë vërtetohet se Jusuf Gërvalla ka qenë krejtësisht i vetmuar, sa i përket kuadrove të larta të LNÇKVSHJ, dhe e gjithë barra e formimit të politikës si ideator i Lëvizjes së tij, ka ra 100 për qind mbi supet e tij dhe të askujt tjetër.

8. TRURI, DORA E DJATHTË DHE DORA E TAHRETIT

-1. MË KISHTE KËSHILLTARIN E PARË SHPIRTROR
-2. KËTA ISHIN DORA E DJATHTË E METUSH KRASNIQIT – DAJKOCI
-3. E KISHTE PASUR DORË TË DJATHTË GJATË TËRË KOHËS
-4. DORA E TAHRETIT DHE FITIMI I AHRETIT

Nën pikën -1 të këtij nëntitulli, Zeqir Gërvalla tregon se ai ka qenë këshilltari i parë Shpirtëror i Metush Krasniqit. Kjo me fjalë tjera do të thotë se Zeqir Gërvalla i shpallë luftë të pamëshirshme Mulla Ramës, kur bën një deklaratë të tillë. Gjithashtu me fjalë tjera mund të thuhet se Zeqir Gërvalla, si këshilltari i parë Shpirtëror paska qenë edhe truri i Metush Krasniqit. Pas zgjidhjes së çështjes së trurit, Zeqiri kalon tek gjymtyrët tjera, duke thënë se Jusuf Gërvalla e Kadri Zeka, duhet të jenë më të lumturit e kësaj bote, pasi ata kanë qenë dora e djathtë e Metush Krasniqit. Kjo çështje parashtrohet nën pikën -2.

Selatin Novosella, me librin e tij, e ka rezervuar për vete çështjen e trunit të Metush Krasniqit, ndërsa Zeqir Gërvallën e gjuan në periferi, në rolin e dorës së djathtë (pika -3.). Por Selatini shkon edhe më larg dhe tregon se kush ka qenë dora e majtë e Metushit, dora e tahretit politik, respektivisht kush ia ka kryer punët e ndyta në kontakte me majtistët, komunistët dhe marksist-leninistët, me të cilët vetë ai (Metushi) nuk ka dashur me i fëlliq duart e veta, as të djathtën, që e ka ruajtur për djathtista e antikomunista, e as të majtën të cilën, sipas këshilltarit të parë Shpirtëror ka qenë e rezervuar të përdoret vetëm për punën e interesat personale të tahretit dhe në këtë mënyrë të bëj trasimin e sigurt të rrugës së ahretit.

-1. MË KISHTE KËSHILLTARIN E PARË SHPIRTROR

Zeqir Gërvalla: *"Pra, haptas po ua themë: se Prijësin Enver Hoxhën s'e kam dashur për ideologji…*
As për komunist e demokrat, po për nacionalist patriot me besim shqiptar në ZOT" (Ja si më lindi ideja: BASHKIMIN ta quajë – RIBASHKIM, www.albaniapress.com, 28 dhjetor 2012)

Zeqir Gërvalla: *"(P.S. Sqarim. Në këtë Shënim përkujtimor: NË BALLË I PUTHI KOSOVA…NËN DEGËT PLOTË QERSHI TË KUQE… (PJESA E PARË) - fillimi, prej dy faqesh tekst: PËRSHËNDETJE nga ZEMRA, është për gazetarin, publicistin dhe veprimtarin Ismet Rashiti, mërgimtar në Zvicër, (që atij, me rastin e 100-Vjetorit të PAVARËSISË së SHQIPËRISË, iu kishte besuar nga një Shoqatë Patriotike: përgaditja e filmit dokumentar për të Nderuarin tonë: Metush Krasniqin – DAJKOCI, - Hasan PRISHTINA ynë i Dytë); e, pra - ai (Ismeti): mund ta tërheqi - ta marrë nga AlbaniaPress.-i shënimin e lartpërmendur (PËRSHËNDETJE nga ZEMRA:), të cilin vetë ma ka kërkuar Ismeti me anë të telefonit, para 15 Tetorit të muajit të kaluar… (Kurse, numërin e telefonit tim e kishte marrë nga veprimtari Ramadan Pllana, i cili edhe ai është mërgimtar në Zvicër. Andaj, në lidhje me këtë rast, po e bëjë një sqarim të shkurtër zinxhiror rrjedhjetëkohore…Pra, Ramadan Pllana numërin e telefonit tim (këtu, në Amerikë) e kishte marrë nga Sami Krasniqi,veprimtar mërgimtar në Gjermani; Samiu, të ndjerin, Abdyl Lahun - veprimtar i devotshëm i Çështjes Kombëtare, të cilin, unë e kisha Shok dhe Vëlla Shpirti e Ideali, e Samiu - e kishte dajë,vëlla të Nënë Salës, që edhe mua, Zeqirin, më donte Motër Sala si vëllain e vet, Abdylin; andaj edhe unë Samiun e numërojë sikur nip timin, sikur Azemin, djalin e Motrës sime, Ajetës, sepse, Samiu e meriton; sepse,* *Samiu e ka zëvendsuar dajën e vet- Abdylin me të gjitha virtytet Kombëtare-Njerëzore, madje edhe me ato cilësi DijeDiturie Shpirtmirësore.*

Pra, si e theksova më parë: Samiu së pari ia pat dhënë numërin e telefonit tim Ramadan Pllanës, për të cilin edhe unë kisha një simpati të veçantë ndaj tij, në bazë të disa shkrimeve…kujtime-rrëfimore nga veprimtaria ilegale… si dhe nga burgjet serbosllave…të rënda…nga një burg në tjetrin… që më shumë fliste me simpati për qëndrimet patriotike të shokëve të idealit sesa për bëmat e veta; po, Ramadani, në shkrimet e tij, sikur më shumë merakosej: mos po harron ndonjë shok ideali pa e përmend për qëndresën e tij… sesa të rrëfejë për vetveten që ishte një veprimtar i ditur dhe i denjë –bashkëveprimtarë: me Abdyl Lahun, Shefqet Jasharin –Strofcin, Sabri Novosellën, Skënder Jasharin, e që të gjithë këta ishin në lidhshmëri veprimi me vëllain Jusuf (Gërvalla) e me shumë vëllezër e motra të tjerë idealista kombëtar e njerëzor me në Krye-Lë-Vi-(Z)Je-n Patriotike SHqiptare (LNÇKVSHJ) me në BALLË Bacë Metush Krasniqin – DAJKOCI, - Hasan PRISHTINËN tonë të Dytë; e, që të gjithë këta të lartpërmendurit: Abdylin, Shefqetin, Sabriun, Skënderin etj., unë i pata njoftuar me Idriz e Jusuf Gërvallën, e që të gjithë, me Bacë Metush Krasniqin – Dajkocin, i cili ***nuk ka dashur njeri atdhetar më shumë se mua****, e që më çmonte dhe* ***më kishte këshilltarin e parë Shpirtëror****-kryesor për Çështjen Kombëtare, prej kur jemi takuar e njohur, i cili edhe më ka ruajtur si sytë e ballit, siç thotë një fjalë e popullit; madje, Sabriut, Shefqetit dhe Jusufit iu ka thënë: - Ju s'keni punë me Zeqirin, vetëm unë kam punë me të; emrin e tij askund mos e zini në gojë… Kjo është e vërteta; edhe për shumë kujtime tjera, në dashtë Zoti, që do të rrëfejë herë-pasherë…. Me respekt, Z.G.)"* (NË BALLË I PUTHI KOSOVA… NËN DEGËT PLOTË QERSHI TË KUQE… (II), www.albaniapress.com, 15 nëntor 2012)

-2. KËTA ISHIN DORA E DJATHTË E METUSH KRASNIQIT – DAJKOCI

Zeqir Gërvalla: *"Epo, ku e pata fjalën te Jusufi… që prej kur e njoftova me Metushin, ai iu bërë dorë e djathtë Bacë Metushit në veprimtari kombëtare, jo vetëm në diasporë… po edhe më gjerë…Që, pastaj, së bashku me të vëllain Bardhin dhe me veprimtarin e mirënjohur Kadri ZEKËN, këta Tre Yje veprimtarë (së bashku edhe me shumë shokë e shoqe të tjerë veprimtarë të të njëjtit ideal): të cilët vepruan pandalshëm deri kur ranë në kurth-pritat satanoserbobarbare; sigurisht të ndihmuara edhe nga disa shqipfolës që n'zemër i kishin të ngjizura tradhtitë…!!!....E kur, pra, Tre Yjet tanë: Jusufi, Bardhi e Kadriu ranë në kurth-priten e UDB-së jugoserbosllave, atë natë të kobshme dhe të ftoftë të 17 Janarit 1982, në Gjermani… krejt Kombit shqiptar iu shkatua një plagë-dhembjemadhe…sikur Nënës Ajshe… sikur NËNËS SHQIPËRI! Dhe, jo vetëm që u tranditëm ne Shqiptarët dhe Trojet tona etnike – e tërë SHQIPËRIA… po sikur u tranditë edhe tërë bOta!!! Andaj, këtë dhembje- pikëllimthellë të Kombit për këta Tre Yje e djeu në shpirt edhe Vetë Xhaxhi Enver Hoxha; dhe me propozimin tonë, të ne shokëve (në prapavijë, në veprim të pandalshëm për Ribashkim me SHQIPËRI), pra ky propozim na u tumir-pranua nga Qeveria e Shqipërisë dhe për familjen e vëllait Jusuf: për bashkëshorten Suzanën, të bijën Donikën dhe dy të bijtë Premtonin dhe Ergonin; me vetë urdhërin e Enver Hoxhës, qeveria shqiptare i tërhoqi nga Gjermania dhe i strehoi në Tiranë, me banesë jo larg Enverit, të respektuar prej Tij dhe Nexhmies e, shpeshherë të vizituar prej tyre si dhe nën kujdes dhe mbrojte të përhershme të Qeverisë shqiptare, duke i gëzuar të gjitha privigjet që i takojnë nga shteti një familjeje të një veprimtari patriot shqiptar, në këtë rast i Kosovës martire, siç ishte yni vëlla Jusuf GËRVALLA – Yll mes Dy Yjesh,vëllait Bardhoshit dhe shoqit Kadri ZEKA; pra të këtyre TreYJEVE në qiellin e*

Kujtesës së popullit shqiptar që do të rrezatojnë për jetë e mot… Ja, pra, këta ishin: dora e djathtë, siç thotë populli, të Bacë Metush Krasniqit – DAJKOCI, të këtij ideologu e veprimtari të madh të Çështje gjithëKombëtare Shqiptare, si vazhdimësi që nga Lidhja Shqiptare e Prizrenit (LSHP 1878) e Lidhje pas Lidhjeve deri LRBSH-ja, iedeothemeluese e parë e UÇK-së, të parashikur me Statut e Program të Saj…Ja, kjo është e vërteta me pak fjalë: e me shumë kujtime e mallë…në Lëvizjet tona të pandalshme: për (I)LIRI e Ribashkim Komëtar e Territorial – drejShtetPlotë të Nënë SHQIPËRISË Etnike në RRUGË DRITE…" (NË BALLË I PUTHI KOSOVA… NËN DEGËT PLOTË QERSHI TË KUQE… (II), www.albaniapress.com, 15 nëntor, 2012)

-3. E KISHTE PASUR DORË TË DJATHTË GJATË TËRË KOHËS

Selatin Novosella: *"Kapitull i veçantë i angazhimeve të Metush Krasniqit ishte bashkëpunimi me atdhetarin dhe poetin e njohur Zeqir Gërvalla. Këta dy atdhetarë kishin miqësi të ngushtë dhe të gjatë. Metush Krasniqi duke e njohur veprimtarinë dhe angazhimet e Zeqir Gërvallës, që nga viti 1964, kur Zeqir Gërvalla kishte qenë ndër udhëheqësit e organizatës Lëvizja Revolucionare për Bashkimin e Shqiptarëve, miqësi e përbashkët në Burgun e Nishit, si dhe shoqërimi i përhershëm, duke kulmuar edhe me miqësi familjare, nga njëra anë, dhe nga ana tjetër, respektin që ndiente Zeqir Gërvalla për Metush Krasniqin, për të gjitha angazhimet e tij për çështjen kombëtare, këta dy veprimtarë paraqitnin shembullin më të mirë të bashkëveprimit atdhetar në Kosovë... Prandaj, Zeqir Gërvalla ishte njoftuar nga Metush Krasniqi edhe për idenë e themelimit të organizatës LNÇKVSHJ-së, edhe për veprimet e saj, edhe për largimin e Sabri Novosellës në Turqi dhe të Jusuf Gërvallës në Gjermani, edhe për përpjekjet që po bëheshin në fillim të viteve '80, për bashkimin e forcave atdhetare në një Lëvizje apo Front të përbashkët. Lirisht mund të konstatohet se, thënë figurativisht, Metush Krasniqi e kishte pasur Zeqir Gërvallën* ***dorë të djathtë*** *gjatë tërë kohës."* (Metush Krasniqi, Prishtinë 2011, faqe 135)

-4. DORA E TAHRETIT DHE FITIMI I AHRETIT

1.

Selatin Novosella: *"Duke qenë ndër udhëheqësit e nivelit më të lartë të LNÇKVSHJ-së, duke mbajtur lidhjet me Metush Krasniqin në Kosovë e Sabri Novosellën në Turqi, nga njëra anë:. .. duke qenë në bashkëpunim me udhëheqësit e* ***Frontit të Kuq Popullor kryetarin e tij Ibrahim Kelmendin*** *... Jusuf Gërvalla, kështu do të shndërrohet në faktor koheziv dhe të pazëvendësueshëm."* (Metush Krasniqi, Prishtinë 2011, f. 147-148)

Jusuf Gërvalla nuk ka mbajtur kurrfarë lidhjesh me Metush Krasniqin në Kosovë. Në vendosjen e kontakteve (janar 1980) me Ibrahim Kelmendin dhe në përfundimin e tyre (janar 1981) në to nuk ka asnjë ndikim as Metush Krasniqi, as Sabri Novosella. Kur pas 14 prillit 1981, Sabri Novosella kërkon që Jusufi ta afroj Ibrahim Kelmendin, Jusufi ia jep Sabri Novosellës, dy mundësi, dy rrugë, mundësi kontakti, për lidhje me Frontin e Kuq, të bashkëthemeluar dhe të emërtuar nga UDBa: E para, përmes Blakajt në Entin e Sigurimit Social në Prishtinë dhe e dyta përmes Dajës Ramë në Pejë. Metush Krasniqi, në këtë mënyrë e ka pasur mundësinë ideale që vetë e pa ndërmjetësues, ta luaj rolin unifikues. Në këtë rast faktori koheziv e i pazëvendësueshëm i Jusufit, do të ishte shumë lehtë i zëvendësueshëm nga binomi Mulla Rama-Daja Ramë. A do të kishte binom më të mirë se sa binomi: Mulla Rama-Daja Ramë. Pra Jusufi kurrë nuk ka qenë dora e majtë, për kontakte me majtista, dora e tahretit politik të Metush Krasniqit.

2.

Selatin Novosella: *"Duke qenë ndër udhëheqësit e nivelit më të lartë të LNÇKVSHJ-së, duke mbajtur lidhjet me Metush Krasniqin në Kosovë e Sabri Novosellën në Turqi, nga njëra anë:* ***duke qenë mik i afërm me Hydajet Hysenin në Kosovë dhe Kadri Zekën në diasporë, si udhëheqësit më të lartë të OMLK-së, nga ana e dytë ... Jusuf Gërvalla,*** *kështu do të shndërrohet në faktor koheziv dhe të pazëvendësueshëm."* (Metush Krasniqi, Prishtinë 2011, f. 147-148)

Jusuf Gërvalla nuk ka mbajtur kurrfarë lidhjesh me Metush Krasniqin në Kosovë. Jusuf Gërvalla nuk ka pasur kurrfarë miqasie as kumarie me Hydajet Hysenin dhe Kadri Zekën. Rolin koheziv në raport me Kadri Zekën, Jusufi ia ka falë Sabri Novosellës, rol i cili është përmbyllë në Stamboll në gjysmën e parë të tetorit 1981. Rolin unifikues Metush Krasniqi ka mund me e luajtur vetëm përmes Dajës Sejdë. Në këtë rast faktori koheziv e i pazëvendësueshëm i Jusufit, del shumë i zëvendësueshëm përmes Dajës Sejdë. Pra Jusufi kurrë nuk ka qenë dora e majtë, për kontakte me majtista, dora e tahretit politik të Metush Krasniqit.

3.

Selatin Novosella: *"Duke qenë ndër udhëheqësit e nivelit më të lartë të LNÇKVSHJ-së, duke mbajtur lidhjet me Metush Krasniqin në Kosovë e Sabri Novosellën në Turqi, nga njëra anë: ... duke qenë në bashkëpunim me ... kryetarin e* ***Partisë Komuniste Marksiste-Leniniste të Shqiptarëve në Jugosllavi, Abdullah Prapashticën,*** *nga ana e tretë, Jusuf Gërvalla, kështu do të shndërrohet në faktor koheziv dhe të pazëvendësueshëm."* (Metush Krasniqi, Prishtinë 2011, f. 147-148)

Sabri Maxhuni Novosella: ”*Pas demonstratave të marsit të vitit 1981, erdhën në dyqanin tim në Adapazar të Turqisë, Abdullah Prapashtica, Faton Topalli dhe Osman Osmani.*

Ata më njihnin mirë, kurse unë nuk i njihja konkretisht. Posaqërisht më njihte mirë Abdullah Prapashtica pasi që kishte punuar si inspektor i UDB-së (Unutrashnjaa Drzhavna Bezbednost – Sigurimi i brendshëm shtetëror).

Abdullahu mu kujtua si fytyrë prej kohës kur më tregonte se si i kishin vëzhguar hyrje-daljet në dyqanin tim, kurse Osman Osmani më kishte njohur nga një lidhje familjare që e kishim (halla ime ishte e martuar për një kushëri të babës së tijë). Kjo lidhje familjare që e kisha me Osman Osmanin, më bëri që tu besoj se, së paku nuk kishin ardhur për ta kryerë ndonjë detyrë të UDB-së kundër meje, ashtu siç kishin ardhur para ca kohe Rabit Zylfiu dhe i vëllai Rrahman Zylfiu të cilët i zbuloj Shukri Demiri (tani jeton me familje në Stokholm të Suedisë), i cili shërbente si polic në Policinë Turke. Të njejtit u dënuan me nga 4 vjet e 6 muaj burg, kurse një Skenderi që kishte qenë me ta u kishte ikur policisë turke dhe ishte kthyer në Jugosllavi, pa e kryer detyrën.

Pas një bisede bukur të gjatë në dyqanin tim, me ç'rast më njoftuan për aktivitetin e tyre e që ishin rrezikuar që të burogseshin nga milicia jugosllave, i mora dhe i dërgova në banesën time. Shoqja ime Safetja, na priti si zakonisht që i priste të gjithë shokët e mi të përditshëm. Pas përshendetjeve të zakonshme, e njoftova Safeten se Osmani qenka djali i kushëririt të burrit të hallës Nazmije. Safetja ia njifte shumë mirë edhe nënën Osmanit dhe qajti, jo për Osmanin, se ishte mësuar më këso djemsh që vinin vazhdimisht, por për nënën e Osmanit duke thënë se edhe asaj i paska ndodhë si nënës Naile, nënës sime, që tërë jeta i ka kaluar para dyerve të burgjeve duke shkuar që t'i vizitojë djemtë dhe nipat *në burgjet jugosllave.*” (Si i organizojë Serbija Demonstratat e vitit 1981, 22 MARS 2016, Botasot.info)

Jusuf Gërvalla nuk ka mbajtur kurrfarë lidhjesh me Metush Krasniqin në Kosovë. Daja Abdullah, së bashku me nipin, kanë shkuar në Turqi, në fillim të nëntorit 1981, dhe vet Daja i ka shkuar në shtëpi Sabri Novosellës. Ka shumë mundësi që në vendosjen e kontaktit të shpejt të ketë ndikuar edhe Bujar Hoxha. Rolin unifikues Metush Krasniqi në këtë rast ka mund me e luajtur vetëm përmes Sabri Novosellës dhe Dajës Abdullah. Në vitin 1983 unë kam menduar se Jusufi përmes Sabriut mund të ketë pasur ndonjë komunikim me Dajën Abdullah, por me botimin e letrave komplete të Jusufit del se nga 5 nëntori 1981 deri më 14 janar 1982, Jusuf Gërvalla shkëmben katër letra me Sabri Novosellën. Kur t'i shtohet kësaj fakti se as Dajën Abdullah e as nipin, Jusuf nuk i përmend me asnjë fjalë të vetme, në letrat e 5, 14 e 16 bëntorit 1981 dhe as në atë të 14 janarit 1982, del se Jusufi në këtë pikë nuk i ka ndihmuar në asnjë mënyrë Metush Krasniqit, që ta luaj rolin e tij unifikues. Në këtë rast faktori koheziv e i pazëvendësueshëm i Jusufit, del shumë i zëvendësueshëm përmes Dajës Dul dhe Sabri Novosellës. Pra Jusufi kurrë nuk ka qenë dora e majtë, për kontakte me majtista, dora e tahretit politik të Metush Krasniqit.

4.

Selatin Novosella: *"Nëse kësaj i shtohet edhe një segment tepër i rëndësishëm për Lëvizjen Kombëtare Shqiptare, siç ishte koordinimi i veprimtarisë me shtetin amë, të cilin koordinim e bënte Jusuf Gërvalla, me çka ia kishte lehtësuar, në masë të madhe, këtë barrë Metush Krasniqit, i cili nuk mund të kryente këtë aktivitet duke pasur parasysh rrethanat në të cilat zhvillohej veprimtaria atdhetare në Kosovën e okupuar, ku vepronte Metush Krasniqi, duke mos u larguar nga Kosova për asnjë çast të vetëm."* (Metush Krasniqi, Prishtinë 2011, f. 148)

Jusuf Gërvalla: ”*Tani po kthehem edhe njëherë në fillim të letrës. Mendimi im është se disa çështje parimore, siç është themelimi i partisë si domosdoshmëri apo rrezikshmëri në perspektivë, pastaj mënyra e organizimit të Lëvizjes në kushtet e reja të luftës, duhet të diskutohen e të pleqërohen më dendur me shokët, sidomos me Plakun. Jo vetëm gabimet e mëdha parimore, por edhe të voglat ka mundësi të evitohen shumë më mirë në këtë mënyrë. Ju atje jeni të lumtur që e keni Plakun (Bujar Hoxhën-shën. I Xh.D.). Në këtë pikëpamje ne jua kemi lakmi, se këndej punët në relacione të tilla nuk janë aq të thelluara, jo për fajin tonë.”* (Letër Sabri Novoselës në Turqi, 14 janar 1982; Marrë nga Faridin Tafallari, Terror-Dhimbje-Qëndresë, Tiranë 1997, f.452-454)

Jusuf Gërvalla nuk ka mbajtur kurrfarë lidhjesh me Metush Krasniqin në Kosovë. Jusuf Gërvalla nuk ka koordinuar asnjë veprim të vetin me shtetin amë, pasi këtë punë nuk e ka pranuar kurrë shteti amë. Bisedat që i ka bërë Jusufi me diplomatët shqiptar të Vjenës çdo herë kanë qenë spontane, si në raste festash e panairesh. Jusuf Gërvalla me qëndrimin e tij ndaj shtetit shqiptar kurrë as nuk ia ka lehtësuar as nuk ia ka rënduar barrën Metush Krasniqit, pasi në pikëpamje organizative, Metush Krasniqi, në cilësinë e eprorit të LNÇKVSHJ, është një person që nuk ka ekzistue në imagjinatën e Jusuf Gërvallës. Raportet me përfaqësuesit e shtetit shqiptar (këtu e mendoj Bujar Hoxhën në Turqi) kanë qenë shumë të mira e më të rrjedhshme përmes Sabri Novosellës (përmes Stambollit) se sa Jusuf Gërvallës (përmes Vjenës). Rolin unifikues Metush Krasniqi në këtë rast ka mund me e luajtur vetëm përmes Sabri Novosellës dhe Bujar Hoxhës. Pra Jusufi kurrë nuk ka qenë dora e majtë, për kontakte me majtista, dora e tahretit politik të Metush Krasniqit.

HARMONIA TEK JUSUF GËRVALLA

1. Trokitje në derë apo shkelmim i derës
2. Liria s'ka çmim
3. Rinia përparimtare - rezervë e pashtershme
4. Aspekte ekonomike
    - -1. Dasma e barbarit mbi kufomën e të stërmunduarit
    - -2. Ç'thonë kronikat e vjetra dhe të rejat?
    - -3. "BASHKJETESA" E XHELATIT ME VIKTIMËN
    - -4. REKUIEM PËR NJË MONARK
    - -5. NJË VARIANT LEXIMI
5. Bashkëpunimi internacionalist i forcave tona çlirimtare
6. Letër e hapur popujve të Jugosllavisë
7. Na habit qëndrimi i pacipë
8. Femra
    - -1. IK O NATË PO KËNDON AGIMI
    - -2. S'e ka të gjatë robëria
    - -3. NË VEND TË URIMIT
9. Poezia e vetme
10. Nuk do të thotë se je devalvuar
    - -1. Letër një shoqi intelektual
    - -2. KORRESPONDENTI POPULLOR

NUK I SHFAQET KUJTDO

Jusuf Gërvalla: *"Mirëpo kjo pakënaqësi, që vetvetiu përbën një nga forcat kryesore të luftës së ardhme, implikon para së gjithash edhe nevojën e përdorimit të saj me kohë e me vend. Sepse, si forcë goditëse, ajo ka një cilësi të atillë,* ***që nuk i shfaqet kujtdo****. Ajo do t'i shfaqet vetëm atij që është i denjë për luftën e vendosur dhe serioze, deri në fitore, pa marrë parasysh vështirësitë dhe sakrificat. Prandaj, si bij revolucionarë të popullit tonë, ne, në radhë të parë, duhet ta kemi parasysh pakënaqësinë e madhe të popullit dhe të hyjmë në esencën e saj e t'i përgatisim asaj terren të vërtetë për grushtin e saj të fuqishëm. Skënderbeu s'bëri gjë tjetër, veçse e mblodhi atë, rebelimin e shpërndarë dhe e sistemoi."* ("Bashkimi" bën fuqinë, Bashkimi, janar 1981, faqe 1)

1. Trokitje në derë apo shkelmimi i derës

Aktualisht, për opinionin mesatar jugosllav dhe botëror, që manipulon me informatat elementare dhe fare të cekëta lidhur me Jugosllavinë, në këtë pjesë të Ballkanit, përkatësisht në këtë shtet, ose nuk ka fare shqiptarë, ose ata përbëjnë një pakicë të parëndësishme, që nuk meriton kushedi se çfarë kujdesi. Në rastet më fatlume, një pjesë e opinionit të tillë e di përafërsisht numrin e shqiptarëve që jetojnë brenda kufijve politikë jugosllavë, por nuk e di se këta shqiptarë jetojnë në tokat e veta të pushtuara nga Jugosllavia dhe mendon se Jugosllavia ka bërë shumë për realizimin e të drejtave të tyre nacionale, sociale dhe ekonomike.

Deri në këtë shkallë, mund të thuhet, uji ka shkuar në mullirin e madh të demagogjisë jugosllave, në krye me klikën titiste. Qëllimi i saj ka qenë dhe mbetet maskimi i numri të shqiptarëve, i begative të jashtëzakonshme natyrore të tokave shqiptare, maskimi i kompaktësisë etnike të shqiptarëve në të gjitha viset e tyre, me qëllim që, duke ndjellë pos kësaj edhe lugetërit pansllavë për t'u zgjuar e për ta kujtuar "Kosovën serbe" , ta bëjnë sa më të largët e më të pakapshme të drejtën historike e kombëtare të shqiptarëve të Kosovës për vetëvendosje dhe për jetesë në kuadër të shtetit unik shqiptar.

Po ka një pjesë të opinionit (të brendshëm e të jashtëm), që e di me themel çështjen e shqiptarëve dhe të tokave të tyre të përfshira brenda kufijve politikë jugosllavë. Këtë opinion e përbëjnë në një anë qarqet politike shqiptare, jugosllave dhe ndërkombëtare, në anën tjetër inteligjenca dhe forcat revolucionare te e dhe në botë. Kjo pjesë e opinionit e di se "Në kundërshtim të hapët me parimin e kombësisë dhe të vullnetit të popullsive vendëse, nga trungu i Shqipërisë u shkëputën (më 1912 – shën. Red.) krahina të tëra si Rrafshi i Dukagjinit, Kosova dhe tokat shqiptare në Maqedoni. Më tepër se gjysma e popullsisë së vendit dënohej të ndërronte zgjedhën e vjetër turke me një zgjedhë të re, atë të Serbisë dhe të Malit të Zi." Një problem të tillë, çdo palë e akcepton në mënyrën e vet. Opinioni i ngritur shqiptar kërkon rrugë dhe mënyrë për të dalë nga kjo gjendje, që do të thotë për të dalë nga zgjedha serbo-malazezo-maqedonase dhe për t'u bashkuar me vendin amë Shqipërinë socialiste, për t'i ndarë me të të mirën dhe të ligën që atyre ua ka caktuar rruga e përbashkët historike e një kombi të njëjtë me fate të njëjta; pala tjetër, opinioni i qeverisë jugosllave, që viset shqiptare i shfrytëzon në mënyrën klasike dhe me mjetet klasike me të cilat shfrytëzohet një koloni, e di edhe ai hesapin e vet: deri sa t'i shkojë përdoresh, Jugosllavia e Titos nuk do të heqë dorë vullnetarisht nga tokat tona, prej të cilave nxjerr leverdi të mëdha, po përkundrazi do të përpiqet t'i ngulë kthetrat e veta fashiste sa më thellë në lëkurën e popullit shqiptar dhe në thellësitë e begatshme të tokave shqiptare. Ndërkaq, opinioni politik evropian siç e di se ka vendosur pa të drejtë në kohën e Luftërave Ballkanike dhe pas Luftës I dhe II Botërore në dëm të shqiptarëve e në të mirë të ruajtjes së interesave të veta në Ballkan duke anuar vazhdimisht nga popujt sllavë, e di po ashtu se çështja e shqiptarëve të robëruar nga Jugosllavia mund të mbulohet e të heshtet përkohësisht, por të shëruar as ka pasur në të kaluarën dhe as do të ketë në të ardhmen. Populli shqiptar jo një herë në historinë e vet është treguar i gatshëm më parë të shfaroset sesa të mbajë me pëlqimin e vet këmbën e të huajit në fyt. Aq më parë sot që ekziston një territor i pavarur shqiptar, me një shtet dhe një ushtri të vetën, që fundi i fundit është e thirrur të mbrojë territoret shqiptare, qoftë ato brenda kufijve të vet shtetërorë, qoftë ato që kanë mbetur jashtë atyre kufijve me dhunë dhe për bashkimin e të cilave është derdhur gjaku deri në gju gjatë historisë.

Duke i vënë sendet secilin në vend të vet, inteligjenca jonë dhe e huaj, revolucionarët tanë e të huaj, ndjekin me indinjatë të thellë gjendjen e vështirë të popullit shqiptar në Kosovë, i cili ka rënë viktimë e orekseve të pashtershme pansllave dhe e qëndrimit të disfavorshëm të Evropës. Dhe, një opinion i tillë, të cilit pa dyshim i takon e nesërmja e shëndoshë e njerëzimit, është me ne pa rezervë.

Duke u nisur nga lufta jonë e drejtë, sepse ndryshe s'ka si cilësohet lufta për mbrojtjen e tokave të tua dhe të interesave jetike të popullit tënd; si dhe nga pjesëmarrja aktive e përhershme e shqiptarëve të Kosovës në vlimet e përgjithshme të historisë së Shqipërisë për ruajtjen e tokave dhe të popullit nga copëtimet e ndryshme barbare; pastaj, me vetëdije të lartë se qeveria titiste e Beogradit, mashë e imperializmit dhe e revizionizmit botëror meriton tek e fundit edhe urrejtjen e popujve jugosllavë, që lëngojnë si mos më keq nën këmbën e shovinizmit serb, është e natyrshme që ne, revolucionarët kosovarë të ndahemi diametralisht me mendime nga kjo qeveri dhe nga ky shtet. Ç'ka quan Jugosllavia mik, për ne do të jetë (dhe ka qenë) armik. Dhe anasjelltas, kur ajo quan armiq djalërinë më përparimtare shqiptare, që s'i ka lënë vend harresës kombëtare dhe që s'e ka hequr mendjeje rrezikun nga zhdukja prej dorës jugosllave as dashurinë dhe respektin ndaj detyrave dhe nderit historik e kombëtar, atëherë ne atë djalëri do ta quajmë djalëri e vërtetë shqiptare.

Në të tillë kontekst e shohim edhe aktivitetin revolucionar të të pesëdhjetë organizatave tona patriotike e revolucionare, që UDB-ja jugosllave i ka terrorizuar dhe i ka masakruar që nga Lufta II Botërore e deri më sot. Në të tillë kontekst do ta shohim patjetër edhe aktivitetin e patriotëve shqiptarë, që para disa muajsh i mbushën ding të gjitha burgjet dhe bodrumet e policisë jugosllave në Kosovë. (Lajmëtari i lirisë, gusht 1980, faqe 1-2)

2. Liria s'ka çmim
Qëndrimi ndaj burgosjeve politike

"Do të ketë gjithmonë koka që ngrihen, sepse, s´do të ishte as fjala kryengritje, që, në fund të fundit s´do të thotë gjë tjetër, veçse "kokëngritje". Pra do të ketë gjithmonë koka që do të ngrihen e pastaj, si rrjedhim, do të priten, dhe ata që do t´i shikojnë ato… do të thonë me vete: jo, unë s´do ta bëjë kurrë një gjë të tillë. Kështu do të thonë, mirëpo sikur t´i ketë shtyrë djalli, fill pas kësaj s´do mendojnë veçse të bëjnë pikërisht atë që s´duhet të bëjnë."

Shtimi gjithnjë më i madh, dhe jo zvogëlimi i aktivitetit të organeve ndjekëse jugosllave ndaj forcave patriotike, e dëshmon në mënyrë të gjallë këtë mendim të Kadaresë. Klika titiste, me bajraktar hegjemonizmin serbomadh dhe përcjellës të parë shovinizmin maqedonas dhe malazez, "me forcën brutale po përpiqen të skllavërojnë racën tonë e të përjetësojnë qeverimin tiranik të tyre". Po bëhen katër dekada (vetëm nga Lufta e këtej) që ata nuk po zgjedhin mjete për ushtrimin e gjenocidit mbi popullin shqiptar. Një nga këto mjete, shumë e preferuar ishte dhe mbeti burgosja e çdo filize shqiptare, posa ta ketë dhënë shenjën e parë se nuk do ta pranojë verbërisht robërinë. Populli ynë është në dijeni për bijtë e tij të zgjedhur, që dergjen në burgjet e Jugosllavisë. Ai po i përcjell e dhembje edhe burgosjet e paradokohshme, që edhe sot po rrëmbejnë valë-valë shumë patriotë shqiptarë. E di mirë populli pse Klika titiste nuk po ka guxim të na denjësojë as me të drejtën tonë elementare: që të informohemi publikisht se kush janë të burgosurit, sa u dënuan dhe pse. Prandaj, më shumë se kurrë po e çjerrë marimangën e harresës, me të cilën ka qëllim ta mbulojë e ta hedhë në harresë UDB-ja fashiste.

Karshi këtyre akteve të egra, ne duhet të kemi qëndrimin tonë përkatës. Edhe ky qëndrim, vlerëson Fronti i Kuq, duhet të ndërroj nga i deritashmi. Mendojmë se duhet t'i kthehemi pak historisë. Xhandarët e Stojadinoviqit, ta zëmë, e vranë komunistin Zef Lush Marku, në fillim të këtij shekulli; por ata s'patën si t'i përballojnë kërkesës së opinionit që kërkonte informim të hollësishëm për vrasjen e tij mizore. Ata nuk ia dolën ta ndalin as shoqërinë e ngushtë dhe familjen e tij që kufomën e komunistit e nxorri nga varri dhe e varrosi atje ku përkiste. Në Jugosllavinë e sotme, UDB-ja e PKJ-ja e vrasin mizorisht Fazli Grajqevcin në burg (më 1964) dhe djaloshin Murat Mehmeti (në demonstratat e vitit 1968); dhe as na informojnë pse e si i vranë dhe nuk na lejojnë t'ua bëjmë gjëmën si ka hija as t'i varrosim ku duhet e si duhet! Prandaj, në qoftë se terrori i sotëm ia kalon terrorit të kralëve të vjetër jugosllavë, të cilit Kamer Loshi, Shotë e Azem Galica iu përgjigjën me zjarr, pse atëherë ne të mos i lejojmë vetes t'ia kthejmë njëherë e mirë dhe me të njejtën masë armikut tonë të tërbuar.

Lidhur me atë që do të duhej të ndryshonte te ne në këtë qëndrim, ne propozojmë sa vijon:

1. Ata po na burgosin pa të drejtë. Dhe ne, me të drejtë, të mos u dorëzohemi. Kur ta rrethojnë shtëpinë, nga e cila s'ke ku shkon më tej, nëse je i përgatitur shtjer mbi ta dhe ua mbush barkun barot! "Udbashi" është një terrorist, që e çon në vend terrorin e planifikuar shtetëror jugosllav. Po s'pate kushte për mbrojtje me armë, ruaje gjakftohtësinë, mblidhe urrejtjen, në qëndrimin tënd të palëkundshëm, jepi grusht armikut gjatë hetimeve dhe në burg. Mos jeto në iluzione për dobinë nga qëndrimi më i butë. Ti je dënuar në Beograd, dënimin tënd e përtyp gjyqtari në Prishtinë si shiriti i magnetofonit fjalët e inçizuara kushedi se kur.

2. Ta kanë arrestuar djalin, vajzën, vëllaun, motrën, burrin, babanë apo shokun. Më së miri do t'ia nxjerrësh hakun nëse menjëherë i kërkon radhët e organizuara dhe hidhesh në luftë të organizuar revolucionare.

3. Ta kanë arrestuar kushëririn, fqinjin apo mikun e shtëpisë, bashkëqytetarin a bashkëfshatarin. Ata do të bëjnë mbi ty presione të ndryshme që të mos mbash kontakte me familjen e të burgosurit. A do ta dëgjosh armikun dhe t'ia kthesh shpinën njeriut tënd në çastet më të nevojshme?! "Miku i mirë në ditë të vështirë!" Sa herë e ke përdorur vetë këtë frazë?! Zbatoje, pra, në jetë! Kështu, edhe s'ia çon armikut amanetin në vend edhe solidarizohesh me tëndin dhe i jep krah atij. Sepse, mos harro, qysh nesër mund të të burgosin edhe ty, apo të të burgosin djalin e dëshirit, vajzën, vëllaun. Ç'do të ngjajë atëherë me familjen tënde, nëse rrethi e izolon fare?!

4. Burgosjet masive që po i bënë armiku në viset shqiptare, kurrsesi, nuk duhet të na ligin. Mos u dëshpëro dhe, mbi të gjitha, mos u frikëso. Ti je duke përcjellë në burg një pjesë të djalërisë shqiptare, por nesër do ta shoqërosh, në luftën çlirimtare, të cilën po e përgatisin bashkëluftëtarët. A s'ke dëgjuar kurrë se burgosjet, kur bëhen kaq masive, janë shenjë e dobësimit të armikut dhe përparimit të shpejtë të lëvizjes çlirimtare. ... **Dhe, liria s´ka çmim. (**Bashkimi bën fuqinë)

3. Rinia përparimtare - rezervë e pashtershme

22-vjeçari i sotëm ende nuk ka qenë i lindur, kur UDB-ja e pat burgosur herën e parë për veprimtari patriotike shokun Adem Dema-Demaçi, në vitin 1958. Sot këtë 22-vjeçar e kemi burrë të rritur e të pajisur me vetëdije të lartë kombëtare e klasore dhe me një gatishmëri e guxim të pashoq për t'u futur si e kërkon nevoja në zjarrin e luftës e të revolucionit. Në qoftë se ai është aftësuar edhe në pikëpamje organizative, atëherë, për kauzën tonë kanë ardhur kohë të mbara.

Si ka mundur ai të aftësohet në pikëpamje organizative, pasi me moshë është shumë i ri dhe është rritur në kushte të atilla, në të cilat njeriu e ka vështirë të shtjerë në dorë literaturë përkatëse; pastaj kushtet e ilegalitetit dhe të rrezikut të madh nga agjentët e regjur, kanë qenë në fuqi edhe për të, madje veçanërisht për të, si njeri i ri dhe pa përvojë.

As historinë e mirëfilltë kombëtare, as teorinë marksiste-leniniste të mirëfilltë, ai nuk ka pasur mundësi t'i mësoj në shkollë dhe as në kushte të hapëta publike. Cilat paskan qenë, pra, burimet e frymëzimit të tij dhe si u stërvit ai në punë organizative?

Natyrisht, momentet që ndikojnë në edukimin e përgjithshëm të njeriut dhe në formimin e plotë të personalitetit të tij, pra edhe të personalitetit të tij revolucionar - janë të shumta dhe të pallogaritshme. Kështu ka ngjarë edhe me 22-vjeçarin tonë në shqyrtim. Por, këtu e do puna që, pa hyrë në ndonjë analizë tjetër, ta veçojmë ndikimin që ka mundur ta ushtrojë ndonjë grup apo organizatë revolucionare e llojit të atillë që kanë vepruar ndër ne, duke u hapur edhe ndaj të rinjve, që do të thotë, duke analizuar edhe këtë premisë të propagandës së shëndoshë revolucionare.

Po e ndoqëm edhe më tutje këtë fill, do të dalim te një dimension i domosdoshëm i revolucionit - te çështja e vazhdimësisë së tij.

Rinia është rezervë e pashtershme e revolucionit. Konkretisht, rinia jonë, si për shkallën e arsimit, të vetëdijes kombëtare e klasore, ashtu edhe për vitalitetin e saj, paraqet një kërcim të madh përpara, në pikëpamje të sasisë dhe të cilësisë. Gjasat e armikut tonë, revizionistëve jugosllavë dhe renegatëve shqiptarë, për shtrirjen e ndikimit në rininë tonë po bëhen përditë më të vogla. Rinia jonë i shmanget si lisë së zezë këtij armiku të egër. Kështu, heshturazi dhe haptazi, ajo po tregohet e gatshme të pranojë një ndikim tjetër - ndikimin e forcave tona përparimtare patriotike e revolucionare. Prandaj, në këto kushte, edhe ne e kemi detyrë t'i kushtojmë vëmendjen e duhur punës organizative me rininë tonë përparimtare, shkollore e studenteske, fshatare e punëtore etj., duke e aftësuar atë për propagandimin e idesë revolucionare në mesin e vet e në popull, por edhe për t'u organizuar në shkallën më të lartë.

Këtë detyrë duhet ta kuptojmë aq më seriozisht, sa më seriozisht të kemi kuptuar se revolucioni nuk është problem që zgjidhet për një ditë, por një proces i gjatë e i mundimshëm, me sakrifica të mëdha. (Bashkimi bën fuqinë)

4. Aspekte ekonomike

-1. Dasma e barbarit mbi kufomën e të stërmunduarit

(Tërmeti i 15 prillit 1979 dhe kurbeti i shqiptarëve nga viset e tyre brenda kufirit politik të Malit të Zi)

Ky tërmet i pat goditur edhe disa vise bregdetare të Malit të Zi: Kotorin, Budvën, Hercegnovin etj. Në këto vise gjendja është sanuar gati qind për qind, me ndihmat që revizionistët jugosllavë morën nga bota. Këto ndihma patën arritur njëlloj për viset shqiptare që u dëmtuan edhe më shumë nga tërmeti. Por, këtu nuk u bë asgjë.

Ndonëse një gjendje e tillë pritej nga njerëzit që janë të informuar për kushtet ekonomike, sociale e politike të shqiptarëve në territorin e përfshirë brenda kufijve të Malit të Zi, megjithatë, kish edhe ndonjë mendim se qeveria revizioniste jugosllave e sidomos ajo e Malit të Zi, do ta mbulonte sadopak turpin e vet, nuk do të dilte aq haptazi me qëndrime aq diskriminuese ndaj shqiptarëve. ...

"Një murator, shkruante "Rilindja", – duke shfrytëzuar tërmetin dhe kohërat e ftohta që janë duke ardhur e që do t'i zënë ulqinakët pa pullaz mbi kokë, u pagua 2400 dinarë në ditë"! Ne dimë se 2400 dinarë bëjnë një rrogë mujore të punëtorit të inkuadruar në Kosovë!

Ç'të bëjë shqiptari në këto kushte? Ndihmat nuk bien në dorën e tij po të "përgjegjësve". Ekonomikisht edhe më parë kanë qenë fare të dërmuar, konkurrenca e tregut jugosllav i le pa kulm mbi kokë dhe pa bukën e gojës për fëmijë. Zor që mbetet tjetër rrugë, pos asaj të mërgimit e ajo është rruga e hidhur e shqiptarit, i cili duhet t'ia lëshojë vendin malazezit, se kështu i ka rregulluar dhe po përpiqet t'i rregullojë hesapet qeveria jugosllave, vazhduese e qeverive që nuk rreshtën së planifikuari se si t'i shfarosin shqiptarët.

(Bashkimi, Organ i Frontit të Kuq, shkurt 1980, faqe 2)

-2. Ç'thonë kronikat e vjetra dhe të rejat?

Cili shqiptar sot nuk është i informuar mirë për mizoritë që ushtroi mbi popullin tonë Jugosllavia e Paraluftës (simbolike e kësaj të Pasluftës)? Për **reformën agrare** qëllimi i vetëm i së cilës ishte shpronësimi i shqiptarëve dhe kolonizimi i tokave tona me serbë e malazezë. Për ndërrimin e dhunshëm të fesë ndër kisha, që do të thotë për ndërrimin e kombësisë dhe të gjuhës; për internimin e dhunshëm të njerëzve tanë në shkretëtirat e Anadollit? Për rrahjen, burgosjet, vrasjet, djegiet e fshatrave dhe qyteteve pa asnjë arsye të vetme?

....

Lidhur me karakterin e sllavëve të Jugut në raport me popujt tjerë, kanë folur edhe **Marksi** dhe **Engelsi**. Sipas mendimit të tyre, sllavët e jugut, kompleksin e nënshtrimit nga të mëdhenjtë, e kompensojnë në mënyrë të shumëfishtë e brutale ndaj popujve të vegjël, mbi të cilët kanë ndonjë pushtet. Pas disa të dhënave, që do t'i japim këtu më poshtë, shihet qartë vërtetësia e këtij mendimi.

Fraza më e dashur e Jugosllavisë, e cila trumbetohet sa herë të shfaqet rasti i përshtatshëm në mjetet e informimit publik, është një frazë tipike e kolonizatorit: Jugosllavia do bëjë çmos që ta nxjerrë Kosovën nga prapambeturia ekonomike e sociale, Federata do të ndaj ndihma të jashtëzakonshme për zhvillimin e shpejtuar të Kosovës. Përshtypja e pjesës së painformuar të opinionit është se Jugosllavia është dërmuar duke ndihmuar Kosovën, por kjo, Kosova, si një pus i pafund, kurrsesi të ngopet!

Ndërkaq, Milija Kovaçeviqi, në cilësinë e kryetarit të Komisionit ekonomik që e përfaqëson Kosovën në Federatë, shkruante para disa vjetësh në gazetën e përditshme "Rilindja": "Që nga viti 1947 e deri më 1977, për çdo dinarë të investuar në Kosovë, ka marrë nga Kosova dy dinarë e gjysmë".

Si merren nga Kosova dy dinarë e gjysmë etj.?

Dihet se Kosova është një trevë e begatshme me pasuri natyrore, me minerale të shumta, toka pjellore shumë të përshtatshme për bujqësi. Rezervat e saj të qymyrit, të zbuluara deri më tash (shënimet që do të japim këtu telegrafisht, janë kryesisht nga statistikat kosovare e Jugosllave për vitin 1978, sipas shtypit) arrijnë në rreth 12 miliardë tonelata, apo 64% të rezervave të përgjithshme në Jugosllavi, 24% të rezervave të nikelit dhe të hekurit, 67% të rezervave të plumbit dhe zinkut, 28% të rezervave të magnezit etj. Kombinati "Trepça" është prodhuesi më i madh i plumbit në Jugosllavi e Evropë dhe zë vendin e tretë në botë; kombinati "Kosova", që përfshin minierat e qymyrit, termocentralet e Obiliqit, më 1978 prodhoi 8 milion tonelata qymyr, alias 3 miliardë e 485 milionë kilovatorë energji elektrike.

Me një trajtim normal të gjithë këtij potenciali, Kosova do të kish qenë një nga viset më të zhvilluara në Jugosllavi. Mirëpo, të gjitha minierat dhe objektet kyçe të ekonomisë kosovare mbahen nën kontrollin rigoroz të Beogradit, në institucionet e të cilit përqëndrohen të gjitha studimet dhe analizat lidhur me ngritjen dhe shfrytëzimin e tyre. Këto institucione vazhdimisht "kujdesen" që minierat dhe potencialet tjera të shfrytëzohen sa më intensivisht, si burim i pashterrshëm për lëndët e para, të cilat do të përpunohen në viset e tjera të zhvilluara në Jugosllavi, ndërkohë që në Kosovë nuk ngriten objekte industriale që do të absorbonin ndonjë numër optimal të fuqisë punëtore, që do ta përpunonin vet, në vend, lëndën e parë. Përkundrazi, Kosova vazhdimisht mbetet furnizuese e rëndësishme e Jugosllavisë me lëndët e para, të cilat pastaj, të përpunuara i blen me çmime njëzet fish më të shtrenjta.

Në të vërtetë, gjithë ekonomia e Kosovës ka marrë atë drejtim që në çdo hap t'i përgjigjet zhvillimit dhe nevojave të viseve të zhvilluara të Jugosllavisë, kurse zhvillimin e saj, për gjendjen e saj të mjeruar ekonomike, sociale as që çan kush kokë. Dy, nga shumë objekte të tjera, janë shumë simptomatike dhe flasin për raportin e varshmërisë totale të ekonomisë kosovare nga ajo jugosllave: Fabrika e autopjesëve "Zastava" në Pejë dhe fabrika e thashmeve në Skenderaj. Në të parën prodhohen sedilje për prodhimet e "Zastavës" së Kragujevcit.

Dhe kështu me dekada, ekonomia e Kosovës po ecën me sediljat "kosovare" të "Fiatit jugosllav" dhe po vritet me thashmet "kosovare" të dyfegut serb.

....

Dhe, kjo ndjenjë kombëtare e shqiptarëve u zgjua vërtetë shumë më herët nga ç'parashikonte ministri i Titos, Çubrilloviqi, e cila ishte zgjuar me të madhe edhe në kohën e këtij "shkencëtari".

Qëndrimet e tilla të Jugosllavisë ndaj shqiptarëve patën për pasojë të logjikshme e të pashmangshme, në një anë stoicizmin e pashembullt, që është karakteristik për të kolonizuarit, e në anën tjetër një rezistencë e vazhdueshme, spontane dhe të organizuar, nga ana e shqiptarëve, si para Luftës II Botërore, ashtu edhe pas saj, deri në ditët e sotme. Ky qëndrim është në rrugën më të mirë që Jugosllavisë gjithçka t'i kthehet me të njejtën masë: dredhia medoemos dredhi, perfiditeti me perfiditet: në kushtet e diskriminimit ekonomik dhe politik, e sidomos në kushtet e terrorit të sforcuar ndaj patriotëve shqiptarë, të cilët sot po bien masivisht në burgjet e tmerrshme jugosllave, ka rrezik që trevat shqiptare të robëruara nga Jugosllavia, të detyrohen së shpejti ta aplikojnë edhe terrorin, si përgjigje ndaj dhunës shoveniste sllave të Jugosllavisë.

Duke pasur leverdi të madhe ekonomike nga kjo koloni, Jugosllavia sot ka mbyllur sytë dhe shurdhua veshët dhe nuk po don t'ia dijë për një rrezik të ri. Natyrisht, shqiptarët e robëruar duan t'ia dinë edhe më pak: ata kanë përpara vetëm një qëllim – çlirimin, dhe nuk do të pyesin për çmimin e lirisë. Për Jugosllavinë, ka gjithmonë një mundësi rezervë: tërheqja kufijve të vet të vërtetë, kur zjarri të bëhet i padurueshëm; ndërkaq për revolucionarët dhe **për popullin shqiptar ka vetëm një alternativë: të presin të asimilohen, t'i shtrohen gjenocidit dhe ta bjerrin qenien e vet kombëtare në mënyrën më mizore nga dora e sllavëve të jugut, ose luftën e vet ta shpien deri në fund, deri në fitore, e cila arrihet vetëm pas formimit të shtetit unik të të gjithë shqiptarëve. Për sakrifica, të thuash, nuk ka fare vend të mendohet**. (Bashkimi, prill 1980, faqe 5)

-3. "BASHKJETESA" E XHELATIT ME VIKTIMËN

Revista "NIN" e Beogradit, nëpërmjet intervistash me funksionarë të lartë shtetërorë, nga numri në numër po e shtron çështjen e bashkëjetesës së popujve të Jugosllavisë në federatën jugosllave. Natyrisht, ndonëse ky paraqet një hap të çuditshëm të kësaj reviste, pas të cilit mund të supozohet se qëndron kryekëput qeveria dhe i cili sigurisht fsheh ndonjë qëllim tinëzar, s'ka kurrfarë "rreziku" se mund të pyeten popujt e Jugosllavisë sa e duan dhe a e duan fare ata "bashkëjetesën". Sa për popullin shqiptar, e sidomos për pararojën e tij patriotike dhe revolucionare, nuk shtrohet fare çështja e bashkëjetesës me popujt e tjerë në kuadër të kufijve administrativë të Jugosllavisë. Kjo "bashkëjetese" është e dhunshme dhe e paligjshme, sepse viset shqiptare në Kosovë, Dukagjin, Maqedoni, Mal të Zi e në Serbi janë vise shqiptare, që trungut të përbashkët shqiptar iu shkëputën në mënyrë të paligjshme, në kushte të errëta historike dhe kundër vullnetit të popullsisë vendëse shqiptare. Që nga fillimi i këtij akti barbar, të kryer në fillim të shekullit tonë dhe të përsëritur edhe njëherë pas Luftës II botërore nga

fuqitë e mëdha e nga forcat më të errëta jugosllave, mbi popullsinë tonë u ushtrua politika e asimilimit dhe e gjenocidit. Dhe që atëherë, politikës së tillë barbare, populli ynë iu përgjegj me një rezistencë të pandërprerë. Aktualisht, rezistenca e fuqishme po spontane e popullit tonë, përditë e më shumë po merr përmasa të një lëvizjeje të organizuar, e cila nesër do të na çojë në luftën e përgjithshme çlirimtare - kombëtare e klasore dhe në bashkimin me vendin amë të shqiptarëve, Republikën Popullore Socialiste të Shqipërisë. Por, për t'iu treguar renegatëve dhe tradhtarëve të mëdhenj e të vegjël shqiptarë të të gjitha ngjyrave, që interesat jetike dhe aspiratat shekullore të popullit të vet i kanë shitur për një kockë të hedhur apo për një pozitë të mjerë në administratën revizioniste jugosllave, këtu poshtë po nxjerrim disa të dhëna nga premisat e jetës ekonomike, politike e shoqërore, që janë rrjedhim i kësaj "bashkëjetese", e cila s'është gjë tjetër pos bashkëjetesë e xhelatit me viktimën.

KALIFORNIA E VOGËL BANGLADESH I MADH

Po të nisemi nga rezervat natyrore të Kosovës, nga toka e saj cilësore dhe kushtet e favorshme klimatike e gjeografike, Kosova, me një trajtim të barabartë ekonomik, do të kish qenë ndër viset më të zhvilluara në gjithë territorin administrativo-politik të Jugosllavisë. Kosova plotëson 64 % të të gjitha rezervave jugosllave të thëngjill-linjitit, 57 % të rezervave të plumbit dhe zinkut, 24% të rezervave të hekur-nikelit, 30% të të gjithë energjisë elektrike etj. Në Kosovë gjenden gati të gjitha rezervat "jugosllave" të argjendit e të kromit dhe pjesa më e madhe e rezervave të arit.

Për konfiguracionin e saj, raportin shumë të favorshëm të sipërfaqeve të punueshme të tokës ndaj atyre të papunueshme, me një bimësi të dendur etj., Kosova është bërë që moti me një emër të dytë të popullarizuar - Kalifornia e Ballkanit.

Edhe popullsia e Krahinës sonë është jo thjeshtë një popullsi punëdashëse, po njëherit një popullsi, që siç i thonë fjalës, e ka pasur mall punën në plang e shtëpi të vet. Sot vullnetit të madh të kësaj popullsie i është shtuar edhe një potencial i madh i krahut të punës, me një strukturë gjithnjë më të volitshme arsimore, madje me ekspertë gati për të gjithë lëmenjtë e jetës.

Po gjendja e tashme e saj, megjithatë është jashtëzakonisht e mjerueshme. Në saje të politikës diskriminuese e kolonialiste të Jugosllavisë, Krahina jonë ka mbetur regjioni më i pazhvilluar jo vetëm në Jugosllavi, po edhe ndër më të pazhvilluarit në botë. Rezervat natyrore të saj grabiten nga federata jugosllave në trajtë lëndësh të para dhe, pasi të jenë përpunuar në republikat industrialisht më të zhvilluara jugosllave, i shiten Kosovës me çmime të shumëfishuara. Përveç kësaj një rol minues për ekonominë kosovare luan politika diskriminuese e çmimeve. Lëndët e para të Kosovës, në tregun e brendshëm jugosllav shiten me çmime shumë më të ulëta se ato në tregun botëror. Vetë Kosova, prodhimet finale, të përpunuara në republikat e zhvilluara, i blen me çmime deri 124% më të larta se çmimet e tregut botëror.

Në saje të kësaj politike diskriminuese bujqësia e Kosovës, me të cilën është e zënë pjesa më e madhe e popullsisë sonë aktive, ka mbetur në nivelin e një bujqësie ekstensive e me produktivitet jashtëzakonisht të ulët. Toka e punueshme, për shkak të masave të hershme e të vona administrativo-politike që ka marrë Jugosllavia për të bërë presion mbi popullsinë vendëse, është e copëtuar në ngastra shumë të vogla. Në qoftë se në një të kaluar bujqësia siguronte për popullsinë kosovare punëdashëse një ekzistencë solide, ajo sot nuk ka si ta siguroj as kafshatën e gojës për pronarët e saj të imtë.

Ndërkaq, puna në të ashtuquajturin sektor shoqëror, paraqitet edhe më ligsht për shqiptarin e Kosovës. Ky sektor ka një aftësi fare të vogël absorbuese të fuqisë punëtore, gjithsej 6400 punëtorë të inkuadruar në vit (këto 3-4 vitet e fundit). Përballë ritmit të shpejtë në shtimin e krahut të ri të punës, shkalla e punësimit te ne kufizohet me papunësinë totale.

Gjithë kjo ka pasur për pasojë një lëvizje të atillë të popullsisë së aftë për punë, e cila nuk mbahet mend për asnjë periudhë tjetër historike të Kosovës, madje emigrimet e popullsisë sonë thuaja se nuk kanë qenë më masive as në periudhat e shpërnguljeve të mëdha e të dhunshme për në Turqi.

A IA BËJMË KINSE PO BASHKJETOJMË

Për të parë se sa është e arsyeshme, e leverdishme dhe e domosdoshme bashkëjetesa e shqiptarëve me popujt tjerë të mbërthyer brenda kufijve administrativo-politikë të Jugosllavisë revizioniste, po e bëjmë një krahasim të ndarjes së të ardhurave personale të punëtorëve në Republikën e Sllovenisë dhe në Kosovë. Tabela që po e botojmë këtu, është bërë sipas të dhënave të Entit Federativ Statistikor dhe paraqet gjendjen në muajin mars 1979.

Në kohën në shqyrtim, Sllovenia kishte 1 milion e 826 mijë banorë, Kosova po aq, 1 milionë e 600 mijë. Por, në këtë kohë, numri i të inkuadruarëve në Slloveni, 780 mijë, ishte gati 5 herë më i madh se ai në Kosovë (167 mijë - fjala është për sektorin shoqëror). Punëtorët e Sllovenisë realizonin së bashku 5 miliardë e 38 milion e 878 mijë dinarë të rinj kurse ata të Kosovës vetëm 909 milion e 649 mijë dinarë, ose më se 6 herë më pak.

Punëtorët sipas lartësisë së të ardhurave personale*

	SLLOVENIA	KOSOVA
Të ardhurat personale	PUNËTORË	PUNËTORË
Deri në 3 000 dinarë	2 340 ose 0,3%	25 217 ose 15,1%
3 001 - 4 500	111 540 ose 14,3%	72 144 ose 43,2%
4 501 - 6 000	244 140 ose 31,3%	39 579 ose 23,7%
6 001 - 8 000	241 020 ose 30,9%	18 704 ose 11,2%
8 001 - 10 000	104 520 ose 13,45	7 014 ose 4,2%
Mbi 10 000 dinarë	76 440 ose 9,8 %	4 342 ose 2,6%

*mars 1979

Është jashtëzakonisht të shohim se në përqindjeje paraqiten përkatësisht punëtorët e Sllovenisë dhe ata të Kosovës në ndarjen e të ardhurave të ulëta dhe rrogave të larta. Siç shihet edhe nga tabela, sa më e ulët të jetë shkalla e të ardhurave aq më e lartë është përqindja e punëtorëve kosovarë që marrin pjesë në ndarjen e tyre; dhe anasjelltas, sa më shumë të ngjitet shkalla e të ardhurave, aq më i vogël bëhet numri i punëtorëve që marrin pjesë në ndarjen e tyre (në Kosovë) dhe aq më i madh numri i punëtorëve të Sllovenisë, që i gëzojnë ato të ardhura të larta. Konkretisht, paga me lartësi deri në 3000 dinarë marrin vetëm 2340 punëtor sllovenë, ose 0,3% e të të gjithë të inkuadruarëve të kësaj republike, dhe 25217 punëtorë kosovarë, ose 15,1% e të të gjithë të inkuadruarëve të Krahinës sonë. Nga 3000-4500 dinarë marrin 14,3% punëtorë sllovenë dhe 43,2% punëtorë kosovarë; nga 4500-6000 dinarë marrin 31,3% punëtorë sllovenë dhe 23,7% kosovarë; nga 6001-8000 dinarë marrin 30,9% sllovenë dhe 11,2% kosovarë; nga 8001-10000 dinarë 13,4% sllovenë dhe 4,2% kosovarë, dhe, mbi 10000 dinarë 9,8% sllovenë dhe vetëm 2,5% kosovarë.

Kur kësaj t'ia shtojmë edhe faktin se papunësia në Kosovë është 20 herë më e madhe se në Slloveni dhe absolutisht më e madhja në gjithë Jugosllavinë, atëherë bëhet e qartë se bashkëjetesa 68-vjeçare me popujt e Jugosllavisë ka qenë për ne, shqiptarët me banim në Jugosllavi, një nga periudhat tona më të vështira e më të rrezikshme për shfarosje të plotë.

TELALLI THOTË: BESOMË EDHE NË GËNJEFSHA

Revizionistët jugosllavë, këta telallë absurd të "socializmit specifik", "mosangazhimit", "vëllazërim-bashkimit", "barazisë" së kombeve e kombësive, i shtrembërojnë në mënyrë drastike disa fakte vitale karshi opinionit të vendit dhe atij botëror. Ndër të tjera, atyre ua do puna të mos flasin kurrsesi me të dhëna reale kur është fjala për papunësinë në disa vise të caktuara, sidomos në Kosovë.

Sipas kritereve, me të cilat vlerësohet problemi i papunësisë në shkallë jugosllave, del se numri më i madh i të papunëve është në Maqedoni, po edhe atje vetëm 5,7 për qind. Vendin e dytë e zë Serbia me 4,7 për qind të papunë, ndërkohë që në Kosovë, sipas këtyre kritereve, as qe ekziston problemi i papunësisë! Në Krahinën tonë, gjithnjë sipas këtyre kritereve, që as "Rilindja" revizioniste nuk durohet pa i quajtur "sa mashtruese, aq edhe joreale", të papunë qenkan vetëm 3,7 për qind.

Ku është nxjerrë vallë ky 3,7 përqindësh famoz?! Ose, edhe përqindja e të papunëve në regjione tjera! Pasi, siç e pranon edhe vetë Enti Federativ i Statistikave, Jugosllavia zë një nga vendet e para në botë përnga shkalla e papunësisë.

Këto "fakte" i kundërshton edhe vetë "Rilindja", duke u mbështetur, siç thotë, "në disa mjete tjera të informimit në Jugosllavi". "Po të vlerësohet papunësia me kritere reale, shkruan ajo, sipas një analize, del se papunësia në vend është 12 për qind, ndërsa në Kosovë 27 për qind; në Bosnjë e Hercegovinë 13,5 për qind, në Maqedoni 21,3 për qind, në Serbi 11,9 për qind, e të tjera. Papunësia në Slloveni, 1,4 për qind, është njëzet herë më e vogël se ajo në Kosovë".

"Rilindjes" do t'ia dinim për nder sikur pas botimit të kësaj informate të qëndronte edhe më në të njejtën pozitë, atleti i mirë që nuk bien nën rekordin që e ka hedhur një herë. Mirëpo, sado që të dëshirojmë ne, kështu nuk ngjan. Madje, artikulli në fjalë na duket më shumë t'iu ketë përvjedhë redaktorëve, sesa të jetë botuar esëll. Megjithatë, autori i informatës në fjalë, e meriton një përkrahje prej nesh, sado që edhe ai ha ngapak në peshojë.

Ja, pra, disa nga të dhënat për vitin 1978 që na ofron Enti Federativ i Statistikave dhe që na ndihmojnë t'i dalim krah gazetarit të "Rilindjes" dhe të vërtetën që e ka sheshuar ai.

Më 1978, Kosova kishte përafërsisht 1 milion e 525 mijë banorë. 799 mijë, ose 52,4 për qind e popullsisë së përgjithshme ishin banorë të aftë për punë. 167 mijë veta, ose 11 për qind e popullsisë së përgjithshme ishin të inkuadruar në sektorin e ashtuquajtur shoqëror, kurse aktiv në të gjithë sektorët gjithë krahina kishte vetëm 387 mijë vetë, ose 25,4% të popullsisë së përgjithshme. Po t'u besohet këtyre shifrave (më vonë do të shohim kundërthëniet e shumta që dalin prej tyre) atëherë del se më 1978 412 mijë banorë të aftë për punë kanë mbetur të papërfshirë në asnjë sektor të veprimtarisë. Dhe numri 412000 paraqet 27 për qind të popullsisë sonë të përgjithshme (1 milion e 525 mijë), e jo 3,7 për qind!

Përveç kësaj, siç vë në dukje edhe vetë "Rilindja", te ne afro "140 000 vetë për çdo vjet bëhen krah i ri pune". Kurse ekonomia, me aftësinë e mjerë absorbuese të fuqisë punëtore, mund të çelë vende pune vetëm për 6400 vetë në vit (që nga viti 1977 e këtej). Del që, prej katër vjetësh e këtej, ushtrisë së të papunëve në Kosovë i janë shtuar deri më tash edhe nja katër njësite të mëdha me nga 133 600 banorë, që, bashkë me të papunët e vitit 1978, bëjnë jo më pak se 946 400 veta.

Pra në vitin 1981, ne kosovarët po hyjmë me afro 1 milion të papunë!

Në qoftë shtuar më 1980 popullsia e Kosovës sipas parashikimeve të Entit Federativ (se me çfarë saktësie i bënë si parashikimet, mund të shihet edhe nga ky fakt. Në të njejtin publikim, "Kalendari Statistikor i RSFJ 1980", numri real i popullsisë së Sllovenisë figuron 1 626 000 banorë në vitin 1979, kurse i parashikuar i popullsisë së kësaj republike për vitin 1980, në vend që të jetë më i madh, figuron për 1000 banorë më i vogël, do të thotë - 1 625 000!), pra, në qoftë për t'u besuar këtyre "parashikimeve", atëherë fillimi i 81-shit e zë Kosovën me afro 1 592 000 banorë dhe vetëm me 179 000 të zënë në punë në të ashtuquajturin sektor shoqëror, ose me 11,3% e popullsisë. Një kosovar i zënë me punë në këtë sektor, do të ketë në kurriz mesatarisht 9 banorë (slloveni vetëm 1,7)!

3,7 përqindëshi që paraqitka sipas revizionistëve titistë, shkallën e papunësisë në Kosovë, duke "zëvendësuar" si me shkop magjik 30 përqindëshin, është nxjerrë nga 61000 të papunët që kërkojnë punë nëpërmjet enteve të inkuadrimit. Dhe për këtë numër kapen, si i mbyturi për kashtë, revizionistët, kur duan të na e hedhin syve, neve dhe botës. Mëkot do të ngulë këmbë edhe një pjesë e shtypit revizionist sesi "një numër i madh i kosovarëve të papunë, për shkaqe subjektive e dobësi të ndryshme (ne do të themi për shkak të pritjes së gjatë e të pa shpresë - "Bashkimi"), nuk paraqiten fare në BVI-të gjegjëse". Kjo për ata nuk ka asnjë domethënie. Ata duan që ky numër të përmendet, numrin e saktë e dinë më mirë se ne vetë dhe kënaqen. Por, po vjen dita që kjo kënaqësi t'u mbetet në fyt dhe t'ua zërë frymën.

SHPËRBLIMI I TË KOLONIZUARIT PËR KOLONIZATORIN

Kosovës i kërcënohet rreziku nga një lëvizje e atillë e popullsisë, që pjesa e saj e aftë për punë - strukturalisht më e reja dhe biologjikisht më e shëndosha - të braktisë vendlindjen dhe të marrë masivisht rrugën e hidhur të kurbetit për në republikat e zhvilluara jugosllave, në Evropë e më larg. Në pozitë më të vështirë në këtë pikëpamje janë vetëm edhe viset shqiptare në Maqedoni, Mal të Zi dhe në Serbi, për shkak të kompaktësisë më të vogël etnike të shqiptarëve në strukturën e përgjithshme të popullsive të këtyre republikave si dhe për shkak të masave edhe më të vështira administrativo-politike, të cilave u ekspozohen vlerat e përmendura shqiptare.

Po t'u drejtohesh statistikave jugosllave lidhur me emigrimet e popullsisë sonë në cilëndo periudhë brenda këtyre 68 vjetëve robëri ato i fshehin faktet si gjarpri këmbët. Ç'është e vërteta, numri 12000 kosovarë të inkuadruar në republikat e Jugosllavisë e në botën e jashtme, nuk ka mundur të fshehet në asnjë mënyrë. Dhe ky numër, edhe po të jetë vetëm kaq, paraqet një shkallë shumë të lartë e të rrezikshme të emigrimit karshi numrit të përgjithshëm të popullsisë së Kosovës, afro 10 për qind të popullsisë së aftë për punë. Por kjo shifër as që i afrohet numrit të vërtetë të kurbetçinjve "modernë" shqiptarë.

"Bashkësia krahinore për inkuadrim përmes enteve të saj të inkuadrimit e mban njëfarë evidence për këta punëtorë, por vetëm për ata që më parë janë paraqitur në këto ente... Mirëpo një numër i madh i fuqisë punëtore punësohet në territoret e tjera të vendit përmes kanaleve të tjera, e sidomos me vetiniciativën e tyre. Prandaj, ky numër i punëtorëve të tillë gjithnjë është më i madh nga ai që evidentohet në entet përkatëse." (Dr. Hivzi Islami, "Popullsia e Kosovës", Prishtinë 1980, f. 123) Një shembull simptomatik lidhur me "objektivitetin" e të dhënave statistikore të këtyre enteve, na e ka dhënë po Dr. H. Islami në veprën e përmendur: "Derisa në vitin 1966 në tërë Slloveninë, sipas evidencës së shërbimeve krahinore të punësimit, ishin 217 punëtorë nga Kosova, vetëm në Lubjanë në atë vit ishin të inkuadruar 676 punëtorë nga kjo Krahinë."

Një shtrembërim i tillë i fakteve, me skandalozitetin që përmban në vete, nuk flet për lëshime të rastit, që nganjëherë mund të ndodhin edhe në statistikat më pedante. Përkundrazi, ai na shpie te një mjet sa perfid, aq edhe i preferuar i administratës jugosllave në drejtim të fshehjes së numrit të përgjithshëm të shqiptarëve me banim në Jugosllavi dhe të gjitha të dhënave që e tregojnë në mënyrë reale gjendjen e mjeruar të popullsisë sonë të përfshirë me dhunë brenda kufijve administrativo-politik të këtij armiku të përbetuar të farës sonë.

Këtë shtrembërim faktesh, revizionistët e realizojnë me mjeshtëri edhe në saje të përvojës më të hershme jugosllave në këtë drejtim. Edhe qëllimi kryesor mbetet po ai që ishte para 68 vjetësh; me plane të ngritura në shkallë shtetërore, viseve shqiptare nën pushtetin, viseve shqiptare nën pushtetin administrativo-politik të Jugosllavisë t'u ndërrohet në rrënjë struktura kombëtare. Për këtë qëllim u ndoqën mes dy luftërave botërore dhe pas Luftës II botërore më se 600 mijë shqiptarë dhe në vend të tyre u sollën në këto vise shumë e shumë kolonë të kombësive serbe e malazeze, e tani së fundi po sillen edhe maqedon nga Greqia. Dhe pikërisht për këtë qëllim po u jepet edhe sot rruga e mërgimit "ekonomik" shqiptarëve të robëruar. Ata i mban shpresa se edhe me trojet tjera shqiptare do të ngjajë ashtu siç ka ngjarë me Prespën dhe Ulqinin, banorët e të cilëve, për shkak të presionit ekonomik dhe politik, i kanë braktisur gati përgjithmonë vatrat e veta dhe kanë marrë në sy Amerikën e Australinë.

Natyrisht, është e tepërt dhe gati banale t'u thuhet revizionistëve gjakpirës jugosllav se këto shpresa të tyre nuk janë gjë tjetër pos qep me ujë.

Mbi të gjitha, ndërsa është arritur që ata të pranojnë cilësimin e shpërnguljeve të mëdha për në Turqi si migrime politike, përkatësisht të terrorit dhe të dhunës, ata i propagandojnë migrimet e sotme të shqiptarëve thjeshtë si një dukuri të rëndomtë ekonomike, të parrezikshme, madje edhe të dobishme, duke i lidhur këto migrime me gjoja inkuadrimin e Jugosllavisë në "ndarjen ndërkombëtare të punës". Po dokrrat e tilla nuk pinë ujë te populli ynë i shumëvuajtur. Pararoja patriotiko-revolucionare e Kosovës dhe e viseve të tjera shqiptare e di mirë se ne, për aq sa është çështje politike - bile e një politike diskriminuese që kufizohet me fashizmin e racizmin - niveli jashtëzakonisht i ulët i zhvillimit ekonomik të viseve shqiptare, aq është politike edhe çështja e emigrimeve të sotme, që janë pasojë e drejtpërdrejtë dhe e domosdoshme e diskriminimit të tillë. Dhe, e gjithë kjo s'është gjë tjetër përveç aplikim i mjeteve të reja "bashkëkohore" për sendërtimin e qëllimeve të vjetra kolonialiste e asimiluese.

Dhe ne, ja ku u premtojmë se do t'i shpërblejmë pikërisht ashtu si i ka hije të kolonizuarit ta shpërblej kolonizatorin: me zjarrin e fuqishëm të dekolonizimit dhe të çlirimit kombëtar. Dhe le ta shqyrtojnë ata vetmevete jerm çështjen se ç'të mira mund të dalin nga "bashkëjetesa" që na e ofrojnë në këmbim të lirisë së rrëmbyer. (Bashkimi, janar 1981, faqe 9)

-4. REKUIEM PËR NJË MONARK

Kusht i posaçëm për ta gëzuar me popullaritet këtë emër, ka qenë që t’i shërbesh afro dyzet vjet, me përunjësi të pashembullt, imperializmit dhe kapitalizmit botëror, e në anën tjetër ta mbash ndezur dritën e drejtimit të socializmit. Dhe të mos mjaftohesh me kaq. Për maskë, të krijosh edhe një bllok, me emrin e çuditshëm: të painkuadruarit!

Me një fjalë, për ta gëzuar me jetë të gjatë emrin e dytë artistik – Tito, ishte e domosdoshme të kishe jo një po shumë fytyra, që të bëje pa pengesa flirte të pashoqe, të apasionuara, per amica silentia lunae, me atë që është çuar i pari! Për të mos vdekur kur ke vdekur, rëndësi të posaçme ka që, në kohën e sundimit tënd prej monarku fashist, të kesh çuar jetë sa më të shfrenuar. Të kesh pasur në pronën e madhe mbretërore ullishte e vreshta, pyje si Igallo dhe, mundësisht ndonjë ishull të tërë, si Brioni. Disa dhjetëra vila! Këto mund t'i ketë edhe një drejtor i thjeshtë. Por, bën të kesh pasur pallate me qindra e qindra dhoma. Secila dhomë një krua dhe secili krua një çep të artë!

Ndër të tjera, duhet të kesh qenë lahper. Të kesh futur nën kurorën mbretërore së paku pesë gra, të tjerat në harem, mundësisht sa më të reja, për salltanet, dhe rrallë e rrallë për – punët e natës!

Por, as këto nuk do të bëheshin kabull në çfarëdo kohe dhe në rrethana çfarëdo. Kusht i posaçëm është që vendin ta kesh futur deri në fyt në borxhe që arrijnë shifra astronomike. P.sh. 14.000.000.000 dollarë amerikanë! Që, sipas kursit të sotëm, bëjnë 36.400.000.000.000 dinarë të vjetër. Pra – 36 bilionë e 400 miliardë dinarë!

Trashëgimi madhështore për një rekuiem edhe më madhështor, që ia bëri monarkut Familja e Pikëlluar! (Pra, Kryesia e Federatës, se më në fund po i heqim dorëzat. S'ka lezet të flasim edhe më tutje me mesele).

Dy e dy bëjnë – 10 muaj me ajër të pastër!

Mendoj se ata që nuk bëjnë pjesë në Familjen e Pikëlluar – e të tillë jemi ne, shqiptarët e Kosovës, si dhe popujt e pafajshëm të Jugosllavisë – kanë edhe kohë për të bjerrë edhe deponime të sigurta për të mos u mërzitur. A s'jemi vallë duke jetuar në një regjim papunësie të shkallës më të lartë në Evropë, ndër më të lartat në botë?!10 Sidomos ne, shqiptarëve, koha na del e na tepron. Prandaj, mund të merremi edhe me "dokrra".

Për fillim, pakëz matematikë. Ndiqmëni me kujdes! Së paku me kujdesin, me të cilin e ndiqni një ndeshje futbolli.

Nëse Titua, me përkrahjen e zëshme të aparatit shtetëror revizionist të Jugosllavisë, për shtetin e vet 22-milionësh ka marrë hua te imperializmi dhe te kapitalizmi botëror 36 bilionë e 400 miliardë dinarë, atëherë ai çdo banor të Jugosllavisë, madje edhe Bali Katravellën tim kërthi, e ka ngarkuar me nga 1 654 550 dinarë borxh. Ju pyes: me se do ta lajë këtë borxh Bali Katravella im, të cilit e ëma ia lan tri herë në ditë mendelat e fëlliqura? Madje pa deterxhent!(Deterxhenti, siç e dimë, me vdekjen e parë faktike dhe me vdekjen ne dytë artistike të të përkëdhelurit Tito, humbi si shurra e pulës.)

Vazhdojmë!

Nëse gjendesh në ballë të një shteti me 22 milionë banorë, prej të cilëve ke inkuadruar vetëm 5 milionë e 612 mijë banorë, atëherë, me ç' banorë, prej të cilëve ke inkuadruar vetëm 5 milionë e 612 mijë banorë, atëherë, me çfarë shume të hollash e ke ngarkuar çdo të inkuadruar në larjen e borxheve prej 36 bilionë e 400 miliardë dinarësh? Përgjigja e saktë është: çdo i inkuadruar duhet të paguajë nga 6 milionë e 486 mijë e 100 dinarë. Po nëse këtij të inkuadruari nuk i ke dhënë të ardhura mujore më të larta se 607 300 dinarë (mesatarja jugosllave), atëherë, për sa kohë mund ta lajë ai pjesën e vet të borxhit?

Matematika, punë e rëndë prej së cilës mund të të dhembë koka.

Përgjigja e saktë për pyetjen e mësipërme është se të gjithë punëtorët jugosllavë së bashku, për ta larë borxhin, me të cilin i ka ngarkuar ata Titua me titistët e vet, duhet t'i japin gjithë të ardhurat e tyre mujore në një periudhë kohore prej dhjetë muajsh e gjysmë! Pa lënë asnjë metelik anash.

Supozojmë se prej kësaj matematike i dhemb koka edhe Kryesisë së Jugosllavisë.

Së paku sot. Jo edhe kur merrte hua.

Bile, ka indikacione se edhe atëherë edhe sot, që ajo po hy në borxhe të reja të imperializmit dhe të kapitalizmit botëror, ka harruar që “S’ka mbetë borxh pa u kthye, ja me pare ja me krye”.

Nuk është qejf i vogël të kesh një mecenë11 të madh, i cili e hap kuletën posa ta kesh hapur ti gojën për t’i lypur gjësend për mëshirë. Dhe klika titiste kotet dhe ëndërron se Amerika është aq zemërgjerë sa mezi pret ta shpenzojë dollarin e vet për t’u blerë sheqerka fëmijëve të llastuar. Ose cigare të trasha, të gjata – “tompus”, për monarkun Tito, me të cilat ky pat fituar në botë popullaritetin e një kryepari të fisit, që e rreshk llullën e paqes pranë zjarrit indian, në një kohë që amerikani ia merr pëllëmbë-pëllëmbë gjithë tokën, kurse atë, indianin, e mbërthen në rezervate!

Po nëse një ditë mecena i madh kërkon t’i lahen me cenë borxhet?

Atëherë, sipas matematikës reale, dy e dy që bëjnë gjithmonë katër, do të na dalin diçka tjetër.

Ose duhet t’ia lëshosh shtëpinë, që e ke ngritur me të hollat e tij, ose t’ia thajsh paret në dërrasë. E, “për t’ia tharë paret në dërrasë”, të gjithë të inkuadruarit në Jugosllavi, siç u tha më sipër, duhet të punojnë për mecenën dhjetë muaj e gjysmë! Pa ngrënë e pa pirë, pa u veshur e pa u mbathur. Ose duke ngrënë çka s’blehet me pare dhe duke veshur ç’ka s’blehet me pare…

Banorët e Jugosllavisë, pra, pasi ta kenë ngrënë gjithë gjënë e gjallë, gjithë barishtet, lëvoret e verrave dhe të kërpnajave; pasi të kenë veshur dhjetë muaj e gjysmë gjethe gështenjash, për të mbuluar pjesët e turpshme të trupit, si Adami e Eva; pasi të kenë kaluar me banim në shpellat e dashura të të parëve të vet – se banimi në kushtet moderne kërkon shpenzime, pasi t’i kenë ngrënë edhe milionat e produksioneve me portretin e përbindëshit Tito në teknikën bardh-e zi-kolor, madje megjithë korniza, do të mund të kthehen e të hanë kulumria!

Diçka, megjithatë, u mbetet badihava titistëve: Ajri! Dhe ajri nuk është artikull jetësor pa rëndësi.. Ai na e mban gjallë frymën. Pos kësaj, në mos i gjetshin vetes tjetër çare, titistët mund ta shfrytëzojnë ajrin edhe për ndonjë udhëtim në kozmos. Deri në Mars, bie fjala. E, për një udhëtim të tillë ata do të kenë nevojë të madhe.

Pse?

Pjesën dërmuese të firmave, Jugosllavia i ka ndërtuar me investime të përbashkëta me imperializmin. Mecena mund të mos lejojë t’i lahen borxhet duke shfrytëzuar objektet e tij industriale etj.

Por, s’ka gjë.

Siç e dimë, titistët janë shumë të shkathët në shpikjen e termave të ndryshme politike e legjislative. Ka mundësi që, kur të kenë arritur në Mars (prapë me fluturake amerikane), të shpikin edhe atje një vend, një Amerikë të Marsit ta zëmë, ku do të mund të marrin në të ardhmen hua për shpenzimet e mëdha që i duhen borgjezisë së këtushme!

Rrugë të mbarë, pra, titistë jugosllavë!

A mbahet shpirti me kulumria?

Nuk them që rruga e titistëve dhe e titizmit është njëherit edhe rruga e të gjithë qytetarëve të Jugosllavisë fashiste. Sidomos klasës punëtore dhe fshatarësisë së mashtruar, besoj, nuk do t’i shkonte aspak për lale një udhëtim i tillë në uri, në paqenësi. Udhëtim kah gjumi dimëror i arushës! Por, në rast të tillë, ata duhet të dinë se për çdo sëmundje ka ilaç. Mund të thonë shkurt: “Hiqe piten e ligë dhe sille të mirën!” Por, kjo gjë kërkon ca mundime. Ta zëmë, ndonjë kryengritje masive, eventualisht një revolucion të ri.

Apo mos edhe punëtorisë dhe fshatarësisë jugosllave titistët ua kanë prerë rrënjë, si me brisk, motivin e kryengritjes dhe të revolucionit?!

Kjo s'përputhet me asnjë ligj të shoqërisë, prandaj nuk do t'i besojë as Bali Katravella im. (Lajmëtari i lirisë, gusht 1980, faqe 6-8)

-5. NJË VARIANT LEXIMI

Të gjithë, pak a shumë, e kemi dëgjuar atë anekdotën për nëpunësin e pispillosur të bashkisë, i cili e nxjerr me maniret e një zotëriu të rëndë gazetën dhe fytyrës i jep pamje të atillë sikur është duke lexuar në të hatatë e kësaj bote. Po kur t'i afrohesh, she se gazetën e ka të kthyer mbrapsht, dhe maniret e "larta" e shprehjen e brengosur të fytyrës i ka për konsum, që të tjerët të shohin se si bën punë të madhe burri i votës – lexon gazetë. Por, koha e këtij "zotëriu" ka perënduar. Tash gazetën dinë ta lexojnë edhe fëmijët e moshës parashkollore, kurse opinioni lexues, në masë të madhe, është shumë më i ngritur se krijuesit e një gazete. Prandaj, anekdota për gazetën e kthyer mbrapsht tash mund të marrë kuptimin e mundësisë së vetme të leximit, nëse do ta marrësh vesh të vërtetën. Ne këtu po japim një variant të leximit "së prapthi" të gazetës "Rilindja" përkatësisht të artikullit "Mbi 1800 tonë xehe mbi plan". Tekstin e këtij artikulli po e botojmë në tërësi, me vërejtjet tona, të cilat i kemi nënvizuar dhe futur në kllapa.

Deri dje, në këtë muaj të kremtash të rëndësishme **(sepse ato shënojnë hyrjen e dytë të Kosovës nën zgjedhën e egër sllave),** duart e vyeshme të minatorëve (**argatë**) të Tërgut, nëntokës së kësaj miniere i shkëputën mbi 1800 tonelata xehe me shumë se ç'planifikohej **(për ndërtimin e sa më shumë bazeneve dimërore në Beograd dhe të qyteteve të bixhozit, në Budvë e Opati).** Rezultat i kësaj është mobilizimi në punë **(gazetari ka dashur të thotë të kundërtën: ky është rezultat i mobilizimit në punë, po kjo është logjikë e "lartë" për kokën e një punëtori publik, që burim të ngritjes së tij në pikëpamje intelektuale i ka në radhë të parë nga referatet e neveritshme të LSPP-së)** e këtë sidomos e ka mundësuar aplikimi i plotë i sistemit të ri katërbrigadësh të punës **(për eksploatim sa më të egër të nëntokës së begatshme shqiptare në mënyrë sa më të ngutshme, sa nuk është bërë vonë, se vjen lufta çlirimtare dhe Serbia mbetet pa ato pasuri).**

Përveç realizimit të planit fizik, metali në xehe ka përbërje më cilësore **(metali në xehe paska realizim të planit fizik dhe përbërje më cilësore; gazetari i famshëm i "Rilindjes" edhe më të famshme, ka problem për ta shtruar drejt në shqipe mendimin: xehja, pos që është nxjerrë me shumicë, ka edhe përbërje më cilësore, me ç'rast kjo "përbërje cilësore" mund të merret me mend se ekziston më shumë për hatër të gazetarit, i cili ngul këmbë të shkruajë temë me shtimung feste, pa përfillur të dhënat që ka në dorë).** Me një angazhim të tillë minatorët e "Trepçës" krahas realizimit të planit edhe më shumë po i kontribuojnë afarizmit **(menaxherizmit kolonialist)** edhe më të mirë të organizatës së tyre punonjëse, përkatësisht shtimit të të ardhurave dhe pasurimit të fondeve. **(Ne e dimë se ata shtojnë të ardhurat e shefave të Beogradit e të Prishtinës. Sepse, vetë minatorët, siç shkruante "Rilindja" e njëjtë, s'po e kalojnë dot mesataren e pagave mujore prej afro 2800 dinarësh, sa bëjnë sot vetëm dy rezevuarë benzinë, ose një dozë dymujore e deterxhentit "Dalli, dalli" etj.)**

Dihet se në njëmujorin e sivjetmë e përfunduan me 360 milionë dinarë fitim **(për arkat e borgjezisë social-shoviniste jugosllave).** Sipas të gjitha gjasave, dinamika e tillë e realizimit të planit dhe kushtet e volitshme të çmimeve në treg
(këtu e kemi pritur këtë idiotizëm me zile. Të mos ketë ditur vallë Çerkin Ibishi, autor i këtij artikulli, se "Trepça" është e detyruar t'i shesë prodhimet e veta vetëm në tregun e brendshëm – me çmime deri në 20 herë më të ulëta se në tregun botëror, ndërkohë që çmimet e hekurit, çelikut dhe të bakrit të prodhuar jashtë Kosove, po në tregun e brendshëm jugosllav, janë shumë të larta se ato në tregun botëror, përkatësisht 124, 72 dhe 27,5 për qind; vetëm për shkak të diskriminimit me anë të çmimeve të ulëta, gjatë vitit 1978 kjo minierë gjigande pati mbi 300 miliardë humbje, gazetari i Rilindjes do të mund të lexonte së paku në "kohë të lirë", deri sa shlodhet nga referatet e LSPP-së, edhe revistën "Economia"!), do të mundësoj afarizëm edhe më të mirë – sigurisht me fitim prej 400 milionë dinarësh **(nga të cilat, me siguri, nuk do të ndahet asnjë metelik për humbjet e industrisë kimike të "Trepçës" të cilat siç shkruante "Rilindja" e Çerkinit, ndoshta Çerkini vetë, parashikohen në 103 milionë e 800 mijë dinarë). (Lajmëtari, janar 1981, f. 7)**

5. Bashkëpunimi internacionalist i forcave tona çlirimtare

Sa i përket bashkëpunimit internacionalist me forcat përparimtare në botë, Fronti i ka vënë vetes detyrë të përhershme afirmimin e luftës sonë të drejtë dhe ndihmën reciproke ndërmjet elementeve revolucionare. Më në fund, konsiderojmë se ngadhënjimi i luftës dhe i revolucionit tonë do të jetë njëherazi kontribut për fitoren e revolucionit socialist në botë. Në këtë drejtim rezultatet tash për tash janë modeste, por ato inkurajojnë për suksese të mira në të ardhmen.

Po kur është fjala për bashkëpunim me fqinjët e parë, çështje që parimisht duhet të ketë edhe vendin e parë, në këtë drejtim dalin pengesa të shumta. Në gjithë të kaluarën tonë fqinjësore, siç tregon përvoja shekullore, "Bashkimi i armëve(shqiptare) me fqinjët e Ballkanit ka qenë(për ne) vetëvrasje". Edhe më keq ka dalë puna në luftën e fundit. Në emër të internacionalizmit proletar dhe të frontit të përbashkët antifashist e nacionalçlirimtar shqiptari i pati bashkuar armët me serbin, malazezin dhe maqedonasin. Mirëpo udhëheqja e PKJ-së, pa mbaruar mirë lufta, e hodhi maskën dhe e tregoi qëllimin e vërtetë; ajo kishte bërë me shqiptarin marrëveshjen që mund të bëjë xhelati me viktimën me urdhrin e saj në Kosovë erdhën brigada e divizione partizane, që likuiduan mbi 40 000 shqiptarë të pafajshëm në emër të lëvizjes balliste. Pas lufte ishte e natyrshme që popull ynë, për gjakun e derdhur në Srem e Slloveni, të gëzonte një simpati sado të vogël së paku nga ana e popujve fqinjë sllavë, atë që nuk e gëzonin nga qeveria revizioniste. Po gjithë argumentet që mund të mblidhen nga fërkimet e popullsisë sonë me serbët, malazezët e maqedonasit bien më shumë erë shovinizmi të papërmirësueshëm nga ana e tyre, sado që ata kanë hyrë në borxh te ne e jo ne te ata.

Kështu çështja e bashkëpunimit në baza të internacionalizmit proletar me serbët, malazezët dhe maqedonasit për ne është gjë shumë e vështirë, ndoshta edhe e pamundshme. Megjithate, kur te këto popuj të kemi hetuar disponim të mirë për bashkëpunim mbi bazat e përmendura, ne nuk do ta refuzojmë.

Kolonët serb, malazez e maqedonas, që janë sjellë nga kralët e hershëm dhe të sotëm me qëllim që të popullzojnë tokat e pushtuara shqiptare dhe t'ua ndërrojnë atyre fizionominë etnike, me pretendim që të fitojnë të drejta "historike" mbi tokat tona, duhet të vendosin me kohë për qëndrimin që do të mbajnë karshi luftës sonë nacional-çlirimtare. Ata duhet të jenë të vetëdijshëm se, duke qenë të ngulitur këtu nga kralët, apo duke ardhur pas lufte në tokat shqiptare, ndërkohë që pjesa më vitale e shqiptarëve është e detyruar të emigrojë - për shkak të politikës diskriminuese të pushtetit beogradas ndaj shqiptarëve, janë duke u bërë vegël e verbër në dorën e aspiratave shoviniste beogradase. Ne, shqiptarët, s'kemi si ta kuptojmë politikën e maqedonasve me diasporën e tyre të Egjeut, të cilën po e vendosin me favore të shumta në viset shqiptare, dhe të ashtuquajturit "egejci" po i bëjnë pykë për shtyrjen e shqiptarëve nga vatrat e veta. (Bashkimi bën fuqinë)

6. Letër e hapur popujve të Jugosllavisë

SOLIDARIZIMI ME POPULLIN SHQIPTAR JU BËN NDER DHE JU FORCON

Bashkështetas jugosllavë!

Kur të parët tuaj u vendosën në Gadishullin ilirik, këtu gjetën disa popullsi të lashta vendëse, e në mesin e tyre edhe shqiptarët. Që atëherë kanë kaluar shumë shekuj fqinjësie të shqiptarëve me popujt tuaj. Po fati historik e deshi që fqinjit tuaj të parë, shqiptarit, duke qenë ky një popull i vogël, kurrë nuk i qeshi buza, sepse i ra hise të shijojë jo lirinë e pavarësinë, por të ndërrojë shumë zgjedha të huaja, secila më e ligë se tjetra.

Një nga fatkeqësitë e shumta që i ranë mbi kokë shqiptarit që në shekujt e hershëm të mesjetës së errët, ishte edhe pushtimi i tokave të tij nga ana e perandorisë serbe të Nemanjiqëve. Kujtimi i këtij pushtimi, edhe atëherë kur shqiptarë e serb së bashku ndodheshin nën zgjedhë të huaj, te disa shtresa shoviniste serbe la gjurmë të pashlyeshme, që shpreheshin me anë aspiratash pushtuese ndaj tokave shqiptare e në emër të një "Serbie të vjetër" fikse. Kjo ëndërr e ligë që ka për shtrat plleshmërie të fëlliqur hilet ndaj tokave dhe popullit shqiptar, ndër shekuj ka bërë që marrëdhëniet shqiptaro-serbe të jenë vazhdimisht të tendosura e armiqësore. Ajo ka bërë që ndërkohë të madhërishme e tragjike kur shqiptarët – me ndjenjën e mrekullueshme të trimërisë dhe të flijimit suprem për atdhenë e shtrenjtë – kanë rrokur armët e lirisë dhe janë përgjakur me armiqtë shekullorë si me Turqinë, pikërisht atëherë kur serbët të na bien më qafë dhe të na gllabërojnë pa mëshirë tokat tona.

Mund të sillni ndërmend ngjarjet tragjike të para një shekulli. Mu në kohën e Lidhjes së lavdishme Shqiptare të Prizrenit, kur populli ynë martir ishte ngritur i tëri në këmbë kundër pushtuesit pesëshekullor turk, serbët dhe malazezët gjetën rastin e volitshëm të na shkëputin (me ndihmën e Rusisë cariste) tokat shqiptare poshtë Nishit, ato në Mal të Zi dhe në Maqedoninë e sotme. Dokumentet e kohës, të cilat aktualisht i fsheh prej jush me ngulmin më të madh qeveria shoviniste e Beogradit, tregojnë për tmerre të papara që përjetoi popullsia shqiptare e territoreve poshtë Nishit, para egërsimit të madh të shovinizmit serb (pas vendimeve të Shën Stefanit dhe atyre të Kongresit të Berlinit, që dhanë dorë për copëtimin e madh të tokave shqiptare).

Në mos tjetër ju duhet të keni parasysh ngjarjet tragjike të fillimit të këtij shekulli. Populli shqiptar ishte ngritur në luftë për ekzistencën kombëtare e shtetërore. Ai i dha atëherë grushtin vendimtar të Sëmurit të Bosforit, grusht pas të cilit perandoria anadollake nuk u mëkëmb më kurrë. Po ushtritë e atëhershme serbo-malazeze, duke gëzuar përkrahjen pansllave të Rusisë, në vend që t'i gëzoheshin luftës dhe fitores sonë, e panë të udhës të na bien me thikë pas shpine dhe t'i shkëpusin shtetit shqiptar me së gjysmën e tokave dhe të popullsisë: Kosovën e Rrafshin e Dukagjinit, tokat shqiptare në Maqedoninë e sotme dhe ato në Mal të Zi. Zgjerimet më të mëdha territoriale të shteteve shoviniste serbo-malazeze gjatë luftërave ballkanike dhe gjatë Luftës I Botërore janë bërë në kurriz të shqiptarëve. Për popullsinë shqiptare që mbeti kështu jashtë kufijve të shtetit shqiptar, zgjedha e vjetër turke u zëvendësua atëherë me në zgjedhë të re, edhe më të egër, me atë serbo-malazeze.

Gjeni dhe shikoni elaboratet e Çubrilloviqëve, Vukotiqëve, Andriqëve me kompani, dhe do të shihni se sa të "njerëzishme" e të "drejta" ishin ndaj shqiptarëve qeveritë serbo-malazeze dhe më vonë ato jugosllave. Do të shihni se barbarizmi i ushtruar ndaj shqiptarëve deri në përpjekjet për një gjenocid të plotë mbi popullin tonë martir, nuk u bëjnë nder pushteteve shoviniste jugosllave as historisë, e aq më pak popujve të përfshirë brenda kufijve administrativo-politikë të Jugosllavisë. Përkundrazi, ato janë turpi dhe ligësia më e madhe dhe ia mihin tokën nën këmbë pikërisht prosperitetit dhe perspektivës së mbarë të zhvillimit të popujve serbë e malazez.

E njëjta politikë shoviniste po ndiqet edhe nga ana e klikës shoviniste në pushtet, nga ana e titizmit, që është burg dhe varr jo vetëm për të drejtat dhe liritë e shqiptarëve, po edhe për zhvillimin e pavarur e të mbarë të të gjithë popujve në Jugosllavi. Vetë ju, fqinjë të dashur, jeni dëshmitarë të aspiratave të vazhdueshme të serbomëdhenjve për hegjemoni, dëshmitarë të shfrytëzimit ekonomik e shoqëror që ju bëhet edhe juve nga ana e borgjezisë së re jugosllave, sidomos serbomadhe. Klika titiste-rankoviqiste, e cila është betuar të përmbysë frytet e revolucionit të lavdishëm popullor në Jugosllavi, pas Luftës II Botërore tradhtoi gjakun e derdhur të partizanëve jugosllavë, të atyre bijve të shtrenjtë të Sllovenisë, Bosnjë-Hercegovinës, Vojvodinës, Kroacisë, Serbisë, Malit të Zi, të Maqedonisë, të mos flasim pastaj për masakrat që bëri qysh gjatë luftës e pas saj mbi popullsinë shqiptare. Në vend që të realizonte të drejtat e barabarta ekonomike, shoqërore e kombëtare, të premtuara në çastet e Luftës Antifashiste Nacionalçlirimtare, në vend që të përgatitej për ndërtimin e rendit të ri socialist, klika titiste hyri në shërbim besnik te kapitalizmi dhe revizionizmi modern, u bë shërbëtore e aspiratave shoviniste serbe për hegjemoni e dominim mbi popujt e tjerë të përfshirë brenda kufijve jugosllavë dhe jashtë tyre. Në mënyrën më të egër u shkel e drejta e trumbetuar deri atëherë për vetëvendosjen e popujve deri në shkëputje, me të cilën vetë Titoja dhe Partia Komuniste Jugosllave i kishte ftuar popujt e Jugosllavisë të ngriheshin si një grusht i vetëm në luftë kundër pushtuesve nazi-fashistë dhe kundër rendit të kalbur antipopullor të Jugosllavisë së vjetër. Në vend që popujt e Jugosllavisë, posaçërisht shqiptarët si popullsi josllave, të gëzonin frytet e kësaj të drejte demokratike e leniniste, ata u shkelën edhe më shumë nga thundra e re titiste, që ua rrëmbente edhe më egër se kushdo tjetër të gjitha të drejtat.

Në kohën që 50 mijë partizanë shqiptarë nga Jugosllavia iu përgjigjën thirrjes së PKJ dhe të PKSH për luftën e rreptë antifashiste nacionalçlirimtare, dhe pikërisht pasi, bashkë me Ushtrinë Nacionalçlirimtare Shqiptare, çliruan tokat e veta dhe u erdhën në ndihmë, deri në Srem e Slloveni, popujve fqinjë të Jugosllavisë, Partia Komuniste Jugosllave shpalli në Kosovë gjendjen ushtarake, griu e preu mbi 40 mijë shqiptarë, me qëllim të fundit pengimin e realizimit të së drejtës së ligjshme të shqiptarëve për vetëvendosje, të proklamuar gjatë luftës e të vendosur në Mbledhjen e Bujanit, më 1943. Pastaj PKJ ndaloi përdorimin e flamurit kombëtar të shqiptarëve, shpalli "otkupin", burgosi e zhduku masivisht të ashtuquajturit informbyroistë shqiptarë, rrahu, vrau e poshtëroi shqiptarët në aksionin famëkeq të armëve, shpërnguli me dhunë në Turqi mbi 350 mijë shqiptarë, për të arritur kështu në vitin 1968, kur e shuajti me gjak kërkesën e kosovarëve për republikë dhe për të dalë sidomos në pranverën e përgjakshme të këtij viti, kur Kosovën e viset e tjera shqiptare në Maqedoni e Mal të Zi i mbuloi me tanke, bajoneta e helikopterë, me kërbaçë e mitralozë.

Aktualisht, duke mos gjetur argumente për ta bërë vërtet reaksionare, kundërrevolucionare e armiqësore, kërkesën e dy milionë shqiptarëve në Jugosllavi për republikën e tyre të federuar; duke mos gjetur fakte për ta argumentuar se kjo kërkesë është vërtet kundër mirëqenies dhe integritetit territorial të Jugosllavisë, e sidomos kundër popujve jugosllavë, qeveria shoviniste e Beogradit ka parapëlqyer të derdhë mbi shqiptarët plumb, çelik e tym, aeroplan e milici speciale, të mbjellë vdekje e ta kthejë Kosovën e viset e tjera shqiptare në krematorium e burg të paparë.

Pasi vrau dhe la pa varre qindra shqiptarë, djem, gra, pleq e fëmijë, pasi plagosi me mijëra të tjerë dhe të tërë Kosovën e shndërroi në një burg kolektiv, qeveria shoviniste e Beogradit ka zënë e po vjell vrer, duke përdorur gënjeshtrat më absurde, dhe po kërcënohet t'ua marrë shqiptarëve edhe ato pak të drejta formale që kishin ata në Jugosllavinë e Titos. Ajo quan të parealizueshme kërkesën e shqiptarëve për republikë në kohën që përnga numri shqiptarët kanë vendin e tretë në Jugosllavi (pas serbëve e kroatëve) dhe në kohën që republikat e federatës jugosllave përbëjnë territore kombëtarisht kompakte. Dy popuj të tjerë të Jugosllavisë, malazeztë dhe maqedonasit, që kanë republikat e veta, nuk bëjnë së bashku 2 milion e 200 mijë banorë, sa janë shqiptarët, që s'e kanë republikën e tyre! Qeveria e Beogradit mendon se duke u çjerrë për gjoja "reaksionarët", "kundërrevolucionarët" e "armiqtë" shqiptarë, ka shprehur kështu edhe mendimet, dëshirat dhe aspiratat e popujve të Jugosllavisë, të cilët i mban gjithashtu nën thundër.

Por, kështu ajo s'bën gjë tjetër pos që rrit edhe më shumë hendekun mes shqiptarëve dhe pushtetit jugosllav shovinist. Ajo ka marrë rrugën që me shovinizmin e vet të lig t'ju helmojë edhe juve, fqinjë jugosllavë, vetëm e vetëm për t'jua larguar vëmendjen nga problemet katastrofike ekonomiko-shoqërore e për t'ju vënë përballë shqiptarëve, që ju t'i qëroni hesapet me ta, duke jua mbushur mendjen se shqiptarët janë fajtorë për katastrofën e pashmangshme, në të cilën e ka çuar vendin politika antipopullore e Beogradit. Por, në këtë mënyrë, ajo kërkon t'ju bëjë mish për top dhe të realizojë me ndihmën tuaj aspiratat e veta të liga, të cilat s'kanë për t'ju shpënë gjëkundi, pos në një kasaphanë të re ballkanike, mbase edhe evropiane.

Ajo vazhdimisht ju nxit kundër nesh, duke ju treguar me gisht se ja shqiptarët qenkan shkaktarët e të gjitha fatkeqësive që ju kanë rënë juve përmbi kokë nën këtë regjim. Natyrisht, ajo ka nevojë jashtëzakonisht të madhe të fshehë shkaktarin e vërtetë, që është ajo vetë. Por, ne jemi të bindur se ajo flet kot në emrin tuaj, pa ju pyetur fare dhe kundër bindjeve e vullnetit tuaj. Sepse, ndryshe nga qeveritë, me të cilat nuk kanë si të identifikohen kurdoherë popujt e botës e kanë ditur gjithmonë se perspektiva dhe prosperiteti e zhvillimi i mbarë i tyre nuk kanë qëndruar, e aq më pak mund të qëndrojnë sot në shtypjen dhe shfrytëzimin e popujve të tjerë.

Shqiptarët e Kosovës dhe të viseve të tjera shqiptare në Jugosllavi, të shtypur e të shfrytëzuar si mos më keq qe 40 vjet të zeza, kanë vendosur të luftojnë pa kompromis për realizimin e të drejtave të veta. Ata kanë vendosur të mos durojnë më që, duke shkelur përmbi ta, titistët të ndërtojnë "vëllazërim-bashkimin" e tyre të rremë. Një vëllazërim-bashkim të vërtetë me popujt e tjerë, kudo që të ndodhen këta, shqiptarët mund ta kultivojnë vetëm në kushte të barabarta të jetesës, të mirëkuptimit e të respektimit reciprok. Shqiptarët mund të bashkëjetojnë normalisht me ju vetëm pasi ju ta keni marrë në duart tuaja fatin tuaj, e jo në kushte të atilla kur, në emrin tuaj dhe pa ju pyetur fare, vret e pret shqiptarë shovinizmi beogradas. Shqiptarët kanë vendosur që të mos lejojnë më që, duke shkelur përmbi ta, të ruhet "integriteti territorial" i Jugosllavisë. Nuk është humanitet, drejtësi, as perspektivë e mbarë ajo që provon në heshtje apo me zhurmë që, duke shkelur mbi trupat e djalërisë, burrërisë, grarisë, fëmijërisë dhe pleqërisë shqiptare, Jugosllavia ta ruaj "integritetin" e saj territorial dhe, ç'është edhe më keq, të çirret në anën tjetër për mbrojtjen e të drejtave të njeriut dhe të popujve. Për "parajsën" e "vetadministrimit" dhe për politikën e "drejtë" të "mosinkuadrimit". Vallë, duke shkelur mbi shqiptarët mendon kjo qeveri t'i largojë të gjitha rreziqet që u turren pareshtur popujve të Jugosllavisë nën prangat e klikës shoviniste titiste?! Duke shkelur mbi shqiptarët, vallë, do të aprovoni edhe ju, popuj fqinjë të Jugosllavisë, të sigurohet mirëqenia për borgjezinë jugosllave e sidomos atë serbomadhe?! Duke shkelur mbi shqiptarët të ripërtyp qeveria jugosllave në kotjen e saj sllavomadhe ëndrrat e errëta për "Stara Serbinë" e Dushanit dhe për dominimin e hegjemonizmit serb jo vetëm në Jugosllavi po edhe në Ballkan?! Dhe, më në fund, duke shkelur mbi shqiptarët të sigurojnë "paqen" në Jugosllavi dhe në Ballkan e Evropë?!

Kjo nuk do të ndodhë kurrë, pa u shkrirë gjithë populli ynë martir, i cili ka qenë me shekuj i pushtuar e i shtypur, por asnjëherë i përkulur!

Aspiratat e tilla mund të jenë në interesin e një qeverie antipopullore e shoviniste, siç është ajo e Beogradit. Por, ne jemi të bindur, fqinj të dashur jugosllavë, se kjo nuk mund të jetë njëherazi edhe në interesin tuaj. Nuk është fatbardhe ndjenja eventuale që mund ta përjetoni ju në realizimin e dëshirave dhe të aspiratave të tilla ndërsa shkelni mbi kufomat e fqinjit tuaj të parë, që s'ju ka bërë asnjë të keqe, historikisht as aktualisht, pos që sot ka vendosur të ngritet e të luftojë deri në fund për të drejtat e veta të shkelura ndër shekuj në mënyrën më mizore, përveç tjerash, edhe nga ana e qeverisë suaj të sotme.

Përkundrazi, po të rrëmbeheni nga ndjenja e identifikimit të aspiratave tuaja popullore me ato të klikës shoviniste serbomadhe, ç'e mirë mund të dalë nga kjo?! Të përplasur për vendosmërinë e pashembullt shqiptare në luftë për realizimin e të drejtave të shkelura, ju nuk do të arrini asgjë tjetër pos të përgjakeni me shqiptarët për llogaritë e armikut të përbashkët, të klikës antipopullore në pushtet. Dhe veç kësaj, duke urryer (në vend që të simpatizoni) lëvizjen aktuale të shqiptarëve kundër robërisë, shtypjes e mjerimit, ju do ta shtyni për shumë e shumë kohë luftën tuaj të ardhshme të pashmangshme për çlirimin tuaj kombëtar e shoqëror nga e njejta zgjedhë.

Në fakt, populli shqiptar, në një mënyrë a në një tjetër, në shekuj e ka ndarë me ju të mirën dhe të keqen. Në emër të kësaj, ky popull e quan sot të drejtë ftesën që jua drejton huve për solidarizim me luftën e tij të ligjshme. Vetëm gënjeshtra e ligë dhe mashtrimi i armikut tonë të përbashkët qeverisë shoviniste të Beogradit, mund t'ju bëjë të ngurroni, të mos solidarizoheni me luftën e drejtë të shqiptarëve. Duke mos u bërë pengesë në rrugën e drejtë të luftës së shqiptarëve, po përkundrazi duke u solidarizuar me këtë luftë, ju do të konsolidoni në fakt radhët tuaja dhe, në mos sot, do ta keni më lehtë nesër të luftoni armikun, i cili e ka vënë gojën e vet prej katallani dhe thith pa mëshirë nga burimi i të drejtave e lirive, nga burimi i mirëqenies dhe prosperitetit të Jugosllavisë, pa ju lënë juve thuaja asgjë nga këto. (Zëri i Kosovës, nëntor 1981, faqe 10-11)

7. NA HABIT QËNDRIMI I PACIPË

Statuskuoja, ngrirje e të drejtave të popujve e të punonjësve

Për të mbrojtur pozitat e veta: sundimin mbi popujt e shtypur, mbi pasuritë e veta e të huaja, mbi rezultatet e punës së punonjësve në botë, kapitalizmi, socialshovinizmi dhe revizionizmi kanë siguruar edhe mekanizma përkatëse në shkallë shtetërore e ndërshtetërore. Kryerojë e "trashëgimisë" imperialiste e revizioniste janë ushtritë dhe policitë e tyre antipopullore, që ruajnë shtypjen dhe shfrytëzimin e përligjur me dhunën ndërkombëtare. Po një nga armët më dinake të gjakpirësve të popujve e të punonjësve në botë, është përpjekja që te masa të krijohet e të forcohet ideja dhe ndjenja e përjetësisë së kësaj gjendjeje, dhe të avullohet çdo iniciativë për ndryshimin e saj.

Një nga mjetet kryesore, që i shërbejnë në shkallë ndërkombëtare këtij qëllimi, është edhe popullarizimi me çdo kusht i idesë imperialisto-revizioniste për mbajtjen e të ashtuquajturës statuskuo, qoftë kur është fjala për "pandryshueshmërinë" e kufijve të tashëm shtetërorë në botë, qoftë për raportin në mes klasave ekzistuese në vendet e ndryshme, e në kurriz të klasës punëtore dhe të fshatarësisë.

Viktimë e dorës së parë të statuskuosë kemi qenë dhe kemi mbetur kurdoherë, ne shqiptarët. Për të kënaqur apetitet pansllave dhe apetite të tjera ekspansioniste, fuqitë e mëdha i kanë shkëputur trungut të përbashkët shqiptar më se gjysmën e tokave dhe gati gjysmën e popullsisë, duke i lënë ato në mëshirën e shteteve të huaja me regjime të egra antipopullore, hegjemoniste e shoviniste. Kështu ngjau para dhe pas Luftës I Botërore, kështu edhe pas Luftës II.

Me daljen në dritë të përpjekjeve tona të mundimshme për luftë nacionalçlirimtare, për vetëvendosje dhe shkëputje nga Jugosllavia, e bashkim me vendin amë, RPS të Shqipërisë, është e natyrshme që dalin forca të errëta - te ne dhe në botë - të cilat përpiqen të na frikësojnë e të bëjnë presione të ndryshme, pikërisht duke pasur parasysh statukuonë e përmendur. Dhe kjo gjë ne s´na habit aspak, sepse propaganda dhe agjitacioni imperialisto-revizionist nuk mund të kalojnë pa bërë ndonjë efekt. Mirëpo na habit qëndrimi i **pacipë** i disa forcave, të cilat ndjekin rrugën revolucionare, siç janë ta zëmë disa **parti marksiste-leniniste**. Pa informata të sakta mbi historinë e popullit shqiptar dhe mbi gjendjen e mjeruar të shqiptarëve me banim në Jugosllavi, ato sikur duan të na e mohojnë gjithashtu të drejtën për luftë nacionalçlirimtare. Duke përdorur disa klishe prej arrivistësh të revolucionit, ata pëshpërisin: Ju duhet të vepronì vetëm për ngadhënjimin e revolucionit proletar në Jugosllavi, jo ju duhet patjetër të zhvilloni një bashkëpunim internacionalist me serbët e malazezët, jo duhet të hiqni dorë nga vetëvendosja gjer në shkëputje dhe bashkimi me vendin amë, sepse vendi amë nuk e potencon kështu si ju çështjen tuaj, ju nuk keni të drejtë, e të tjera, e të tjera. Nga ana tjetër, kudo që u shfaqet rasti, ata nuk lënë pa propaganduar përkrahjen e tyre ndaj luftërave nacionalçlirimtare dhe revolucioneve. Dhe ne, duke pasur megjithatë konsiderata për punën e tyre përgjithësisht revolucionare, në vend që t'u hidhërohemi atyre, kemi parapëlqyer që t'i njoftojmë me çështjen tonë ashtu siç është ajo në të vërtetë.

Sa për zëdhënësit e imperializmit e të revizionizmit, që në emër të statuskuosë së tyre "shpëtimtare" na e mohojnë të drejtën elementare të ekzistencës kombëtare dhe të luftës klasore, ne, siç ua kemi vënë grushtin përpjekjeve të armikut jugosllav për të na shfarosur ose për të na mbajtur nën thundrën e egër, do t'ua vëmë edhe atyre. Sepse, sikur me statuskuonë të pajtoheshim në cilëndo shkallë, atëherë as që do të flitnim për luftë e revolucion. Në instancën e fundit, revolucion do të thotë më së shumti mospajtim me gjendjen ekzistuese dhe luftë për ndërrimin e saj cilësor.
("BASHKIMI“ Nr.1, Janar 1981, faqe 1-2)

8. FEMRA

-1. IK O NATË PO KËNDON AGIMI

Me bukurinë tonë të virgjër, të virgjër
vdekjen po ushqejmë
se kjo tokë ka të ftohtë
(Fatos Arapi)

Dora e zezë e xhandarmërisë jugosllave derdh rrebeshe torturash barbare mbi kokat e më se 70 femrave shqiptare të mbyllura në burgun e Mitrovicës.

Ky lajm i praptë prek thellë në sedrën tonë kombëtare.

UDB-ja, e cila me dekada nuk u njoftua me dëmtimin e meshkujve të zgjedhur shqiptarë ndër kampet e veta të përqendrimit, sot u kujtua për të vënë dorë edhe përmbi femrën shqiptare.

Po në gjithë këtë ankth acari mbi Kosovën martire, ballin na e ndrit një sihariq: "Ohoo! Lindi bija, porosi e kohës për kombin, mësoi nga etnit liri e pushkë".

Shqiptarja kosovare, e cila deri më dje ishte në terrin e plotë të padijes, kurse sot ka zënë të ecë fare natyrshëm në tribunat më të larta shkencore e kulturore, e kuptoi përfundimisht se duhet të dalë kudo krah me të vëllanë, me të shoqin e të birin, në të gjitha frontet dhe me qëndrimin e patundshëm. Një komb unik shqiptar – në një shtet unik! Ky akt i burgosjes masive edhe të femrës shqiptare në Jugosllavi, tregon qartë se kanë rënë përfundimisht në ujë gjithë kombinacionet e fëlliqura jugosllave (që nga viti 1912 e këtej), të cilat shkollimin e femrës shqiptare e shihnin si një nga mjetet e rëndësishme për çkombëtarizimin e shqiptarëve. E si të mos dështonin, pasi penat e mprehta, që pushteti i Jugosllavisë së vjetër dhe ky i Titos i kishin angazhuar të bënin hulumtime e projekte shkencore për asimilimin dhe për shfarosjen e shqiptarëve, nuk kishin parashikuar dot që do të vinte dita që femra shqiptare e Kosovës, e mbrujtur nga një brumë fisnik, në vend që ta përqafojë kuaziemancipimin jugosllav, shkollimin e vet e pa si një detyrë të shenjtë, të cilën duhet vënë në shërbim të popullit dhe të çlirimit social e nacional.

Pushtetmbajtësit e sotëm jugosllavë do të kishin qenë shumë më të kënaqur sikur projektet dhe masat e tyre shfarosëse të kishin qenë më pak drastike e të orientoheshin vetëm në neutralizimin e intelektualit shqiptar në Kosovë e kështu edhe të femrës sonë. Ndoshta në atë mënyrë do të korrnin suksese shumë më të mëdha. Por, barbari nuk mund të jetë kurdoherë i vetëdijshëm se dhuna sjell dhunë, gremina sjell greminë. Gjithë ç'përjetuan nga pushteti i Mbretërisë Serbe, Kroate dhe Sllovene, si dhe nga socialimperializmi titist, s'ishte pos dhunë e greminë.

Dëshmia më e mirë për shëndetin politik, social e nacional të shqiptares së Kosovës sot është inkuadrimi i saj i drejtpërdrejtë në lëvizjen e gjerë për çlirimin social e nacional të shqiptarëve nga Jugosllavia dhe bashkimi i tyre me vendin amë, Shqipërinë. Dhe ky akt i saj bëhet më madhështor kur dimë se gjithë përpjekjet nacional-shoviniste të pushtetit jugosllav ishin të përqendruara në degjenerimin, përkatësisht në apolitizmin e rinisë kosovare. Veçanërisht qëndrimi ndaj femrës sonë ishte i atillë që asaj i ofronte mundësi të shfrenuara për shfrime instinktesh të ulëta pa kurrfarë përgjegjësie shoqërore, mundësi që krijonin një bazë të fortë për amoralitet total, për degjenerimin, që do t'u jepte dorë projekteve shtetërore jugosllave për asimilimin e shqiptarëve.

Kjo- siç është fare e natyrshme në kushtet e jetesës brenda kufijve politikë të Jugosllavisë, ku degjenerimi ka zënë të lulëzojë me të madhe – nuk do të thotë se krimbi i lig nuk ka zënë të brejë edhe një pjesë të rinisë sonë. Mirëpo, nuk kemi pse të brengosemi, sepse shkalla e degjenerimit te i riu dhe te femra jonë nuk përkon as për së afërmi me shpresat e mëdha që ushqen Jugosllavia në këtë drejtim.

Përkundrazi. Sado që terrenin e ka përgatitur me kujdes për një mekje të madhe dhe për një përgjumje kombëtare e shoqërore, pushteti titist te femra shqiptare me dhunën e ushtruar ka arritur një efekt krejt të kundërt me qëllimet dhe synimet e veta. Polici, agjent i shkon femrës sonë në shtëpi, "i kërcen nga muri, ia përmbys shtëpinë, ia vë koburen në gjoks dhe i kërkon burrin, djalin, vëllanë. Ajo mbase deri në atë çast nuk dinte akoma pse lufton djali, burri, vëllai. Ajo rrinte në shtëpi, në punën e vet…" Në shkollë, në zyrë, në institut. Njëherë kishte qenë e re, mendja i kishte thënë se duhet ta ndrydhë rininë e vet, sepse rrjedhë tjetër të ngjarjeve nuk mund të ketë, se shqiptari është qytetar i dorës së dytë, i dorës së dhjetë në Jugosllavi, se zyrat nuk e kuptojnë dhe nuk e durojnë shqip, se malli në shitore nuk ka si të kërkohet shqip, shqipja duhet të flitet me zë të ulët, shqipes duhet t'i vijë marre nga serbishtja, e cila qenka gjuhë qytetërimi. Pushteti jugosllav ishte kujdesur që shqiptari të mos mund ta shijojë cicërimin e bukur shqip të poetëve të Rilindjes, të atyre të Realizmit. Po pastaj kish qëlluar që femrës, i vëllai, shoku i shkollës, i kishin futur fshehur në çantë poezitë e Migjenit, Naimit, Qajupit, romanet e Xoxës, Kadaresë. Dhe ajo kuptoi menjëherë që "shiftari" dhe "albanci" flitkan krejt njësoj, prandaj u dashka të jenë një. Dhe, bashkë me të vëllanë, me shokun e bankës, kishte bërë presion, kish dalë në demonstrata: Në shkollë dua të mësoj për Naimin, Kadarenë, së paku aq sa për Duçiqin, Andriqin, Qosiqin. Fakti që ia fshehnin historinë, traditën, përkatësinë e përbashkët kombëtare me gjithë shqiptarët në botë, e në radhë të parë me vëllezërit në RPS të Shqipërisë, femrën shqiptare e bëri t'i hapë sytë mirë e mirë dhe të bindet se Jugosllavia paska siklet të madh, tuk se i kushton kujdes e mund aq të madh fshehjes se çdo gjëje që mban vulën shqiptare. Atëherë femra jonë zuri të mësojë dalëngadalë për historinë e ndritshme të popullit të saj, mbi të cilin kishin rënduar shekujt e robërisë, por s'e kishin përkulur kurrë, për historinë e popullit që ishte bërë theror për Ballkanin dhe Evropën, duke ia ndalur hovin kuçedrës anadollake pesëqind vjet me radhë, kurse në fund, kur i kish ardhur dita, pas shumë gjakderdhjesh, të formojë shtet më vete (më 1878, më 1912 dhe më 1944) fqinjët shovinistë – serbi, malazezi, bullgari e greku kishin gjetur ditën për t'i rënë në qafë për t'ia rrëmbyer si qentë e tërbuar nga një copë të madhe toke. Më vonë, duke parë qartë qëllimin pse i burgosnin të vëllanë, të shoqin, shokun e shkollës, ajo tha: "S'durohet më, duhet mbaruar me këto siklete. Qau hallet me fqinjën e saj, mikeshën dhe mori vesh se kudo kish lotë e zi, kudo urrejtje e mjerim- kish burrin të burgosur… shtëpinë të grabitur. I mungonte edhe fqinjës, mikes… buka e mirë, mishi, gjalpi, vaji dhe kripa, i mungonte çorapja dhe këpuca, rroba e shtresa…" Se Kosova ishte në zi. Dhe s'qe shumë zor për gruan shqiptare të njihte se kush qe shkaktari, e njohu, e urrejti dhe u betua…"Do ta ndiqte, në rast nevoje do ta vriste." Prandaj e ndjeu nevojën të radhitej në prapavijat e frontit të bijve të saj, të radhitej edhe në krahun e tyre… "Jo vetëm pse kështu bëhej me djemtë e vet, por pse ajo njohu Jugosllavinë "si armiken e betuar të popullit, mbi të gjitha, si armikun numër një të saj", të femrës shqiptare.

.... Jemi dëshmitarë se nga ai kërcënim kanë kaluar plot 68 vjet presioni çnjerëzor për shfarosjen dhe asimilimin e shqiptarëve, kurse gjuha shqipe sot flitet më thekshëm se kurdoherë në trojet shqiptare të Kosovës! Dhe për të gjithë këtë vitalitet, në masë të madhe i detyrohemi nënës, motrës, gruas shqiptare. "Ato që vdisnin sikur s'kishin jetuar kurrë, kur gjaku, në cep të minderit, u ngrinte ndër dej" të këputura nga barra e shumëfishtë e shekujve, i thanë tmerrit të shtyhej tutje dhe tokës shqiptare i falën shumë fatosa me të cilët do të mund të mburreshin shumë kombe të mëdha.

"Shpirti në gjirize, ç'duan në tokat e shqiptarëve"? pat klithur gjyshja e Mic Sokolit për sllavët, nëna e Azem Galicës, vetë Azemi me të shoqen, heroinën Shotë dhe patën rrokur armët kundër serbit e malazezit, armët me të cilat i lanë nam Shqipërisë dhe i futën tmerrin armikut që po ia shkretonte tokat dhe njerëzinë.

Shpirti në gjirize, ç'duan në tokat e shqiptarëve – i ra hise të thotë po për këta sllavë shovinistë edhe gruas së sotme shqiptare, kosovares së re dhe të futet drejtpërdrejtë në frontin e sotëm të luftës politike, me perspektivë fare të afërt për t'u shndërruar në një konflikt të armatosur, në luftë nacionalçlirimtare.

Me indinjatën e thellë për torturat që i bëhen sot kosovares në burgjet jugosllave, po me zemër të gufuar për aktin e saj të ndritshëm historik të inkuadrimit direkt në çështjen e madhe të lirisë, i falenderohemi, nënës, motrës, gruas shqiptare që na e forconi krahun e luftës dhe jemi të bindur se qysh sot mund t'ia themi të gjithë së bashku këngës:

Ik, o natë, po këndon agimi…

(Bashkimi, prill 1980, faqe 3. Ky artikull është ribotuar edhe në numrin dy të Lajmëtarit të lirisë, tetor-nëntor 1980, faqe 13-14)

-2. S'e ka të gjatë robëria

Shembullit të ndritur të nënës, motrës dhe bijës së lavdishme të Kosovës trime, që sot u hodh e tëra në vallen e madhe të luftës për liri

Në shekuj të kam parë me trupin të fishkur dergje e me lotët faqeve. Të shkelmuar nga njerëzit e shtëpisë dhe nga "Fati" yt i hidhur, i emëruar burrë. Në dasmën tënde të kam gjetur më të heshturën e kësaj bote dhe kam pirë nga lotët e tu të valë, të derdhur kot për vashërinë e hidhur me prindërit dhe për nusërinë edhe më të hidhur me burrin e njerëzit e tij, që për ty s'gjetën emër tjetër pos robinë, kafshë për rëngët e mëdha në shtëpinë që kurrë su bë e jotja.

Me shekuj përfytyrimi ngërthente këto kontura të tua: Gruaja e përkulur mbi djepin e plleshmërisë, të cilës i duhet ta flakë anash edhe djepin, për t'ia arrirë burrit qershitë nga dega që atij i bën hije duke iu varur mu përmbi kokë. Të kam parë me këmishën e grisur në shpatull nga skamja dhe rëngët dhe kam dëgjuar burrin tënd tek i thotë së ëmës, vjehrrës sate, sesi ja "nusja e rreh veten", ndërsa ti ke pritur grerëzat e thneglat helmuese, që të janë vardisur me djersët e punës së rëndë në fushë.

Sa e sa herë të kam parë si merr djepin e hidhesh tatëpjetë greminave bashkë me suliotet e tjera, për të mos i rënë e gjallë në dorë turkut. Dhe sesi me djepin në krah, me tmerrin në shpirt e me lotin në sy arratisesh gërxheve të Arzhanicës e Nokshiqit, djerrinave të Nishit e të Vranjës, për të mos i rënë në dorë shkjaut, që vinte putrat në tokat e të parëve të tu.

Njëherë të pagëzova Teutë. Atëherë u ngrite mbretëreshë madhështore, u vure në ballë të ilirëve të lavdishëm dhe i kalle datën romakut. Kur të thirra: Marigo!, ti ishe përkulur dhe po qëndisje përmbys me duart e tua të arta shkabën dykrenare mbi fushën e gjakut, për të mbajtur të gjallë ndër shekuj kujtimin e trimave të rënë me prijës Skënderin dhe për ta ngritur flamur fitimtar në Vlorën e Ismail Qemalit. Por ky përfytyrim sakaq përpihej nga vetvetja dhe ti më dilje prapë në porte e stacione, në Durrës e në Ferizaj, ku përcillje burrin ushtar, nizam në ushtrinë pushtuese, përcillje burrin në kurbetin e hidhur.

Pastaj thash të të quaj Polikseni Luarasi ose Parashqevi Qiriazi. Dhe më dole në Korçën e ndritur. Sa hije të kishin syzet e holla dhe vendi përballë nxënësve rreckamanë! Por, plasi lufta në Shkodër dhe ty t'u desh të vishje tirqit. "Prite Norën e Kelmendit!" – sokëllite dhe tmerrova shkjaun. Pastaj u bëre tebdil e më dole – Shotë me çetat e Azemit, krah për krah me luanin, burrin tënd. Me tirq e me gërshetin e flokut nën plis, që shpesh t'u desh ta këpusje e t'ia lidhje gjalm pushkës kur t'i kalbej rripi në shi e në borë, maleve të Kosovës. Ta këndova këngën e të quajta heroinë dhe nënë jetimash të Kukësit.

Të kam parë në Llap, nuse në shtëpinë e Demë Ahmetit. Shkjau ta gjeti çastin kur burrat nuk ishin në shtëpi e të çnjerëzoi, të verboi e të sakatoi. Fëmijën ta shkoi në bajonetë. Dhe, në Strellc, të kam parë lidhur për mullarin e sanës, dorë për dorë me njerëzit e shtëpisë e me fqinjët, kur shkjau i vuri zjarrin mullarit dhe ju të gjithë u bëtë shkrumb e hi.

... Në këtë ditë të gjeti italiani, që erdhi të të merrte nderin. Po ti e mashtrove me një pulë nga koteci, se aq e kishte ngrënësi i bretkosave.

Dhe erdhi një ditë që të pashë më në fund, edhe në bankën e shkollës. Zemra m'u bë mal. Por isha gëzuar para kohe. Dora jote e brishtë s'i shkruante dot shenjat e pakuptimta cirilike dhe emrat e huaj të trilluar e të urryer, Marko Kraleviq e Musa Kesexhija. Instinktet e tua kërkonin brenda qenies sate nëpër kujtesën e trashëguar cicërimën e bilbilit të "Bagëti bujqësisë", flakën e kandilit që digjej për të parë ti dritë. Kam parë kur fshehurazi, në tarçukun e librave, ta futnin flamurin tënd të ndaluar, po aq të dashur, dhe pastaj vinin e të merrnin në shtëpi, të rrehnin e poshtëronin për një punë që s'e kishe bërë.

Kur, pas njëqind mundimesh, të pash me ditarin e mësueses në dorë, në Podujevë e Vushtrri, në Kamenicë e Ferizaj, në Shkup e në Strugë, seç m'u ngjallën shpresat. Konturat e tua po e braktisnin përfundimisht gëzhojën e ngurtë e të errët shekullore dhe ti hyje pa ndruajtje e hirplote në tempujt e dritës, në Institutin Albanologjik e në Fakultetin Filozofik… Seç më ngjave atëherë me atë shoqen dhe motrën tënde ministre në Tiranën e Kuqe. Dhe sërish zemra m'u bë mal.

Pastaj të takova në demonstratën e 1968-ës në Prishtinë e Tetovë. Kur turma, pa e marrë mirë veten, u step në fillim nga zjarri që hapi armiku, ti sokëllite: "Përpara vëllezër, nuk na tremb dot serbi!" Atëherë e dita se lufta jonë po merrte rrugë për së mbari. Dhe atë ditë e tutje të thirra në të gjitha aksionet, në të gjitha mbledhjet ilegale, dhe kënaqesha kur na e rrëfeje rrugën e dritës e të lirisë.

Të kam parë… e si s'të kam parë!

Por kur të pashë këtaj pranvere duke u sjellë bukë e ujë trimave, duke u afruar gurë, këtë armë të shtrenjtë të studentëve heroikë; kur të pash në ballë të popullit që kërkonte bukë e liri: Në Prishtinë e Podujevë, Mitrovicë e Vuçiternë, në Ferizaj e Drenicë, m'u bë se kobi plasi nga vetvetja dhe armikun e kafshoi mordja. Kur sulmove në Prizren, duke çarë rrethimin me emrin e Shotë Galicës në gojë, u shembën si kulla rëre të gjitha shpresat e kota të serbomadhit për serbizimin e Kosovës sonë martire.

Dhe gjithmonë të desha. Të desha si nënë, që më mëkove e më urove rritë me ninullat e tua fisnike. Të desha si motër që ndave me mua skamjen e mjerimin në robëri. Të desha si shoqe lufte, kur më dole përkrah dhe më mbushje armën e vjetër. Po tash të dua edhe më shumë, se më dole në ballë të luftëtarëve të lirisë, si një yll i pashuar priatar. Zemra më pikon gjak për krahun që të këputi, për gjirin që të sakatosi, për prangat që po të vë në duar mizori. Por, më së shumti po të dua kështu si je bërë sot: e sharë nga armiku dhe e bekuar nga populli, e çnjerëzuar nga halldupi e gjakësori por me nderin të shumëfishuar nga vëllezërit e etërit, në prangat e armikut e pëllumb lirie në shpirtin e gufuar hakmarrës, në hakmarrjen e madhe që po përgatitin motrat, vëllezërit, baballarët dhe nënat e tua.

Se nuk e ka të gjatë robëria. Çdo hallkë e zinxhirit të saj po këputet tash që në vallen e ndritshme të lirisë u kape ti me gjithë qenien tënde, motër dhe bijë e lavdishme e Kosovës trime! (Zëri i Kosovës, nëntor 1981, faqe 5-6)

-3. NË VEND TË URIMIT

Në pjesën e viseve shqiptare nën Jugosllavi, në Kosovë, sllavët edhe sot e kësaj dite angazhojnë aparate të tëra shkencore, të cilat kanë për detyrë t'ia gjejnë ilaçin asimilimit apo zhdukjes së popullit shqiptar. Por nuk zhduket aq leht populli më i lashtë i Ballkanit. Këtë nuk e lejon as populli shqiptar prej më të madhit deri te më i vogli, se lejon dot gruaja, e cila sot ka zënë të hyrë në shoqërinë e babait, burrit dhe të djalit. Mirëpo, duhet mjerisht të konstatojmë se gruaja shqiptare e kësaj pjese të Atdheut ende është larg përparimit të motrës së saj në Shqipërinë Socialiste, që ka arritur suksese të mëdha në të gjitha nivelet shoqërore dhe politike, të bëhet punëtore, deputete, ministreshë...

Megjithëse që nga viti 1968 e këndej ajo veproi mjaft, është e domosdoshme të ceket se politika armiqësore e shovinistëve serb ishte dhe është pengesë e madhe e përparimit të gruas dhe të mbarë popullit.

Si në çdo fushë tjetër, hegjemonizmi serb po orvatet me të gjitha mjetet e veta t'a degjenerojë edhe gruan shqiptare. Duke e përhapur me të madhe demagogjinë e saj në njërën anë, se femra shqiptare duhet shkolluar me të madhe, ajo, qeveria, në anën tjetër nuk ua siguron kushtet e vërteta të një shkollimi të drejtë.

Duke patur parasysh të kaluarën e shqiptarit, botëkuptimet e tij dhe sidomos frymën patriarkale të tij, është dashur, siç ka ndodhur në Shqipërinë socialiste, që këto rrethana të studiohen mirë dhe pastaj të vihen në punë, por armiku e bëri të kundërtën, sepse atij nuk i konvenon të krijojë një shoqëri të shëndoshë e të përparuar në Kosovë dhe viset e tjera shqiptare në Jugosllavi, atij i dolën mjaft kokëçarje me burrat intelektual kosovarë. Armiku, teorikisht ja dha edhe femrës shqiptare mundësinë të shkollohet, por në anën tjetër ai i bëri asaj aq dredhi, gjë kjo që shumë vajza kosovare përkundër vullnetit të fortë për shkollim, hoqën dorë, sepse panë se me shkollimin e tyre po prekin thellë ndjenjat patriarkale të prindërve të vetë. Dhe vërtet sot e kësaj dite jemi dëshmitarë të sjelljes së paskrupullt të anëtarëve të LKJ –së, të cilët nuk i japin pesë pare për moralin e gruas e le më të vetin. Le të na përkujtohet vetëm era e Rankoviçit, të cilit i siguronin femrat e zgjedhura shqiptare për të " kaluar kohën më të bukur gjatë punës së tij" rreth asimilimit të shqiptarëve. Por nuk ishte vetëm Rankoviçi ai, i cili luante me moralin e femrës shqiptare, sot e kësaj dite, nëpër zyrat e ndryshme të Kosovës ndodhin shembuj të tillë. Armiku e di fort mirë se çfarë roli luan morali në jetën e përditshme, prandaj armiku pikërisht këtë e ka shfrytëzuar dhe përkrahur, në mënyrë që shqiptarët të mos lejojnë shkollimin e vajzave të veta dhe armiku pastaj të ketë shtegun e çelur për ta sulmuar " prapambetjen e popullit shqiptar"

Por, ky sabotazh, nuk i pati sukses, sepse femra shqiptare qëlloi me një moral të fortë dhe me të gjitha vështirësitë që ia hodhën para këmbësh, ajo arriti të shkollohet në mënyra të ndryshme. Të pakta janë asosh që ranë në grackën e armikut.

Kohëve të fundit, femra shqiptare e vërtetoi eksperiencën dhe syçeltësinë e vet sidomos kur është fjala për ndjenjën patriotike dhe për aspiratat shqiptare shekullore. Ajo përkundrazi në të gjitha orvatjet e armikut arriti të studiojë mirë e mirë historinë e kombit të vet dhe asaj nuk i mjaftoi të ndalet me kaq, por ajo hyri në luftë drejtpërdrejt për realizimin e këtyre aspiratave krahas shokut, bashkëshortit, babait apo të birit. femra shqiptare vërtetoi se është anëtare e denjë e shoqërisë shqiptare revolucionare. Edhe këtë fakt s'mund t'ia mohojë askush. Ajo nuk u step as para burgosjes dhe kështu ndodh se në burgjet e Kosovës qindra e qindra femra po e "paguajnë " dënimin për veprimtari politike; dhe kjo ato vetëm i forcon. Jemi shumë krenarë për këtë gjë, edhe kjo na jep fuqi më të madhe të marshojmë drejt lirisë sonë përfundimtare. Armiku me këtë po e dëshmon ligësinë dhe orët e ngjehuna të vetat, prandaj rroftë, rroftë, rroftë FEMRA KOSOVARE! (Zëri i Kosovës, mars 1982, faqe 6-7)

9. Poezia e vetme

SHQIPJA BËN EDHE PA GJËMË, I MJAFTON LAVDIA

Donika Gërvalla: ***"Babi*** *im, shkrimtari dhe poeti, njeriu i artit dhe i letërsisë, në dy vjetët e kaluar në Gjermani nuk shkroi as edhe një poezi të vetme. E kishin privuar nga vendlindja, për lirinë e së cilës luftonte tani nga Gjermania me mjetet e tij, me forcën e fjalës dhe penës së tij. Gjatë këtyre 30 vjetëve kam gjetur nga ajo kohë vetëm një strofë të shkruar me stilograf në këndin e një faqeje të një gazete. Strofa titullohej: Vdekja."* (Duhet thyer heshtja, Koha Ditore, 19 Janar 2012)

1.
Fshati ruante të kaluarën,
Fshati donte ardhmërinë,

Pa pranga ta shihte Kosovën,
Në liri t'ia ndiejë dashurinë,

Këngët për Azemin rriteshin,
Shtrëngoheshin armët në gji,
Në kulla historia shpalosej,
Në zemra gufonte liri!

Dhe bashkë me atë madhërim armësh,
Kumbonte ëmbël çiftelia,
Në kujtimin e gjallë të Shotës me trimat,
Rritej në Shpresë e tërë Drenica,

Këndej erdhën e thyen qafën panumër ushtri,
Turpin e tyre e namin tonë lanë pas,
Lindjet përherë më të dashura bëheshin,
E flamuri valonte në Prekaz,.

2.
Por në prag të një stuhie,
Në gardh të fshatit vuri putrat,
Ujku i vjetër prej Serbie,
Hallakati të gjitha kullat,

Në gjëmë u mblodh fshati atë natë,
Qeni serb në rrugë u shçir,.
Na rrethuan, babë Nebih!
Na rrethuan, bir Tahir!

Dhe hungroi zë' i tradhtarit
E i lëndoi trimat në zemër:
"Dorëzohi, se s'ka tjetër"
U tha, e i thirri vrazhdë në emër,

"Qërou, shpirt i shitur, ik!"

Që nga kulla plaku tha:
“ Le të vijnë milicët serbë,
Kemi punë vetëm me ta.”

“Me këto duar do t’ju lidh”
Po i nxehte fjalët tradhtari,
“Gjithmonë preja i takon,
Atij që e zë i pari.”

Shkrepi flakë pushk’ e Tahirit
Merr tradhtarin në lule të ballit
“ Vafsh në pleh, qen i mallkuar,
O qelb e plagë e shqiptarit!”

Sakaq dhe fshati me milicë,
Si korba të zeza, u resh i tëri,
Por, a tunden muret e kullës?
A dridhet në dorë të trimit, maliheri?

Një ditë e gjatë, pa fund, luftimesh,
U ngrys e kafshuar nga pabarazia.
Njëri tabor – dy pushkë te frengjia,
Tabori tjetër – me tanke ordia!

3.

Kot qëllonin tanket murin,
Kot murtaja rrahte çatinë,
Këndej qëndresa më e fortë bëhet,
Andej fashistët një pas një bien

Mbahu Prekaz, ti kullë graniti,
E tërë Serbia të ka marrë në thumb!
Është po ai serb prej shovinisti,
Që me ty lufta i shkoi në lumë.

“Të fortë e kemi kullën!”
Te frengjia i qeshi buza plakut
Të fortë e kemi Kosovën.
Ne po biem, po kush na e merr hakun.”

Në atë çast mbi kullë gjëmoi,
Një i paudhë helikopter,
Dhe plaku ra, po në dorë të Tahirit,
Këpuste breshërima njai maliher,

Prite Prekazin, o bishë e ndytë,
Në pancir e veshur e me tankun shok!
S’më le vend tjetër të të qëlloj, pos sytë,
Dhe më kapardisesh si një maçok

S’të thanë, kur u nise, në Beograd,
Se dhe njëherë këtu, në Drenicë,
Kur u vërsulën çetnikët e tu,
Mes vetullave i qëlloi Murseli sakicë?

Dhe vazhdoi lufta, e gjatë e rreptë.
Dhe u drodh trimi, pa të shtrirë plakun
“Duhet të tërhiqem, të çaj rrethimin,
Shumëfish t’ia marr Prekazit hakun.”

Po drit’e hënës e tradhëtoi,
Mbi maliherin kur i ra,
Nga mitrolozat në duar barbare
U shtri skaj prozhmit, Tahiri, u vra.

4.
Dhe s’lanë t’u bëhej as gjëma trimave,
Të vrarët e vet vajtonte Serbia.
Ndër mote, pra, atyre le t’u mbetet gjëma,
Shqipja bën edhe pa gjëmë, i mbetet lavdia

Këndej erdhën e thyen qafën panumër ushtri,
Turpin e tyre e namin tonë lanë pas,
Dhe lindjet përherë më të dashura na bëhen,
Dhe shqiponja e lirë në Prekaz.

(Jusuf Gërvalla, “LIRIA”, nr. 4-5; gusht 1981, faqe 23)

Donika Gërvalla: *"**Babi** im, shkrimtari dhe poeti, njeriu i artit dhe i letërsisë, në dy vjetët e kaluar në Gjermani nuk shkroi as edhe një poezi të vetme. E kishin privuar nga vendlindja, për lirinë e së cilës luftonte tani nga Gjermania me mjetet e tij, me forcën e fjalës dhe penës së tij. Gjatë këtyre 30 vjetëve kam gjetur nga ajo kohë vetëm një strofë të shkruar me stilograf në këndin e një faqeje të një gazete. Strofa titullohej: Vdekja."* (Duhet thyer heshtja, Koha Ditore, 19 Janar 2012)

10. Nuk do të thotë se je devalvuar

-1. Letër një shoqi intelektual

Tashmë dihet se në krye të frontit për çlirimin social e nacional të shqiptarëve nga Jugosllavia borgjezo-revizioniste dhe për bashkim me vendin amë Shqipërinë Socialiste, po depërtojnë disa nga forcat më përparimtare të intelektualëve shqiptarë të Kosovës, Maqedonisë, Malit të Zi dhe Serbisë. Por, dihet gjithashtu se një pjesë e madhe e intelektualëve tanë përkunden në gjumin e "ëmbël" të oportunizmit, të konformizmit dhe "izmave" të tjera, që e ngadalësojnë me të madhe realizimin e çështjes sonë të madhe. Seriozitetin historik kombëtar këta intelektual e marrin si çështje së cilës mund t'i kushtohemi nga çasti dhe si çështje që gjithmonë tjetërkujt i përket më shumë se atyre.

Ata vazhdimisht presin një ´kohë të përshtatshme´ dhe ´një njeri të denjë´ që t´i thërrasë e t´i bashkoj në luftën e pashmangshme për çlirimin e tokave tona të zaptuara e kështu për realizimin e aspiratave shekullore të shqiptarëve, dhe vazhdimisht harrojnë se pikërisht nga radhët e tyre mund të dalë njeriu, të cilit do t´i shkoj përdoresh "ta mbledhë e ta sistemoj rebelimin e shpërndarë të shqiptarëve" . Jo dyzet vjet thotë një shkrimtar yni, - por as dyzet ditë harresë nuk t´i falte Shqipëria (…) Jo çdo lloj dashurie i hynte në sy Shqipërisë. Dashurinë ajo e donte të veçantë, atë lloj dashurie kur harrohet vetvetja, me dhembje, me ngut, me alarm."

Para detyrave dhe të drejtave që kërkon dhe ofron atdheu, të gjithë jemi njësoj. Por, s'do mend që për atdhe shumë më tepër i takon të luftoj atij që ka më shumë mundësi. E mundësi, ndër kryesoret, në kushtet bashkëkohore, është vetëdija e lartë kombëtare e historike, e vënë pa kursim në shërbim të çështjes së lirisë. Në këtë drejtim, shoku intelektual dhe shoqja intelektuale, neve na kanë dhënë mend njerëzit e thjeshtë. Ata nuk iu ndanë asnjëherë luftës së ngulmët me mundësitë që kishin. Kurse ne, të shumtën e herave, s'e prishëm që se prishëm "qetësinë" dhe "rehatinë" tonë. Kemi shembuj të disa shokëve që për çështje kombëtare kanë rënë në burgje që në bankat e shkollës së mesme. Sot, pasi kanë dal në "liri", me përvoja të shtuara jetësore e revolucionare, dhe pasi kanë kryer edhe fakultete dhe kanë nxjerrë edhe vepra artistike e shkencore, ata rrëmbehen nga ndjenja disfatiste ose nga preokupime (mondene) në krijimtarinë shkencore e artistike, duke lënë bazën e këtij fenomeni, atëherë dalim te një konkludim absurd: për çështjen e atdheut bënë të luftohet në atë shkallë të zhvillimit të personalitetit intelektual, të cilën e karakterizon vrulli rinor; në standin tjetër, më të lartë, të zhvillimit, kur rrëmbimit e entuziazmit ia zë vendin përvoja dhe vetëdija e lartë, u dashka të vijë koha e pasivitetit revolucionar! Në çoftë kështu, atëherë edhe motivi i theksuar njerëzor i lirisë na del motiv i një sfere më të ulët të shpirtit të njeriut!

Ç'kanë pra këta intelektualë që të çajnë kokën dhe t'i trazojnë të përbrendshmet duke dërdëllisur dhe duke mbajtur "ligjërata" ethshme sesi nuk po ia dalin dot në realizimin e të drejtave dhe të lirisë krijuese në kuadër të sistemit fashist jugosllav? Nuk po dinë, vallë, a nuk po duan të dinë se, kur s'ke si t'i gëzosh të drejtat elementare kombëtare, është puna më e kotë në botë të kërkosh të realizosh të drejtat për krijimtari shkencore, artistike e kulturore, që janë pararojë e lirisë së vërtetë kombëtare e shoqërore?

Kjo është një mënyrë e mirë për të bjerrë energjinë intelektuale vend e pa vend. Dhe kjo zhvendosje e punktit fundamental, ku do të duhej të shkarkohej energjia intelektuale e kosovarit, dhe vendosja e tij në terrene të parrezikshme, mund të quhet një fitore e social-borgjezëve jugosllavë, në radhë të parë e UDB-së, mbi intelektualin shqiptar.

Një pjesë e këtyre intelektualëve janë rrëmbyer nga obsesioni i ndjekjes. Ata vazhdimisht i përgjon dhe ndjek dikush. Ata vazhdimisht, duke qenë të përgjuar e të ndjekur, u shmangen atyre punëve, për të cilat konsiderojnë se mund t'i dënojë përgjuesi dhe ndjekësi i tyre. Dhe në atë log, ku do të duhej të dilnim ne - e nuk dalim, sepse na ka mbërthyer obsesioni se jemi të ndjekur e të përgjuar - atje del dhe e merr fjalën ai, armiku. Kemi këtë rezultat: ndjekësi, përgjuesi fashist jugosllav është i organizuar, i stimuluar nga pushteti, intelektuali shqiptar është i çorganizuar dhe frikësohet nga shokët, vëllau, nga hija e vet; përparësia e agjentit dhe policit jugosllav vjen duke u shtuar gjithnjë në dëm të aktivitetit të intelektualit kosovar. Dhe kjo ndodh gjithnjë me kontributin që i japim ne vullnetarisht armikut. Sepse, ne duhet të dimë se "atje ku s'jemi ne, i lëmë shteg të hapur armikut".

Një lloj tjetër i intelektualit tonë ka firuar në ujërat amullore të pacifizmit. Parimi jetësor i tyre është vëllazërim-bashkim me të gjithë botën, pa dallim se a është fjala për qeveritë apo për popujt e ndryshëm. Në krah të kësaj ideologjie falso-naive, ata bëhen zëdhënës të "vëllazërim-bashkimit" të xhelatëve me viktimat e tyre, armë e heshtur tinzare për zgjatjen e jetës së shfrytëzimit të klasave dhe të popujve të shumëvuajtur. UDB-ja jugosllave, që s'lë gjë pa bërë për ta shfarosur popullin shqiptar të Kosovës, Maqedonisë, Malit të Zi dhe të Serbisë, dhe të çdo ndjenje revolucionare, te ky lloj intelektuali ka gjetur një nga përkrahësit e heshtur por më besnik. Ky bir bastard i kompromisit pa kurrfarë kushti të favorshëm për vete, që hiqet se gjithë botën e ka vëlla dhe që aprovon edhe mjetet më barbare të gjenocidit mbi popullin e vet, duke bërë veshin shurdh e syrin qorr para përdorimit të atyre mjeteve, s'e ka për asgjë t'ia nxjerrë sytë fqinjit të parë, që e heton se merret me ndonjë aktivitet të shëndosh intelektual e revolucionar.

Për intelektualin tonë përparimtarë, sot shtrohet çështja:

Mos ka ardhur koha të mendojmë pak më ndryshe nga ç'kemi menduar më herët!

Ne sikur mjaftohemi me rezistencën spontane ndaj armikut tonë të tërbuar. Indinjohemi thellë për shpërnguljet e dhunshme, të vjetra e të reja, sidomos për këto të sotmet, që po bëhen në mënyrën më perfide, duke i falur Evropës shfrytëzuese krahë të lirë pune të djelmoshave kosovarë dhe duke eliminuar pjesën më vitale të armës nga fronti i ardhshëm i luftës së pashmangshme në Kosovë; indinjohemi për poshtërimet masive të shqiptarëve me dajak, me pretekst të mbledhjes së armëve apo të aktivitetit politik kundër Jugosllavisë; ne qajmë me lot për torturat barbare të ushtruara mbi vëllezërit tanë të burgosur politikisht që nga lufta e këtej, sidomos për këta që u burgosën këta muajt e fundit.

Ne vazhdimisht indinjohemi thellë dhe sinqerisht, por për të lëvizur nuk lëvizim fare. Dhe kur do të bëhemi forcë rezervë dhe për kur po e ruajmë energjinë tonë të madhe?

Mos ka ardhur koha të mbushemi njëherë mend se ne dhe vetëm ne, si gjeneratë jemi ata që na pret fronti. Nesër, kur të marrim t'i peshojmë punët tona, patjetër do të konkludojmë se mundësitë e aktivitetit revolucionar patriotik kanë qenë shumë më të mëdha. Kurse veprimet tona fare të vogla; në mos minimale. Edhe ky relativizim, kjo zbutje e "minimales" në "të voglën", s'është gjë tjetër pos punë e edukatës sonë të mangët, e cila nuk ka ofruar kritere reale për vlerësimin e veprave tona. Ne jemi vazhdimisht më të mirë nga ç'jemi në realitet. Por, kjo pasqyrë e idealizuar e vetvetes sonë, ky ngushëllim impotent se jemi duke bërë aq sa i kemi mundësitë, kur të kenë zënë të perëndojnë forcat tona si gjeneratë do të na bëjë të konkludojmë si gjithë të dëshiruarit. Sa pak kemi bërë e sa shumë ka pasur mundësi të bëjmë! Dhe ndjenjën vrastare të disfatës ta marrim me vete në varrin e mjerë të gjeneratës; sepse, çfarë jemi ne, as atëherë nuk do të marrim guximin fisnik për ta shpallur haptazi faqe botës seriozitetin tonë të mangët (të reduktuar deri në minimum) në përpjekjet për realizimin e aspiratave shekullore të shqiptarit të robëruar.

Gati poaq larg rrugës së vërtetë revolucionare për realizimin e aspiratave tona është edhe një lloj tjetër i intelektualit tonë: ai që çështjen e fitores mbi social-borgjezët jugosllavë dhe të çlirimit social e nacional të shqiptarëve e merr si një punë që mund të kryhet. Te ky profil i intelektualit tonë mund të gjejmë mjaft virtyte. Ai e do drejtësinë, barazinë, e do popullin dhe vendin e vet. Po veprimet e tij i karakterizojnë më shumë dëshira e flaktë për punë intensive revolucionare, por në kushte që atij do t'i garantonin doemos ngadhënjim të plotë të çështjes. Ndryshe, thotë ai, nuk bënë të luhet me zjarr. Në saje të paragjykimeve të tyre, çështja e lirisë bëhet punë e koklavitur. Sepse, po të varej nga dëshirat tona, ne lirinë do ta kishim gëzuar para sa e sa shekujsh. Sepse, siç dihet, robërinë s'e kemi dashur kurrë më shumë se lirinë. Pos kësaj, ka pasur raste historike kur të parët tanë janë çuar në këmbë me të madh e me të vogël për liri, po prapë liria s'është fituar.

Po të jetë puna vetëm te dëshira, edhe funksionarët shqiptarë në Jugosllavi, këta agjentë të titizmit dhe vasalë të mjerë të Beogradit, nuk do të kishin pasur asgjë kundër sikur ta ndanin pushtetin "e tyre" nga ai i Jugosllavisë; qoftë për ndonjë leverdi më të madhe ekonomike, por më të pavarur politike, qoftë për ndonjë kolltuk më të madh e më të butë. (Por, me kusht që viset shqiptare të mos bashkohen me Shqipërinë Socialiste, se atëherë ka rrezik edhe për kokën e tyre!) Po nuk është puna sistematike dhe gatishmëria për flijim që e shoqëron dëshirën e tyre fiktive për ndarje me Beogradin. Sepse, as puna e palodhshme revolucionare, as gatishmëria për flijim, nuk janë artikuj që shiten në treg të lirë. Ndryshe, ata do ta blenin para nesh. Qoftë edhe me kreditë e huatë e botës kapitaliste imperialiste, të cilave, sikurse revizionizmi jugosllav, ia kanë hapur edhe ata dyert e shfrytëzimit barbar.

Gjithë ky kaos paragjykimesh, mendimesh e orientimesh si në jetën dhe në punën e përditshme, ashtu edhe në punën shkencore, artistike dhe në veprimtarinë revolucionare, nuk është i rastit në Jugosllavi dhe as Kosovë. "... Kapitalizmi botëror jo rastësisht e mbështet kaq shumë politikisht dhe financiarisht 'vetadministrimin' jugosllav dhe i mban iso propagandës titiste për ta shitur këtë sistem si 'formë të re të sprovuar të ndërtimit të socializmit' për të gjitha vendet." E ti, shoku intelektual, e di, më mirë se të tjerët, që pasojat më shkatërrimtare të këtij 'vetadministrimi' thyhen mbi kurrizin e Kosovës dhe se kaosi më i madh mbretëron pikërisht në viset shqiptare në Jugosllavi.

Luftën për fitoren tonë të ardhshme nuk mund ta shohim qartë "nëse nuk shohim se në situatat aktuale dhe në të ardhmen ekzistojnë dhe do të ekzistojnë një sërë hallkash të dobëta të zingjirit kapitalist botëror, në të cilat revolucionarët dhe popujt duhet ta zhvillojnë një veprimtari të pandërprerë, një luftë të organizuar, të paepur e të guximshme, që këto hallka të çahen njëra pas tjetrës! Lufta jonë nuk mund të ndahet me kurrfarë muri kinez nga lufta e përgjithshme e proletariatit botëror dhe e popujve të shtypur kundër shtypësve. Kurse, s'do mend që kontributi ynë në këtë luftë të madhe do të jetë pikërisht i plotë, në qoftë se atë e lidhim drejtpërdrejt me luftën kundër skllavërisë së shumëfishtë jugosllave: ekonomike, sociale, nacionale e kulturore. Edhe pa nënçmuar aspak armikun, me një përkushtim të madh revolucionar dhe me një gatishmëri për bashkimin e forcave dhe për 'mbledhjen e pezmit të popullit' tonë, ne do të mund të dalim faqebardhë para ardhmërisë, duke thyer hallkat e dobëta të Jugosllavisë titiste. Sot, siç dihet përgjithësisht, Jugosllavia ka "një pavarësi dhe sovranitet të cunguar, pse, veç, të tjerave, nuk ka një potencial ekonomik krejt të vetin. Pjesën kryesore e ka të përbashkët me firma dhe me shtete të ndryshme, prandaj ajo nuk mund veçse ta provojë në kurrizin e saj efektet shkatërrimtare të krizës dhe shfrytëzimit të huaj."

Këtë gjë e kanë hetuar popujt e Jugosllavisë, që sikurse ne përjetojnë skllavërinë e egër të "vetadministrimit" jugosllav, pabarazinë e pashembullt nacionale e sociale: këtë gjë e di bota dhe nuk ka hije të mburremi nëse edhe ne s'kemi kuptuar ende. Por turp i vërtetë do të jetë për ne atëherë kur çështjen ta kuptojmë në të gjithë vërtetësinë e saj të thjeshtë, e megjithatë, si deri më sot, nuk do të lëvizim vendit si gjeneratë që e ka mbi supet e veta gjithë përgjegjësinë aktuale, klasore, kombëtare e historike, duke lënë mënjanë gjithë ato "izma" të largëta, që shformojnë, çorganizojnë dhe shpërndajnë energjinë dhe vrullin e pjekurisë tonë revolucionare.
(Bashkimi, prill 1980, faqe 2)

-2. KORRESPONDENTI POPULLOR

Në kushtet e sotme, "para çdo gjëje, neve na duhet një gazetë. 'Pa atë, siç ka thënë në kohën e vetë Lenini, është i pamundur zhvillimi sistematik i një propagande dhe agjitacioni parimor dhe të gjithanshëm.'

Gazeta jonë, "Bashkimi", e cila do të zëvendësojë agjitacionin e shkëputur që bëhet me trakte e organe grupesh lokale, ***tash e tutje do të dalë rregullisht. Daljen e rregullt të "Bashkimit", do ta mundësoj Fronti i Kuq Popullor, i cili po përpiqet me të gjitha forcat për konsolidimin e radhëve të veta.*** Shumë detyra dalin para një organizate, e cila duhet ta udhëheqë popullin në luftën e tij për çlirim kombëtar e klasor dhe për bashkim me shtetin amë; dhe shumë vështirësi, që duhet të kapërcehen doemos. Një nga këto detyra, pra, është nxjerrja e gazetës "Bashkimi".

Që kjo gazetë të mund të kryej detyrën e vet, politizimin e masave dhe mobilizimin e tyre për luftën e vështirë çlirimtare, është e domosdoshme të shkruajnë për të korrespondentë nga gjiri i popullit. Këta korrespondentë popullorë duhet të jenë specialistë të profesioneve të tyre dhe ta zotërojnë mjeshtërinë e zejes fisnike të shkrimit.

Tash për tash, këta njerëz, pa kontributin e të cilëve është vështirë të shkojë mbarë puna jonë, janë të lidhur me rroga në vendet e punës të hapura nga pushteti dhe plotësojnë nevojat e pushtetit, me vetëdije dhe pa të. Pra, ata i gjejmë në shumë pore të aparatit shtetëror, e kështu edhe në disa burime të rëndësishme informatash, të cilat mbahen fshehtë nga opinioni. Burime të rëndësishme informatash për ne janë statistikat e ndryshme për ecuritë në politikë dhe ekonomi, për popullsinë etj., e sidomos informatat për veprimtarinë e ushtrisë dhe të sigurimit shtetëror. Ne do të duhej ta aktivizonim një krah vital, i cili mund të sigurojë në çdo kohë shënime lidhur me arrestimet e bijve të popullit, me torturat që ushtrohen mbi ta, në mënyrë që ta njoftojmë popullin dhe të mund të ndërmarrim aksione, që parashikohen edhe me programin tonë. Deri më tash, në organet fashiste të sigurimit jugosllav ia kemi dalë të infiltrojmë një numër të mirë patriotësh revolucionarë, të cilët do ta tregojnë veten në çastin e duhur. Por, ne apelojmë që edhe ato forca, që nuk kanë qenë të lidhura drejtpërdrejt me ndonjë grup a organizatë revolucionare, të kërkojnë rrugë për ta dhënë kontributin e tyre në shërbim të popullit. Një nga rrugët e tilla është edhe bashkëpunimi me gazetën tonë, duke dërguar materiale e shkrime, që e shpien përpara çështjen e përgjithshme të çlirimit.

E mira është se në të gjitha poret e aparatit shtetëror revizionist, siç e ka treguar praktika e deritashme, ka shumë intelektualë popullorë dhe përgjithësisht forca të atilla pozitive, që janë të gatshëm të vënë gjithë çka kanë në shërbim të luftës sonë të drejtë për çlirim kombëtar e klasor.

Mirëpo, nga ana tjetër, është mjaft i madh numri i intelektualëve pasivë, që nuk mund t'i quash revolucionarë, po as armiqë të mirëfilltë të popullit, pasi pushtetit nuk i shërbejnë me vullnet e me zell. Gjithmonë, në periudhën kritike, për llojin e tillë të intelektualëve janë mbyllur rrugët e shumta dhe ata janë detyruar, në çaste vendimtare, të zgjedhin një nga dy rrugët kryesore: përparimtaren, ose armiqësoren. Ky çast ka ardhur sot edhe te ne për këtë tip të intelektualit: o me popullin – për ardhmërinë, o me klikën titiste – për vdekjen! Rrugë të mesme nuk ka.

Nuk ka mbetur kohë as për disa taktizime, që u flenë në hatër disa intelektualëve të një tipi tjetër – evolucionistëve. Në qoftë se pushteti fashist jugosllav po i përtërin haptazi metodat e kralëve të moçëm, duke organizuar aksione me individë e banda çetnike, atëherë armiku ynë gjen tek evolucionisti shqiptar një ndihmës të pashoq. Sepse përballë **punës së ethshme** praktike të armikut, evolucionisti ynë s'ka armë tjetër pos iluzionit; pritjen e zhvillimit të vetvetishëm të ngjarjeve në kahjen që e ëndërron evolucionisti. Ky tip i intelektualit tonë, po t'ia heqësh ëndrrat e bukura e moshyrjen e drejtpërdrejtë qëllimore në shërbim të armikut, është vëllai i pacifistit, një tip shumë i **rrezikshëm i intelektualit**, i cili, duke "përvetësuar" disa teori të vijës së rezistencës së ulët, që e mohojnë kombëtaren në emër të një internacionalizmi të paqartë edhe për ata vetë, i bëjnë armikut tonë agresiv shovinist shërbim të dorës së parë. Intelektualët e tillë, bashkë me ata që përfaqësojnë indiferentizmin e rrezikshëm, po mbetën më tutje në pozitat e tyre, do të luftohen si armiq.

Në Kosovë, si dhe në viset e tjera shqiptare të robëruara nga revizionistët jugosllavë, intelektuali është ngritur me thonj të duarve dhe me djersën e ballit. Këtë nuk e mohon askush. Bile, sakrificat kanë qenë për të shumë të mëdha. (Ai gjithmonë i është ekspozuar diskriminimit social e nacional dhe gjithmonë ka qenë i stërngarkuar me probleme, që ta nxijnë jetën me themel.) Por, kjo nuk i jep atij të drejtë ta bëjë syrin qorr e veshin shurdh, duke iu shmangur frontit të vështirë të qëndresës aktive ndaj armikut të egër. Përkundrazi, kjo atë e obligon edhe më shumë që përvojën e hidhur ta mbartë tek të tjerët dhe vetë të bëhet një militant i pakompromis i çështjes së madhe klasore e kombëtare.

Ne tani kemi nevojë për një armatë të tërë intelektualësh të profileve nga më të ndryshmet. Të gjithë ata, me një përkushtim më të madh dhe syçeltësi që të mos bëjnë as sa të zitë e thoit për armikun, do të mund të jepnin kontribut të pamatur në luftën tonë. Më në fund, intelektuali përparimtar, kurdoherë ka qenë në shërbim të dijes pozitive, por patjetër edhe faktor aktiv në orientimin e mbarë të zhvillimit historik të shoqërisë aktuale. Kur marrim të flasim për ushtrinë e gazetarëve, shkrimtarëve e historianëve kosovarë, ne nuk na duket aspak e lehtë pozita e tyre dhe mundësia për veprimtari pozitive në degët ku janë përfshirë ata. Duhet një koncentrim dhe mundim i jashtëzakonshëm për të gjetur rrugë që ta duash të vërtetën objektive në rrethanat e robërisë dhe të jetës publike në një shtet të cilin e dëmton rëndë çdo xixë e së vërtetës. Sidomos gazetari dhe historiani, përveç preokupimeve të tyre jetike, të cilat nganjëherë rrallë kanë sukses edhe t'i publikojnë, janë të ngarkuar që, për rrogën mizore që marrin nga shteti, të kryejnë edhe punën që kërkon prej tyre armiku. Dhe kjo punë implikon gënjeshtrën e demagogjinë titiste dhe, jo rrallë, edhe gjykimin e vëllaut tënd, i cili ka luftuar pa kompromis. Me këto probleme ballafaqohet edhe shkrimtari ynë, i cili nuk ka më se si t'i shprehë haptazi bindjet e veta, kur ato prekin në sfera kombëtare e shoqërore, sepse këtë gjë nuk e lejon armiku. Prandaj, ai detyrohet të përdorë një gjuhë simbolike, e cila, siç na del nga praktika e deritashme, kuptohet të shpeshtën vetëm në qarqe të ngushta krijuesish dhe nga ndonjë shërbëtor i rryer i pushtuesit, që raporton vazhdimisht për ecurinë në krijimtarinë tonë.

Mirëpo, në qoftë se një gazetar, deri sa është duke marrë rrogë nga pushteti dhe deri sa të mos jetë i gatshëm për të dalë haptazi kundër padronit të vet, shpesh detyrohet të shkruaj edhe për tema që nuk e interesojnë apo që shkojnë në dëm të pikëpamjeve të tij (ta zëmë, duke shkruar me urdhër për numrin e vizitorëve të varrit të xhelatit), shkrimtari, në këtë pikëpamje, është në pozitë më të mirë. Ai shkruan vetëm për ato tema që i flenë në hatër dhe për to nuk e detyron askush me dhunë. Prandaj s'ka si arsyetohet, po përkundrazi do të dënohet rëndë gjesti i ndonjë kuazishkrimtari, i cili guxon të tradhtojë kaq haptazi, si qelbanikja Zade Gashi, qoftë edhe me një vjershë të vetme:

Zulmin na e ngriti
zërin na e rriti –
sinonim
i emrit të Tij
jemi ne.

(Mos qoftë thënë nga goja jonë!)
Po i përgjigjemi me një strofë të Brehtit:

Turpin e madh si e durove
Dhe me ç´ilaç zemrën e mpive,
Kur me kasapët u pajtove
Dhe për ata në llum u shtrive…
Mjerë ata që duart i kanë ndyrë
Me krime që as gurët nuk t´i falin!

Nuk do të çuditemi aspak në qoftë se nesër po kjo metresë e djallit, Zadja, ne del në shtyp edhe me ndonjë varg kushtuar Mic Sokolit, të shkruar me lapsin me të cilin ka shkruar për xhelatin Tito. Kjo s'do të jetë e para herë që një poet apo shkrimtarë kosovar vepron kësisoji. Ç'është më e keqja, poetët e tillë nxitojnë të dalin para njerëzve edhe me disa arsyetime e "teori" të gjoja taktikës së madhe intelektuale, në stilin: unë mendjen e kam gjithmonë te fatkeqësia dhe te robëria, por, për ta hedhur një temë të mirë në shtyp, më duhet të luaj lojën e lojalistit, në mënyrë që të fitoj kredi për ta thënë edhe mendimin tim të kamufluar kohë pas kohe!

Po të bëhej "tuxharet" me këso punësh, ndoshta ka vend edhe për arsyetime. Por, çfarë të vërtete ke shpallur ti para popullit tënd me temat e tua vërtetë të mira, por të përvjedhura njëherë në vit në mesin e gënjeshtrave dhe demagogjive që kanë dalë në shtyp nga dora jote për çdo ditë! Si është e mundur të duhen në të njëjtën kohë nga i njëjti njeri Marksi dhe Hitleri, ta zëmë, ose Ivo Andriqi dhe Ismail Kadareja, Rankoviqi dhe Ismail Qemali, xhelati Tito dhe shoku Enver…? Si bën të duhen njësoj Shqipëria dhe konglomerati jugosllav, dhe në fund të ngulësh këmbë se je, megjithatë, patriot e digjesh për bashkimin e tokave shqiptare si ideal shekullor për popullin tonë?!

A e vlen më në fund barra qiranë?

Të lëshosh dhjetëra gënjeshtra të kurdisura nga armiku, në mënyrë që të fitosh kredi për ta thënë një të vërtetë gjysmake – ky qenka taktizim? Më në fund, kush do t'i besojë edhe të vërtetës sate? Populli mund të thotë se, për ta ngrënë një pite, paske pranuar të hash dhjetë bajga. Populli jo që nuk është në gjendje të kuptojë këmbënguljen tënde për "taktizim", ai nuk do ta falë këtë gjë. Ai don që bijtë e tij t'i takojnë gjithmonë, të pacënuar vetëm popullit. Asnjëherë armikut**! Nëna shqiptare, më shumë të do të torturuar nëpër burgje, apo edhe të vdekur, sesa të shitur te armiku, ose të ligur para armikut.** Ty të lig lavdata e armikut dhe përulja jote para tij.

Populli ka shumë sy. Ke gabuar nëse mendon se ata sy nuk të shohin e nuk të përcjellin. Populli gjykon dhe gjykimi i tij është i pagabueshëm. A s'dëgjon si ka zënë të pëshpërisë populli: "Këta nëpunësit sapo janë studentë, po janë tanët, kur po ulen në kolltuk, po e harrojnë baltën tonë!"

Është koha e fundit, çasti vendimtar, shansa e mbrame të braktiset "taktika" dhe të bëhet ajo që nuk është bërë deri më tash: të kalohet nga radhët e armikut, atje ku është vendi i vërtetë i intelektualit tonë – në radhët e popullit. Intelektuali ynë duhet të veprojë kështu sa më parë, në mos për gjë tjetër, atëherë për arsye shëndetësore. Sot për sot ai çon një jetë të dyzuar; publikisht shtiret projugosllav, në brendësi patriot shqiptar. Ky regjim i dobët dhe jashtëzakonisht i rrezikshëm jetësor, duhet ndryshuar nga themeli, nëse nuk duam të pajtohemi me katastrofën. Dhjetë artikuj të mirë që do t'i shkruash për shtypin revolucionar, pa u rrezikuar së paku për një kohë as veprimtaria jote publike, janë ilaçi më i mirë për bigëzimin e rrezikshëm të personalitetit tënd, lëre pastaj shpërblimet që vijnë më vonë nga populli.

Të shkruash për shtypin ilegal, nuk do të thotë se je devalvuar. Situata aktuale i detyron intelektualët e "taktikës" dhe "evolucionistët" të tërhiqen nga jeta në iluzione. Ata janë të preokupuar me një jetë abstrakte, në kohën që armikun zhvillon aktivitet të gjallë, i cili në jetën e popullit tonë sjellë shkatërrime e shëmti. Ndërsa ujku u ka rënë ndërmjet shpatullave dhe copëton mishin e tyre, ata urojnë të jenë në ëndërr. **Dhe, më e çuditshmja është se atyre, e kundërta e përgjumjes dhe e zhgrehjes në një jetë të sëmurë, u duket edhe njëfarë devalvimi**. Veprimtaria patriotike e revolucionare, që ushtrohet në ilegalitet, atyre u duket se ua merr një kënaqësi të madhe, përmasën e afirmimit të shpejtë, ditor, në kushtet e jetës në robëri. Dhe pastaj vetë kthehen e të qahen se sa lehtë po afirmohet antivlera, kur kapet krah për krah me politikën e ditës! Megjithatë, ata ushqejnë iluzione se kanë shkruar diçka të vlefshme vetëm nëse këtë punë e kanë bërë në Pallatin e shtypit!

Çfarë të mire mund të kesh nëse ëndërron përjetësinë, e këndej nuk shkapesh se nuk shkapesh nga gjërat më banale të ditës. Të gjitha figurat e shquara të njerëzimit, kanë qenë shembull njerëzish të sakrificave. Kujto Sokratin, që u nxor në gjyq dhe u dënua nga injoranca, por nuk e shiti dot të drejtën për ta mbrojtur deri në fund të vërtetën. Kujto Xhordano Brunon, që inkuizicioni e kalli në turrë të druve, për shkak të ideve të tij përparimtare, për të cilat e dha edhe jetën pa hezitim. Haki Stërmilli ynë shpëtoi përpak nga varja e sigurt prej "inkuizicionit" zogollian, e shpëtuan protestat dhe përçapjet energjike të Albert Ajnshtajnit, H. Barbysë, S. Katajamas, Lesingut… Kujto sidomos shokun Adem Dema-Demaçi, i cili e ka më të shtrenjtë të vërtetën dhe të drejtën e popullit të vet sesa rininë dhe jetën në robëri.

Nga çasti që do ta braktisni ´taktikën´ tuaj e të kaloni në punë intensive revolucionare, ilegale, do t´ju kaplojë një **ndjenjë e fuqishme turpi për gjumin e gjatë** që keni bërë si ariu në shpellë. Por populli ka zemër të madhe dhe do t´jua falë gabimet, nëse ktheheni me seriozitet kah populli për t´i shërbyer drejtpërdrejt në çështjen e madhe të çlirimit. Prandaj, shfrytëzoni sa më parë këtë shansë!

Mund të filloni menjëherë. Ju e dini konkretisht se nga mund t'ia nisni. Në radhë të parë shikoni si venë punët në vendin tuaj të punës dhe në rrethin tuaj. Bëni edhe një rishqyrtim të problemeve dhe shikojini ato në kuadër të robërisë dhe të diskriminimit të popullit tonë nga ana armikut jugosllav. Pastaj, si intelektualë që jeni, nëse e zotëroni sado pak shkrimin, do të dini t'i lidhni faktet ashtu si e implikon logjika e objektivitetit dhe jo demagogjia revizioniste. Nëse nuk keni prirje vetë për shkrim, gjejeni shokun dhe "furnizojeni" me informata.

Tema ka mjaft. Ato duhet të lidhen me krimet e padrejtësitë, me diskriminimin social, nacional, ekonomik, shoqëror e kulturor që po pëson populli ynë nga armiku mizor.

Duke i përcjellë dorë pas dore, me njerëz të besueshëm, punimet tuaja do të arrijnë te ne dhe, pasi të botohen, do të hyjnë në shërbim të drejtpërdrejtë të masave popullore.

Ju presim, pra, me krahët të hapur, korrespondentë popullorë, dhe ju urojmë që tani punë të mbarë revolucionare e patriotike në shërbim të çështjes së madhe të çlirimit. (Bashkimi, janar 1981, faqe 3)

ORGANIZATA DHE ORGANIZATORI

Jusuf Gërvalla: "Puna e organizatës në të cilën bëjë pjesë nuk shkon aspak keq." (15 janar 1982)

"*Krejt bota është një skenë dhe ne jemi vetëm aktor.*" Në teatrin e jetës njerëzit luajnë shumë role. Disa luajnë më pak, e dikujt, sipas aftësive dhe rrethanave, i bien të luaj më shumë role. Artisti, njeriu i artit e i teatrit, Jusuf Gërvalla ka luajtur shumë role. Në punimin e mëposhtëm Jusufi prezantohet me fjalët e veta, vetëm si njeri i organizuar apo ideator që tërë forcën e tij ia kushton potencimit të rëndësisë së luftës së organizuar, në përgjithësi, pasi në kohën tonë organizata është e vetmja armë me anën e së cilës mund t'i mbroj interesat e veta një klasë apo një komb. Një armiku të organizuar mund t'i kundërvihesh dhe mund të kesh sukses kundër tij vetëm në formë të organizuar. Në veçanti ai flet edhe për organizatën e vetme në të cilën ka bërë pjesë, Lëvizjen Nacionalçlirimtare të Kosovës dhe viseve të tjera shqiptare në Jugosllavi.

Të gjitha rolet e Jusuf Gërvallës, në jetë, si p.sh. bir, vëlla, bashkëshort, poet, kantautor, këngëtar, shkrimtar, baba dhe ideator i luftës së organizuar janë në harmoni të plotë, të përsosur me njëri-tjetrin, që nuk e përjashtojnë njëri-tjetrin, që janë inkluziv ndaj njëri-tjetrit.

Familja e gjerë apo e ngushtë e Jusufit, dhe Donika Gërvalla, jam shumë i bindur se kanë bërë disa gabime të rënda kur është në pyetje trajtimi i veprës së Jusufit dhe LNÇKVSHJ-së. Në mesin e roleve harmonike dhe veprës harmonike ata kanë futur disa kundërthënie, falsifikime e ekskluzivitete-përjashtime, që është e pamundur të bëhen të pabëra. Janë bërë përpjekje për falsifikimin e vijës ideore të Lëvizjes Nacionalçlirimtare. Janë bërë përpjekje për konfrontimin e veprës së krijuar në Kosovë kundër asaj të krijuar në Gjermani. Në parashtrimin, ballafaqimin e mëposhtëm duket përpjekja që roli i Jusufit të reduktohet tërësisht në planin privat, të trajtohet vetëm roli i tij si prind. Por Jusuf Gërvalla, edhe pse ka qenë prind në periudhën gjatë kohës në Gjermani, në asnjë shkrim të vetëm publik, me asnjë fjalë të vetme, nuk e potencon se luftën ideologjike kundër sllavomëdhenjve e bënë për shkak se është prind, apo në cilësinë e prindit.

Për rolet e Jusuf Gërvallës, si bir, vëlla, prind, bashkëshort, pra për role të sferës private nuk kam shkruar asnjëherë.

Lëvizja Nacionalçlirimtare e Kosovës dhe viseve të tjera shqiptare në Jugosllavi nuk ka qenë firmë private, biznes privat i familjes Gërvalla, edhe pse puna e Jusufit është e një peshe të jashtëzakonshme dhe vendimtare në te. Si anëtar i saj që kam qenë, së bashku me shumë e shumë të tjerë, që për shkrimet e mëposhtme iu kanë hy rreziqeve edhe me jetë, kam shumë të drejtë të kem mendime dhe qëndrime.

Puna ime ka të bëjë vetëm me aspektin shoqëror, organizativ e politik Për këtë qëllim i kam zgjedhur 135 citate duke e shfletuar tërë veprën politike të Jusufit për të argumentuar se sa rëndësi i kushton ai Organizatës, organizimit, luftës së organizuar, si njeri i organizuar dhe këto citate i kam ballafaquar me 54 citate të Donika Gërvallës, që kanë për qëllim reduktimin e tërësishëm, të luftës për t'u organizuar sa më mirë, në sferën e çështjeve private. Citatet e Jusufit nuk përsëriten asnjëherë, citatet e Donikës përsëriten pak më shumë se dy herë me qëllim të krijimit të ballafaqimeve të plota.

NUK I SHFAQET KUJTDO

Jusuf Gërvalla: *"Mirëpo kjo pakënaqësi, që vetvetiu përbën një nga forcat kryesore të luftës së ardhme, implikon para së gjithash edhe nevojën e përdorimit të saj me kohë e me vend. Sepse, si forcë goditëse, ajo ka një cilësi të atillë, që* ***nuk i shfaqet kujtdo****. Ajo do t'i shfaqet vetëm atij që është i denjë për luftën e vendosur dhe serioze, deri në fitore, pa marrë parasysh vështirësitë dhe sakrificat. Prandaj, si bij revolucionarë të popullit tonë, ne, në radhë të parë, duhet ta kemi parasysh pakënaqësinë e madhe të popullit dhe të hyjmë në esencën e saj e t'i përgatisim asaj terren të vërtetë për grushtin e saj të fuqishëm. Skënderbeu s'bëri gjë tjetër, veçse e mblodhi atë, rebelimin e shpërndarë dhe e sistemoi."* ("Bashkimi" bën fuqinë, Bashkimi, janar 1981, faqe 1)

Sabri Hamiti: *"(DONA - Donika Gërvalla) Kush janë ata t'u flas për* ***babain*** *tim. Asnjë fjalë.* ***Babain*** *e kam njohur vetëm në Prishtinë. Duhet të kthehem atje për ta rinjohur. Jashtë nuk ka qenë i njëjti."* (Misioni, Prishtinë 2007, f. 88-89)

Donika Gërvalla**:** *"Për mua dhe vëllezërit e mi, ai më shumë se gjithçka tjetër mbetet* ***babi*** *ynë. Për nënën tonë ai mbetet bashkëshorti dhe shoku i dashur i jetës. Për Nënën Ajshe, së bashku me mixhën Bardhosh, ata mbesin djemtë e saj të dashur, vdekja e të cilëve ia rëndoi zemrën shumë. Për shumë njerëz në Kosovë, njeriu Jusuf Gërvalla, shkrimtar, gazetar dhe kantautor, ka qenë dhe mbetet një figurë e nderuar, por edhe një njeri i dashur për ta."* (Duhet thyer heshtja, Koha Ditore, 19 Janar 2012)

1.

Donika Gërvalla**:** *"Unë jam shumë e hapur së paku për të dëgjuar. Unë vërtet në fund bëj atë që mua më duket e udhës, por jam e hapur për të dëgjuar jo sa për sy e faqe por me gatishmërinë për të vënë në pyetje të gjitha pozicionet e mia që kanë të bëjnë me* ***babain*** *tim."* (Letër, 12 maj 2007)

Jusuf Gërvalla: "*Shoku i Lëvizjes, Bashkim Prishtina, qe i mendimit se është shumë më mirë të arratisem, se sa të bie në burg: edhe dënimi do të kish qenë i rëndë, edhe do të rrezikohej eventualisht* ***organizata****."* (Vepra, Prishtinë 2010, Vëllimi 4, faqe 246)

2.

Donika Gërvalla**:** *"Deri sot kam heshtur rreth faktit që e njoh çdo faqe të dosjes hetimore të organeve gjermane. Kam heshtur edhe rreth asaj që kam mësuar nga këto dosje rreth miqve të vërtetë, por edhe armiqve të* ***babait*** *tim. Kam mësuar shumë edhe për armiq të tij, të cilët si atëherë ashtu edhe sot, shtiren sikur kanë qenë shokë të tij."* (Duhet thyer heshtja, Koha Ditore, 19 Janar 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Ishte vërtetë një kohë kur të pangritur në pikëpamje intelektuale dhe me ndërgjegje kombëtare të zgjuar po të dërmuar nga aksionet shfarosëse të Jugosllavisë titiste, ne "lejonim" që armiku të infiltrohet në mënyrat më të ndryshme provokative, për të na shkatërruar më lehtë. Por, ajo kohë perëndoi shumë shpejt, sepse UDB-ja e pa që nuk kishte llogari, se po "mësheshim" prej tyre të kujtonim ato që na lypsen. Prandaj, një praktikë të tillë e harroi shpejt, e detyruar të vepronte kështu nga presioni i grupeve dhe* ***organizatave*** *të shqiptarëve, të cilët, ndonëse në ilegalitet të thellë, ia dolën të popullarizojnë në masat popullore programe të tëra politike, që do ta shpien në udhën e çlirimit social e nacional nga Jugosllavia për formimin e shtetit unik të të gjithë shqiptarëve (pos atyre që kanë shitur interesat e tyre kombëtare te të huajt), që arrihet me bashkimin me Vendin Amë, Shqipërinë Socialiste."* (Të dashur lexues të "Bashkimit", Bashkimi, Organ i Frontit të Kuq, shkurt 1980, faqe 2)

3.

Donika Gërvalla**:** *"Unë kam qenë 10-vjeçare kur u vra* ***babi*** *në Gjermani. Vrasja u krye nga profesionistë të Sigurimit jugosllav. Jusuf Gërvalla vdiq më 18 janar 1982, në orën tre të mëngjesit në spital, si pasojë e atentatit të ushtruar më 17 janar ndaj tij, vëllait të tij Bardhoshit, si dhe mysafirit të tyre, Kadri Zeka. Rreth rrethanave të vrasjes kam heshtur 30 vjet."* (Duhet thyer heshtja, Koha Ditore, 19 Janar 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Zhdukja e idesë së rebelimit. - Masa e dytë, të cilën e ka gjithmonë ndërmend çdo institut i pushtuesit që merret me planet e shfarosjes së popullit të pushtuar, është masa për zhdukjen e idesë së rebelimit. E ne dimë: gjithë ç'mund t'i jepte shenjë shqiptarit për rebelim, duke u nisur nga grupet dhe* ***organizatat*** *më të vogla politike në Kosovë, u shua, ose u bënë përpjekje të shuhet, nga ana e Sigurimit Shtetëror Jugosllav, që nga lufta e këtej."* (Të dashur lexues të "Bashkimit", Bashkimi, Organ i Frontit të Kuq, shkurt 1980, faqe 2)

4.

Donika Gërvalla: *"Natyrisht shqiptarët në Kosovë nuk e kanë njohur realitetin shqiptar. Ne kemi shkuar në 1982-shin pas atentatit dhe unë kam jetuar në një diktaturë jashtëzakonisht të egër. Por që shqiptarët, duke përfshirë* ***babain*** *tim dhe shumë të tjerë nuk kanë qenë enverista tregon shumë qartë fakti se kur u hap kufiri me Shqipërinë, kur u shemb diktatura, dhe pati mundësi, u hapën rrugët, të gjithë shqiptarët u tmerruan nga realiteti që ekzistonte në Shqipëri. Po të kishte qenë ideologjia komuniste ajo që shqiptarët në Kosovë i bënte ta adhuronin Shqipërinë atëherë ata do t'i kishin mbetë besnik sepse do t'i kishin parë rezultatet e kësaj ideologjie komuniste."* (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Dhe pikërisht kjo pjesë e kësaj formule sot është shumë aktuale për forcat revolucionare të shqiptarëve brenda kufijve politikë jugosllavë. Ekzistojnë shumë grupe e* ***organizata****, që të gjitha me një qëllim të vetëm, madje me një ide të vetme edhe për mënyrën e sendërtimit të këtij qëllimi (jo zogistë, ballistë... po vetëm komunist, marksist-leninistë që pranojnë vetëm pikëpamjet e një vendi të vërtetë socialist, siç është Shqipëria), por gjithë këto grupe e* ***organizata*** *e patën vështirë t'i shplohen shoqja-shoqes dhe t'i bashkojnë armët, sepse armiku pat infiltruar në radhët e tyre një armatë agjentësh."* (Të dashur lexues të "Bashkimit", Bashkimi, Organ i Frontit të Kuq, shkurt 1980, faqe 2)

5.

Donika Gërvalla**:** *"Deri sot kam heshtur rreth faktit, që e njoh çdo faqe të dosjes hetimore të organeve gjermane. Kam heshtur edhe rreth asaj që kam mësuar nga këto dosje rreth miqve të vërtetë, por edhe armiqve të* ***babait*** *tim. Kam mësuar shumë edhe për armiq të tij, të cilët si atëherë ashtu edhe sot shtiren sikur kanë qenë shokë të tij."* (Duhet thyer heshtja, Koha Ditore, 19 Janar 2012)

Jusuf Gërvalla: "*Që nga Lufta e Dytë Botërore e këndej, burgjet jugosllave nuk kanë mbetur pa të burgosur politikë shqiptarë të* ***organizuar*** *në grupe e* ***organizata*** *të shumta, që kishin një qëllim të vetëm: flakjen e robërisë jugosllave dhe bashkimin me Vendin Amë SHQIPËRINË, siç e donë të gjitha ligjet njerëzore, pos atyre të pushtuesve. Kështu i shohim edhe burgimet e tanishme masive, më masivet në luftën tonë të ashpër me revizionizmin jugosllav. Veçse, Jugosllavia po e humb përgjithmonë davanë!"* (Uji vërshonte – UDBa burgoste patriotë, Bashkimi, shkurt 1980, f.2)

6.

Donika Gërvalla**:** *"Unë kam qenë 10-vjeçare kur u vra* ***babi*** *në Gjermani. Vrasja u krye nga profesionistë të Sigurimit jugosllav. Jusuf Gërvalla vdiq më 18 janar 1982, në orën tre të mëngjesit në spital, si pasojë e atentatit të ushtruar më 17 janar ndaj tij, vëllait të tij Bardhoshit, si dhe mysafirit të tyre, Kadri Zeka. Rreth rrethanave të vrasjes kam heshtur 30 vjet."* (Duhet thyer heshtja, Koha Ditore, 19 Janar 2012)

Jusuf Gërvalla*: "Rrjedhimet shihen në atë se shumica e shqiptarëve të rretheve të Plavës, Gucisë (treva dikur të njohura, kur shqiptarët të* ***organizuar*** *në Lidhjen Shqiptare të Prizrenit, i bënin sfidë edhe Evropës për të mbrojtur tokat e tyre nga copëtimi), poashtu edhe rrethet e Podgoricës u "deklaruan" "musliman" gjatë regjistrimeve të vitit 1971."* (Politikë asimiluese ndaj shqiptarëve në Jugosllavi, Bashkimi, shkurt 1980, faqe 4)

7.

Donika Gërvalla**:** *"Qëllimi i* ***babit*** *në Gjermani ishte të bashkonte diasporën shqiptare. Këtë qëllim e ndiqte me shumë ngulm, pasion dhe mençuri. Ai me shqiptarët e emigruar bisedonte rreth familjeve të tyre, lirisë dhe asaj që duhej bërë për të përmirësuar situatën në vendlindje. Në fillim të viteve '80, për herë parë nën organizimin e tij, shqiptarët mbushën rrugët e Gjermanisë për të demonstruar për të drejtat e tyre dhe kundër tankeve dhe dhunës së ushtruar në Kosovë."* (Duhet thyer heshtja, Koha Ditore, 19 Janar 2012)

HYSEN GËRVALLA: *"Po që se ky bashkim nuk arrihet, do të vërtetohet edhe njëherë se në mesin tonë ka njerëz që punojnë për armikun, do të vërtetohet papjekuria jonë në çështjen e madhe, e cila duhet të qëndroj mbi çdo interes personal dhe mbi çdo tendencë individuale dhe subjektive.*

Duhet t'ua theksojmë shokëve të ndershëm që të marrin drejtqëndrimin dhe ta thonë fjalën e vet, çdo njëri në emër të kësaj çështjeje të madhe, të distancohet secili pa ngurrim, pa humbur kohë dhe pa luhatje prej grupeve, prej dinastive, familjarizmit, bajraktarizmit, përkatësive primitive fisnore e të odës dhe mbi të gjitha prej "Krerëve" që pengojnë bashkimin; ta thotë secili fjalën e vet haptas, mendimin e vet të lirë e konstruktiv, sepse siç ka theksuar Ismail Qemali, çdo shqiptar i ndershëm ka të drejtë të flasë në të mirë të kombit dhe atdheut.

Nder i madh është të përcaktohesh në shërbim të atdheut, ndërsa tradhti të vihesh në shërbim të individëve destruktivë, sepse forca qëndron në masë e jo në grupe e as individë." (Letër e hapur Tri grupeve që, respektivisht organizatave që luftojnë në emrin e LRSSHJ-së, 12 korrik 1985)

8.

Donika Gërvalla**:** ***"Babi*** *im vendosi shumë shpejt të dëgjojë zërin e popullit në Kosovë dhe e përkrahu menjëherë kërkesën për Republikë, gjë që nuk i solli vetëm miq në radhët e diasporës shqiptare. E mbaj mend mirë skenën kur dëgjoi për herë të parë për demonstratat e studentëve në mars 1981. Rrallë e kisha parë kaq të entuziazmuar."* (Duhet thyer heshtja, Koha Ditore, 19 Janar 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Një pjesë e këtyre intelektualëve janë rrëmbyer nga obsesioni i ndjekjes. Ata vazhdimisht i përgjon dhe ndjek dikush. Ata vazhdimisht, duke qenë të përgjuar e të ndjekur, u shmangen atyre punëve, për të cilat konsiderojnë se mund t'i dënojë përgjuesi dhe ndjekësi i tyre. Dhe në atë log, ku do të duhej të dilnim ne - e nuk dalim, sepse na ka mbërthyer obsesioni se jemi të ndjekur e të përgjuar - atje del dhe e merr fjalën ai, armiku. Kemi këtë rezultat: ndjekësi, përgjuesi fashist jugosllav është i*

***organizuar**, i stimuluar nga pushteti, intelektuali shqiptar është i **çorganizuar** dhe frikësohet nga shokët, vëllau, nga hija e vet; përparësia e agjentit dhe policit jugosllav vjen duke u shtuar gjithnjë në dëm të aktivitetit të intelektualit kosovar. Dhe kjo ndodh gjithnjë me kontributin që i japim ne vullnetarisht armikut. Sepse, ne duhet të dimë se "atje ku s'jemi ne, i lëmë shteg të hapur armikut"."* (Letër një shoqi intelektual, Bashkimi, prill 1980, faqe 2)

9.

Donika Gërvalla**:** *"Deri sot kam heshtur rreth faktit, që e njoh çdo faqe të dosjes hetimore të organeve gjermane. Kam heshtur edhe rreth asaj që kam mësuar nga këto dosje rreth miqve të vërtetë, por edhe armiqve të **Babait** tim. Kam mësuar shumë edhe për armiq të tij, të cilët si atëherë ashtu edhe sot shtiren sikur kanë qenë shokë të tij."* (Duhet thyer heshtja, Koha Ditore, 19 Janar 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Luftën për fitoren tonë të ardhshme nuk mund ta shohim qartë "nëse nuk shohim se në situatat aktuale dhe në të ardhmen ekzistojnë dhe do të ekzistojnë një sërë hallkash të dobëta të zingjirit kapitalist botëror, në të cilat revolucionarët dhe popujt duhet ta zhvillojnë një veprimtari të pandërprerë, një luftë të **organizuar**, të paepur e të guximshme, që këto hallka të çahen njëra pas tjetrës!"* (Letër një shoqi intelektual, Bashkimi, prill 1980, faqe 2)

10.

Donika Gërvalla**:** ***"Babi** im vendosi shumë shpejt të dëgjojë zërin e popullit në Kosovë dhe e përkrahu menjëherë kërkesën për Republikë, gjë që nuk i solli vetëm miq në radhët e diasporës shqiptare. E mbaj mend mirë skenën kur dëgjoi për herë të parë për demonstratat e studentëve në mars 1981. Rrallë e kisha parë kaq të entuziazmuar."* (Duhet thyer heshtja, Koha Ditore, 19 Janar 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Këtë gjë e kanë hetuar popujt e Jugosllavisë, që sikurse ne përjetojnë skllavërinë e egër të "vetadministrimit" jugosllav, pabarazinë e pashembullt nacionale e sociale: këtë gjë e di bota dhe nuk ka hije të mburremi nëse edhe ne s'kemi kuptuar ende. Por turp i vërtetë do të jetë për ne atëherë kur çështjen ta kuptojmë në të gjithë vërtetësinë e saj të thjeshtë, e megjithatë, si deri më sot, nuk do të lëvizim vendit si gjeneratë që e ka mbi supet e veta gjithë përgjegjësinë aktuale, klasore, kombëtare e historike, duke lënë mënjanë gjithë ato "izma" të largëta, që shformojnë, **çorganizojnë** dhe shpërndajnë energjinë dhe vrullin e pjekurisë tonë revolucionare."* (Letër një shoqi intelektual, Bashkimi, prill 1980, faqe 2)

11.

Donika Gërvalla**:** *"E vërtetë është që në mesin e shqiptarëve atë kohë kishte mjaft spiunë, të cilët punonin për UDB-ën ose të tillë, që për një privilegj të vogël në konsullatën aq të urryer jugosllave në Shtutgart raportonin për Jusuf Gërvallën dhe ata që kishin kontakt me të. **Sa të ulët paskan qenë këta njerëz që në këtë formë e shfrytëzonin derën dhe zemrën e hapur të familjes Gërvalla."*** (Duhet thyer heshtja, Koha Ditore, 19 Janar 2012)

Jusuf Gërvalla: "*Kështu menjëherë pas lufte ranë në dorë të gjyqit jugosllav dhjetëra grupe e **organizata** patriotike të shqiptarëve, të cilat Jugosllavia jo vetëm që i dënoi me burgime të rënda e me mundime çnjerëzore, por edhe i kualifikoi si **organizata** prosovjetike (sipas stilit të klikës titiste), që ishte anomalia më e madhe që trilloi hegjemonizmi sllav."* (Ç'thonë kronikat e vjetra dhe të rejat?, Bashkimi, prill 1980, faqe 5)

12.

Donika Gërvalla**:** *"**Babi** dhe Kadri Zeka kanë bashkëpunuar për arritjen e qëllimit të tyre të përbashkët, lirinë e Kosovës. Kadriu ishte shpesh i pranishëm në demonstratat që organizoheshin në Gjermani. **Babi**, si gazetar me shumë përvojë, angazhohej me ftesë të Kadriut për një përmbajtje sa më cilësore të gazetës „Liria“, që botohej në atë kohë nga Kadri Zeka. Njëjtë vepronte edhe me gazeta të tjera që botoheshin në diasporë. Ai donte që të flitej fuqishëm dhe me një gjuhë të përbashkët."* (Duhet thyer heshtja, Koha Ditore, 19 Janar 2012)

Jusuf Gërvalla: *"E vetmja mënyrë dhe i vetmi mjet është forca brutale e një pushteti të **organizuar** shtetëror, e pushtetin mbi ta e kemi pasur gjithmonë. Më 1912 e këtej nuk kemi pasur sukses me ta. Faji është yni, meqë këtë pushtet nuk e kemi shfrytëzuar si duhet. Për ndonjë nacionalizëm të tyre në dobinë tonë as që mund të flitet. Përkundrazi, duke u mbështetur te Shqipëria, ndër shqiptarët do të zgjohet ndjenja kombëtare, e nëse nuk i qërojmë hesapet me ta, apo nëse këtë çështje ia lëmë kohës, pas 20-30 vjetëve do të kemi një irredentë të tmerrshme, gjurmët e së cilës kanë zënë të duken dhe e cila, në mënyrë të padukshme, do t'i vërë në pikëpyetje të gjitha posedimet tona në jug."* (Ç'thonë kronikat e vjetra dhe të rejat?, Bashkimi, prill 1980, faqe 5)

13.

Donika Gërvalla**:** *"Por e gjithë e vërteta është që unë nuk jam e vetmja që e di se sa të tensionuara ishin një kohë relatat mes **babit** tim dhe Kadri Zekës. Ata asnjëherë nuk arritën të bëheshin shokë. Shkak për këtë mund të ishte edhe fakti që kishin përfytyrime të ndryshme, se cila do të ishte rruga më e mirë për arritjen e synimeve të përbashkëta."* (Duhet thyer heshtja, Koha Ditore, 19 Janar 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Qëndrimet e tilla të Jugosllavisë ndaj shqiptarëve patën për pasojë të logjikshme e të pashmangshme, në një anë stoicizmin e pashembullt, që është karakteristik për të kolonizuarit, e në anën tjetër një rezistencë e vazhdueshme, spontane dhe të **organizuar**, nga ana e shqiptarëve, si para Luftës II Botërore, ashtu edhe pas saj, deri në ditët e sotme."* (Ç'thonë kronikat e vjetra dhe të rejat?, Bashkimi, prill 1980, faqe 5)

14.

Donika Gërvalla**:** *"Por e gjithë e vërteta është që unë nuk jam e vetmja që e di se sa të tensionuara ishin një kohë relatat mes **babit** tim dhe Kadri Zekës. Ata asnjëherë nuk arritën të bëheshin shokë. Shkak për këtë mund të ishte edhe fakti që kishin përfytyrime të ndryshme, se cila do të ishte rruga më e mirë për arritjen e synimeve të përbashkëta."* (Duhet thyer heshtja, Koha Ditore, 19 Janar 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Detyrë e jonë e parë, pra, është që në kushtet e tashme të luftës jo të drejtpërdrejtë, të mësojmë si të sheshojmë dhe t'i mbrojmë interesat e revolucionit të ardhshëm dhe ta mbledhim rreth vetes popullin tonë të shumëvuajtur, në mënyrë sa më të shpejtë dhe sa më të **organizuar**."* (Programi dhe Statuti i Frontit të Kuq Popullor, maj 1980)

15.

Donika Gërvalla**:** *"Por e gjithë e vërteta është që unë nuk jam e vetmja që e di se sa të tensionuara ishin një kohë relatat mes **babit** tim dhe Kadri Zekës. Ata asnjëherë nuk arritën të bëheshin shokë. Shkak për këtë mund të ishte edhe fakti që kishin përfytyrime të ndryshme, se cila do të ishte rruga më e mirë për arritjen e synimeve të përbashkëta."* (Duhet thyer heshtja, Koha Ditore, 19 Janar 2012)

Jusuf Gërvalla: *"**Organizata** jonë masive, FRONTI I KUQ POPULLOR, dhe organi i saj "Bashkimi" kanë marrë përsipër detyrën e vështirë po të ndershme e të* *domosdoshme: grumbullimin dhe përgatitjen e forcave tona patriotike e revolucionare për luftën nacionalçlirimtare dhe bashkimin e tokave dhe të popullit shqiptar të viseve të robëruara me Atdheun e përbashkët, Shqipërinë socialiste."* ("Bashkimi" bën fuqinë, Bashkimi, Janar 1981, faqe 1)

16.

Donika Gërvalla**:** *"Kosova sot është e lirë. Kosova sot është Republikë. Shtet i pavarur dhe sovran. Është koha të flitet për të gjitha etapat e luftës për çlirimin e Kosovës dhe është koha që të flitet e tërë e vërteta. Ua kemi borxh brezave të rinj që historinë t'ua përcjellim të pastër dhe pa legjenda. Dhe këtu nuk e kam fjalën vetëm për historinë e* ***babit*** *tim."* (Duhet thyer heshtja, Koha Ditore, 19 Janar 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Nuk ka kurrfarë leverdie dhe nuk është revolucionare të fryhen në mënyrë joobjektive rezultatet e arritura nga puna jonë. Do pranuar se këto rezultate, në kushte të vështira të ilegalitetit, kur për një fjalë goje dergjesh në burg, janë rezultate modeste. Mirëpo, nuk mund të mohohet as ndikimi i* ***organizatës*** *dhe gazetës sonë dhe depërtimi ynë gjithnjë më i madh në radhët e punonjësve dhe të masave popullore."* ("Bashkimi" bën fuqinë, Bashkimi, Janar 1981, faqe 1)

17.

Donika Gërvalla**:** *"Pas largimit të detyruar nga Kosova,* ***babi*** *në Gjermani shkroi qindra faqe."* (Duhet thyer heshtja, Koha Ditore, 19 Janar 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Po deshëm që lufta jonë, nga një rezistencë spontane, të kalojë në luftë të* ***organizuar*** *për çlirimin kombëtar dhe klasor, atëherë para nesh shtrohet si domosdoshmëri studimi dhe përvetësimi i historisë kombëtare dhe i literaturës revolucionare marksiste-leniniste. Zotërimi i kësaj literature nga avangarda jonë dhe popullarizimi i saj në masa ka qenë dhe mbetet detyrë primare për zgjimin e vetëdijes kombëtare e klasore të masave popullore dhe të punonjësve."* ("Bashkimi" bën fuqinë, Bashkimi, Janar 1981, faqe 1)

18.

Donika Gërvalla**:** ***"Babi*** *im, shkrimtari dhe poeti, njeriu i artit dhe i letërsisë, në dy vjetët e kaluar në Gjermani nuk shkroi as edhe një poezi të vetme. E kishin privuar nga vendlindja, për lirinë e së cilës luftonte tani nga Gjermania me mjetet e tij, me forcën e fjalës dhe penës së tij. Gjatë këtyre 30 vjetëve kam gjetur nga ajo kohë vetëm një strofë të shkruar me stilograf në këndin e një faqeje të një gazete. Strofa titullohej: Vdekja."* (Duhet thyer heshtja, Koha Ditore, 19 Janar 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Detyrat e njerëzve revolucionarë, përparimtarë, patriotë në vendet me zhvillim të ulët ekonomiko-shoqëror dhe të varura prej fuqive imperialiste e socialimperialiste, është t'i bëjnë të ndërgjegjshëm popujt për këtë shtypje e shfrytëzim, t'i edukojnë, t'i mobilizojnë, t'i* ***organizojnë****, t'i hedhin në luftë çlirimtare, duke mbajtur parasysh kurdoherë se revolucionin e bëjnë masat e gjëra, popujt." (Enver Hoxha, Imperializmi dhe revolucioni)."* ("Bashkimi" bën fuqinë, Bashkimi, Janar 1981, faqe 1)

19.

Donika Gërvalla**:** ***"Babi*** *e donte shumë kitarën e tij. Në Gjermani të dy vëllezërit, Bardhi dhe Jusufi, merrnin shpesh kitarat e tyre në dorë dhe këndonin. Kur isha në klasën e tretë dhe duhej të zgjidhja në shkollë një instrument muzikor e pyeta* ***babin*** *se a mendonte ai që unë të zgjidhja kitarën apo flautin (natyrisht që unë doja ta merrja kitarën si* ***babi*** *im!)."* (Duhet thyer heshtja, Koha Ditore, 19 Janar 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Një nga detyrat e ngutshme të patriotëve dhe të revolucionarëve shqiptarë në kushtet aktuale, është që t'u bashkangjiten radhëve tona të **organizuara,** Frontit të Kuq Popullor dhe **organizatave** e grupeve të tjera revolucionare. Ne nuk e nënçmojmë as legale e gjysmëlegale të disa njerëzve të ndershëm. Por s'ka asnjë dyshim se revolucionari, sado i përgatitur dhe i gatshëm që të jetë deri sa të mos u bashkohet radhëve të **organizuara**, do të jetë një ishull i vetmuar dhe i brishtë."* ("Bashkimi" bën fuqinë, Bashkimi, Janar 1981, faqe 1)

20.

Donika Gërvalla**:** *"Më 17 janar, ditën e atentatit, pati biseduar me ne fëmijët për Skënderbeun dhe faktin që atë ditë ishte përvjetori i vdekjes së tij. Askush përveç vrasësve të tij dhe atyre që e kishin urdhëruar atë vrasje nuk e dinte në atë moment që **babi** im do të vritej në ditën e vdekjes së Skënderbeut."* (Duhet thyer heshtja, Koha Ditore, 19 Janar 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Ndërkaq për **organizatat** dhe grupet revolucionare, sot më shumë se kurrë shtrohet nevoja e njohjes reciproke dhe e bashkimit të shpejt. Siç mund ta dimë, në viset shqiptare nën Jugosllavi ekzistojnë një numër i konsiderueshëm grupesh e **organizatash** patriotiko-revolucionare, me karakter regjional e mbiregjional. Kjo është e natyrshme për një periudhë të caktuar në përgatitjen e luftës çlirimtare dhe revolucionit, sepse e kushtëzojnë rrethanat e vështira të punës në ilegalitet të thellë - për shkak të presioneve të mëdha të armikut për shuarjen e çdo shkëndijëze revolucionare."* ("Bashkimi" bën fuqinë, Bashkimi, Janar 1981, faqe 1)

21.

Donika Gërvalla**:** *"Por ai do të arrinte ta shtynte datën e vdekjes së tij për një ditë. Jusuf Gërvalla e ka parë vrasësin e tij. E dinte që Kadriu kishte vdekur në vendin e ngjarjes, sepse e shihte të shtrirë përtokë skaj makinës. Në spital është dërguar duke menduar që vëllai i tij më i ri ishte ende gjallë dhe mund t'i kishte shpëtuar atentatit. Më e rëndësishme sesa të operohej, atij do t'i jetë dukur të bënte një deklarim të qartë që nuk linte asnjë dilemë.*

*Atentati u krye rreth orës 22:15. **Babi** nguli këmbë të pritej derisa të vinte policia dhe në orën 00:30 të datës 18 janar, deklaron në prani të personelit mjekësor dhe të policisë gjermane që vrasja ishte kryer nga UDB-ja jugosllave.*

*Ndërkohë e kam shumë të qartë që UDB-ja nuk do të mund ta kishte vrarë **babin** pa ndihmës - ose thënë më saktë pa tradhtarë - nga rrethi i njerëzve që ndodheshin rreth tij."* (Duhet thyer heshtja, Koha Ditore, 19 Janar 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Por duke u nisur nga kushtet konkrete, nga kriza që po pëson sidomos kohëve të fundit armiku ynë, nga zhvillimi i këtillë i ngjarjeve që flet për procesin e shembjes gjithnjë më të shpejtuar të tij, si dhe nga qëllimet, strategjia e taktika e njejtë e grupeve dhe **organizatave** tona revolucionare, sot ekzistojnë shumë mundësi për bashkimin e tyre në një **organizatë** të vetme e të fortë. Dikur, kur ngjarjet të kenë marrë përmasa të tjera, do të mund të bëhet vonë për bashkim të suksesshëm. Sepse si thoshte Lenini, në "çastet e shpërthimeve e plasjeve, është vonë për krijimin e **organizatës**; ajo duhet të jetë e gatshme që të mund të zhvillojë menjëherë veprimtarinë e vet."* ("Bashkimi" bën fuqinë, Bashkimi, Janar 1981, faqe 2)

22.

Donika Gërvalla**:** *"**Babi** kishte shumë kohë që kur binte zilja e derës nuk dilte asnjëherë ta hapte. Të gjithë pjesëtarët e familjes e dinim që kishte kërcënime të vazhdueshme. Unë vetë pata parë një natë nga dritarja një person, që përpiqej të hapte* *derën e garazhit tonë dhe i pata njoftuar prindërit menjëherë."* (Duhet thyer heshtja, Koha Ditore, 19 Janar 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Çështje **organizative** - strategjia dhe taktika*

*Vetëdija për procesin e shthurjes dhe të shembjes së shpejtë të socialshovinizmit jugosllav në krye me hegjemonizmin serb, nuk na jep të drejtë të nënçmojmë forcën armike. Përkundrazi, Jugosllavia, duke qenë e mbështetur fort në forcat e errëta reaksionare dhe antipopullore nga brenda dhe jashtë, përkundër plagës së rëndë që ka marrë nga kriza ku është katandisur me të katër këmbët, mund të zvarritet edhe për një kohë të gjatë, po s'ia dhanë të shtyrën forcat përparimtare nga gjiri i popullit tonë dhe i popujve të tjerë që vuajnë nën klikën e Beogradit. Prandaj, është e qartë se për t'ia arritur qëllimit, duhet një **organizim** i fuqishëm e serioz, që do të jetë në gjendje ta godasë atë për vdekje."* ("Bashkimi" bën fuqinë, Bashkimi, Janar 1981, faqe 2)

23.

Donika Gërvalla: *"Natyrisht shqiptarët në Kosovë nuk e kanë njohur realitetin shqiptar. Ne kemi shkuar në 1982-shin pas atentatit dhe unë kam jetuar në një diktaturë jashtëzakonisht të egër. Por që shqiptarët, duke përfshirë **babain** tim dhe shumë të tjerë nuk kanë qenë enverista tregon shumë qartë fakti se kur u hap kufiri me Shqipërinë, kur u shemb diktatura, dhe pati mundësi, u hapën rrugët, të gjithë shqiptarët u tmerruan nga realiteti që ekzistonte në Shqipëri. Po të kishte qenë ideologjia komuniste ajo që shqiptarët në Kosovë i bënte ta adhuronin Shqipërinë atëherë ata do t'i kishin mbetë besnik sepse do t'i kishin parë rezultatet e kësaj ideologjie komuniste."* (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Ishte Partia Komuniste Shqiptare (sot Partia e Punës e Shqipërisë) ajo që e pat themeluar Frontin Nacional Çlirimtar (sot Fronti Demokratik). Dhe kjo ishte rruga e drejtë. Te ne ka ngjarë e kundërta. Fronti i Kuq Popullor, i themeluar prej forcash patriotike**, pret** themelimin **e partisë sonë komuniste marksiste-leniniste** e cila do të vihet në ballë të luftës dhe të revolucionit. Sipas vlerësimeve të Frontit, arsyeja për këtë **inverzion** qëndron në kushtet konkrete, të cilat kanë ndikuar që forcat **patriotike të masave të gjëra të ecin një hap përpara organizimit të komunistëve tanë**. Në kësi konteksti e shohim aktivitetin e Lëvizjes Nacional Çlirimtare të Kosovës dhe të Viseve të tjera Shqiptare nën Jugosllavi - një **organizatë** e hershme, që ka mbledhur dhe mban rreth vetes njerëz me eksperiencë patriotike e revolucionare dhe me të cilën jemi duke bërë përpjekje për njohje reciproke dhe për bashkim. Në kësi konteksti jemi duke përcjellë gjithashtu edhe aktivitetin e Marksist-leninistëve të Kosovës, që po shfaqen këto kohët e fundit me organin e tyre "Liria". Duke u nisur nga kryeartikulli në numrin e parë të këtij organi, si dhe nga përmbajtja e tij përgjithësisht e nga trajtimi marksist-leninist i problemeve nga ana e krijuesve të "Lirisë", ne e vlerësojmë shumë të drejtë punën e Marksist-leninistëve kosovarë. Kjo na jep shpresë që së shpejti, ndoshta **pikërisht nga radhët e tyre**, do të realizohet edhe **kërkesa e domosdoshme** për themelimin e vetë **partisë komuniste marksiste-leniniste**."* ("Bashkimi" bën fuqinë, Bashkimi, Janar 1981, faqe 2)

24.

Donika Gërvalla**:** ***"Babi** pak minuta pas atentatit, ndërkohë që pritej ndihma e shpejtë dhe policia, **mamit** i thotë: „Në qoftë shqiptar, kurrë mos u gjettë". Nuk është e vërtetë që ai nuk donte të zbulohej vrasësi. Jusuf Gërvalla nuk donte që shqiptarët e robëruar të bëheshin viktimë e propagandës serbe, që vazhdimisht thoshte se shqiptarët po vriten mes vete. Ai shumë kohë para vdekjes së tij e ka ditur që edhe në mesin e shqiptarëve kishte vegla në duart e vrasësve jugosllavë."* (Duhet thyer heshtja, Koha Ditore, 19 Janar 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Për sa i përket strategjisë së ndjekur gjer më tash në luftë kundër socialshovinizmit jugosllav, ne kemi vlerësuar se pjesa më e madhe e grupeve dhe* ***organizatave*** *patriotiko-revolucionare shqiptare janë puqur në një pikë: në etapën e deritashme të luftës e të revolucionit tonë, ato i kanë dhënë armikut një grusht nga aspekti politik, duke bërë me veprimtarinë e tyre të ngritet vetëdija kombëtare e masave tona popullore."* ("Bashkimi" bën fuqinë, Bashkimi, Janar 1981, faqe 2)

25.

Donika Gërvalla**:** *"Si vajzë e tij, e kam përjetuar nga afër* ***babin*** *tim, kam përjetuar mendimet dhe ndjenjat e tij. Dhe një gjë e di me siguri: Kosova për të cilën Jusuf Gërvalla, Bardhosh Gërvalla, Kadri Zeka dhe shumë të tjerë dhanë jetën, është Kosova e lirë si një shtet, i cili pas gjithë atyre viteve të robërisë na e kthen dinjitetin dhe krenarinë.*

Le ta thyejmë heshtjen së bashku..." (Duhet thyer heshtja, Koha Ditore, 19 Janar 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Mirëpo, vlerësojmë ne gjithashtu, tani ka ardhur koha që të kalohet në një etapë tjetër të luftës: në aksione të sinkronizuara për dëmtimin e armikut edhe në pikëpamje ekonomike e luftarake. Kështu sikurse strategjia, edhe taktika e deritashme, në rast të tillë, duhet t'ia lëshoj vendin taktikës së re. Në këso kushtesh bëhet edhe më i nevojshëm bashkimi i shpejt i* ***organizatave*** *tona patriotiko-revolucionare, të cilat, deri më tash, megjithë strategjinë e njejtë apo të ngjashme, kanë aplikuar taktika të ndryshme."* ("Bashkimi" bën fuqinë, Bashkimi, Janar 1981, faqe 2)

26.

ASKUND NUK DO TA NDJENTE VETEN MË MIRË

Pal Sokoli: *"Emocione zgjoj edhe akti kur unë (Pal Sokoli) në marrëveshje me kryetarin z. Martin Çuni dhe kryesinë e LSHAKSH-së në Gjermani shpalla vendimin për anëtarësimin, (post mortum) në Lidhjen e shkrimtarëve, artistëve dhe krijuesve shqiptarë në Gjermani, e dy figurave të ndritshme të kombit tonë; patriotin, poetin dhe artistin; Jusuf Gërvalla, si edhe albanologun, linguistin, shkrimtarin modern, dhe pedagogun e urtë prof. Martin Camaj. Salla e duartrokiti në duke qëndruar në këmbë disa minuta, këtë vendim të qëlluar. Në skenë e ftova z. Martin Çuni, që në emër të LSHAKSH-së në Gjermani, fletë anëtarësimin më emër të Jusuf Gërvallës të ja dorëzoi bijës së tij, Donikë Gërvalla- Schwarz. Donika e pranoi e emocionuar dhe tha:" Ju falënderoj përzemërsisht për këtë akt, dhe e besoj se po të ishte gjallë Jusufi, askund nuk do ta ndjente veten më mirë së në gjirin e kësaj Lidhje..".* (LSHAKSH dhe SH.I.H.K nderuan trinomin Gërvalla dhe Zeka; www.zemrashqiptare.net, 6 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Vehbi Ibrahimi, i vrarë në Belgjikë, ishte sekretari personal i (E. Kastriotit). Ky far Emili i së ashtuquajturës "Besëlidhja shqiptare", është një nga reaksionarët më të mykyr të shqiptarëve në Perëndim. Enver Hadri, për sa jam i informuar, i takon gjoja një partie komuniste, por me orientim prorus. Edhe Martin Camaj, për sa dimë, është kundër Shqipërisë. Për emrat e tjerë, adresat e të cilëve na janë dërguar me nga një pikëpyetje pranë, nuk dimë gjë. Ne s'po u dërgojmë tash për tash asgjë, derisa të mos vërtetohet puna e tyre. Në qofshin si këta që përmendëm më lartë, s'kemi pse ua dërgojmë as "helmin", lëre më shtypin tonë. (Fjala është për Hasan Beun në Amerikë, Hysen Çamin në Suedi, Vincenzo Gollettin në Frankfurt)."* (Letër Sabri Novosellës, 14 janar 1982; Faridin Tafallari, Terror-Dhimbje-Qëndresë, Tiranë 1997, f. 454)

27.

"Agron Bajrami: Shikues të nderuar mirë mbrëma, jeni me emisionin press-ing dhe sonte do të flasim për një histori të gjatë e cila për shumicën e publikut nisi diku më 17 janar 1982 në Gjermani. Një vrasje, një atentat i cili dërmoi shqiptarët në diasporë por edhe ata këtu në Kosovë dhe i cili deri më sot e kësaj dite mbetet deri në një masë enigmë dhe për këtë çështje dhe për shumë çështje tjera të ndërlidhura do të flasim sonte me mysafiren time të nderuar. Kjo është e ***bija*** *e Jusuf Gërvallës, zonja* Donika Gërvalla-*Schwarz***.** *Mirë se vini në press-ing.*

Donika Gërvalla: Falemnderit për ftesën tuaj." (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Lidhur me atë që do të duhej të ndryshonte te ne në këtë qëndrim, ne propozojmë sa vijon:*

2. Ta kanë arrestuar djalin, vajzën, vëllaun, motrën, burrin, babanë apo shokun. Më së miri do t'ia nxjerrësh hakun nëse menjëherë i kërkon radhët e ***organizuara*** *dhe hidhesh në luftë të* ***organizuar*** *revolucionare."* ("Bashkimi" bën fuqinë, Bashkimi, Janar 1981, faqe 2)

28.

Donika Gërvalla: *"Heshtja për të cilën kam folur ndoshta nuk ka të bëjë direkt me rrethanat e vrasjes por ka të bëjë me një temë më të gjerë e që lidhet drejtpërdrejt me Jusuf Gërvallën, me* ***babain*** *tim. Mirëpo për sa i përket atentatit të vitit 1982 siç e thatë kanë kaluar tridhjetë vjet prej asaj kohe."* (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: "***Ngritja e forcave organizative që do të zëvendësojnë organizatorët e arrestuar***

Me burgosjet masive, që bëri me valë gjithnjë më të mëdha për më se një vit e gjysmë, UDB-ja nuk e realizoi dot qëllimin e vet. Ajo kishte ndier praninë e fuqishme të një dore të ***organizuar*** *patriotiko-revolucionare, që ushtronte ndikim thuaja në të gjitha viset shqiptare të pushtuara nga Jugosllavia. Por, megjithë rrjetin e fortë të spiunëve dhe provokatorëve të regjur, ajo nuk ia doli të siguroj kurrfarë të dhënash konkrete për bazën e aktiviteteve revolucionare."* ("Bashkimi" bën fuqinë, Bashkimi, Janar 1981, faqe 2)

29.

Donika Gërvalla: *"Jo, flas në radhë të parë për librin që ka botuar dhe për intervistat që janë dhënë kohët e fundit. Unë vij nga zona e Dukagjinit dhe tek ne vlen mikpritja shumë.* ***Babai*** *ka qenë shumë i interesuar që të bashkoj të gjitha rrymat shqiptare që ekzistonin në atë kohë në emigracion. Një prej këtyre rrymave përfaqësohej edhe nga Ibrahim Kelmendi në atë kohë. Mirëpo Ibrahim Kelmendi është i vetmi person që unë kam përjetuar gjatë jetës time dhjetëvjeçare me* ***babain*** *tim si i vetmi person që ai e ka përzënë nga shtëpia. I ka thënë dil nga shtëpia dhe të të mos shoh më. Nuk ka qenë me siguri akt i lehtë për* ***babain*** *tim, do t'i ketë pas arsyet e tij dhe prezantimi i tij në libra si personi i cili Jusuf Gërvallën i cili si gazetar dhe intelektual erdhi mjaft naiv në Gjermani dhe pati nevojë Ibrahim Kelmendi t'i tregoj se si funksionon emigracioni mua ajo nuk më bindë."* (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Nga ky numër jashtëzakonisht i madh të arrestuarish, UDB-ja shpresonte se do t'i bjerë në fije lëmshit: qoftë duke gjetur në mesin e të arrestuarve pahiri ndonjë revolucionar të* ***organizuar****, qoftë duke nxjerrë me teror prej tyre ndonjë emër të rëndësishëm* ***organizatorësh****."* ("Bashkimi" bën fuqinë, Bashkimi, Janar 1981, faqe 2)

30.

Donika Gërvalla**:** *"Riza Salihu është personi i cili ka qenë i dënuar nga organet gjermane për shkak se postën personale të **babait** tim e ka vjedhur, d.m.th. duke shkelur ligjin. Mirëpo nuk duhet përzier gjërat njëra me tjetrën. Ajo nuk është një çështje që mund ta bisedojmë ne të dy tani apo Baton Haxhiu dhe Ibrahim Kelmendi në një emision televiziv. Ai është një proces i gjatë i cili zgjidhet nga organet gjyqësore. Aty nuk ka asnjë gjë jashtë këtij kuadri e cila mund t'i shërbej."* (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: *"U arrestuan, u torturuan njerëzit tanë nëpër burgje, disa edhe dolën para gjyqit, të tjerë u lëshuan të shkonin në shtëpi, por nën përcjelljen e kujdesshme të agjentëve të fëlliqur. U çua një pluhur i madh në shtyp, Mahmut Bakalli iu kërcënua edhe një herë popullit të vet, e për hir të armikut shekullor, dhe mbi të gjitha u kujdes të fshihte sa më me kujdes përmasat e aktivitetit policor të sforcuar deri në shkallë fashiste në tokat shqiptare të robëruara. Por grupet dhe **organizatat** tona revolucionare mbetën thuaja të paprekura. UDB-ja nuk ia doli të shtjerë në dorë asnjë organ udhëheqës të këtyre grupeve dhe **organizatave**."* ("Bashkimi" bën fuqinë, Bashkimi, Janar 1981, faqe 2)

31.

Donika Gërvalla**:** *"Do të thotë se nuk ka qenë i lehtë ai pozicion dhe **babai** kishte bindjen që nëse arrin me gjithë mendimet e kundërta që kanë t'i ulësh në një tavolinë dhe të gjithë bashkë me ndihmën e shkrimeve të **babit** të ngrihet niveli i këtij organizimi dhe të mos mbeten disa fletushka që kur i lexon sot, të vjen zor se kanë ekzistua në atë kohë, atëherë ky do të ishte shërbim për Kosovën, ishte shërbim në radhë të parë për vetëdijësimin e shqiptarëve që jetonin në Gjermani dhe që punonin gjithë ditën e jetonin nëpër baraka në kushte jashtëzakonisht të tmerrshme."* (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Dhe gjithë ky proces i tmerrshëm u përsërit disa herë dhe po vazhdon edhe sot. Më në fund, edhe nëse pohimi ynë është i gabueshëm, d.m.th. edhe nëse UDB-ja e ka zënë pikërisht zemrën e forcave tona të **organizuara**, kjo s'i bënë asaj kurrfarë dobie. Përkundrazi, pozita e saj bëhet edhe më e pashpresë. Sepse, është fakt se që nga fillimi i arrestimeve të nëntorit 1979, aktiviteti revolucionar në trojet shqiptare jo vetëm që nuk u rrudh as u shua, por vazhdoi me ritëm më të shpejtë dhe me përmasa më të mëdha. Pra, edhe nëse gjendja faktike flet për zënien e forcave tona të **organizuara**, ajo flet njëherazi edhe për lindjen dhe aktivitetin e sforcuar të forcave të reja, që vazhduan aty ku e kanë lënë të tjerët."* ("Bashkimi" bën fuqinë, Bashkimi, Janar 1981, faqe 2)

32.

Donika Gërvalla: *"**Babai** ka ardhur në Gjermani pasi u detyrua të lëshonte Kosovën, pasi u detyrua t'i ikte burgimit. Ka ardhë ne Gjermani me një qëllim, që gjithë organizimin shqiptar për Kosovën ta ngrej në një nivel tjetër. Ai kishte potencialin, si intelektual ashtu edhe njerëzor që t'i bashkonte njerëzit. Natyrisht që fillimet në raste të tilla nuk janë edhe aq të lehta. Aty kishte mjaft rryma të ndryshme. Kishte Organizatën Marksiste-leniniste të Kosovës, kishte Frontin e Kuq Popullor që e përfaqësonte Kelmendi, **kishte organizata të shqiptarëve të migruar nga Shqipëria**."* (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Me këtë kapitull për UDB-në dhe revolucionarët tanë, kësaj radhe patëm për qëllim të dalim te një kërkesë e rëndësishme që shtrohet para luftën dhe revolucionit tonë: te ngritja e forcave **organizative**, të cilat do të zëvendësojnë në mënyrë* *sa më të plotë e më energjike radhët e* ***organizatorëve*** *të dëmtuar nga armiku. Në situatën konkrete, ne vlerësojmë se është bërë një punë e shëndoshë, për aq sa është fryt i punës së forcave të* ***organizuara*** *aktivizimi i forcave të reja për dëmtimin e radhëve të armikut. Por, në qoftë se e vërteta qëndron ndryshe, atëherë, kjo gjë duhet të bëhet preokupim për punën revolucionare në të ardhmen. Sepse, pa rezervat e revolucionit, vihet në dyshim edhe vetë ngadhënjimi i revolucionit."* ("Bashkimi" bën fuqinë, Bashkimi, Janar 1981, faqe 2)

33.

Donika Gërvalla**:** ***"Babi*** *nuk ka shkruar vetëm në Gjermani dhe nuk ka biseduar vetëm me udhëheqësit e organizatave të tjera, por ai në radhë të parë është përkujdesur që të afroj sa më shumë qytetar të thjeshtë të Kosovës të cilët jetonin në rrethana jashtëzakonisht të vështira. Dhe* ***babi*** *ka pas një aftësi dhe atë e kam përjetuar shpesh si fëmijë. Me gjithkend bisedonte nga pozita e të barabartit me të barabartin. Asnjë njeri që ka biseduar me të nuk ka pasur përshtypjen që ky si shkrimtar, si këngëtar, si intelektual që vjen nga Kosova, mua si punëtor të thjeshtë po më trajton nga pozita e më të zgjuarit. Gjithmonë ka gjetur rrugën të bisedoj me ta dhe të merret vesh me ta."* (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Një nga mënyrat e përshtatshme në përgatitjen e forcave të reja* ***organizative****, thotë Lenini, është ndarja e drejtë e punës revolucionare, e cila nuk guxon të koncentrohet në duar individësh apo grupesh të kufizuara. Gjithë puna revolucionare, sidomos ana e saj* ***organizative****, duhet të përvetësohet në shkallë sa më të gjerë dhe në të gjitha punktet ku ushtron ndikim grupi apo* ***organizata*** *e caktuar revolucionare. Po s'u veprua kështu, do të krijohen patjetër marrëdhënie personale e lokaliste brenda* ***organizatave****. Do të lihen pas dore anëtarët "periferikë" të tyre. Ata nuk do të mund të ushtrohen dhe përvetësojnë aftësinë e* ***organizimit****, sidomos në kushte të ndryshuara objektive; ata nuk do ta përvetësojnë e lëre më ta përsosin, as teknikën e konspiracionit, e do të mbesin të mangët edhe në zotërimin e literaturës revolucionare, duke e përhapur atë, e jo edhe duke e studiuar për vete."* ("Bashkimi" bën fuqinë, Bashkimi, Janar 1981, faqe 2)

34.

"Agron Bajrami: Në njëfarë mënyre të çuditshme ndoshta edhe atentati i kontribuoi qëllimit që e patë Jusufi, sepse më duket se Lëvizja deri në një masë u unifikua pas vrasjes në Untergruppenbach.

Donika Gërvalla*: Ashtu është. Gjatë kohës që, para atentatit pati përpjekje për bashkimin e mekanizmave të ndryshëm. Ato nuk patën sukses gjatë kohës sa jetoi* ***babi****. Natyrisht një vrasje e tillë e trefishtë, emigracionin shqiptar e tronditi jashtë mase. Unë nuk i di, unë në atë kohë nuk kam jetuar në Kosovë dhe nuk i di pasoja këtu, por emigracioni u trondit jashtëzakonisht shumë."* (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Më në fund, marrëdhëniet demokratike revolucionare, që janë synim i parë dhe i përhershëm i revolucionit tonë, patjetër shprehen qysh në hapat e parë të* ***organizimit*** *të forcave revolucionare."* ("Bashkimi" bën fuqinë, Bashkimi, Janar 1981, faqe 2)

35.

Donika Gërvalla: *"Natyrisht shqiptarët në Kosovë nuk e kanë njohur realitetin shqiptar. Ne kemi shkuar në 1982-shin pas atentatit dhe unë kam jetuar në një diktaturë jashtëzakonisht të egër. Por që shqiptarët, duke përfshirë* ***babain*** *tim dhe shumë të tjerë nuk kanë qenë enverista tregon shumë qartë fakti se kur u hap kufiri me Shqipërinë, kur* *u shemb diktatura, dhe pati mundësi, u hapën rrugët, të gjithë shqiptarët u tmerruan nga realiteti që ekzistonte në Shqipëri. Po të kishte qenë ideologjia komuniste ajo që shqiptarët në Kosovë i bënte ta adhuronin Shqipërinë atëherë ata do t'i kishin mbetë besnik sepse do t'i kishin parë rezultatet e kësaj ideologjie komuniste."* (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: ***"Rinia përparimtare - rezervë e pashtershme***

22-vjeçari i sotëm ende nuk ka qenë i lindur, kur UDB-ja e pat burgosur herën e parë për veprimtari patriotike shokun Adem Dema-Demaçi, në vitin 1958. Sot këtë 22-vjeçar e kemi burrë të rritur e të pajisur me vetëdije të lartë kombëtare e klasore dhe me një gatishmëri e guxim të pashoq për t'u futur si e kërkon nevoja në zjarrin e luftës e të revolucionit. Në qoftë se ai është aftësuar edhe në pikëpamje ***organizative****, atëherë, për kauzën tonë kanë ardhur kohë të mbara."* ("Bashkimi" bën fuqinë, Bashkimi, Janar 1981, faqe 2)

36.

Donika Gërvalla: *"Unë mendoj që në atë kohë, në vitin 1982, unë e kam parë dosjen, nuk kanë munguar hetimet, hetimet i kanë shtrirë sa secila fjalë që ju ka arritur, qoftë me letër qoftë me telefon janë përpjekur ta sqarojnë dhe ta zgjidhin, por nuk i kanë pasur mundësitë, nuk i kanë pasur thjeshtë mekanizmat në dorë. Unë kam lexuar deklaratat e miqve të* ***babait*** *tim, të shqiptarëve tjerë që* ***babai*** *nuk i ka njohur. Në atë kohë ekzistonte një përshtypje sikur po të flasim ne me policinë gjermane, gjithçka që ne themi këtu këta do t'ia përcjellin UDB-së jugosllave dhe atëherë neve ose dikujt tjetër do t'i dali problem në vendlindje."* (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Si ka mundur ai të aftësohet në pikëpamje* ***organizative****, pasi me moshë është shumë i ri dhe është rritur në kushte të atilla, në të cilat njeriu e ka vështirë të shtjerë në dorë literaturë përkatëse; pastaj kushtet e ilegalitetit dhe të rrezikut të madh nga agjentët e regjur, kanë qenë në fuqi edhe për të, madje veçanërisht për të, si njeri i ri dhe pa përvojë."* ("Bashkimi" bën fuqinë, Bashkimi, Janar 1981, faqe 2)

37.

"Agron Bajrami: Mendoni se do t'i vihet kapaku dhe nëse i vihet kapaku do të dalë edhe dikush prej i shqiptarëve i përfshirë, ashtu si përflitet e dëgjojmë akuzat?

Donika Gërvalla*: Atë unë as pak nuk e di. Një gjë dihet, shumë e sigurt që ne serb, kroat dhe slloven në shtëpinë tonë nuk kemi pasur.* ***Babi*** *nuk ka pasë kontakt me ta."* (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: *"As historinë e mirëfilltë kombëtare, as teorinë marksiste-leniniste të mirëfilltë, ai nuk ka pasur mundësi t'i mësoj në shkollë dhe as në kushte të hapëta publike. Cilat paskan qenë, pra, burimet e frymëzimit të tij dhe si u stërvit ai në punë* ***organizative****?"* ("Bashkimi" bën fuqinë, Bashkimi, Janar 1981, faqe 2)

38.

Donika Gërvalla: *"Nuk kanë kërkuar informacion prej Beogradit gjatë viteve të fundit asnjëherë. Prokuroria lokale nuk ka kërkuar asnjëherë informacione nga Beogradi. Prokuroria lokale është përpjekur të intervistoj dy ose tre persona që kanë pasur kontakt me* ***babin*** *që ndodheshin në burgjet jugosllave në atë kohë këtu në Kosovë dhe në Serbi, por qeveria e atëhershme jugosllave nuk e ka lejuar një intervistim të tillë dhe kaq kanë qenë kontaktet."* (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Natyrisht, momentet që ndikojnë në edukimin e përgjithshëm të njeriut dhe në formimin e plotë të personalitetit të tij, pra edhe të personalitetit të tij revolucionar - janë të shumta dhe të pallogaritshme. Kështu ka ngjarë edhe me 22-*

vjeçarin tonë në shqyrtim. Por, këtu e do puna që, pa hyrë në ndonjë analizë tjetër, ta veçojmë ndikimin që ka mundur ta ushtrojë ndonjë grup apo ***organizatë*** *revolucionare e llojit të atillë që kanë vepruar ndër ne, duke u hapur edhe ndaj të rinjve, që do të thotë, duke analizuar edhe këtë premisë të propagandës së shëndoshë revolucionare."* ("Bashkimi" bën fuqinë, Bashkimi, Janar 1981, faqe 2)

39.

"Agron Bajrami: Jusuf Gërvalla u largua nga Kosova në vitin 1979, në fund të vitit. Ju me gjithë familjen e juaj, me nënën dhe dy vëllezërit shkuat menjëherë me te apo si ndodhi kjo?

Donika Gërvalla*: Ne kemi qëndruar edhe afërsisht një muaj në Prishtinë.* ***Babi*** *është larguar fillimisht për në Slloveni dhe pastaj përmes një tuneli hekurudhor ka kaluar këmbë kufirin në mes Sllovenisë dhe Austrisë ku e ka pritur i vëllai Bardhoshi. Ne kemi qëndruar edhe afërsisht një muaj në Prishtinë në një kohë shumë të tmerrshme për ne si fëmijë, sepse në tre të mëngjesit vinte policia, hapte banesën. Ata e dinin mjaft mirë se poshtë rrinim."* (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Prandaj, në këto kushte, edhe ne e kemi detyrë t'i kushtojmë vëmendjen e duhur punës* ***organizative*** *me rininë tonë përparimtare, shkollore e studenteske, fshatare e punëtore etj., duke e aftësuar atë për propagandimin e idesë revolucionare në mesin e vet e në popull, por edhe për t'u* ***organizuar*** *në shkallën më të lartë.*

Këtë detyrë duhet ta kuptojmë aq më seriozisht, sa më seriozisht të kemi kuptuar se revolucioni nuk është problem që zgjidhet për një ditë, por një proces i gjatë e i mundimshëm, me sakrifica të mëdha." ("Bashkimi" bën fuqinë, Bashkimi, Janar 1981, faqe 2)

40.

Donika Gërvalla: *"Fakt është që* ***babi*** *në atë moment konsultohet me disa nga shokët e tij dhe vendos që: nuk dua të qëndroj këtu dhe të burgosem.* ***Babi*** *e ka pasur, gjithmonë na tregonte dhe fëmijë kur kemi qenë se burgjet jugosllave ishin të tmerrshme dhe njeriu nuk e di se për çfarë mund të detyrohej në burgje të tilla dhe atë situatë nuk donte ta përjetonte."* (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Shtrohet çështja: si mund të zhvillohet aktiviteti i hapur* ***organizativ*** *në kushtet e sotme, kur armiku ka stërvitur agjentë të regjur, të ngarkuar për zbulimin e radhëve tona dhe për shkatërrimin definitiv të idesë e të aksionit luftarak e revolucionarë? Pastaj: ç'qenka, pra, gjithë ai theksim i domosdoshmërisë për zotërimin e teknikës së konspiracionit më të thellë?!"* ("Bashkimi" bën fuqinë, Bashkimi, Janar 1981, faqe 2)

41.

"Agron Bajrami: Cila është arsyeja për kalim nga Gjermania, një shtet demokratik perëndimor ku besojmë se një siguri do të ofrohej nga vetë shteti për raste të tilla të kalohet në një shtet të izoluar të asaj kohe në Shqipëri, nën Enver Hoxhën.

Donika Gërvalla*: Ju duhet të kini parasysh se Gjermania,* ***babait*** *tim nuk i ofroi sigurinë që i nevojitej edhe pse kishte njoftime nga enti federativ i kriminalistikës Bundeskriminal amt se është person i rrezikuar dhe që duhet mbrojtur."* (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Konspiracioni, ose teknika e ruajtjes rigoroze të fshehtësisë, është një nga faktorët kryesorë të veprimtarisë revolucionare të* ***organizuar****.*

*Konspiracioni i jep revolucionarit mundësi për punë sa më të fuqishme ilegale, kurse armikut të popullit dhe të klasës aspak mundësi për ta zbuluar atë punë revolucionare të **organizuar**. Proporcionalisht, çdo dobësim i konspiracionit, aq sa merr nga mbarësia e punës revolucionare, aq i shton gjasët për prapësinë e punës së armikut në zbulimin e veprimtarisë revolucionare, e kështu edhe në dëmtimin e revolucionit përgjithësisht."* ("Bashkimi" bën fuqinë, Bashkimi, Janar 1981, faqe 2)

42.

"Agron Bajrami: Do të thotë për arsyen e thjeshtë se edhe vetë Jusufi kishte bërë paralajmërimin se mund të ndodhë diçka?

Donika Gërvalla*: Po. **Babi** e kishte shumë të qartë se në cilën pozitë ndodhet. Ai madje edhe me ne fëmijët ka biseduar pak kohë para vrasjes për të na qartësuar se cila mund të jetë e ardhmja. Kemi pasur shumë paralajmërime, të vogla ose të mëdha, shumë akte që kanë lënë të kuptosh që situata nuk është e volitshme."* (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Në një shkallë të caktuar të **organizimit** revolucionar, ka ngjarë edhe të keqkuptohet e të simulohet konspiracioni: si rrudhje e tepërt, mendimi i tillë ekziston në radhë të parë tek ato forca, që në fakt janë pozitive dhe të pastra, por jo edhe të stërvitura për luftë të gjatë, te ato forca që janë të orientuara kah efektet e rrëmbyeshme të luftës, pa durim për të pritur aksionet me ndikim afatgjatë. Konspiracioni, siç vë në dukje Lenini, udhëheqësi i madh i revolucionit socialist, është i domosdoshëm për punën revolucionare, pasi ajo zhvillohet në kushte të vështira të ilegalitetit më të thellë. Bile, pa përsosjen e konspiracionit, shton Lenini, nuk ka as aktivitet të mirëfilltë revolucionar."* ("Bashkimi" bën fuqinë, Bashkimi, Janar 1981, faqe 2)

43.

"Agron Bajrami: ...të vendoseni prej Gjermanisë para se të ndodhte ky atentat? A është menduar për këtë?

*Donika Gërvalla: Jo nuk është menduar. Është menduar në fillim nga **babi** kur ka ardhur në Gjermani që të shkoj të vendoset në Shqipëri por kjo u refuzua nga regjimi i atëhershëm shqiptar."* (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Kësaj radhe, sa për udhëzimet praktike se çka duhet ruajtur sekret e çka duhet shpallur me daulle, po ndalemi në pika të shkurta. Konspiracioni më i thellë, që nuk guxon të cënohet në asnjë mënyrë, përbëhet nga ruajtje e fshehtësisë lidhur me dokumentet interne të **organizatës** revolucionare. Këtu bëjnë pjesë statuti i **organizatës**, bazat e organeve udhëheqëse, shtypshkronja, depoja e armëve. Po kështu, kurrë nuk duhet të përmendet asnjë emër konkret i cilitdo person të inkuadruar në radhët e **organizatës** revolucionare. Këto gjëra e kanë peshën e sekreteve ushtarake dhe zbulimi i tyre, te **organizatat** me përvojë, konsiderohet tradhti e dorës së parë dhe dënohet rëndë."* ("Bashkimi" bën fuqinë, Bashkimi, Janar 1981, faqe 2)

44.

"Agron Bajrami: Dy letra i ka dërguar në adresën e Enver Hoxhës dhe është refuzuar!

Donika Gërvalla: Në të dyja i është refuzuar kjo kërkesë.

Agron Bajrami: Si ndodhi pastaj e shkuat në Shqipëri?

Donika Gërvalla*: Edhe **mami** kur kërkoi të shkonte në Shqipëri përmes ambasadës së Vjenës e refuzuan dy herë kërkesën. Është në Turqi ka qenë një ish-ambasador apo këshilltar i ambasadës, nuk e di saktësisht pozicionin e tij, Bujar Hoxha quhej ai. Kishte prejardhje nga Kosova, ai ndërhyri në Tiranë që thanë: okej le të vij* *familja Gërvalla, dhe nëna ime nuk e dinte aspak se çfarë realiteti e priste në Shqipëri."* (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Nuk duhet të ruhet në fshehtësi, po, përkundrazi, të shpallen, masivisht pikëpamjet e* ***organizatës*** *lidhur me situatën në botë e në vend sidomos për strategjinë dhe taktikën e armikut dhe mjetet me të cilat ka mundësi të dëmtohen ajo strategji e ajo taktikë. Me këtë rast, gjithmonë duket të kesh parasysh se nuk të lejohet në asnjë mënyrë të tregosh se di diçka për ekzistimin e ndonjë* ***organizate*** *patriotiko-revolucionare."* ("Bashkimi" bën fuqinë, Bashkimi, Janar 1981, faqe 2)

45.

"Agron Bajrami: Si mendoni se do ta kishte përjetuar Jusuf Gërvalla atë Shqipëri po ta kishte parë, sepse ai nuk ishte kurrë atje.

Donika Gërvalla*: Nganjëherë më vjen keq se ai ka pasur shumë dëshirë të shkoj vetë në Shqipëri. Por në anën tjetër meqenëse ai e ka pasur jetën aq të shkurtër, më mirë që nuk ka pasur rast të shkoj, sepse unë besoj që për* ***babin*** *do të kishte qenë një, ndoshta mund t'i kishte hequr edhe një pjesë të energjisë që kishte ai për t'u përpjekur për Kosovën dhe për ta pa sido që të jetë një rrugë, synim: okej me ata do të mund të merremi vesh në fund."* (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Deri më tash, në organet fashiste të sigurimit jugosllav ia kemi dalë të infiltrojmë një numër të mirë patriotësh revolucionarë, të cilët do ta tregojnë veten në çastin e duhur. Por, ne apelojmë që edhe ato forca, që nuk kanë qenë të lidhura drejtpërdrejt me ndonjë grup a* ***organizatë*** *revolucionare, të kërkojnë rrugë për ta dhënë kontributin e tyre në shërbim të popullit. Një nga rrugët e tilla është edhe bashkëpunimi me gazetën tonë, duke dërguar materiale e shkrime, që e shpien përpara çështjen e përgjithshme të çlirimit."* (KORRESPONDENTI POPULLOR, Bashkimi, Janar 1981, faqe 3)

46.

Donika Gërvalla**:** ***"****Unë e di që* ***babi*** *nuk ka pasur iluzione, sepse njeriu sido që të jetë, nga shkrimet, nga bisedat me njerëz me shokët e tij të ngushtë unë e di që ai nuk ka pasur iluzione që Shqipëria në kushtet e atëhershme do të ishte e aftë që t'i ndihmonte Kosovës por vetë fakti që ekzistonte Shqipëria në afërsi ishte e mjaftueshme që njerëzit të mobilizohen që të bëjnë diçka për lirinë e Kosovës."* (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Nuk ka mbetur kohë as për disa taktizime, që u flenë në hatër disa intelektualëve të një tipi tjetër – evolucionistëve. Në qoftë se pushteti fashist jugosllav po i përtërin haptazi metodat e kralëve të moçëm, duke* ***organizuar*** *aksione me individë e banda çetnike, atëherë armiku ynë gjen tek evolucionisti shqiptar një ndihmës të pashoq. Sepse përballë punës së ethshme praktike të armikut, evolucionisti ynë s'ka armë tjetër pos iluzionit; pritjen e zhvillimit të vetvetishëm të ngjarjeve në kahjen që e ëndërron evolucionisti. Ky tip i intelektualit tonë, po t'ia heqësh ëndrrat e bukura e moshyrjen e drejtpërdrejtë qëllimore në shërbim të armikut, është vëllai i pacifistit, një tip shumë i rrezikshëm i intelektualit, i cili, duke "përvetësuar" disa teori të vijës së rezistencës së ulët, që e mohojnë kombëtaren në emër të një internacionalizmi të paqartë edhe për ata vetë, i bëjnë armikut tonë agresiv shovinist shërbim të dorës së parë. Intelektualët e tillë, bashkë me ata që përfaqësojnë indiferentizmin e rrezikshëm, po mbetën më tutje në pozitat e tyre, do të luftohen si armiq."* (KORRESPONDENTI POPULLOR, Bashkimi, Janar 1981, faqe 3)

47.

"Agron Bajrami: Menjëherë pas shkuarjes tuaj atje?

Donika Gërvalla*: Në vitin 1983 filluan të vinë grupet e para dhe natyrisht edhe ato ishin grupe mjaft të shoshituna para se t'ju lejohej të vinin në Shqipëri. Unë njoh mjaft miq të* ***babait*** *që nuk u është lejuar të vinin në ato rrethana në Shqipëri."* (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: *"****NJOFTIM*** *– Lexuesit e ndershëm të "Bashkimit" i njoftojmë se, duke filluar nga ky numër, gazeta jonë do të dalë rregullisht, për ndryshim nga praktika jonë e deritashme që "Bashkimin" ta nxjerrim vetëm kohë pas kohe. Kjo gjë është bërë në saje të konsolidimit të dukshëm të forcave të Frontit të Kuq Popullor dhe të forcave krijuese të mbledhura rreth kësaj* ***organizate****.*

I ftojmë gjithë ata lexues, që mund të kontribuojnë në krijimin e kësaj gazete të popullit, të paraqiten me artikujt e tyre, pasi ta kenë gjetur mënyrën, sipas këshillave që dalin nga disa artikuj të botuar në këtë numër.

Po kështu shpresojmë se në të ardhmen do të jemi edhe më efektivë në shpërndarjen dhe propagandimin në popull të gazetës 'Bashkimi'." (Bashkimi, janar 1981, f.8)

48.

Donika Gërvalla: *"... vend ku mund të shkoja jashtë Shqipërisë ose Kosovës më vonë sepse aty më priste varri i* ***babait*** *tim pra kisha lidhje shumë intime edhe pse historia ka qenë mjaft e pakëndshme kështuq unë kam ardhur në vitin 1992 thjeshtë për të ndjekur studimet.*" (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Kjo "bashkëjetese" është e dhunshme dhe e paligjshme, sepse viset shqiptare në Kosovë, Dukagjin, Maqedoni, Mal të Zi e në Serbi janë vise shqiptare, që trungut të përbashkët shqiptar iu shkëputën në mënyrë të paligjshme, në kushte të errëta historike dhe kundër vullnetit të popullsisë vendëse shqiptare. Që nga fillimi i këtij akti barbar, të kryer në fillim të shekullit tonë dhe të përsëritur edhe njëherë pas Luftës II botërore nga fuqitë e mëdha e nga forcat më të errëta jugosllave, mbi popullsinë tonë u ushtrua politika e asimilimit dhe e gjenocidit. Dhe që atëherë, politikës së tillë barbare, populli ynë iu përgjegj me një rezistencë të pandërprerë. Aktualisht, rezistenca e fuqishme po spontane e popullit tonë, përditë e më shumë po merr përmasa të një lëvizjeje të* ***organizuar****, e cila nesër do të na çojë në luftën e përgjithshme çlirimtare - kombëtare e klasore dhe në bashkimin me vendin amë të shqiptarëve, Republikën Popullore Socialiste të Shqipërisë."* ("Bashkëjetesa" e xhelatit me viktimën, Bashkimi, janar 1981, faqe 9)

49.

Donika Gërvalla**:** "*Kur erdha këtu pash që ka një realitet krejt tjetër në Gjermani në radhët e organizimit të shqiptarëve nga koha që unë mbaja mend apo nga ato që kisha lexuar nga koha kur vepronte* ***babi****. Pash që kishte një mekanizëm të organizuar mjaft mirë. Për mua ishte surprizë, njerëzit flitnin lirshëm njëri me tjetrin. Unë i mbaja mend shqiptarët në Gjermani të frikësuar nga konsullata nga ambasada nga njëri nga tjetri, jo spiun jo më fotografoi. Ato ishin hequr."* (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Ç'ka quan Jugosllavia mik, për ne do të jetë (dhe ka qenë) armik. Dhe anasjelltas, kur ajo quan armiq djalërinë më përparimtare shqiptare, që s'i ka lënë vend harresës kombëtare dhe që s'e ka hequr mendjeje rrezikun nga zhdukja prej dorës jugosllave as dashurinë dhe respektin ndaj detyrave dhe nderit historik e kombëtar, atëherë ne atë djalëri do ta quajmë djalëri e vërtetë shqiptare.*

Në të tillë kontekst e shohim edhe aktivitetin revolucionar të të pesëdhjetë ***organizatave*** *tona patriotike e revolucionare, që UDB-ja jugosllave i ka terrorizuar dhe i ka masakruar që nga Lufta II Botërore e deri më sot. Në të tillë kontekst do ta shohim patjetër edhe aktivitetin e patriotëve shqiptarë, që para disa muajsh i mbushën ding të gjitha burgjet dhe bodrumet e policisë jugosllave në Kosovë.*" (Perditio tua..., Lajmëtari i lirisë, gusht 1980, faqe 2)

50.

Donika Gërvalla: *"****Babai*** *ka ardhur në Gjermani pasi u detyrua të lëshonte Kosovën, pasi u detyrua t'i ikte burgimit. Ka ardhë ne Gjermani me një qëllim, që gjithë organizimin shqiptar për Kosovën ta ngrej në një nivel tjetër. Ai kishte potencialin, si intelektual ashtu edhe njerëzor që t'i bashkonte njerëzit. Natyrisht që fillimet në raste të tilla nuk janë edhe aq të lehta. Aty kishte mjaft rryma të ndryshme. Kishte Organizatën Marksiste-leniniste të Kosovës, kishte Frontin e Kuq Popullor që e përfaqësonte Kelmendi,* ***kishte organizata të shqiptarëve të migruar nga Shqipëria****."* (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Se anija jonë ka erë të mbarë, e cila do ta nxjerrë nga dallgët e stuhishme, dëshmon fakti se të gjitha* ***organizatat*** *patriotike shqiptare, që i janë vënë përballë deri më tash qeverisë fashiste të Beogradit, duke lëshuar përherë e më shumë rrënjë në popull dhe vetëm në popull, kanë pasur një drejtim dhe një platformë të vetme: çlirimin nga robëria jugosllave dhe bashkimin me vendin amë, Shqipërinë, të tillë çfarë është ajo, me Partinë e Punës në krye. Kështu, lëvizja jonë, mbi të gjitha, na del edhe largpamëse: ajo ka zgjedhur një platformë politike dhe një ideologji, e cila do të jetë ideologjia e së nesërmes së njerëzimit."* (Perditio tua..., Lajmëtari i lirisë, gusht 1980, faqe 2)

51.

Donika Gërvalla: *"Unë kur erdha fillimisht jetoja në Hamburg, por mjaft shpesh shkoja në Shtutgart sepse thjeshtë më tërhiqte varri i* ***babait*** *tim doja që për ato kohë që kisha jetuar në Shqipëri kur s'kisha pasur mundësi, doja që të jem sa më afër. Në këto udhëtimet e mia natyrisht që unë takoja miq të afërm të* ***babait*** *tim. Kryetari i Lidhjes Demokratike të Kosovës në Gjermani në atë kohë ishte Hafiz Gagica, të cilin unë e njoh qysh kur ai ka qenë 19-20 vjeçar, sepse i përkiste një rrethi të djemve të ri që ishin afër* ***babit*** *dhe me te pata shkuar në zyrë e aty pata njohur Sali Çekun i cili punonte gjithashtu në zyrën e LDK-së në qendrën për informim dhe kështu në mënyrë shumë të natyrshme unë hyna në ato rrethana diku përpiqesha të ndihmojë me një shkrim, diku me një aktivitet."* (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: "***Cila qenka platforma jonë?***

Përgjithësisht, ne përvetësojmë vijën ideopolitike të Partisë së Punës të Shqipërisë, me adaptime minimale, që implikohen aty-këtu nga gjendja jonë karakteristike. Përafërsisht këtë vijë ndoqën afro pesëdhjetë ***organizatat*** *dhe grupet patriotike revolucionare të shqiptarëve të Kosovës, që armiku, fatkeqësisht, arriti t'i dëmtojë bukur shumë qe tridhjetë e pesë vjet."* (Dy fjalë për numrin e parë të "Lajmëtarit të lirisë", Lajmëtari i lirisë, gusht 1980, faqe 16)

52.

Donika Gërvalla: *"****Babai*** *ka ardhur në Gjermani pasi u detyrua të lëshonte Kosovën, pasi u detyrua t'i ikte burgimit. Ka ardhë ne Gjermani me një qëllim, që gjithë organizimin shqiptar për Kosovën ta ngrej në një nivel tjetër. Ai kishte potencialin, si* *intelektual ashtu edhe njerëzor që t'i bashkonte njerëzit. Natyrisht që fillimet në raste të tilla nuk janë edhe aq të lehta. Aty kishte mjaft rryma të ndryshme. Kishte Organizatën Marksiste-leniniste të Kosovës, kishte Frontin e Kuq Popullor që e përfaqësonte Kelmendi,* ***kishte organizata të shqiptarëve të migruar nga Shqipëria****."* (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: "*Kemi njoftime se armiku ynë shekullor, qeveria e Beogradit, për të dëmtuar luftën tonë të drejtë, e cila mund të arrihet vetëm duke përfillur idenë e një revolucioni të përgjithshëm socialist, djem nga radha e shqiptarëve ushtron dhe* ***organizon*** *në një ushtri iluzioniste, në ushtrinë e treqind partive shqiptare, që hanë bukën e imperializmit dhe njëkohësisht ia zgjasin jetën qeverisë shoviniste të Beogradit. Lufta e emigracionit shqiptar, me rrënjë në imperializmin e kalbëzuar e me idenë e saj të përgjithshme shkatërrimin e Shqipërisë së sotme dhe të rezultateve të saj të shkëlqyera në avancimin e socializmit, jo vetëm që është luftë e huaj për ne, por ajo do të luftohet pa kompromis, sikundër që luftohet çdo fraksion armiqësor, që do të quhet dezertim nga e vetmja luftë e drejtë – revolucioni socialist."* (Dy fjalë për numrin e parë të "Lajmëtarit të lirisë", Lajmëtari i lirisë, gusht 1980, faqe 16)

53.

Donika Gërvalla: *"Pikërisht asaj strukture iu ktheva sepse shokët e afërt të* ***babait*** *tim, miqtë e* ***babait*** *tim ndodheshin tani në Lidhjen Demokratike të Kosovës, sepse jo vetëm Shqipëria dhe Evropa Lindore por edhe Kosova kishte bërë hapa të mëdhenj nga viti 1982 kur unë isha larguar për në Shqipëri, dhe për mu ishte surprizë mjaft e madhe ajo formë e re e komunikimit që ekzistonte mes tyre. Pra unë u ktheva pikërisht aty ku unë mendoja ta gjej* ***babain*** *tim dhe jo në Lëvizjen Popullore të Kosovës e cila kishte mbetur mjaft e kufizuar si numër sepse pjesa më e madhe e veprimtarëve të vjetër për Kosovën kishin shkuar dhe i ishin bashkangjitur Lidhjes Demokratike të Kosovës si lëvizje në Gjermani."* (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Ky dokument i gjallë i pakënaqësisë së masave, pos që i dha grusht qeverisë së Beogradit, duhet t'i bëjë të mendojnë pak më thellë edhe forcat tona revolucionare, sidomos pararojën e tyre: në qoftë se nuk evidentohet pakënaqësia e përgjithshme, në qoftë se ajo nuk shfrytëzohet në mënyrë të* ***organizuar*** *për qëllime revolucionare, atëherë s'do mend se pakënaqësia e tillë, si potencial që kërkon shkarkim të domosdoshëm, do të manifestohet patjetër në mënyrë spontane. Dhe dihet se në raste të, vendi dhe preteksti s'kanë si të jenë të qëlluar, domethënë në mënyrë vitale të nisin dhe të zhvillohen atje dhe ashtu si e do puna."* (Dokumenti i gatishmërisë, Lajmëtari i lirisë, tetor-nëntor 1980, faqe 6)

54.

"Agron Bajrami: Gjatë punës tuaj në LDK e takuat Ibrahim Rugovën? Çfarë ishin raportet me te?

Donika Gërvalla*: Unë Ibrahim Rugovën me siguri si fëmijë mund ta kem takuar por nuk e mbaj mend. Ndërsa për herë të parë e kam takuar në Shqipëri ditën që kam dalë nga greva e urisë të studentëve, në shkurt të vitit 1991. Atëherë ai së bashku me Ali Aliun, Bujar Bukoshin dhe Hafiz Gagicën kishin ardhur, ishte herë e parë që Rugova vinte në Shqipëri, dhe ndoshta, ai ka ardhur herët në mëngjes tek ne, do të thotë mund të ishte ndër vizitat e para që kanë bërë në Shqipëri. Unë kam parë që Rugova mua më konsideronte si vajzën e shokut dhe mikut të vjetër dhe unë kam folë me shumë gjerman që kanë qenë pjesë e strukturave shtetërore të cilët e njihnin rastin e* ***babit*** *dhe vrasjen* *dhe secilën herë më thonin se e di e di se presidenti Rugova kur ka qenë në Gjermani ka biseduar."* (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Me gjasë, anonimiteti ofendues e shëmtia e madhe e emrit Petar Përla, që mban Shkolla Fillore e Irzniqit, paskësh zgjuar neveri e mllef te banorët e këtij fshati, apo të ndonjë fshati tjetër përreth. Ose, ndoshta, edhe aksioni për të cilin do të bëjmë fjalë këtu, është vepër e rinisë së* ***organizuar.***

Sido që të jetë, aty në të aguar të 25 nëntorit të vitit që shkoi, busti i Petar Përlës, në oborrin e shkollës së Irzniqit, u gdhi për faqe të zezë: pa atë kokën e tij të shëmtuar e anonime." (Lajmëtari i lirisë, janar 1981, Shtojca)

55.

"Agron Bajrami: A kanë pasur afri Rugova dhe Jusufi?

Donika Gërvalla*: Unë nuk e di se sa afri kanë pasur më vonë por unë e di që ata kanë një shokë të përbashkët me të cilin Rugova ka ndarë dhomën si student dhe* ***babi*** *herë pas here, si kanë qenë kushtet atëherë nëpër konvikte ka fjetur në dhomë të tyre do të thotë përmes Isa Zymberit si shok i tyre ata kanë kaluar mjaft kohë bashkë në fillim të studimeve. Se si kanë shkuar më vonë,* ***babi*** *ka shkuar në gazetë, Ibrahim Rugova në Institut Albanologjik. Besoj se nuk kanë pasur kontakt të përhershëm por e kanë njohur mjaft mirë njëri-tjetrin dhe e di që të dyja palët kanë pasur konsideratë për njëri-tjetrin."* (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Në vargun e shfaqjeve të panumërta të diskriminimit mbi popullsinë vendëse shqiptare, banorët e Deçanit me rrethinë e morën si ofendim të rëndë këtë manifestim të shëmtuar e të egër të shovinizmit sllavomadh dhe përkuljen e pakurrizorëve renegatë shqiptarë. Prandaj dolën forca që, duke mos duruar më, kryen një aksion të* ***organizuar****: hoqën apo mbuluan me ngjyrë të yndyrshme të gjitha tabelat e rrugëve, që mbanin emra me të cilët ata nuk pajtoheshin."* (Lajmëtari i lirisë, janar 1981, Shtojca)

56.

Donika Gërvalla: *"Në vendin tonë, në Republikën e Kosovës, tash me fusnotë, në vendin për të cilin* ***babai*** *im vërtetë sakrifikoi çka pati, jo vetëm jetën e tij po ai sakrifikoi karrierën e tij si gazetar, si* ***muzikant****, si* ***shkrimtar****, sakrifikoi mjaft, sakrifikoi vendlindjen e tij dhe u detyrua të shkonte në emigracion. Do të thotë Republika e Kosovës, për të cilën ai sakrifikoi në fund jetën, është një shtet i cili identifikohet kryesisht me korrupsion dhe krim të organizuar."* (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Nuk jemi në gjendje të informojmë konkretisht për Bajram Gashin, milic me shërbim në Cërmjan: a ishte ai me të vërtetë anëtarë i ndonjë grupi a* ***organizate*** *patriotiko-revolucionare nga ato që veprojnë në viset shqiptare të pushtuara. Ne kemi gjurmuar dhe kemi konstatuar, se ai nuk përket së paku në asnjë nga tri* ***organizata*** *me të cilat ne zhvillojmë bashkëpunim. Prandaj, nuk është e ndershme ta përvetësojmë këtë njeri të vyer, duke e quajtur sekush si anëtar të vet, ndonëse konkretisht neve do të na bënte nder. Por, nga ana tjetër – ç'është shumë më me rëndësi, ne kemi informata thuaja të sigurta se Bajram Gashi nuk është i implikuar në ndonjë plan të errët të UDB-së, e cila, duke burgosur gjoja njerëz nga radhët e veta, shpeshherë ka ditur të ngreh kurthe për forcat tona përparimtare, duke i ngashënjyer ato me provokime nga më të ligat."* (Lajmëtari i lirisë, janar 1981, Shtojca)

57.

Donika Gërvalla**:** ***"****Për mua dhe vëllezërit e mi, ai më shumë se gjithçka tjetër mbetet* ***babi*** *ynë. Për nënën tonë ai mbetet bashkëshorti dhe shoku i dashur i jetës. Për*

Nënën Ajshe, së bashku me mixhën Bardhosh, ata mbesin djemtë e saj të dashur, vdekja e të cilëve ia rëndoi zemrën shumë. Për shumë njerëz në Kosovë, njeriu Jusuf Gërvalla, shkrimtar, gazetar dhe kantautor, ka qenë dhe mbetet një figurë e nderuar, por edhe një njeri i dashur për ta." (Duhet thyer heshtja, Koha Ditore, 19 Janar 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Për të fshehur shkakun e vërtetë të demonstratave dhe trazirave të sivjetme në Krahinën e Kosovës, skamjen e mjerimin, shtypjen nacionale, sociale e kulturore të popullsisë vendëse, qeveria shoviniste e Beogradit, me kryepolicin Herleviç në krye, u hodh në të katër anët për të kurdisur arsye të paqena, si "romantizëm nacional" dhe "nacionalizëm e shovinizëm shqiptar" si dhe për të gjetur "* ***organizatorin*** *" e demonstratave, duke fajësuar herë një "grup huliganësh", herë "ekstremistët" shqiptarë, (duke pasur në këtë rast parasysh Marksistë-Leninistët e Kosovës) herë* ***Organizatën*** *Fronti i Kuq Popullor etj., në mënyrë që pastaj të kthehet e t'ia ngarkoj fajin kryesor Republikës popullore Socialiste të Shqipërisë.*
Ndër " ***organizatorët*** *" e shumtë, kryepolici Herleviç, zuri ngoje edhe* ***Organizatën*** *tonë patriotiko-revolucionare me emrin Lëvizja Nacionalçlirimtare e Kosovës, duke e fajësuar atë për shumë "vepra" që nuk përkojnë aspak me veprimtarinë e saj."* (Komunikatë e Komitetit Qendror të LNÇKVSHJ, gusht 1981)

58.

Donika Gërvalla**:** *"Krimi i organizuar nuk vetëm krim ekonomik në Kosovë. Krimi i organizuar është krim që përfundon me vrasjen e njerëzve në mes të rrugës. Prandaj, frika. Nuk mendoj që mund të kërkohet nga shqiptarët në Kosovë që me dekada të tëra të jetojnë me frikë dhe megjithatë të ngulin këmbë. Unë jam rritur me një* ***baba*** *i cili nuk ka pasur frikë dhe të kthehem tek ajo se ka ardhur koha të mos heshtet.* ***Babai*** *nuk ka heshtur. Kam atë pretendim që në Kosovë ka ardhur koha të mos heshtet."* (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Demonstratat e Kosovës të këtij viti nuk i ka* ***organizuar*** *LNÇK. Ato kanë shpërthyer spontanisht, së pari në Universitetin e Kosovës, e pastaj janë përhapur në të gjitha viset e Kosovës. Shkaku dhe arsyeja e shpërthimit të tyre nuk mund të kërkohen askund tjetër, pos në revoltën e grumbulluar me dhjetëra vite te popullsia shqiptare për shkak të skamjes, mjerimit dhe padrejtësive nacionale që i bëhen popullit tonë nga ana e qeverisë shoviniste të Beogradit."* (Komunikatë e Komitetit Qendror të LNÇKVSHJ, gusht 1981)

59.

Donika Gërvalla**:** **"***Unë jam shumë e hapur së paku për të dëgjuar. Unë vërtet në fund bëj atë që mua më duket e udhës, por jam e hapur për të dëgjuar jo sa për sy e faqe por me gatishmërinë për të vënë në pyetje të gjitha pozicionet e mia që kanë të bëjnë me* ***babain*** *tim."* (Letër, 12 maj 2007)

Jusuf Gërvalla: *"Kërkesa për t'iu njohur Kosovës statusi i republikës së federuar jugosllave nuk është kërkesë e LNÇK.* ***Organizata*** *jonë lufton për çlirimin e tokave shqiptare të pushtuara nga Jugosllavia dhe bashkimin e tyre me vendin amë, Shqipërinë, dhe kështu për krijimin e shtetit unik shqiptar brenda kufijve kombëtarë. Kjo shihet nga Statuti dhe Programi, nga të gjitha dokumentet e LNÇK të botuara në organet "Zëri i Kosovës" dhe "Lajmëtari i lirisë", si dhe në të gjitha traktet tona."* (Komunikatë e Komitetit Qendror të LNÇKVSHJ, gusht 1981)

60.

Sabri Hamiti: *"(DONA - Donika Gërvalla) Kush janë ata t'u flas për **babain** tim. Asnjë fjalë. **Babain** e kam njohur vetëm në Prishtinë. Duhet të kthehem atje për ta rinjohur. Jashtë nuk ka qenë i njëjti."* (Misioni, Prishtinë 2007, f. 88-89)

Jusuf Gërvalla: *"Kërkesa për republikën e Kosovës është kërkesë e një pjese të inteligjencies së Kosovës. Çështja e saj është shtruar më herët, sidomos më 1968. Pasi ajo u refuzua nga ana e Titos dhe e qeverisë jugosllave, në Kosovë patën shpërthyer në nëntor të vitit 1968 demonstrata të fuqishme. Edhe atëherë edhe sot, kjo kërkesë u përkrah nga mbarë populli shqiptar në Jugosllavi. Por, **LNÇK** mbetet pranë kërkesës së saj të vetme – luftës për bashkimin e ligjshëm të të gjitha trojeve shqiptare të robëruara nga Jugosllavia dhe bashkangjitjen e tyre shtetit amë."* (Komunikatë e Komitetit Qendror të LNÇKVSHJ, gusht 1981)

61.

Donika Gërvalla**:** *"Për mua dhe vëllezërit e mi, ai më shumë se gjithçka tjetër mbetet **babi** ynë. Për nënën tonë ai mbetet **bashkëshorti** dhe shoku i dashur i jetës. Për Nënën Ajshe, së bashku me mixhën Bardhosh, ata mbesin djemtë e saj të dashur, vdekja e të cilëve ia rëndoi zemrën shumë. Për shumë njerëz në Kosovë, njeriu Jusuf Gërvalla, shkrimtar, gazetar dhe kantautor, ka qenë dhe mbetet një figurë e nderuar, por edhe një njeri i dashur për ta."* (Duhet thyer heshtja, Koha Ditore, 19 Janar 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Nga Statuti, Programi dhe të gjitha dokumentet e **LNÇK** del qartë se ne nuk e aprovojmë dhe nuk e aplikojmë asnjë formë terrori dhe anarkie. As sot **LNÇK** nuk merr përsipër as përgjegjësinë më të vogël për aktet e "terrorit" e të "anarkisë", që i trumbeton me të madhe policia sekrete jugosllave, siç është djegia e ndonjë fabrike a ndërmarrjeje, përdhunimi i monumenteve kulturo-historike, i varrezave serbo-malazeze etj. Madje, sipas bindjes sonë, janë as më shumë e as më pak se aksione subversive të njerëzve të UDB-së. Qëllimi i tyre është justifikimi i vrasjeve, plagosjeve, arrestimeve, burgosjeve dhe terrorit të paparë mbi popullsinë tonë."* (Komunikatë e Komitetit Qendror të LNÇKVSHJ, gusht 1981)

62.

EUREKA – DËRGESAT E BABAIT TIM

Më 18 janar 2012, (e mërkurë), në akademinë përkujtimore në Prishtinë, në patronazhin e kryeministrit Hashim Thaçi.

"*Në emër të familjes Gërvalla, një fjalë rasti e mbajti edhe e bija e Jusuf Gërvallës Donika, e cila me këtë rast ka theksuar se dëshiron të përcjell të dy amanetet e të atit: "Dy porosi dërgon **babai** im me këtë rast. E para, që këta të tre dëshmojnë qartë se sa mendime të ndryshme mund të kesh dhe përsëri kur është çështja për një ideal të përbashkët të ulesh në një tavolinë, të bisedosh dhe të gjesh zgjidhje. Porosia e dytë e **babait** tim në ditën e sotme që ideali i tij, amaneti i tij, është që Kosova të jetë e lirë, të jetë demokratike, të jetë një Kosovë në të cilën banorët e saj të jetojnë jetën e tyre me dëshirë dhe aspiratat e tyre t'i realizojnë" ka thënë Donika Gërvalla.* (Bota Sot, 19 janar 2012, faqe 6)

Jusuf Gërvalla: *"Në fund ju njoftojmë se Lëvizja Nacionalçlirimtare e Kosovës është një **organizatë** patriotiko-revolucionare që lufton me mjetet më demokratike që janë përdorur ndonjëherë në Evropë. Terrori, anarkia e revanshizmi kanë qenë dhe mbeten metoda, jo vetëm të huaja por edhe të urryera e rreptësishtë të ndaluara për çdo anëtar dhe simpatizant të Lëvizjes sonë."* (Komunikatë e Komitetit Qendror të LNÇKVSHJ, gusht 1981)

63.

Donika Gërvalla**:** *"Deri sot kam heshtur rreth faktit që e njoh çdo faqe të dosjes hetimore të organeve gjermane. Kam heshtur edhe rreth asaj që kam mësuar nga këto dosje rreth miqve të vërtetë, por edhe armiqve të* ***babait*** *tim. Kam mësuar shumë edhe për armiq të tij, të cilët si atëherë ashtu edhe sot, shtiren sikur kanë qenë shokë të tij."* (Duhet thyer heshtja, Koha Ditore, 19 Janar 2012)

Jusuf Gërvalla: "*Në një referat, në një punim, i cili u lexua sonte, u tha se një prej arsyeve të cilat Jugosllavinë e shtyjnë ta zhagisë kërkesën e kosovarëve për Republikë, është pikërisht përpjekja e Jugosllavisë, që edhe në momentin e ardhshëm, kur të shtrëngohet, të ja pranojë Kosovës statusin e Republikës, në atë moment të përpiqet, që Republikën e Kosovës, ta japë me kufij sa më të ngushtë! Mirëpo populli ynë, i cili derdhi gjakun në pranverë, që sot s'po pushon me aksione, që sot s'po pushon me parulla, i cili çdo ditë e më shumë po* ***organizohet*** *për ditë e më shumë, po del me veprime, që janë veprime karakteristike për një fazë të pjekur, ndoshta të kryengritjes popullore, jo të demonstratave të thjeshta, do të dijë të dalë përballë Beogradit, edhe kur është fjala për ngushtimin e kufijve të ardhshëm të Republikës."* (Fjalë e mbajtur më 28 Nëntor 1981 në Shtutgart; Inçizim me magnetofon, i bërë nga Faridin Tafallari)

64.

Donika Gërvalla: *"Natyrisht shqiptarët në Kosovë nuk e kanë njohur realitetin shqiptar. Ne kemi shkuar në 1982-shin pas atentatit dhe unë kam jetuar në një diktaturë jashtëzakonisht të egër. Por që shqiptarët, duke përfshirë* ***babain*** *tim dhe shumë të tjerë nuk kanë qenë enverista tregon shumë qartë fakti se kur u hap kufiri me Shqipërinë, kur u shemb diktatura, dhe pati mundësi, u hapën rrugët, të gjithë shqiptarët u tmerruan nga realiteti që ekzistonte në Shqipëri. Po të kishte qenë ideologjia komuniste ajo që shqiptarët në Kosovë i bënte ta adhuronin Shqipërinë atëherë ata do t'i kishin mbetë besnik sepse do t'i kishin parë rezultatet e kësaj* ***ideologjie komuniste****."* (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Prandaj, në mbrojtje të vullnetit sa e sa herë të ndrydhur e të nëpërkëmbur të popullit shqiptar në Jugosllavi, ne - një pjesë e pararojës patriotike e* ***komuniste*** *të shqiptarëve të robëruar, që jemi* ***organizuar*** *në gji të Lëvizjes Nacionalçlirimtare të Kosovës dhe Viseve të tjera Shqiptare në Jugosllavi – dalim para popullit tonë, para opinionit jugosllav dhe atij botëror me këto kërkesa minimale të parevokueshme."* (Tetë kërkesa të parevokueshme të popullit shqiptar në Jugosllavi, Zëri i Kosovës, nëntor 1981, faqe 2)

65.

Donika Gërvalla**:** *"Për mua dhe vëllezërit e mi, ai më shumë se gjithçka tjetër mbetet* ***babi*** *ynë. Për nënën tonë ai mbetet bashkëshorti dhe shoku i dashur i jetës. Për Nënën Ajshe, së bashku me mixhën Bardhosh, ata mbesin djemtë e saj të dashur, vdekja e të cilëve ia rëndoi zemrën shumë. Për shumë njerëz në Kosovë, njeriu Jusuf Gërvalla, shkrimtar, gazetar dhe kantautor, ka qenë dhe mbetet një figurë e nderuar, por edhe një njeri i dashur për ta."* (Duhet thyer heshtja, Koha Ditore, 19 Janar 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Akuza për të gjithë të dënuarit është e njëjtë dhe standarde: "pjesëmarrja në demonstratat e marsit e të prillit". Se çfarë fshihet prapa këtyre masave të tipit mesjetar, është e qartë. Klika serbe në pushtet kërkon që të shtypë fort popullin tonë, të mbysë kërkesat e tij të drejta e të realizojë planet e paraardhësve të saj monarkistë e rankoviçistë. Ata përpiqen që me këto veprime fashiste të demoralizojnë popullin tonë,* *të thyejnë qëndresën e tij e të krijojnë panik ndër shqiptarët. Shumica e të dënuarve po akuzohen edhe si **organizatorë** të demonstratave, por në fakt edhe vetë titistët e dinë se demonstratat i **organizoi** e i bëri gjithë populli, se kërkesat po ashtu i shtroi vetë populli. Se kjo është një manovër mashtruese, u detyrua ta pranojë para disa kohësh edhe vetë udbashi e kryeshovinisti serb në Kosovë, Dushan Ristiqi. Ai, duke vlerësuar punën e LKJ e të UDB-së në Kosovë, shprehi shqetësimin e tij dhe tha: "Ne ende nuk kemi mundur t'i zbulojmë **organizuesit** e vërtetë të këtyre demonstratave, ende nuk po mund të arrijmë te **organizuesit** e vërtetë kur është fjala për këtë aksion armiqësor... Shtrohet pyetja se për ç'arsye nuk po mund t'i zbulojmë disa **organizues**, pse nuk po mund t'i zbulojmë ata që po shkruajnë parulla, pse nuk po mund t'i zbulojmë ata që po veprojnë, pse nuk po mund të zbulojmë atë që sulmoi njeriun në rrugë dhe nuk po mund ta dimë se kush është..."* (Dënimet e mposhtin popullin as rininë tonë, Zëri i Kosovës, Nëntor 1981, faqe 4)

66.

Donika Gërvalla**:** *"Unë kam qenë 10-vjeçare kur u vra **babi** në Gjermani. Vrasja u krye nga profesionistë të Sigurimit jugosllav. Jusuf Gërvalla vdiq më 18 janar 1982, në orën tre të mëngjesit në spital, si pasojë e atentatit të ushtruar më 17 janar ndaj tij, vëllait të tij Bardhoshit, si dhe mysafirit të tyre, Kadri Zeka. Rreth rrethanave të vrasjes kam heshtur 30 vjet."* (Duhet thyer heshtja, Koha Ditore, 19 Janar 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Hasan Prishtina, deputet e kryengritës, ishte nga të parët që demaskoi demagogjinë e xhonturqve pa u frikësuar nga egërsia e tyre. Në këtë kohë ai zhvilloi një aktivitet të gjerë për krijimin e klubeve e të shkollave shqipe dhe në caktimin e një alfabeti të vetëm shqip dhe frymëzon e përkrah kryengritjet e armatosura të Kosovës më 1910 dhe të Mbishkodrës më 1911. Duke demaskuar barbarizmat e osmanlinjve, ai deklaroi në parlament: "Jemi të mendjes që pushteti turk, po të mos mbroj politikën shtatanike të tij, kryengritja do të përhapet në të gjitha anët e Shqipërisë, dhe pas pak kohe do t'i bini kokës pas murit, por do të jetë shumë vonë". Dhe u largua nga parlamenti në shenjë proteste.*

*Zhvillimi i ngjarjeve çoi në **organizimin** e kryengritjes së përgjithshme të armatosur në të gjithë Shqipërinë, në vitin 1912."* (Luftëtar deri në vdekje, Zëri i Kosovës, Nëntor 1981, faqe 6)

67.

Donika Gërvalla**:** *"Deri sot kam heshtur rreth faktit, që e njoh çdo faqe të dosjes hetimore të organeve gjermane. Kam heshtur edhe rreth asaj që kam mësuar nga këto dosje rreth miqve të vërtetë, por edhe armiqve të **babait** tim. Kam mësuar shumë edhe për armiq të tij, të cilët si atëherë ashtu edhe sot shtiren sikur kanë qenë shokë të tij."* (Duhet thyer heshtja, Koha Ditore, 19 Janar 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Gjatë gjithë kohës, pas demonstratave e këtej, asnjë çast nuk pushoi shkrimi i parullave mbi mure, rrugë e kodra, as aksionet e ndryshme në **organizimin** e grevave, në çarmatosjen dhe likuidimin e patrullave policore, në prishjen e mbledhjeve diferencuese nëpër bashkësitë lokale të fshatrave e të lagjeve, të qyteteve. Sa më i egër që bëhet sulmi frontal antishqiptar i serbomëdhenjve me masa politike e shtetërore, aq më e vetëdijshme po bëhet popullsia jonë për rrezikun më të ri nga zhdukja fizike e asimilimi, aq më shumë rinia e populli ynë po i shtrëngojnë radhët e veta, aq më shumë forcat tona të **organizuara** revolucionare e patriotike po e marrin veten dhe po përgatiten që lufta e ardhme të mos i zërë ngushtë për asgjë."* (T'i japim shtytje të re luftës, Zëri i Kosovës, Janar 1982, faqe 1)

68.

Donika Gërvalla**:** *"Qëllimi i **babit** në Gjermani ishte të bashkonte diasporën shqiptare. Këtë qëllim e ndiqte me shumë ngulm, pasion dhe mençuri. Ai me shqiptarët e emigruar bisedonte rreth familjeve të tyre, lirisë dhe asaj që duhej bërë për të përmirësuar situatën në vendlindje. Në fillim të viteve '80, për herë parë nën organizimin e tij, shqiptarët mbushën rrugët e Gjermanisë për të demonstruar për të drejtat e tyre dhe kundër tankeve dhe dhunës së ushtruar në Kosovë."* (Duhet thyer heshtja, Koha Ditore, 19 Janar 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Karshi zhvillimit të tillë të ngjarjeve, për forcat tona të **organizuara** patriotike e revolucionare, për rininë dhe popullin tonë dalin detyra serioze, të barasvlershme me përpjekjet historike shekullore për ekzistimin e kombit shqiptar në tërësi dhe për këmbënguljen në realizimin e të drejtave të ligjshme të pjesës së robëruar të popullit tonë nga shovinistët jugosllavë, në veçanti."* (T'i japim shtytje të re luftës, Zëri i Kosovës, Janar 1982, faqe 2)

69.

Donika Gërvalla**:** *"Për mua dhe vëllezërit e mi, ai më shumë se gjithçka tjetër mbetet **babi** ynë. Për nënën tonë ai mbetet **bashkëshorti** dhe shoku i dashur i jetës. Për Nënën Ajshe, së bashku me mixhën Bardhosh, ata mbesin djemtë e saj të dashur, vdekja e të cilëve ia rëndoi zemrën shumë. Për shumë njerëz në Kosovë, njeriu Jusuf Gërvalla, shkrimtar, gazetar dhe kantautor, ka qenë dhe mbetet një figurë e nderuar, por edhe një njeri i dashur për ta."* (Duhet thyer heshtja, Koha Ditore, 19 Janar 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Po të kihet parasysh pesha historike e situatës aktuale, një detyrë prioritare del bashkimi optimal i **organizatave** e grupeve komuniste, patriotike e revolucionare, të cilat luftën kombëtare dhe shoqërore të popullit tonë të shumëvuajtur e marrin në tërë seriozitetin e saj. Ato grupe e **organizata**, që bëjnë lojën e "politikës së madhe", lojën e arrivizmit revolucionar, të udhëhequra prej karrieristësh megalomanë, dhe ato që janë **organizuar** prej elementësh të dyshimtë e tani mbjellin në radhët e njerëzve tanë anarki dhe sjellin dezinformime në fitim të qeverisë së Beogradit, i ftojmë të heqin dorë nga rruga e tyre e gabuar. Gjaku i derdhur, burgu i zi dhe terrori çnjerëzor që po ushtrohet mbi bijat dhe bijtë e Kosovës, na obligon që Atdheut tonë t'i dalim hakut me një dashuri që bëhet, - siç thotë Kadareja, - me ngut, me alarm, me përpjekjet mbinjerëzore të luftëtarëve të vërtetë të lirisë."* (T'i japim shtytje të re luftës, Zëri i Kosovës, Janar 1982, faqe 2)

70.

Donika Gërvalla**:** ***"Babi*** *im vendosi shumë shpejt të dëgjojë zërin e popullit në Kosovë dhe e përkrahu menjëherë kërkesën për Republikë, gjë që nuk i solli vetëm miq në radhët e diasporës shqiptare. E mbaj mend mirë skenën kur dëgjoi për herë të parë për demonstratat e studentëve në mars 1981. Rrallë e kisha parë kaq të entuziazmuar."* (Duhet thyer heshtja, Koha Ditore, 19 Janar 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Nga ana tjetër rinia me hovin e saj revolucionar, që doli në dritë sidomos gjatë demonstratave dhe pas tyre duhet ta intensifikojë edhe më tej iniciativën revolucionare për aksione që armikut s'i lenë mundësi e kohë të mendojë e të planifikojë në mënyrë komode. Rinia, ky burim i pashtershëm i forcave revolucionare, ka detyrën serioze që ta hutojë armikun hap pas hapi, t'ia humbë atij orientimin me aksione të menduara e të zhdërvjellëta, t'ia shuajë armikut zërin e propagandës, duke propaganduar* *e agjituar vetë në mënyrë energjike e në shkallë sa më të gjerë te popullsia jonë dhe kështu të përgatisë terren e të hapë shtigje për aksione të rëndësishme luftarake të forcave tona të* ***organizuara*** *patriotike e revolucionare."* (T'i japim shtytje të re luftës, Zëri i Kosovës, Janar 1982, faqe 2)

71.

Donika Gërvalla**:** ***"****E vërtetë është që në mesin e shqiptarëve atë kohë kishte mjaft spiunë, të cilët punonin për UDB-ën ose të tillë, që për një privilegj të vogël në konsullatën aq të urryer jugosllave në Shtutgart raportonin për Jusuf Gërvallën dhe ata që kishin kontakt me të.* ***Sa të ulët paskan qenë këta njerëz që në këtë formë e shfrytëzonin derën dhe zemrën e hapur të familjes Gërvalla."*** (Duhet thyer heshtja, Koha Ditore, 19 Janar 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Tashmë ka ardhur koha që punëtorët tanë trima, të cilët iu bashkuan me aq vendosmëri rinisë revolucionare në demonstrata dhe u përleshën heroikisht me milicinë fashiste serbe, të mendojnë me seriozitet për ngritjen e vetes së tyre në një shkallë më të* ***organizuar****. Si shtyllë e luftës së ardhme, ata duhet të marrin masa përgatitore që lufta të mos i zëri ngushtë. Për këtë arsye është e nevojshme që proletarët dhe gjysmë proletarët tanë, si në qytet ashtu edhe në fshat, të tregohen më të hapur ndaj agjitacionit dhe propagandës së forcave tona të* ***organizuara*** *revolucionare dhe më të mbyllët për propagandën e armikut. Punëtorëve u bie barra e rëndë që armikut t'ia japin grushtin më të madh, në fillim në planin ekonomik, - me bojkotime e greva, e më vonë edhe në frontin e luftës. Ne jemi të mendimit se tashmë ka ardhur koha si për punëtorin ashtu edhe për fshatarin tonë, që ata të nxjerrin në rend të ditës dhe t'i përmbahen parullës: Ç'KE BERE SOT KUNDER ARMIKUT?*" (T'i japim shtytje të re luftës, Zëri i Kosovës, Janar 1982, faqe 2)

72.

Donika Gërvalla**:** ***"Babi*** *dhe Kadri Zeka kanë bashkëpunuar për arritjen e qëllimit të tyre të përbashkët, lirinë e Kosovës. Kadriu ishte shpesh i pranishëm në demonstratat që organizoheshin në Gjermani.* ***Babi****, si gazetar me shumë përvojë, angazhohej me ftesë të Kadriut për një përmbajtje sa më cilësore të gazetës „Liria", që botohej në atë kohë nga Kadri Zeka. Njëjtë vepronte edhe me gazeta të tjera që botoheshin në diasporë. Ai donte që të flitej fuqishëm dhe me një gjuhë të përbashkët."* (Duhet thyer heshtja, Koha Ditore, 19 Janar 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Asnjë ditë nuk duhet të na kalojë pa i sjellë një dëm sado të vogël armikut të egër serbomadh, deri sa të mos ngritemi në një shkallë të tillë që të mund të* ***organizojmë*** *edhe aksione të tipit më të lartë të* ***organizimit*** *revolucionar, siç janë grevat e përgjithshme në shkallë kombëtare. Në drejtim të grevave, megjithatë, qysh tash mund të marrim mësim nga punëtorët e kombinatit ndërtimor "Ramiz Sadiku" në Prishtinë dhe nga ata të xeherores "Trepça"."* (T'i japim shtytje të re luftës, Zëri i Kosovës, Janar 1982, faqe 2)

73.

Donika Gërvalla**:** *"Por e gjithë e vërteta është që unë nuk jam e vetmja që e di se sa të tensionuara ishin një kohë relatat mes* ***babit*** *tim dhe Kadri Zekës. Ata asnjëherë nuk arritën të bëheshin shokë. Shkak për këtë mund të ishte edhe fakti që kishin përfytyrime të ndryshme, se cila do të ishte rruga më e mirë për arritjen e synimeve të përbashkëta."* (Duhet thyer heshtja, Koha Ditore, 19 Janar 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Një aktivitet i dukshëm revolucionar u zhvillua muajve të fundit edhe mes punëtorëve kosovarë në mërgim. Ata* ***organizuan*** *demonstrata të fuqishme në* *shenjë proteste për intervenimin ushtarako – policor të serbomëdhenjve në Kosovë dhe në shenjë solidariteti me kërkesat e rinisë e të popullit tonë, pjesë e pandashme e së cilës janë edhe vetë, në kulmin e revoltës, ata morrën në duart e veta të ashtuquajturat klube shqiptare dhe përzunë prej tyre përfaqësuesit diplomatikë jugosllavë, që këto klube i përdornin si çerdhe agjenturore për denigrimin e punëtorëve shqiptarë në botën e jashtme."* (T'i japim shtytje të re luftës, Zëri i Kosovës, Janar 1982, faqe 2)

74.

Donika Gërvalla**:** ***"Babi*** *asnjëherë nuk ka punuar me kërcënime, nuk ka mbajtur armë, madje as atëherë kur nuk kishte më asnjë dyshim, se sa në rrezik ishte jeta e tij. Por* ***babi*** *dhe Kadri Zeka në luftën e përbashkët për liri përpiqeshin të arrinin megjithatë një bashkim."* (Duhet thyer heshtja, Koha Ditore, 19 Janar 2012)

Jusuf Gërvalla: ***"Komiteti Qendror i Lëvizjes Nacionalçlirimtare të Kosovës dhe Viseve të tjera Shqiptare*** *– Abusus not tollit usum*
ASNJË LIGJ, ASNJË KUSHTETUTË NUK PARAQESIN ASGJË PËRPARA VULLNETIT TË LIRË TË NJË POPULLI! Komiteti Qendror i LNÇKVSH (në Shtutgart)" (Zëri i Kosovës, Janar 1982, faqe 3-4)

75.

Donika Gërvalla**:** *"Kosova sot është e lirë. Kosova sot është Republikë. Shtet i pavarur dhe sovran. Është koha të flitet për të gjitha etapat e luftës për çlirimin e Kosovës dhe është koha që të flitet e tërë e vërteta. Ua kemi borxh brezave të rinj që historinë t'ua përcjellim të pastër dhe pa legjenda. Dhe këtu nuk e kam fjalën vetëm për historinë e* ***babit*** *tim."* (Duhet thyer heshtja, Koha Ditore, 19 Janar 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Serbomëdhenjtë e kanë pisk me ne. Ata ranë copë duke gënjyer njëri-tjetrin dhe gjithë botën sesi puna me shqiptarët – ja, veç sa nuk është rregulluar krejtësisht. Po kanë fytyrë të thonë ende se nuk qe e gjithë rinis shkollore e studenteske, punëtore e fshatare, se nuk ishin punëtoria e fshatarët ata që dolën në pranverën e shkuar në demonstrata dhe, rrjedhimisht, sesi nuk janë këta, të gjithë së bashku ata që, tok me bllokun e çeliktë të intelektualëve popullorë dhe me forcat tona të* ***organizuara*** *patriotike e revolucionare, ngulën këmbë dhe nuk lëshojnë pe, për asnjë çmim në botë, nga kërkesat e veta të ligjshme, të shtruara me zë të lartë e të spërkatura me gjak."* (Të dashur lexues, Zëri i Kosovës, Janar 1982, faqe 3)

76.

Donika Gërvalla**:** *"Pas largimit të detyruar nga Kosova,* ***babi*** *në Gjermani shkroi qindra faqe."* (Duhet thyer heshtja, Koha Ditore, 19 Janar 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Kundër revolucionit popullor, kundër luftës së klasës, nuk mund të mbështetesh te policia; prapë duhet të mbështetesh te populli, prapë duhet të mbështetesh te klasat. I tillë është morali që del nga promemoria e z. Lopuhin. Dhe i tillë është edhe morali, në të cilën arrin në praktikë qeveria autokratike. U dobësuan sustat e mekanizmave policore. Nuk mjaftojnë më vetëm forcat ushtarake, duhet ndërsyer armiqësia nacionale, raciale, duhet* ***organizuar*** *"qindëshe të zeza" nga shtresat më pak të zhvilluara të borgjezisë së vogël qytetare (dhe më vonë, natyrisht edhe të borgjezisë fshatare), duhen bërë përpjekje që të bashkohen për mbrojtjen e frontit të gjithë elementët reaksionarë të popullsisë, duhet shndërruar lufta e policisë kundër rretheve në një luftë të një pjese të popullit kundër pjesës tjetër të tij."* (Citat nga Lenini, Zëri i Kosovës, Janar 1982, faqe 11)

77.

Donika Gërvalla**:** *"**Babi** im, shkrimtari dhe poeti, njeriu i artit dhe i letërsisë, në dy vjetët e kaluar në Gjermani nuk shkroi as edhe një poezi të vetme. E kishin privuar nga vendlindja, për lirinë e së cilës luftonte tani nga Gjermania me mjetet e tij, me forcën e fjalës dhe penës së tij. Gjatë këtyre 30 vjetëve kam gjetur nga ajo kohë vetëm një strofë të shkruar me stilograf në këndin e një faqeje të një gazete. Strofa titullohej: Vdekja."* (Duhet thyer heshtja, Koha Ditore, 19 Janar 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Pikërisht kështu vepron tani qeveria, duke ndërsyer tatarët kundër armenëve në Baku, duke u përpjekur të provokoj pogrome të reja kundër çifutëve, duke **organizuar** qindëshet e zeza kundër zemistëve, studentëve dhe gjimnazistëve rebelë, duke u bërë apel fisnikëve besnik dhe elementëve konservatorë të fshatarësisë. Ç't'i bësh? Ne, socialdemokratët, nuk çuditemi nga kjo taktikë e absolutizmit dhe nuk trembemi prej saj. Ne e dimë se qeveria nuk do të arrijë të shfrytëzoj ndezjen e armiqësisë raciale tani, kur punëtorët kanë filluar të **organizojnë** rezistencën e armatosur kundër pogromistëve; ndërsa duke u mbështetur në shtresat shfrytëzuese të borgjezisë së vogël, qeveria do të bëjë që kundër saj të ngrihen masa edhe më të gjëra me të vërtetë proletare."* (Citat nga Lenini, Zëri i Kosovës, Janar 1982, faqe 11)

78.

Donika Gërvalla**:** *"**Babi** e donte shumë kitarën e tij. Në Gjermani të dy vëllezërit, Bardhi dhe Jusufi, merrnin shpesh kitarat e tyre në dorë dhe këndonin. Kur isha në klasën e tretë dhe duhej të zgjidhja në shkollë një instrument muzikor e pyeta **babin** se a mendonte ai që unë të zgjidhja kitarën apo flautin (natyrisht që unë doja ta merrja kitarën si **babi** im!)."* (Duhet thyer heshtja, Koha Ditore, 19 Janar 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Ne nuk kemi pritur kurrë dhe nuk presim që revolucionet politike dhe sociale të vijnë nga "bindja" e atyre që kanë fuqinë në dorë ose nga kalimi i njerëzve të kulturuar në anën e "virtytit". Ne kemi thënë dhe themi gjithmonë se lufta e klasave, lufta e pjesës së shfrytëzuar të popullit kundër pjesës shfrytëzuese të tij përbën bazën e transformimeve politike dhe në fund të fundit vendos fatin e të gjitha transformimeve të këtij lloji. Duke pranuar dështimin e plotë të metodave policore meskine dhe duke kaluar në **organizimin** e drejtpërdrejtë të luftës civile, qeveria provon me këtë se dita e llogarisë së fundit po afrohet. Artikulli është marrë nga vëllimi i 8 i veprave të Leninit, botimi shqip, Tiranë, 1954."* (Citat nga Lenini, Zëri i Kosovës, Janar 1982, faqe 11)

79.

Donika Gërvalla**:** *"Më 17 janar, ditën e atentatit, pati biseduar me ne fëmijët për Skënderbeun dhe faktin që atë ditë ishte përvjetori i vdekjes së tij. Askush përveç vrasësve të tij dhe atyre që e kishin urdhëruar atë vrasje nuk e dinte në atë moment që **babi** im do të vritej në ditën e vdekjes së Skënderbeut."* (Duhet thyer heshtja, Koha Ditore, 19 Janar 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Atëhere revolucionarët tanë të **organizuar**, të mbledhur rreth ndonjë organi të tyre ilegal, ose lexuesit e zellshëm, të shtypit tonë revolucionar, do të kenë hetuar në fjalimet dhe në shkrimet e shovinistëve serbë e të sahanlëpirësve të tyre në Kosovë edhe dromca të polemikës së tyre me lëvizjen tonë patriotike e revolucionare. Duke qenë të regjur në tradhti e në përunjësi pakurrizore ndaj pushtuesve dhe shtypësve, renegatët shqiptarë rropateshin ta bënin me mjeshtëri këtë polemikë."* (ARMIKUN TA GRISHIM NË LOGUN QË DUAM VET, Zëri i Kosovës, mars 1982, faqe 4)

80.

Donika Gërvalla**:** *"Por ai do të arrinte ta shtynte datën e vdekjes së tij për një ditë. Jusuf Gërvalla e ka parë vrasësin e tij. E dinte që Kadriu kishte vdekur në vendin e ngjarjes, sepse e shihte të shtrirë përtokë skaj makinës. Në spital është dërguar duke menduar që vëllai i tij më i ri ishte ende gjallë dhe mund t'i kishte shpëtuar atentatit. Më e rëndësishme sesa të operohej, atij do t'i jetë dukur të bënte një deklarim të qartë që nuk linte asnjë dilemë.*

Atentati u krye rreth orës 22:15. ***Babi*** *nguli këmbë të pritej derisa të vinte policia dhe në orën 00:30 të datës 18 janar, deklaron në prani të personelit mjekësor dhe të policisë gjermane që vrasja ishte kryer nga UDB-ja jugosllave.*

Ndërkohë e kam shumë të qartë që UDB-ja nuk do të mund ta kishte vrarë ***babin*** *pa ndihmës - ose thënë më saktë pa tradhtarë - nga rrethi i njerëzve që ndodheshin rreth tij."* (Duhet thyer heshtja, Koha Ditore, 19 Janar 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Me kalimin e kohës, sa më të shpeshta bëheshin pamjet e tilla halucinante të pushtuesit dhe renegatit, aq më shumë populli e gjente drejtimin nga suleshin grushtet e armikut të popullit dhe aq më shpejt zbulonte se kush qenkan bijtë e vërtetë të popullit. Ishte hedhur ndonjë trakt a pamflet nga forcat tona patriotike revolucionare, ose ishte zënë ndonjë grup a* ***organizatë*** *patriotike revolucionare. Pushtuesit serbomëdhenj dhe sahanlëpirësit e tyre shqiptarë jepeshin me të gjitha forcat për ta shuar zërin e luftës dhe të revolucionit, për ta shuar zërin e së vërtetës."* (ARMIKUN TA GRISHIM NË LOGUN QË DUAM VET, Zëri i Kosovës, mars 1982, faqe 4)

81.

Donika Gërvalla**:** ***"Babi*** *kishte shumë kohë që kur binte zilja e derës nuk dilte asnjëherë ta hapte. Të gjithë pjesëtarët e familjes e dinim që kishte kërcënime të vazhdueshme. Unë vetë pata parë një natë nga dritarja një person, që përpiqej të hapte derën e garazhit tonë dhe i pata njoftuar prindërit menjëherë."* (Duhet thyer heshtja, Koha Ditore, 19 Janar 2012)

Jusuf Gërvalla: "Ç'po ndodh aktualisht, për forcat tona patriotike e revolucionare është një sfidë e shkëlqyeshme që, krahas ***organizimit*** *e zgjerimit të radhëve të tyre, ta intensifikojnë veprimtarinë në shumë drejtime.*

Për mendimin tonë, një punë me rëndësi shumë të madhe është shtypi revolucionar në ilegalitet. Ne duhet të bëjmë të gjitha përpjekjet që ta shpeshtojmë daljen e këtij shtypi." (ARMIKUN TA GRISHIM NË LOGUN QË DUAM VET, Zëri i Kosovës, mars 1982, faqe 5)

82.

Donika Gërvalla**:** ***"Babi*** *pak minuta pas atentatit, ndërkohë që pritej ndihma e shpejtë dhe policia,* ***mamit*** *i thotë: „Në qoftë shqiptar, kurrë mos u gjettë". Nuk është e vërtetë që ai nuk donte të zbulohej vrasësi. Jusuf Gërvalla nuk donte që shqiptarët e robëruar të bëheshin viktimë e propagandës serbe, që vazhdimisht thoshte se shqiptarët po vriten mes vete. Ai shumë kohë para vdekjes së tij e ka ditur që edhe në mesin e shqiptarëve kishte vegla në duart e vrasësve jugosllavë."* (Duhet thyer heshtja, Koha Ditore, 19 Janar 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Sepse siç na porosit udhëheqësi i madh i revolucionit të parë socialist në botë, Lenini: sa më shumë e më seriozisht ta zbatojmë teorinë marksiste të revolucionit dhe të luftës çlirimtare, aq më seriozisht dhe në mënyrë më të thelluar do ta kryejmë detyrën tonë revolucionare në të demaskuar të armikut në baza të shëndosha teorike e praktike të revolucionit, aq më me sukses do t'ia dalim t'i këpusim hallkat e hekurta të censurës që ushtrohet mbi shtypin legal (shtetëror), kurse përfaqësuesit e* *regjimit do t'i detyrojmë kështu të dalin para popullit me përgjigjet e tyre pikërisht lidhur me ato pyetje vitale, të cilat ne do t'i kemi shtruar paraprakisht në shtypin tonë ilegal dhe në gjithë veprimtarinë tonë të* ***organizuar*** *revolucionare."* (ARMIKUN TA GRISHIM NË LOGUN QË DUAM VET, Zëri i Kosovës, mars 1982, faqe 5)

83.

Donika Gërvalla**:** *"Si vajzë e tij, e kam përjetuar nga afër* ***babin*** *tim, kam përjetuar mendimet dhe ndjenjat e tij. Dhe një gjë e di me siguri: Kosova për të cilën Jusuf Gërvalla, Bardhosh Gërvalla, Kadri Zeka dhe shumë të tjerë dhanë jetën, është Kosova e lirë si një shtet, i cili pas gjithë atyre viteve të robërisë na e kthen dinjitetin dhe krenarinë.*

Le ta thyejmë heshtjen së bashku..." (Duhet thyer heshtja, Koha Ditore, 19 Janar 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Duke u ngritur në shkallë sa më të lartë të aktivitetit të* ***organizuar*** *revolucionar që ka për bazë shkencën ngadhënjimtare të çlirimit shoqëror e kombëtar, ne do të jemi në gjendje të trajtojmë në mënyrë sa më të thelluar e të gjithanshme shfaqjet e skllavërisë shoqërore e kombëtare të popullit tonë nën thundrën e pushtuesve jugosllavë. Kështu do t'ia dalim ta informojmë e ta sqarojmë drejt dhe me kohë popullin tonë liridashës, po dhe armikun do ta nxjerrim në ato shtigje, ku ai s'ka dëshirë të dalë dhe ku e pret vetëm disfata e turpshme."* (ARMIKUN TA GRISHIM NË LOGUN QË DUAM VET, Zëri i Kosovës, mars 1982, faqe 5)

84.

Donika Gërvalla: *"Heshtja për të cilën kam folur ndoshta nuk ka të bëjë direkt me rrethanat e vrasjes por ka të bëjë me një temë më të gjerë e që lidhet drejtpërdrejt me Jusuf Gërvallën, me* ***babain*** *tim."* (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Ngjan që punëtorët e një profesioni të bashkohen në atë masë sa t'i japin aq zjarr luftës së tyre, sa padronët shtrëngohen të bëjnë konçesione të rëndësishme, kurse te forcat e ndryshme revolucionare krijohet iluzioni i revolucionit të vërtetë. Por, lëvizjen e tillë profesionale të punëtorëve, sado shkallë të lartë që të ketë arritur e bën të tërhiqet e të zmbrapset ofensiva e parë e fuqishme e pushtetit, kur ky vendos ta përdorë brutalitetin e vet me anën e milicisë dhe ushtrisë. Përveç kësaj, "Historia e të gjitha vendeve tregon se vetëm me forcat e veta klasa punëtore mund të fitojë vetëm ndërgjegje tredunioniste, d.m.th. të bindet se duhet të bashkohet në* ***organizata*** *profesionale, të luftojë kundër padronëve, të kërkojë nga qeveria këto ose ato ligje që u nevojiten punëtorëve etj." (V. I. Lenin, Vepra, vëll. 5, Tiranë, 1978, f. 435-436). Dhe këto kërkesa, nuk janë kërkesa të revolucionit, po përkundrazi kërkesa antirevolucionare për reforma në kuadër të asaj që ekziston. Ndërkohë që* ***organizata*** *e vërtetë revolucionare lufton për shembjen e plotë të rendit ekzistues shoqëror apo për dëbimin e plotë të pushtetit të huaj. "Politika tredunioniste e klasës punëtore është pikërisht politika borgjeze e klasës punëtore. Dhe formulimi i detyrave të klasës punëtore që na jep kjo "pararojë" është pikërisht një formulim i politikës tredunioniste" (Lenin, po aty, f. 498)."* (Lëvizja e organizuar dhe spontaniteti, Zëri i Kosovës, mars 1982, faqe 13)

85.

Donika Gërvalla: *"Jo, flas në radhë të parë për librin që ka botuar dhe për intervistat që janë dhënë kohët e fundit. Unë vij nga zona e Dukagjinit dhe tek ne vlen mikpritja shumë.* ***Babai*** *ka qenë shumë i interesuar që të bashkoj të gjitha rrymat shqiptare që ekzistonin në atë kohë në emigracion. Një prej këtyre rrymave përfaqësohej edhe nga Ibrahim Kelmendi në atë kohë. Mirëpo Ibrahim Kelmendi është i vetmi person* *që unë kam përjetuar gjatë jetës time dhjetëvjeçare me **babain** tim si i vetmi person që ai e ka përzënë nga shtëpia. I ka thënë dil nga shtëpia dhe të të mos shoh më. Nuk ka qenë me siguri akt i lehtë për **babain** tim, do t'i ketë pas arsyet e tij dhe prezantimi i tij në libra si personi i cili Jusuf Gërvallën i cili si gazetar dhe intelektual erdhi mjaft naiv në Gjermani dhe pati nevojë Ibrahim Kelmendi t'i tregoj se si funksionon emigracioni mua ajo nuk më bindë."* (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Një shembull tipik të luftës së tillë sindikaliste kemi sot te "Solidarnoshci" polak. Grevat e punonjësve polakë të disa profesioneve, të lidhura fortë pas **organizatës** së tyre, arritën shkallën e një **organizimi** aq të lartë, sa ta lëkundin edhe kryesinë partiake revizioniste të Polonisë edhe vet shtetin revizionist polak ta detyrojnë të bëjë lëshime të mëdha, duke prekur madje edhe vetë kushtetutën. Në fillim në vende të ndryshme të botës ku ekzistojnë situata revolucionare, u nxenë gjakrat dhe sikur u ndez një shkëndijë shprese që edhe në zemër të Evropës po merr hov revolucioni i vërtetë proletar. Mirëpo, kur punës i doli boja, u pa se prapa grevave të punonjësve polakë nuk qëndronte ndonjë **organizatë** a parti e vërtetë revolucionare, po ato bëheshin me kërkesa për reforma lidhur me pagat dhe kushtet e punës, u bë fare e qartë se nga revolucioni polak "Solidanrnoshci" as që merr erë. Përkundrazi ai çon ujë në mullirin e një kundërrevolucioni të dytë në Poloni, në mullirin e Vatikanit..."* (Lëvizja e organizuar dhe spontaniteti, Zëri i Kosovës, mars 1982, faqe 13)

86.

Jusuf Gërvalla: *"Po t'i pyesësh ata shokë: Në qoftë se edhe keni arritur ndonjë sukses me gjunjëzimin tuaj para forcës spontane të masës, ç'do të bëni ju kur t'ju dalë pengesa e parë në rrugë, do të thotë kur armiku ta përdorë forcën e vet brutale dhe masa të zmbrapset? (Gjëja më e natyrshme është që masa, e **paorganizuar** dhe e pangritur në shkallën e lëvizjes me program serioz ashtu si është vërsulur furishëm mbi armikun, gjithashtu edhe të tërhiqet shpejt para brutalitetit të armikut.)"* (Luftë të dëshpëruarish, apo lëvizje të ndërgjegjshme?; Punim në dorëshkrim)

87.

Donika Gërvalla**:** *"Riza Salihu është personi i cili ka qenë i dënuar nga organet gjermane për shkak se postën personale të **babait** tim e ka vjedhur, d.m.th. duke shkelur ligjin. Mirëpo nuk duhet përzier gjërat njëra me tjetrën. Ajo nuk është një çështje që mund ta bisedojmë ne të dy tani apo Baton Haxhiu dhe Ibrahim Kelmendi në një emision televiziv. Ai është një proces i gjatë i cili zgjidhet nga organet gjyqësore. Aty nuk ka asnjë gjë jashtë këtij kuadri e cila mund t'i shërbej."* (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Pësimi-mësim: ndikimi që je përpjekur ti ta ushtrosh te ai njeri, për të mirën e çështjes së përgjithshme, të del i barabartë me zero, madje, bilanci është edhe negativ, sepse ai të bëhet dëshmitar në gjyq. Kurse ndikimi që ai ka ushtruar te ti – është vendimtar. Ai, me njerëz si veten, ta kanë dhënë iluzionin se janë të gatshëm për të dalë në Mal. Dhe ti, i rrëmbyer kështu nga hija e spontanitetit (sepse kjo gjë nuk është as spontanitet: cili njeri nga ata që ty të bënë për vete, ka dalë vetë a me shokë si veten në mal deri më sot?!), e ke lënë rrugën e **organizimit** të lëvizjes çlirimtare dhe i ke mprehur veshët se ja, tash-tash, do të dëgjohet kushtrimi!"* (Luftë të dëshpëruarish, apo lëvizje të ndërgjegjshme?; Punim në dorëshkrim)

88.

Donika Gërvalla**:** *"Do të thotë se nuk ka qenë i lehtë ai pozicion dhe **babai** kishte bindjen që nëse arrin me gjithë mendimet e kundërta që kanë t'i ulësh në një tavolinë dhe* *të gjithë bashkë me ndihmën e shkrimeve të* ***babit*** *të ngrihet niveli i këtij organizimi dhe të mos mbeten disa fletushka që kur i lexon sot, të vjen zor se kanë ekzistua në atë kohë, atëherë ky do të ishte shërbim për Kosovën, ishte shërbim në radhë të parë për vetëdijësimin e shqiptarëve që jetonin në Gjermani dhe që punonin gjithë ditën e jetonin nëpër baraka në kushte jashtëzakonisht të tmerrshme."* (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Lëvizja spontane është shprehje e pakënaqësisë dhe e pezmit të masave, që është i prirur të shpërthejë kohë pas kohe – po edhe të tërhiqet para brutalitetit të armikut – pa bazë të caktuar teorike, pa program të qartë që ndjek një strategji e taktikë të qartë e largpamëse. Grushti spontan i masës, ndonëse ka forcë rrënuese, nuk paraqet goditje të koncentruar mbi armikun, i cili, në rastin tonë konkret, i ka forcat e* ***organizuara****: milicinë dhe ushtrinë."* (Luftë të dëshpëruarish, apo lëvizje të ndërgjegjshme?; Punim në dorëshkrim)

89.

Donika Gërvalla: *"****Babai*** *ka ardhur në Gjermani pasi u detyrua të lëshonte Kosovën, pasi u detyrua t'i ikte burgimit. Ka ardhë ne Gjermani me një qëllim, që gjithë organizimin shqiptar për Kosovën ta ngrej në një nivel tjetër. Ai kishte potencialin, si intelektual ashtu edhe njerëzor që t'i bashkonte njerëzit. Natyrisht që fillimet në raste të tilla nuk janë edhe aq të lehta. Aty kishte mjaft rryma të ndryshme. Kishte Organizatën Marksiste-leniniste të Kosovës, kishte Frontin e Kuq Popullor që e përfaqësonte Kelmendi,* ***kishte organizata të shqiptarëve të migruar nga Shqipëria****."* (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Këtë kapitull, kuazirevolucionarët do të mund ta kuptojnë si një blasfemi ndaj masave popullore e punonjëse. Dhe, mund të shkojnë edhe më larg, duke bërë pyetjen, e me kë, pra, mendokeni ju t'i realizoni aspiratat shekullore të popullit tonë dhe ta bëni njëherazi edhe çlirimin e tij klasor? Me gurët e sukës?! Apo pikërisht me këtë popull dhe me këta punonjës? Dhe kjo është pyetja më me vend që kanë bërë ndonjëherë. Dhe neve na takon të përgjigjemi: Pikërisht dhe vetëm me këtë popull dhe me këta punonjës! Por, u rekomandojmë të konsultojnë pakëz edhe shkencën marksiste-leniniste. Historia e të gjitha vendeve tregon se vetëm me forcat e veta klasa punëtore mund të fitojë vetëm një ndërgjegje tredunioniste d.m.th. të bindet se duhet të bashkohet në* ***organizata*** *profesionale, të luftojë kundër padronëve, të kërkojë nga qeveria këto ose ato ligje që u nevojiten punëtorëve etj. Kurse doktrina e socializmit… lindi në mënyrë krejt të pavarur nga zhvillimi spontan i lëvizjes punëtore, lindi si rezultat i natyrshëm dhe i pashmangshëm i zhvillimit të mendimit të inteligjencës socialiste revolucionare" (V. I. Lenin, Vepra, vëll. 5, Tiranë 1978, f. 435-436)."* (Luftë të dëshpëruarish, apo lëvizje të ndërgjegjshme?; Punim në dorëshkrim)

90.

Donika Gërvalla**:** ***"Babi*** *nuk ka shkruar vetëm në Gjermani dhe nuk ka biseduar vetëm me udhëheqësit e organizatave të tjera, por ai në radhë të parë është përkujdesur që të afroj sa më shumë qytetar të thjeshtë të Kosovës të cilët jetonin në rrethana jashtëzakonisht të vështira. Dhe* ***babi*** *ka pas një aftësi dhe atë e kam përjetuar shpesh si fëmijë. Me gjithkend bisedonte nga pozita e të barabartit me të barabartin. Asnjë njeri që ka biseduar me të nuk ka pasur përshtypjen që ky si shkrimtar, si këngëtar, si intelektual që vjen nga Kosova, mua si punëtor të thjeshtë po më trajton nga pozita e më të zgjuarit. Gjithmonë ka gjetur rrugën të bisedoj me ta dhe të merret vesh me ta."* (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Ndonëse të zbuluara e të ndëshkuara, në luftën tonë të përgjithshme kanë kontribuar shumë grupet dhe* ***organizatat*** *patriotike e revolucionare të shqiptarëve në Jugosllavi që nga Lufta e Dytë Botërore e këtej. Është mbarësi e posaçme që pjesa e tyre dërmuese ka pasur platformë të shëndoshë ideopolitike. Ato mund të mburren, se kanë ndjekur rrugën e luftës nacionalçlirimtare dhe revolucionit socialist, duke synuar në mënyrë permanente bashkimin e tokave dhe të popullit e me vullnetin e popullit, me vendin amë, Shqipërinë socialiste të Partisë së Punës dhe të shokut Enver. Në këtë mënyrë ato janë bërë pararojë dhe shprehje e qartë e vullnetit të popullit shqiptar, të ndrydhur nga tradhtia e madhe e PKJ dhe nga interesat e fuqive të mëdha. Por, megjithëse numerikisht kanë aktivizuar në gjirin e tyre një pjesë bukur të mirë të patriotëve dhe revolucionarëve shqiptarë, këto grupe e* ***organizata*** *nuk mund të mburren për konsolidimin e mjaftueshëm të forcave tona përparimtare dhe për punën me efekte të larta në goditjen e armikut."* (Letër Enver Hoxhës, 19 gusht 1980; Faridin Tafallari, Dhimbje krenare, Tiranë 1998, faqe 97-98)

91.

"Agron Bajrami: Në njëfarë mënyre të çuditshme ndoshta edhe atentati i kontribuoi qëllimit që e patë Jusufi, sepse më duket se Lëvizja deri në një masë u unifikua pas vrasjes në Untergruppenbach.

Donika Gërvalla*: Ashtu është. Gjatë kohës që, para atentatit pati përpjekje për bashkimin e mekanizmave të ndryshëm. Ato nuk patën sukses gjatë kohës sa jetoi* ***babi****. Natyrisht një vrasje e tillë e trefishtë, emigracionin shqiptar e tronditi jashtë mase. Unë nuk i di, unë në atë kohë nuk kam jetuar në Kosovë dhe nuk i di pasoja këtu, por emigracioni u trondit jashtëzakonisht shumë."* (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla*: "Thuajse rregullisht, veprimtaria e tyre është zbuluar dhe është ndëshkuar që në gjysmë të rrugës. Atyre u ka munguar konspiracioni i thellë, i domosdoshëm në veprimtarinë ilegale.* ***Organizimi*** *i tyre është bërë shpesh në suaza regjionesh të caktuara, të ngushta dhe vetëm në ndonjë rast të rrallë ato (si bie fjala më 1964) janë përhapur në ndonjë trevë më të madhe të tokave tona. Përjashtim bën Lëvizja nacionalçlirimtare e Kosovës dhe viseve të tjera shqiptare nën Jugosllavi, për të cilën mendoj se jeni në dijeni dhe anëtar i së cilës jam dhe unë. Kjo lëvizje vazhdimisht ka pasur parasysh si një nga qëllimet kryesore përfshirjen në gji të vet të patriotëve dhe revolucionarëve nga të gjitha viset shqiptare. Pos kësaj, edhe anëtarët e saj kanë qenë nga të gjitha strukturat shoqërore, gjë që* ***organizatës*** *i ka dhënë një karakter të përgjithshëm shoqëror. Megjithë të metat që janë përcjellë në aktivitetin e grupeve dhe të* ***organizatave*** *patriotike revolucionare të shqiptarëve në Jugosllavi, ne, para se t'i sulmojmë me kritikën tonë lidhur me ndonjë aspekt të posaçëm të tyre më në fund, siç është fare e natyrshme, ka qenë në përputhshmëri me mundësitë që afrojnë kushtet e përgjithshme shoqërore ndër ne."* (Letër Enver Hoxhës, 19 gusht 1980; Faridin Tafallari, Dhimbje krenare, Tiranë 1998, faqe 98)

92.

Donika Gërvalla: *"Natyrisht shqiptarët në Kosovë nuk e kanë njohur realitetin shqiptar. Ne kemi shkuar në 1982-shin pas atentatit dhe unë kam jetuar në një diktaturë jashtëzakonisht të egër. Por që shqiptarët, duke përfshirë* ***babain*** *tim dhe shumë të tjerë nuk kanë qenë enverista tregon shumë qartë fakti se kur u hap kufiri me Shqipërinë, kur u shemb diktatura, dhe pati mundësi, u hapën rrugët, të gjithë shqiptarët u tmerruan nga realiteti që ekzistonte në Shqipëri. Po të kishte qenë ideologjia komuniste ajo që shqiptarët në Kosovë i bënte ta adhuronin Shqipërinë atëherë ata do t'i kishin mbetë besnik sepse do t'i kishin parë rezultatet e kësaj ideologjie komuniste."* (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Po tash, meqë lufta jonë politike ka hyrë në fazën e vet përfundimtare, e cila po zhvillohet në favorin tonë, janë të domosdoshme edhe forma më të larta* ***organizimi*** *të aktivitetit revolucionar. Edhe nga kjo pikëpamje ne, me një vonesë të konsiderueshme, kemi arritur në përfundimin se luftës sonë i duhet një emërues i përbashkët dhe i fuqishëm..., është e domosdoshme një ndihmë konkrete nga ana e Partisë së Punës të Shqipërisë. Një ndihmë e tillë, konsiderojmë ne, është e drejtë e patjetërsueshme si për PPSH – në, ashtu edhe për djalërinë patriotike e revolucionare shqiptare në pjesën e robëruar të atdheut tonë të përbashkët.. Kështu do të përligjej dhe do të fuqizohej edhe lufta jonë e drejtë, po edhe përkrahja që do të merrnim nga PPSH."* (Letër Enver Hoxhës, 19 gusht 1980; Faridin Tafallari, Dhimbje krenare, Tiranë 1998, faqe 98)

93.

Donika Gërvalla: *"Unë mendoj që në atë kohë, në vitin 1982, unë e kam parë dosjen, nuk kanë munguar hetimet, hetimet i kanë shtrirë sa secila fjalë që ju ka arritur, qoftë me letër qoftë me telefon janë përpjekur ta sqarojnë dhe ta zgjidhin, por nuk i kanë pasur mundësitë, nuk i kanë pasur thjeshtë mekanizmat në dorë. Unë kam lexuar deklaratat e miqve të* ***babait*** *tim, të shqiptarëve tjerë që* ***babai*** *nuk i ka njohur. Në atë kohë ekzistonte një përshtypje sikur po të flasim ne me policinë gjermane, gjithçka që ne themi këtu këta do t'ia përcjellin UDB-së jugosllave dhe atëherë neve ose dikujt tjetër do t'i dali problem në vendlindje."* (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Merret vesh se nuk do të shkoni pa më treguar dhe pa u takuar. Duhet të merremi vesh për ndonjë send, helbete. Pos kësaj, meqë njeriu i pritur nga Kosova nuk erdhi ende, s'është keq të mendoni pakëz si ta* ***organizojmë*** *edhe nxjerrjen përtej kufirit të këtyre revistave të grumbulluara. Pos kësaj, mendoj që ka ardhur koha të caktojmë një njeri i cili do të realizojë kontaktin me krahun e Lëvizjes në Kosovë. Pra, kemi shumëçka për t'u marrë vesh.*

...Përshëndetje shqiptare e komuniste

„Lajmëtari"" (Mesi i marsit 1981) (Letër për Nuhi Sylejmanin, mesi i marsit 1981; Nuhi Sylejmani, Vrasja e trefishtë, Prishtinë 2010, faqe 34-36)

94.

"Agron Bajrami: Mendoni se do t'i vihet kapaku dhe nëse i vihet kapaku do të dalë edhe dikush prej i shqiptarëve i përfshirë, ashtu si përflitet e dëgjojmë akuzat?

Donika Gërvalla*: Atë unë as pak nuk e di. Një gjë dihet, shumë e sigurt që ne serb, kroat dhe slloven në shtëpinë tonë nuk kemi pasur.* ***Babi*** *nuk ka pasë kontakt me ta."* (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: "*I dashuri shok, Bashkim!*

Letrën tënde (një fjalë apo një shenjë sado të vogël) e kam pritur si qorri sytë. Siç do të shohësh pak më poshtë, ajo ka për mua një rëndësi jashtëzakonisht të madhe, bile rëndësi jetësore.

Muajt e parë të arratisë sime u merakosa për efikasitetin e ***organizatës*** *sonë. Unë, në bazë të bisedave në takimet tona, e dija që* ***organizata*** *ka për detyrë dhe është e zoja të marrë kontakt me anëtarët e vet edhe në rrethanat më të vështira, siç është burgu. Nga ana tjetër, megjithëqë vështirësitë për të marrë kontakt me mua, duke u nisur nga karakteri i hapët i kufirit jugosllav me perëndimin, i konsideroja vështirësi relative, për disa muaj rresht s'më vinte fjalë as zë."* (Letër për Sabri Novosellën, 14 prill 1981; Faridin Tafallari, ME TRE YJET E PAVDEKËSISË NË ATO VITE TË STUHISHME, Tiranë 2010, faqe 256-257)

95.

Donika Gërvalla: *"Nuk kanë kërkuar informacion prej Beogradit gjatë viteve të fundit asnjëherë. Prokuroria lokale nuk ka kërkuar asnjëherë informacione nga Beogradi. Prokuroria lokale është përpjekur të intervistoj dy ose tre persona që kanë pasur kontakt me* ***babin*** *që ndodheshin në burgjet jugosllave në atë kohë këtu në Kosovë dhe në Serbi, por qeveria e atëhershme jugosllave nuk e ka lejuar një intervistim të tillë dhe kaq kanë qenë kontaktet."* (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Pastaj, nga Kosova erdhi një student për vizitë dhe më solli një letër nga një i njohuri im i mëparshëm. Ky më njoftonte në letër se ishte pjesëtar i një* ***organizate*** *të vogël patriotike (unë atë person e dija për atdhetar) dhe, duke shprehur gatshmërinë e vet dhe të shokëve të vet për luftë të pakompromis për atdhe, më lutej që të merrnim kontakt dhe t'u delja në ndihmë me ndonjë këshillë a udhëzim. Unë, edhe lidhur me këtë e pashë të udhës të përgjigjem pozitivisht. Madje nga njoftimet që zunë të më arrijnë pastaj për* ***riorganizimin*** *e kujdesshëm të atij grupi, morra impulse edhe për ta nxjerrë vetë (me përballime të mëdha materiale e pa bashkëpunëtorë) edhe revistën e përdymuajshme "Lajmëtari i lirisë", tre numrat e parë të së cilës po t'i dërgoj me këtë udhë. (Lidhur me atë krah të ri që pranoi Statutin dhe programin e* ***organizatës*** *e* ***riorganizimin****, përditë po më arrijnë gjithnjë më të mira.)"* (Letër për Sabri Novosellën, 14 prill 1981; Faridin Tafallari, ME TRE YJET E PAVDEKËSISË NË ATO VITE TË STUHISHME, Tiranë 2010, faqe 259)

96.

"Agron Bajrami: A kanë pasur afri Rugova dhe Jusufi?

Donika Gërvalla*: Unë nuk e di se sa afri kanë pasur më vonë por unë e di që ata kanë një shokë të përbashkët me të cilin Rugova ka ndarë dhomën si student dhe* ***babi*** *herë pas here, si kanë qenë kushtet atëherë nëpër konvikte ka fjetur në dhomë të tyre do të thotë përmes Isa Zymberit si shok i tyre ata kanë kaluar mjaft kohë bashkë në fillim të studimeve. Se si kanë shkuar më vonë,* ***babi*** *ka shkuar në gazetë, Ibrahim Rugova në Institut Albanologjik. Besoj se nuk kanë pasur kontakt të përhershëm por e kanë njohur mjaft mirë njëri-tjetrin dhe e di që të dyja palët kanë pasur konsideratë për njëri-tjetrin."* (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Konkretisht në rrethinën e Shtutgartit janë nja 7 – 8 shokë të gatshëm e të përshtatshëm për punë patriotiko-revolucionare. Ata presin ndonjë orientim nga unë. Po unë duke qenë dhe vetë në mjegull për gjendjen time, nuk kam dashur t'i ngashënjej e pastaj t'i lë në gjysmë të rrugës. Prandaj u kam folur për gjëra të përgjithshme në çështje të* ***organizimit****, të propagandës dhe të agjitacionit si dhe kam bërë përpjekje për t'ua dhënë elementet e domosdoshme shkencore të historisë kombëtare dhe të* ***lëvizjes komuniste shqiptare e ndërkombëtare****. Janë punëtorë dhe ma ka marrë mendja se në radhë të parë u duhet një ngritje e tillë ideore, politike e shkencore."* (Letër për Sabri Novosellën, 14 prill 1981; Faridin Tafallari, ME TRE YJET E PAVDEKËSISË NË ATO VITE TË STUHISHME, Tiranë 2010, faqe 259)

97.

"Agron Bajrami: Jusuf Gërvalla u largua nga Kosova në vitin 1979, në fund të vitit. Ju me gjithë familjen e juaj, me nënën dhe dy vëllezërit shkuat menjëherë me te apo si ndodhi kjo?

Donika Gërvalla*: Ne kemi qëndruar edhe afërsisht një muaj në Prishtinë.* ***Babi*** *është larguar fillimisht për në Slloveni dhe pastaj përmes një tuneli hekurudhor ka kaluar këmbë kufirin në mes Sllovenisë dhe Austrisë ku e ka pritur i vëllai Bardhoshi. Ne kemi qëndruar edhe afërsisht një muaj në Prishtinë në një kohë shumë të tmerrshme për ne si* *fëmijë, sepse në tre të mëngjesit vinte policia, hapte banesën. Ata e dinin mjaft mirë se poshtë rrinim."* (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Tash së fundi jam në kontakt edhe me një shok të grupit të Marksistë-leninistëve të Kosovës, të tubuar rreth organit të tyre "Liria". Personalisht, për organin e tyre kam mendim shumë të mirë, po edhe shoku me të cilin kam kontaktuar duket shumë i ngritur dhe i pjekur. Ka një mirëkuptim midis nesh dhe kemi rënë në ujdi që t'i bashkërenditim veprimet. Lidhur me këtë, për fillim, kemi zënë të* ***organizojmë*** *një varg demonstratash, nëpër qendra të ndryshme evropiane, që kanë për qëllim të bëhen përpjekje e zëshme e ngjarjeve aktuale në Kosovën tonë trime. Demonstrata e parë, shumë e suksesshme, është bërë para ambasadës jugosllave në Bern të Zvicrës, më 11 prill, në të cilën kanë marrë pjesë edhe shqiptarë nga RFGJ. Demonstrata e dytë do të mbahet po në Zvicër, në qytetin Cyrih, më 18 prill, kurse të tretën e kemi parashikuar në Shtutgart, aty nga 26 prilli. Parullat e demonstratave kanë një përmbajtje thellësisht marksiste-leniniste dhe përkrahin deri në fund kërkesat e rinisë heroike të Kosovës për republikë(që nënkupton edhe përfshirjen e tokave dhe të popullsisë shqiptare në Maqedoni, Mal të Zi e në Serbi)."* (Letër për Sabri Novosellën, 14 prill 1981; Faridin Tafallari, ME TRE YJET E PAVDEKËSISË NË ATO VITE TË STUHISHME, Tiranë 2010, faqe 259-260)

98.

Donika Gërvalla: *"Fakt është që* ***babi*** *në atë moment konsultohet me disa nga shokët e tij dhe vendos që: nuk dua të qëndroj këtu dhe të burgosem.* ***Babi*** *e ka pasur, gjithmonë na tregonte dhe fëmijë kur kemi qenë se burgjet jugosllave ishin të tmerrshme dhe njeriu nuk e di se për çfarë mund të detyrohej në burgje të tilla dhe atë situatë nuk donte ta përjetonte."* (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Letrat e tua dhe materialet e shkruara i mora me kohë. Por, i lejova vetes të ta vonoja pak përgjigjen, për arsye se isha i zënë me disa punë të nisura, shumë të ngutshme. Me një shok (Kadri Zekën - shën i Xh. D.) të "Lirisë"* ***organizuam*** *në Zvicër dhe në RFGJ katër demonstrata të punëtorëve kosovarë në botën e jashtme, dhe jemi në prag të* ***organizimit*** *të demonstratës së pestë. Duheshin shkrime, trakte dhe fjalime, pastaj, duhej një vrap i madh për tubimin e njerëzve. Demonstrata e parë u mbajt më 11 prill në Bernë të Zvicrës, e dyta më 18 prill në Cyrih të Zvicrës, kurse e treta dhe e katërta në Shtutgart e Dyseldorf të RF Gjermane, me 25 prill, përkatësisht më 9 maj. Në demonstrata u hodhën po ato parulla që ishin hedhur në demonstratat në Kosovë. Para ambasadave u mbajtën kudo mitingje protestuese, me fjalime të rëndësishme, që demaskonin qëllimet dhe veprimet fashiste të jugosllavëve dhe tregonin qëllimin e vërtetë të kryengritjes në Kosovë si dhe shkaqet e saj të vërteta. Thuaja në të gjitha demonstratat e* ***organizuara*** *ishim bashkë me ne edhe komunistët dhe demokratët gjermanë dhe shumë komunistë nga radhët e punëtorëve turq, qoftë fizikisht, qoftë me trakte e fjalime, në të cilat paraqitej gjendja reale në Kosovë dhe dënohej rëndë veprimi fashist i policisë dhe ushtrisë jugosllave mbi popullsinë e pafajshme dhe duarthatë të Kosovës. Demonstrata e ardhshme do të bëhet në Mynih të RF Gjermane, të shtunën, më 16 maj."* (Letër për Sabri Novosellën, 13 maj 1981; Faridin Tafallari, ME TRE YJET E PAVDEKËSISË NË ATO VITE TË STUHISHME, Tiranë 2010, faqe 261-262)

99.

"Agron Bajrami: Cila është arsyeja për kalim nga Gjermania, një shtet demokratik perëndimor ku besojmë se një siguri do të ofrohej nga vetë shteti për raste të tilla të kalohet në një shtet të izoluar të asaj kohe në Shqipëri, nën Enver Hoxhën.

Donika Gërvalla*: Ju duhet të kini parasysh se Gjermania, **Babait** tim nuk i ofroi sigurinë që i nevojitej edhe pse kishte njoftime nga enti federativ i kriminalistikës Bundeskriminal amt se është person i rrezikuar dhe që duhet mbrojtur."* (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Tani, në bashkëpunim me komunistët gjermanë e zvicëranë, unë dhe një shok i "Lirisë" jemi duke punuar në formimin e disa komiteteve për Kosovën. Këto komitete do të përbëhen prej autoritetesh të njohura gjermane e zvicërane, si politikanë, shkrimtarë e artistë të njohur demokratë. Konkretisht, në komitetin që do të formohet në Gjermaninë Federale, kemi rënë dakord që nga pala shqiptare të hy unë, kurse në atë në Zvicër, një shoku (Kadri Zeka-shën. i Xh. D.) i "Lirisë". Komitetet kanë për qëllim ta sheshojnë të vërtetën për Kosovën dhe të **organizojnë** ndihma të ndryshme për popullin tonë të shumëvuajtur. Komitetet do të bëjnë demarshe pranë qeverive, dhe ndoshta edhe pranë Kombeve të Bashkuara, si dhe do të përpiqen të ndikojnë sa më shumë në shtypin evropian e botëror, duke e ushqyer këtë shtyp me të dhëna faktografike mbi Kosovën, në mënyrë që demagogjia jugosllave të demaskohet në përmasa të gjera."* (Letër për Sabri Novosellën, 13 maj 1981; Faridin Tafallari, ME TRE YJET E PAVDEKËSISË NË ATO VITE TË STUHISHME, Tiranë 2010, faqe 263)

100.

"Agron Bajrami: Do të thotë për arsyen e thjeshtë se edhe vetë Jusufi kishte bërë paralajmërimin se mund të ndodhë diçka?

Donika Gërvalla*: Po. **Babi** e kishte shumë të qartë se në cilën pozitë ndodhet. Ai madje edhe me ne fëmijët ka biseduar pak kohë para vrasjes për të na qartësuar se cila mund të jetë e ardhmja. Kemi pasur shumë paralajmërime, të vogla ose të mëdha, shumë akte që kanë lënë të kuptosh që situata nuk është e volitshme."* (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Po kështu, komitetet do të hapin edhe xhiro-llogarinë për ndihma materiale dhe do të caktojnë qendra me adresa ku të arrijnë të dhëna konkrete lidhur me numrin e të vrarëve, të plagosurve dhe të të burgosurve në ngjarjet e fundit në Kosovë. (Prandaj është mirë që qysh tani, shokët të mbledhin sa më shumë informata dhe, kur të formohen komitetet, t'i ushqejmë ato me të vërteta në shkallë sa më të gjerë.)*

Tani, vëlla Mërgim, lejomë t'u përgjigjem disave nga pyetjet që shtron ti në letër. "Lajmëtarin e lirisë", siç të pata shkruar edhe më parë, e kam nxjerrë kryekëput vetë, bile, 80 për qind të shpenzimeve rreth botimit të tij i kam paguar vetë nga të ardhurat e mia dhe të vëllaut. Duke qenë puna kështu, është e natyrshme që niveli të mos ketë qenë në nivel dhe të jetë përvjedhur edhe ndonjë gabim. (Aq më parë, kur për shkrime kam qenë i angazhuar edhe në gazetën "Bashkimi".)" (Letër për Sabri Novosellën, 13 maj 1981; Faridin Tafallari, ME TRE YJET E PAVDEKËSISË NË ATO VITE TË STUHISHME, Tiranë 2010, faqe 263)

101.

"Agron Bajrami: ...të vendoseni prej Gjermanisë para se të ndodhte ky atentat? A është menduar për këtë?

*Donika Gërvalla: Jo nuk është menduar. Është menduar në fillim nga **babi** kur ka ardhur në Gjermani që të shkoj të vendoset në Shqipëri por kjo u refuzua nga regjimi i atëhershëm shqiptar."* (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Gjëja më e rëndësishme lidhur me "Lajmëtarin" është se, duke qenë krejt i vetmuar, nuk e mora dot guximin ta emëroja atë si organ të **LNÇKVSH**. Kjo është e vetmja arsye pse në të nuk flitet e brohoritet në emër të Lëvizjes sonë. Mjafton ta përmend faktin se dy materialet e Lëvizjes, që i botova në numrin 3, i lëshova me njëqind* *druajtje, ngase nuk isha në gjendje të gjykoja vetë dhe të fitoj bindjen e plotë se a bëja mirë apo keq."* (Letër për Sabri Novosellën, 13 maj 1981; Faridin Tafallari, ME TRE YJET E PAVDEKËSISË NË ATO VITE TË STUHISHME, Tiranë 2010, faqe 263)

102.

Donika Gërvalla**:** *"Nuk duhet të heshtin më dëshmitarët e kohës që i njohin të gjitha këto fakte. Nuk duhet të heshtet as për atë burrë që e dërguan me armë tek* ***babi*** *në shtëpi që ta vriste.* ***Babi****, pa i nuhatur aspak qëllimet e tij, gjatë bisedës së gjatë që zhvilluan e bëri që të nxjerrë armën, ta vërë para vetes në tavolinë dhe t'i thotë: „Jusuf, bëj çfarë të duash me mua. Unë kam ardhur të të vras, sepse më patën bindur se je tradhtar. E shoh që qenkam mashtruar". Përgjigjja e* ***babit*** *ishte miqësia që i ofroi. Po i njëjti person, një atdhetar i flaktë dhe i pakompromis, nga të njëjtët njerëz dërgohet në Kosovë, bie në kurth dhe dënohet me 14 vjet burg. Një viktimë e regjimit jugosllav dhe njëkohësisht një viktimë e tradhtisë shqiptare."* (Duhet thyer heshtja, Koha Ditore, 19 Janar 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Tirazhi i "Lajmëtarit" ka qenë i vogël, nga 600 kopje. Por, kaq ka pasur aftësi të shpërndajë rrjeti i krahut të ri të Lëvizjes, që u formua në Kosovë pas ardhjes sime këtu. Por me rëndësi është fakti se atë e ka shpërndarë pikërisht ai krah.*

Unë, që në fillim të Lëvizjes e kam pasë ditur se organ i ***Lëvizjes*** *është "Zëri i Kosovës", se kjo shihet nga vetë Statuti. Dhe, me kënaqësinë më të madhe, në vend që të dilte "Lajmëtari i lirisë", kam mundur të bëja që të dilte "Zëri i Kosovës". Nuk e bëra për dy arsye. Së pari nuk isha i autorizuar nga Lëvizja. Së dyti, këtu kishte vepruar qysh më herët një i ashtuquajturi Grupi Komunist "Zëri i Kosovës", për punën e errët të të cilit me ndonjë rast tjetër mund të bëj para Lëvizjes ndonjë raport të gjerë. Tash për tash po theksoj se udhëheqësi i këtij grupi (Rizah Saliu, nga Mushtishti, një provokator ose njeri shumë naiv dhe i rrezikshëm), provoi të* ***organizonte*** *me shokë likuidimin tim dhe të vëllaut tim, duke na quajtur " të dërguar specialë të UDB-së ", pikërisht për arsyen se i pata thënë që " Zëri i Kosovës" është organ i* ***LNÇKVSH****, kurse ai e kishte marrë për emër të grupit të vet. Po për këtë arsye, para se t'i hymë botimit të këtij organi, duhet të marr nga Ti dhe Lëvizja edhe fjalën e fundit, sepse ka mundësi që titulli "Zëri i Kosovës" si organ i* ***LNÇ****, të përzihet në mendjen e naivëve me Grupin Komunist " Zëri i Kosovës"."* (Letër për Sabri Novosellën, 13 maj 1981; Faridin Tafallari, ME TRE YJET E PAVDEKËSISË NË ATO VITE TË STUHISHME, Tiranë 2010, faqe 263-264)

103.

"Agron Bajrami: Dy letra i ka dërguar në adresën e Enver Hoxhës dhe është refuzuar!

Donika Gërvalla: Në të dyja i është refuzuar kjo kërkesë.

Agron Bajrami: Si ndodhi pastaj e shkuat në Shqipëri?

Donika Gërvalla*: Edhe* ***mami*** *kur kërkoi të shkonte në Shqipëri përmes ambasadës së Vjenës e refuzuan dy herë kërkesën. Është në Turqi ka qenë një ish-ambasador apo këshilltar i ambasadës, nuk e di saktësisht pozicionin e tij, Bujar Hoxha quhej ai. Kishte prejardhje nga Kosova, ai ndërhyri në Tiranë që thanë: okej le të vij familja Gërvalla, dhe nëna ime nuk e dinte aspak se çfarë realiteti e priste në Shqipëri."* (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Më ke pyetur si qëndrojmë me çështjen financiare, lidhur me nxjerrjen e gazetës. Numri i parë, i cili është radhitur e shtypur krejtësisht në një shtypshkronjë, e që është e natyrshme që ka dalë teknikisht më së miri, ka kushtuar 2540 mark. Ky ishte një çmim shumë i lartë sa të mund ta përballoja, madje edhe me* *pjesëmarrjen modeste të disa njerëzve që u treguan të gatshëm të ndihmojnë (pa e ditur për çka është fjala). Prandaj, bashkë me vëllaun vendosëm ta marrim me kredi një makinë shkrimi të përshtatshme (është kjo, me të cilën po ta shkruaj letrën dhe me të cilën janë radhitur dy numrat e fundit të "Lajmëtarit të lirisë"). Makina kushtonte relativisht pak (5080 mark) dhe, me disa funksione elektronike që kryente, jepte mundësi të nxirrej disi revista, sado që mua më ngarkonte shumë, sepse, pos që i shkruaja të gjithë artikujt, më duhej edhe t'i radhitja e t'i përgatisja teknikisht të gjitha faqet. Por, shpenzimet që mbeteshin për t'iu paguar shtypshkronjës në proçesin e mëtejshëm të shtypjes e të shumëzimit të revistës, ishin shumë të vogla, vetëm 600 mark."* (Letër për Sabri Novosellën, 13 maj 1981; Faridin Tafallari, ME TRE YJET E PAVDEKËSISË NË ATO VITE TË STUHISHME, Tiranë 2010, faqe 264)

104.

"Agron Bajrami: Si mendoni se do ta kishte përjetuar Jusuf Gërvalla atë Shqipëri po ta kishte parë, sepse ai nuk ishte kurrë atje.

Donika Gërvalla*: Nganjëherë më vjen keq se ai ka pasur shumë dëshirë të shkoj vetë në Shqipëri. Por në anën tjetër meqenëse ai e ka pasur jetën aq të shkurtër, më mirë që nuk ka pasur rast të shkoj, sepse unë besoj që për* ***babin*** *do të kishte qenë një, ndoshta mund t'i kishte hequr edhe një pjesë të energjisë që kishte ai për t'u përpjekur për Kosovën dhe për ta pa sido që të jetë një rrugë, synim: okej me ata do të mund të merremi vesh në fund."* (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Por kur është fjala për botimin e* ***"Zërit të Kosovës"****, mendoj se del edhe një problem. Sipas të gjitha gjasave, tashmë është identifikuar se kush qëndron prapa "Lajmëtarit" dhe kështu edhe mënyra se si radhitet ai. Pra, kjo makinë shkrimi, sipas mendjes sime, nuk do të duhej të përdorej edhe në radhitjen e "***Zërit të Kosovës***". Kurse radhitja në shtypshkronjë kushton shtrenjtë, siç u pa. Mbesin dy mundësi: ose të shitet kjo makinë (po tash me çmim më të ulët, se kështu ngjan këtu) dhe të blehet një lloj tjetër makine, duke shtuar edhe para të tjera, ose të merret kohë pas kohe me qira ndonjë makinë tjetër për radhitjen e gazetës. Se sa do të shpenzoheshin me variantin e parë dhe sa me të dytin, të informoj këto ditë në telefon, por e di se, për një punë më të rregullt në nxjerrjen e gazetës, do të duhej një ndihmë bukur e madhe financiare. Dhe unë nuk e di se sa keni mundësi, Ti me shokët, të ndihmoni së andejmi. Për shembull, një makinë për radhitje, me të gjitha llojet e germave ë përdoren në gazeta e libra e që prandaj s'ka si të identifikohet, e re kushton mbi 20 mijë mark, po e përdorur ka mundësi të gjendet edhe (për) 10 mijë. E këto janë para të mëdha. Ndryshe, po të zgjidhet çështja e makinës, shpenzimet e shumëzimit të revistës do t'i përballoja vetë, me disa shokë këtu, pa kurrfarë problemi. Këtu kam një propozim. Ai shoku në Mynhen, përmes të cilit e mora lidhjen me Ty, Shabani, është një milioner. Nëse shokët që ke Ti atje kanë ndikim në të, atëhere ai do të mund të na ndihmonte në blerjen e një makine të tillë, bile nuk do t'i ndiente shpenzimet. Por, kjo është çështje që duhet ta vendosni ju."* (Letër për Sabri Novosellën, 13 maj 1981; Faridin Tafallari, ME TRE YJET E PAVDEKËSISË NË ATO VITE TË STUHISHME, Tiranë 2010, faqe 264-265)

105.

Donika Gërvalla**:** *"Unë e di që* ***babi*** *nuk ka pasur iluzione, sepse njeriu sido që të jetë, nga shkrimet, nga bisedat me njerëz me shokët e tij të ngushtë unë e di që ai nuk ka pasur iluzione që Shqipëria në kushtet e atëhershme do të ishte e aftë që t'i ndihmonte Kosovës por vetë fakti që ekzistonte Shqipëria në afërsi ishte e mjaftueshme që njerëzit të mobilizohen që të bëjnë diçka për lirinë e Kosovës."* (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Sido që të jetë, para se t'ia nis punës për nxjerrjen e "**Zërit të Kosovës"**, duhet të dija se deri në çfarë shkalle mund të më ndihmoni së andejmi materialisht."* (Letër për Sabri Novosellën, 13 maj 1981; Faridin Tafallari, ME TRE YJET E PAVDEKËSISË NË ATO VITE TË STUHISHME, Tiranë 2010, faqe 265)

106.

"Agron Bajrami: Menjëherë pas shkuarjes tuaj atje?

Donika Gërvalla*: Në vitin 1983 filluan të vinë grupet e para dhe natyrisht edhe ato ishin grupe mjaft të shoshituna para se t'ju lejohej të vinin në Shqipëri. Unë njoh mjaft miq të **babait** që nuk u është lejuar të vinin në ato rrethana në Shqipëri."* (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Po dalim te një çështje tjetër me rëndësi. Kur është fjala te bashkimi i **organizatave** revolucionare dhe patriotike që veprojnë në Kosovë, unë pata bërë një propozim konkret, po druaj se nuk jemi marrë vesh si duhet. Është i ashtuquajturi Grupi Komunist "Zëri i Kosovës" një grup që predikon krijimin e një Kosove "të lirë" dhe jo bashkimin me vendin amë. Me këtë grup as kam marrëdhënie, as do të doja të kem, sepse, edhe në ekziston akoma (se pjesa më e madhe e anëtarëve të tij në atdhe janë të burgosur, për shkak të mënyrës së **organizimit** shumë të gabuar e të rrezikshëm: me lista konkrete, ku anëtarët shënojnë elementet e tyre biografike, bëjnë me shkrim betimin dhe e firmojnë me dorën e vet; kështu listat komplete të anëtarëve kanë rënë në dorë të UDB –së dhe ata janë burgosur masivisht e pa mundime nga ana e policisë), pra, edhe nëse grupi ekziston akoma, ai punon keq e fëlliqtë. I tillë nuk është as në shkrime as në pikëpamje të **organizimit** grupi i Marksistë-leninistëve të Kosovës, të bashkuar rreth organit të tyre "Liria". Përkundrazi ata, jo vetëm që luftojnë si ne për bashkimin e domosdoshëm me vendin amë, por, sa kam mundur të konkludoj nga kontaktet e mia me njeriun (Kadri Zekën - shën. i Xh. D.) e tyre, janë edhe shumë të pjekur dhe **organizatorë** të zotët. Më vonë do të marrim vesh se ata, me sa duket, kanë qenë ndër **organizatorët** kryesorë të ngjarjeve të fundit në Kosovë, jo fillimisht, por duke intervenuar pas ngjarjeve të 11 marsit. Por, kjo gjë duhet të studiohet edhe më tej me seriozitetin më të madh dhe, po u pa e arsyeshme, edhe të merret kontakti me ta e të vazhdohet puna e përbashkët."* (Letër për Sabri Novosellën, 13 maj 1981; Faridin Tafallari, ME TRE YJET E PAVDEKËSISË NË ATO VITE TË STUHISHME, Tiranë 2010, faqe 265-266)

107.

Donika Gërvalla: "*... vend ku mund të shkoja jashtë Shqipërisë ose Kosovës më vonë sepse aty më priste varri i **babait** tim pra kisha lidhje shumë intime edhe pse historia ka qenë mjaft e pakëndshme kështu që unë kam ardhur në vitin 1992 thjeshtë për të ndjekur studimet.*" (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Sa për **organizatën** e bashkuar rreth organit "Bashkimi", më duket se pak dobi mund të kemi nga iniciativa për bashkim e bashkëpunim me ta. Së paku përsa shihet te udhëheqësi i kësaj **organizate** në botën e jashtme, nuk ekziston përshtypja për **organizim** të mirëfillte dhe as për ndonjë **organizatë** të fuqishme numerikisht. Megjithatë, po ta shihni ju të arsyeshme, ndoshta do të mund të realizohej mundësia që shokëve të Lëvizjes në Kosovë t'u jepet lidhja me përfaqësuesin e "Bashkimit" në Kosovë. Megjithëqë, për sa kam mundur të marr vesh, atje, në radhët e kësaj **organizate**, apo ndoshta në qendër të saj, ndodhet një njeri i dyshimtë, njëfarë Blakaj, që punoka në Entin e Sigurimit Social në Prishtinë. Sa për mua unë njëherë për njëherë, pas numrit të fundit* *të "Bashkimit", të cilin ta kam dërguar, të gjitha marrëdhëniet me përfaqësuesin e tij të këtushëm i kam ndërprerë. Këshilla për ndërprerjen e marrëdhënieve me të kam pasur edhe nga ana e diplomatëve shqiptarë në Vjenë."* (Letër për Sabri Novosellën, 13 maj 1981; Faridin Tafallari, Dhimbje Krenare, Tiranë 1998, faqe 115-116)

108.

Jusuf Gërvalla: *"I dashur shok Faredin!*

Më fal që ***materialin e premtuar*** *po jua dërgoj me vonesë. Por ashtu u bënë punët.*

Besoj se tani do ta merrni e ta shqyrtoni, bashkë me D.... Dhe pasi ta keni analizuar, të më përgjigjeni për sa qemë marrë vesh atë natë në mes vete. Ato që do t'i keni të paqarta, shënojini si dhe fjalët e pakuptueshme, e pastaj do t'i sqarojmë së bashku.

Mirë u pafshim në takimin e ardhshëm – " Lajmëtari..." " (Letër për Faridin Tafallarin, verë 1981; Faridin Tafallari, ME TRE YJET E PAVDEKËSISË NË ATO VITE TË STUHISHME, Tiranë 2010, faqe 256)

109.

Jusuf Gërvalla: *"I dashuri shoku Faredin!*

Me pak vonesë po t'i dërgoi thirrjet për demonstrata, që do të mbahen këtë të shtunë në Dyzeldorf në ora 10,30 para stacionit hekurudhor. Njoftoi shokët aty përreth, por kishte me qenë mirë, sikur do të mundeshe t'i njoftosh edhe do shokë nga Tubingeni.

Sa i përket udhëtimit me autobusa, duhet të dihet përafërsisht numri i udhëtarëve dhe më lajmëro menjëherë, në mënyrë që kjo gjë të ***organizohet*** *me kohë.*

Në qoftë se të kanë ardhur edhe thirrje tjera nga "larg", kjo gjë mos të habit, dhe përmbaju këtyre thirrjeve këtu.

Sa i përket gjendjes në Kosovë, kemi informata se atje populli është i pamposhtur, dhe se lufta po vazhdon. Shokët na bëjnë me dije se demonstratat që po ***organizohen*** *në botën e jashtme i kanë dhënë popullit shqiptar në " Kosovë" një frymëzim dhe një hov të madh...*

Prandaj kjo gjë edhe neve na frymëzon edhe më tepër edhe na forcon vullnetin tonë, që të marrim pjesë sa më shumë në këto demonstrata.

*Të fala vëllazërore nga Semani **
FITORJA ESHTE E JONA !

**) Pseud. i J. Gërvallës, shën. i Faridin Tafallarit"* (Letër për Faridin Tafallarin, verë 1981; Faridin Tafallari, ME TRE YJET E PAVDEKËSISË NË ATO VITE TË STUHISHME, Tiranë 2010, faqe 256)

110.

Donika Gërvalla*: "Pikërisht asaj strukture iu ktheva sepse shokët e afërt të* ***babait*** *tim, miqtë e* ***babait*** *tim ndodheshin tani në Lidhjen Demokratike të Kosovës, sepse jo vetëm Shqipëria dhe Evropa Lindore por edhe Kosova kishte bërë hapa të mëdhenj nga viti 1982 kur unë isha larguar për në Shqipëri, dhe për mu ishte surprizë mjaft e madhe ajo formë e re e komunikimit që ekzistonte mes tyre. Pra unë u ktheva pikërisht aty ku unë mendoja ta gjej* ***babain*** *tim dhe jo në Lëvizjen Popullore të Kosovës e cila kishte mbetur mjaft e kufizuar si numër sepse pjesa më e madhe e veprimtarëve të vjetër për Kosovën kishin shkuar dhe i ishin bashkangjitur Lidhjes Demokratike të Kosovës si lëvizje në Gjermani."* (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: *"I dashur shok, Dini (Shkurtimi i emrit Faridin, shënim i F.T.)!*

Ja dhe materialet që të premtova se do të t'i çoj. Në të parin " Armiku na ka në dorë vetëm aq sa e lejojmë ne vetë", janë udhëzimet për disa çështje revolucionare në kushtet e punës ilegale. Ndërkaq, në materialin me titull " Si do të na përgjigjet armiku *në pyetjet që do të shtrojmë ne, revolucionarët" , bën fjalë për rëndësinë e njërës nga fushëbetejat kryesore të* ***organizatës*** *revolucionare, pra për rëndësinë e shtypit revolucionar.*

Materialet e tilla siç thamë edhe mbrëmë, nuk bën vetëm të lexohen si artikuj gazete a si roman. Ato duhet të përvetësohen, në mos në tërësi, atëhere së paku pikat kryesore duhet të zotërohen patjetër.

Ndoshta, në bisedën që bëmë mbrëmë, unë isha pak tepër këmbëngulës dhe energjik. Por, kam shpresë të madhe se, sa më parë t'i kapemi kësaj rruge të ***organizimit****, aq më shumë efekte do të arrijmë në drejtimin në të cilin jemi të gatshëm të luftojmë pa kursyer asgjë.*

Po e përsërisim edhe një herë mënyrën se si duhet të lidhen anëtarët e celulës. Ti si anëtar celule ke të drejtë dhe detyrë të krijosh dy hallka – A dhe B. Hallka A dhe B të njohin ty, por jo edhe njëra tjetrën. Po kështu, pasi të jenë futur në celulë këto dy hallka dhe pasi të kenë dhënë ndonjë shenjë të sigurt se janë të pjekura për punë revolucionare në kushtet e caktuara prej nesh, secila prej tyre do të ketë të njëjta të drejta dhe detyra. U morrëm vesh edhe lidhur me atë se çfarë kushtesh kërkohen për angazhimin e një shoku etj. (Për çdo gjë të paqartë, drejtomu me letër ose bëjmë takim, sepse nuk duhet të ecim me gjëra të pasigurta në asnjë mënyrë.)" (Letër për Faridin Tafallarin, verë 1981; Faridin Tafallari, ME TRE YJET E PAVDEKËSISË NË ATO VITE TË STUHISHME, Tiranë 2010, faqe 254-255)

111.

Jusuf Gërvalla: *"Kur të kesh zgjidhur hallkat tuaja, kujdesu që njëri shok yti të jetë patjetër në vendlindje. Sepse, ne bëjmë pak, në qoftë se mbështetemi vetëm në shokët tanë që punojnë në botën e jashtme. Me rëndësi është që* ***organizimi*** *të marrë hov në vendlindje. Natyrisht, çështjen e takimeve me shokët e angazhuar në vendlindje, do ta shqyrtojmë bashkarisht dhe në hollësi. Përgjithësisht, edhe po të na duken gjëra të vështira disa hollësi që imponohen në shikim të parë, s'ka nevojë të bëhemi merak. Kjo mënyrë e* ***organizimit*** *është studjuar hollësisht dhe ne do ta zotërojmë dalëngadalë po me siguri. Mjafton që të kemi vullnet dhe të angazhohemi seriozisht*

Më shkruaj, pra, për gjithçka. Unë do të të përgjigjem me kënaqësi.

VDEKJE TITIZMIT, LIRI POPULLIT SHQIPTAR

"Lajmëtari" " (Letër për Faridin Tafallarin, verë 1981; Faridin Tafallari, ME TRE YJET E PAVDEKËSISË NË ATO VITE TË STUHISHME, Tiranë 2010, faqe 255)

112.

Donika Gërvalla**:** "*Kur erdha këtu pash që ka një realitet krejt tjetër në Gjermani në radhët e organizimit të shqiptarëve nga koha që unë mbaja mend apo nga ato që kisha lexuar nga koha kur vepronte* ***babi****. Pash që kishte një mekanizëm të organizuar mjaft mirë. Për mua ishte surprizë, njerëzit flitnin lirshëm njëri me tjetrin. Unë i mbaja mend shqiptarët në Gjermani të frikësuar nga konsullata nga ambasada nga njëri nga tjetri, jo spiun jo më fotografoi. Ato ishin hequr."* (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Tani më lejo të dalim te një nga çështjet më të rëndësishme për momentin aktual, pra, te çështja e bashkimit të vërtetë të të gjitha forcave të mbara revolucionare. Unë, kohën e fundit, me qëllim të mirë, i kam dhënë vetes të drejtë të të dekonspiroj ty tek një person, te ai shoku (Kadri Zeka-shën i Xh. D.) i "Lirisë", me të cilin kemi bashkëpunuar qe disa kohë. Ai, duke nxjerrë konkludime nga puna e*

***organizatës** së tij dhe nga ajo e LNÇK, sidomos nga organi ynë "Zëri i Kosovës", ka ardhur në këtë përfundim: sipas të gjitha gjasave, edhe LNÇKVSH edhe Marksistë-leninistët e Kosovës janë dy degë të të njëjtit trung. Një patriot revolucionar, i cili prej kohësh qenka në burg (ai thotë se nuk është fjala për Ademin, por për dikë tjetër), qenka përgjegjës për ndërprerjen e kontakteve mes anëtarëve të vjetër të **organizatës** së hershme me anëtarët e krahut të ri të kësaj **organizate**. Kështu që, pjesa e vjetër e asaj **organizate** (të përbashkët) ka ndjekur një rrugë të caktuar dhe sot ka arritur deri te emri Marksistë-leninistët e Kosovës, kurse krahu i ri, duke mos marrë kontakt me kohë me anëtarët e vjetër, qenka zhvilluar në Lëvizjen e sotme Nacionalçlirimtare të Kosovës. Për këto konkludime ai merr për bazë pikërisht organin "Zëri i Kosovës", të cilin Marksistë-leninistët e paskan pasur gjithashtu organ të vetin për një kohë të gjatë(sidomos që nga viti 1974, thotë ai, paskan dalë disa numra të këtij organi). Në rast të tillë, sipas mendimit të tij, bashkimi i **organizatave** tona jo vetëm që nuk është i vështirë, por është puna më e natyrshme. Lidhur me këtë, ai ka një propozim konkret, të cilin ia kam aprovuar edhe unë, nëse pranon ti: të vijmë së bashku ai e unë te ti dhe ta ndriçojmë po qe e mundur këtë çështje. Fitimi, besoj, do të kish qenë i madh. Ai (Kadri Zeka-shën i Xh. D.) është një shok i mirë dhe mjaft i pjekur. Por, në qoftë se ti ngul këmbë që nuk duhet t'i hymë fare kësaj pune, atëhere ashtu edhe do të bëhet."* (Letër për Sabri Novosellën, 16 qershor 1981; Faridin Tafallari, ME TRE YJET E PAVDEKËSISË NË ATO VITE TË STUHISHME, Tiranë 2010, faqe 270-271)

113.

Donika Gërvalla: *"Unë kur erdha fillimisht jetoja në Hamburg, por mjaft shpesh shkoja në Shtutgart sepse thjeshtë më tërhiqte varri i **babait** tim doja që për ato kohë që kisha jetuar në Shqipëri kur s'kisha pasur mundësi, doja që të jem sa më afër. Në këto udhëtimet e mia natyrisht që unë takoja miq të afërm të **babait** tim. Kryetari i Lidhjes Demokratike të Kosovës në Gjermani në atë kohë ishte Hafiz Gagica, të cilin unë e njoh qysh kur ai ka qenë 19-20 vjeçar, sepse i përkiste një rrethi të djemve të ri që ishin afër **babit** dhe me te pata shkuar në zyrë e aty pata njohur Sali Çekun i cili punonte gjithashtu në zyrën e LDK-së në qendrën për informim dhe kështu në mënyrë shumë të natyrshme unë hyna në ato rrethana diku përpiqesha të ndihmojë me një shkrim, diku me një aktivitet."* (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Tani prej teje pres përgjigje të prerë për sa vijon:*

1) A e aprovon ardhjen time bashkë me atë shokun (Kadri Zeka-shën. i Xh. D.), lidhur me sqarimin e çështjes së përmendur, apo se lejon.

2) Pas "pështjellimeve" rreth titullit të organit "Zëri i Kosovës", a të duket e udhës që organit tonë të ardhshëm t'i vëmë një titull tjetër? Unë mendoj se titulli duhet ndërruar.

3) A duhet të pranojmë edhe ne, sikundër ata të "Lirisë", solucionin e republikës vetëm për territorin e sotëm të Krahinës së Kosovës?

*4) A mendon se duhet edhe më tutje, pas këtyre njoftimeve, ta vazhdoj bashkëpunimin me shokun në fjalë, apo të punoj vetëm, duke iu kushtuar kryekëput punëve të **LNÇKVSH** dhe të organit të saj të ardhshëm?*

Të lutem t'i analizoni hollësisht këto çështje me shokë dhe të më përgjigjeni sa më parë që të jetë e mundshme.

Të fala vëllazërore Sokoli" (Letër për Sabri Novosellën, 16 qershor 1981; Faridin Tafallari, ME TRE YJET E PAVDEKËSISË NË ATO VITE TË STUHISHME, Tiranë 2010, faqe 271)

114.

Donika Gërvalla**:** *"Nuk duhet të heshtin më dëshmitarët e kohës që i njohin të gjitha këto fakte. Nuk duhet të heshtet as për atë burrë që e dërguan me armë tek **babi** në shtëpi që ta vriste. **Babi**, pa i nuhatur aspak qëllimet e tij, gjatë bisedës së gjatë që zhvilluan e bëri që të nxjerrë armën, ta vërë para vetes në tavolinë dhe t'i thotë: „Jusuf, bëj çfarë të duash me mua. Unë kam ardhur të të vras, sepse më patën bindur se je tradhtar. E shoh që qenkam mashtruar". Përgjigjja e **babit** ishte miqësia që i ofroi. Po i njëjti person, një atdhetar i flaktë dhe i pakompromis, nga të njëjtët njerëz dërgohet në Kosovë, bie në kurth dhe dënohet me 14 vjet burg. Një viktimë e regjimit jugosllav dhe njëkohësisht një viktimë e tradhtisë shqiptare."* (Duhet thyer heshtja, Koha Ditore, 19 Janar 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Lëvizjes Nacionalçlirimtare të Kosovës dhe Viseve të tjera Shqiptare - Komitetit të Degës "Hasan Prishtina"*

RAPORT

*mbi disa çështje rreth punës së **organizatave***

Grupi komunist "Zëri i Kosovës" dhe Fronti i Kuq Popullor

*Nga dita e arratisjes sime në RF të Gjermanisë, më 14 dhjetor 1979, këtu kam pasur kontakte me përfaqësues të Grupit komunist "Zëri i Kosovës" dhe pastaj me ata të **organizatës** Fronti i Kuq Popullor. Le të më lejohet të shënoj këtu disa përshtypje dhe disa vrojtime lidhur me punën e tyre, aq më parë lidhur me punën e Frontit të Kuq, pasi Dega "Hasan Prishtina" mendon se është e arsyeshme të thërriten edhe përfaqësuesit e tij për bashkimin e **organizatave** dhe të veprimtarisë sonë."* (U botua për herë të parë në www.albaniapress.com, 2 tetor 2011 nga Faridin Tafallari, si shtojcë e punimit; Kur Jusuf Gërvalla shkruante)

115.

Donika Gërvalla**:** *"Nuk duhet të heshtin më dëshmitarët e kohës që i njohin të gjitha këto fakte. Nuk duhet të heshtet as për atë burrë që e dërguan me armë tek **babi** në shtëpi që ta vriste. **Babi**, pa i nuhatur aspak qëllimet e tij, gjatë bisedës së gjatë që zhvilluan e bëri që të nxjerrë armën, ta vërë para vetes në tavolinë dhe t'i thotë: „Jusuf, bëj çfarë të duash me mua. Unë kam ardhur të të vras, sepse më patën bindur se je tradhtar. E shoh që qenkam mashtruar". Përgjigjja e **babit** ishte miqësia që i ofroi. Po i njëjti person, një atdhetar i flaktë dhe i pakompromis, nga të njëjtët njerëz dërgohet në Kosovë, bie në kurth dhe dënohet me 14 vjet burg. Një viktimë e regjimit jugosllav dhe njëkohësisht një viktimë e tradhtisë shqiptare."* (Duhet thyer heshtja, Koha Ditore, 19 Janar 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Me përfaqësuesin kryesor të Grupit komunist "Zëri i Kosovës" jam njohur, pra, në fund të dhjetorit 1979. Quhet Riza Salihu, nga fshati Mushtisht. Ra fjala për organin e **LNÇK** "Zëri i Kosovës" dhe ai, me një ton të ashpër, shprehu dyshimin jo vetëm në ekzistencën e këtij organi dhe të **LNÇKVSH**, por edhe në besnikërinë time. Arsyeja ishte se ai qëndronte vetë në krye të Grupit me të njejtin emër dhe, meqë, siç del logjikisht, nuk dinte për ekzistimin e **LNÇKVSH** dhe kishte edhe vetë një logjikë të kufizuar, kurrsesi nuk ia kapte rradakja të bënte dallimin në mes një **organizate** me emrin "Zëri i Kosovës" dhe një organi me titull "Zëri i Kosovës" që i takonte koinçidentalisht një **organizate** krejt tjetër. Po atë natë, ai më njohu mua dhe vëllaun tim me dy shokët e tij, Hysen Gega (tani i burgosur në burgun e Prishtinës) dhe Maksut Saramati, me punë të përkohshme në RFGJ. Që në fillim ra në sy kapadaillëku në rigorozitetin prej një shefi bande i Riza Salihut dhe natyrshmëria e zgjuarsia e dy shokëve të tij (anëtarë të KQ të "Z.K.")."* (U botua për herë të parë në www.albaniapress.com, 2 tetor 2011 nga Faridin Tafallari, si shtojcë e punimit; Kur Jusuf Gërvalla shkruante)

116.

Donika Gërvalla**:** *"Nuk duhet të heshtin më dëshmitarët e kohës që i njohin të gjitha këto fakte. Nuk duhet të heshtet as për atë burrë që e dërguan me armë tek* ***babi*** *në shtëpi që ta vriste.* ***Babi****, pa i nuhatur aspak qëllimet e tij, gjatë bisedës së gjatë që zhvilluan e bëri që të nxjerrë armën, ta vërë para vetes në tavolinë dhe t'i thotë: „Jusuf, bëj çfarë të duash me mua. Unë kam ardhur të të vras, sepse më patën bindur se je tradhtar. E shoh që qenkam mashtruar". Përgjigjja e* ***babit*** *ishte miqësia që i ofroi. Po i njëjti person, një atdhetar i flaktë dhe i pakompromis, nga të njëjtët njerëz dërgohet në Kosovë, bie në kurth dhe dënohet me 14 vjet burg. Një viktimë e regjimit jugosllav dhe njëkohësisht një viktimë e tradhtisë shqiptare."* (Duhet thyer heshtja, Koha Ditore, 19 Janar 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Më vonë Ibrahimi ka ardhur bashkë me e Maksut Saramatin dhe kanë kërkuar prej meje që të vihem në krye të tyre e t'i udhëheq (tashmë Hyseni e Maksuti e paskëshin braktisur Rizain dhe kishin kaluar në anën e Ibrahimit). Unë e refuzova kërkesën e tyre, se s'bënte të jem njëkohësisht në dy* ***organizata.*** *Përveç kësaj, ua kisha tërhequr që më parë vërejtjen se konspiracioni duhej mbajtur i pacënuar edhe këtu ashtu si në vendlindje. Kërkesa e tyre e dytë ishte që së paku t'i këshilloja, si "njeri me përvojë", dhe unë tërë kohën atë punë bëja. Por, ndërsa kërkonin këshilla dhe i aprovonin ato, në punën e tyre ishin mësuar të vepronin krejt ndryshe dhe s'hiqnin dot dorë nga mënyra që i kishte rrëmbyer dhe ua diktonte çdo hap. Përveç tjerash, me gjithë sqarimet e shumta nga ana ime, ata konspiracionin e konsideronin si frikë, zhburrërim dhe jopatriotizëm."* (U botua për herë të parë në www.albaniapress.com, 2 tetor 2011 nga Faridin Tafallari, si shtojcë e punimit; Kur Jusuf Gërvalla shkruante)

117.

Donika Gërvalla**:** *"Nuk duhet të heshtin më dëshmitarët e kohës që i njohin të gjitha këto fakte. Nuk duhet të heshtet as për atë burrë që e dërguan me armë tek* ***babi*** *në shtëpi që ta vriste.* ***Babi****, pa i nuhatur aspak qëllimet e tij, gjatë bisedës së gjatë që zhvilluan e bëri që të nxjerrë armën, ta vërë para vetes në tavolinë dhe t'i thotë: „Jusuf, bëj çfarë të duash me mua. Unë kam ardhur të të vras, sepse më patën bindur se je tradhtar. E shoh që qenkam mashtruar". Përgjigjja e* ***babit*** *ishte miqësia që i ofroi. Po i njëjti person, një atdhetar i flaktë dhe i pakompromis, nga të njëjtët njerëz dërgohet në Kosovë, bie në kurth dhe dënohet me 14 vjet burg. Një viktimë e regjimit jugosllav dhe njëkohësisht një viktimë e tradhtisë shqiptare."* (Duhet thyer heshtja, Koha Ditore, 19 Janar 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Vetë më ka treguar gjoja për disa sugjerime, që i kanë bërë shokët e* ***organizatës*** *së tij në vendlindje, dhe të cilave ai nuk u është përmbajtur fare. Të imponohet përshtypja se as që ka shokë të tillë në Kosovë. Përshtypja e parë dhe e fundit lidhur me këtë çështje është se ai, përveç disa punëtorëve të tubuar rreth tij në botën e jashtme, të* ***paorganizuar*** *po vetëm të furnizuar me literaturë revolucionare dhe të inkurajuar, tjetërkë as që ka prapa vetes. Kjo, edhe në një mënyrë mund të provohet bindshëm. Më vjen një ditë, (vitin e kaluar), në derë me disa shkresurina që vetëm titullin e kishin të qartë: Programi dhe Statuti i Frontit të Kuq Popullor, dhe më lutet t'ia korrigjoj në pikëpamje drejtshkrimore. Më vjen një ditë, (vitin e kaluar), në derë me disa shkresurina që vetëm titullin e kishin të qartë: Programi dhe Statuti i Frontit të Kuq Popullor, dhe më lutet t'ia korrigjoj në pikëpamje drejtshkrimore. Më pastaj më autorizon që të preki, po e pashë unë të arsyeshme, „si njeri me përvojë", edhe në anën materiale të pikave të përfshira në program e statut. Mirë, them, dhe meqë përmbajtja e shkresurinave ishte pa kokë pa bisht, i hy unë punës me gjithë seriozitetin dhe ato pak* *njohuri që kisha. Gjithmonë kisha parasysh, pas punës sime, ai do t'ua kthente shokëve për diskutim Programin dhe Statutin e* ***organizatës*** *së tyre. Por, doli ndryshe. Doli se I. K. i ishte tekur të bënte një natë pa gjumë dhe të hartonte këmbadoras një program dhe statut të një* ***organizate*** *revolucionare, të cilin e botoi dhe e shpërndau si „literaturë revolucionare" menjëherë pas „korrigjimeve" që i bëra unë. E puna që kisha bërë unë më atë rast, s'ishte punë korrigjimi."* (U botua për herë të parë në www.albaniapress.com, 2 tetor 2011 nga Faridin Tafallari, si shtojcë e punimit; Kur Jusuf Gërvalla shkruante)

118.

Donika Gërvalla*: "Pikërisht asaj strukture iu ktheva sepse shokët e afërt të* ***babait*** *tim, miqtë e* ***babait*** *tim ndodheshin tani në Lidhjen Demokratike të Kosovës, sepse jo vetëm Shqipëria dhe Evropa Lindore por edhe Kosova kishte bërë hapa të mëdhenj nga viti 1982 kur unë isha larguar për në Shqipëri, dhe për mu ishte surprizë mjaft e madhe ajo formë e re e komunikimit që ekzistonte mes tyre. Pra unë u ktheva pikërisht aty ku unë mendoja ta gjej* ***babain*** *tim dhe jo në Lëvizjen Popullore të Kosovës e cila kishte mbetur mjaft e kufizuar si numër sepse pjesa më e madhe e veprimtarëve të vjetër për Kosovën kishin shkuar dhe i ishin bashkangjitur Lidhjes Demokratike të Kosovës si lëvizje në Gjermani."* (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Materialet e numrit të ardhshëm të* ***"Z.K."*** *janë pothuaj të gjitha të gatshme. Për pjesën e tyre më të madhe, e unë, Shpendi e Besniku jemi të kënaqur. Morëm zemër edhe nga fakti se ju kishin pëlqyer edhe juve ato punime që ua dërguam edhe juve për t'i shikuar. Përveç kësaj, unë personalisht tani jam në pozitë shumë më të lehtë, për shkak të mendimeve, porosive e sugjerimeve nga ana juaj dhe për shkak të një ndihme, sado të vogël në fillim, nga ana e Shpendit, e Besnikut dhe e shokut të "Lirisë", që këta më dhanë me disa artikuj të mirë. Edhe Shpendi edhe Besniku, për sa duket kanë afinitet për shkrim, i cili do të rritet bashkë me punën tonë e me ne.*

Tani pas hartimit të dy artikujve që kanë mbetur pa u kryer, menjëherë po i hyjmë shtypjes së revistës. Maqinë për të blerë nuk kemi gjetur ende, por shpresojmë se do të na bjerë në dorë diçka e mirë. Tani për tani duhet të marrim, për këtë numër, një maqinë të tillë me qira. Këtu praktikohet kjo gjë." (Letër Sabri Novosellës, 20 gusht 1981; Faridin Tafallari, Terror-Dhimbje-Qëndresë, Tiranë 1997, f. 451-452)

119.

"Agron Bajrami: Gjatë punës tuaj në LDK e takuat Ibrahim Rugovën? Çfarë ishin raportet me te?

Donika Gërvalla*: Unë Ibrahim Rugovën me siguri si fëmijë mund ta kem takuar por nuk e mbaj mend. Ndërsa për herë të parë e kam takuar në Shqipëri ditën që kam dalë nga greva e urisë të studentëve, në shkurt të vitit 1991. Atëherë ai së bashku me Ali Aliun, Bujar Bukoshin dhe Hafiz Gagicën kishin ardhur, ishte herë e parë që Rugova vinte në Shqipëri, dhe ndoshta, ai ka ardhur herët në mëngjes tek ne, do të thotë mund të ishte ndër vizitat e para që kanë bërë në Shqipëri. Unë kam parë që Rugova mua më konsideronte si vajzën e shokut dhe mikut të vjetër dhe unë kam folë me shumë gjerman që kanë qenë pjesë e strukturave shtetërore të cilët e njihnin rastin e* ***babit*** *dhe vrasjen dhe secilën herë më thonin se e di e di se presidenti Rugova kur ka qenë në Gjermani ka biseduar."* (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Mbrëmë ishim me Besnikun te ai personi në Visloh, që na i patë dhënë 3 mijë markat. Sa më shumë që po njihemi me të, aq më i matur, i pjekur dhe i mirë po na duket ai neve dhe me gjasë, edhe ai po fiton gjithnjë simpati më të mëdha për punën* *tonë. Unë, Shpendi e Besniku, duke analizuar anët e mira dhe virtytet e këtij njeriu, kemi vendosur se do të kish qenë mirë ta bënim menjëherë anëtarë të Komitetit të degës së këtushme. Na nevojitet mendimi juaj i prerë për të se ju keni ku e merrni këtë mendim.*

Me këtë letër po të nis edhe Programin e Statutin e Frontit të Kuq Popullor dhe një material (mbase program) të ***Organizatës*** *së Marksistë-leninistëve të Kosovës.*

Të fala të ngrohta vëllazërore

Sokoli (Jusuf Gërvalla)" (Letër Sabri Novosellës, 20 gusht 1981; Faridin Tafallari, Terror-Dhimbje-Qëndresë, Tiranë 1997, faqe 452)

120.

"Agron Bajrami: A kanë pasur afri Rugova dhe Jusufi?

Donika Gërvalla*: Unë nuk e di se sa afri kanë pasur më vonë por unë e di që ata kanë një shokë të përbashkët me të cilin Rugova ka ndarë dhomën si student dhe* ***babi*** *herë pas here, si kanë qenë kushtet atëherë nëpër konvikte ka fjetur në dhomë të tyre do të thotë përmes Isa Zymberit si shok i tyre ata kanë kaluar mjaft kohë bashkë në fillim të studimeve. Se si kanë shkuar më vonë,* ***babi*** *ka shkuar në gazetë, Ibrahim Rugova në Institut Albanologjik. Besoj se nuk kanë pasur kontakt të përhershëm por e kanë njohur mjaft mirë njëri-tjetrin dhe e di që të dyja palët kanë pasur konsideratë për njëri-tjetrin."* (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Tani disa fjalë rreth takimit të Stambollit.*

Ka disa muaj që unë po fluturoja nga gëzimi, në pritje të bashkimit të forcave tona revolucionare, që isha bërë gati ta quaja bashkim historik. Më herët të kisha dërguar një letër dhe të kisha thënë se këtë bashkim unë vetë nuk e shoh çështje aq të thjeshtë. Ka probleme parimore për të cilat duhen marrëveshje serioze, siç është ai se a duhet të kemi fare parti k.m.- l., apo ajo parti është e domosdoshme për t'i dalë në ballë popullit tonë në drejtim të luftës dhe të fitores. Ky ishte për mendimin tim problemi kyç. Meqë me ***organizatën*** *e shokëve të "Lirisë" kishim të përbashkët ideologjinë e qëllimin dhe ndonjë ndryshim të vogël në pikëpamje të taktikës revolucionare dhe të* ***organizimit****, kujtoja se pas disa bisedimesh mund të rregullohej shumëçka. Për veten time, në shërbim të kësaj çështjeje, nuk kurseva gjumë as punë, shëndet as djersë, e besa as shpenzime materiale. Aq më pak e kam kursyer sinqeritetin e shokut me shokun, e revolucionarit me revolucionarin. Si të kursehem në një kohë që populli ynë, i cili sot po martirizohet si rrallëherë në historinë e tij shumëshekullore, pret nga djalëria e tij patriotike e revolucionare që ajo të çajë rrugë drejt luftës dhe fitores, e lidhur fort me besa besë dhe me grushtin të bashkuar."* (Letër për Sabri Novosellën, 5 nëntor 1981; Faridin Tafallari, Me tre yjet e pavdekësisë në ato vite të stuhishme, Tiranë 2010, faqe 273-274)

121.

Donika Gërvalla: *"Në vendin tonë, në Republikën e Kosovës, tash me fusnotë, në vendin për të cilin* ***babai*** *im vërtetë sakrifikoi çka pati, jo vetëm jetën e tij po ai sakrifikoi karrierën e tij si gazetar, si* ***muzikant****, si shkrimtar, sakrifikoi mjaft, sakrifikoi vendlindjen e tij dhe u detyrua të shkonte në emigracion. Do të thotë Republika e Kosovës, për të cilën ai sakrifikoi në fund jetën, është një shtet i cili identifikohet kryesisht me korrupsion dhe krim të organizuar."* (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: "*Nga e gjithë kjo, tash mbeti vetëm dëshira. A ka vend të ndruhemi se s'paska ardhur ende çasti i pritur i bashkimit? Ende po dua të shpresoj që qëndrimi i shokut Z. (Kadri Zekës – shën i Xh. D.) ndaj kësaj çështjeje të rëndësishme nuk është edhe qëndrimi i shokëve të tij, aq më pak vija e tyre dhe përfytyrimi i tyre për bashkimin.*

Pasi kuptova si është shtruar kjo çështje në takimin tuaj (e këtë e kuptova në çastin e fundit në bisedë me shokun Z. ishte e vetëkuptueshme të pajtohesha plotësisht me *qëndrimin që ke marrë ti atje. Të njoftoj se, që kur mbaj kontakte me atë, asnjëherë, as rastësisht, nuk ka rënë fjala për një "bashkim" të tillë të çoroditur, siç e kishte shtruar çështjen shoku Z. Po e panë ata të udhës, le të përpiqen të arrijnë "bashkime" me hope e boshllëqe, duke pasur cak të fundit jo grumbullimin optimal të forcave tona revolucionare në frontin e rreptë të luftës,* ***por megalomaninë e arrivistëve të revolucionit, ndjenjën e epërsisë boshe mbi të tjerët dhe tendencën për dominim me çdo kusht mbi të tjerët.*** *Kam dëshirë të madhe të më dalin gabim përshtypjet e këqija që formova për ta pas atij takimi dhe pasi mësova për qëndrimin e tyre."* (Letër për Sabri Novosellën, 5 nëntor 1981; Faridin Tafallari, Me tre yjet e pavdekësisë në ato vite të stuhishme, Tiranë 2010, faqe 274)

122.

Donika Gërvalla**:** ***"****Por e gjithë e vërteta është që unë nuk jam e vetmja që e di se sa të tensionuara ishin një kohë relatat mes* ***babit*** *tim dhe Kadri Zekës. Ata asnjëherë nuk arritën të bëheshin shokë. Shkak për këtë mund të ishte edhe fakti që kishin përfytyrime të ndryshme, se cila do të ishte rruga më e mirë për arritjen e synimeve të përbashkëta."* (Duhet thyer heshtja, Koha Ditore, 19 Janar 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Në këtë mes, më duhet të pranoj se, nga ana e atyre shokëve, qenka bërë një lojë e pahijshme me personin tim. Nuk di me se e kam merituar një gjë të tillë. Por tani, pas hidhërimit të parë, nuk ndiej kurrfarë nevoje të kërkoj ndonjë shpjegim e satisfaksion prej tyre. Sedra s'ka vend në këtë mes. Nuk do të pendohem për angazhimin tim (të kotë) në këtë drejtim, as për sinqeritetin që ua kam falur atyre pa rezervë. Mjafton ndërgjegjja e pastër dhe qëllimet e mira, që më kanë udhëhequr gjithë kohën. Veçse, një mësim duhet nxjerrë : sinqeriteti - për shokët e sinqertë. (Po kush dyshonte në mossinqeritetin e tyre, kur nuk dhanë asnjë shenjë! Kjo më brengos edhe më shumë për rrugën e tyre.)"* (Letër për Sabri Novosellën, 5 nëntor 1981; Faridin Tafallari, Me tre yjet e pavdekësisë në ato vite të stuhishme, Tiranë 2010, faqe 274)

123.

"Agron Bajrami: A kanë pasur afri Rugova dhe Jusufi?

Donika Gërvalla*: Unë nuk e di se sa afri kanë pasur më vonë por unë e di që ata kanë një shokë të përbashkët me të cilin Rugova ka ndarë dhomën si student dhe* ***babi*** *herë pas here, si kanë qenë kushtet atëherë nëpër konvikte ka fjetur në dhomë të tyre do të thotë përmes Isa Zymberit si shok i tyre ata kanë kaluar mjaft kohë bashkë në fillim të studimeve. Se si kanë shkuar më vonë,* ***babi*** *ka shkuar në gazetë, Ibrahim Rugova në Institut Albanologjik. Besoj se nuk kanë pasur kontakt të përhershëm por e kanë njohur mjaft mirë njëri-tjetrin dhe e di që të dyja palët kanë pasur konsideratë për njëri-tjetrin."* (Intervistë, Koha-TV, 18 maj 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Paska qenë e logjikshme nga ana juaj që të ndruheni se mos unë ia kam kthyer shpinën ose kam ndër mend t'ia kthejë Lëvizjes, duke kaluar në taborin e ndonjë* ***organizate*** *tjetër. Kjo nuk do të ndodhë kurrë. Përkatësisht, deri në çastin që të bindem plotësisht se Lëvizja e ka lënë rrugën e drejtë dhe, në vend që të luftojë si duhet për popullin, i sjell dëme pikërisht kësaj lufte. Shenjat për këtë, fatbardhësisht, nuk janë dukur gjëkundi deri më këtë çast. Bashkëluftëtarët tanë, në paçin sado pak veçoritë dhe virtytet e tua luftarake e patriotike, Mërgim, mund të mburren se janë duke u shkrirë si qiriu, që populli të shohë dritë.*

Është e tepërt të thuhet se do t'i çojmë në vend këshillat, sugjerimet dhe urdhrat që do të na vijnë nga ana juaj. Këtë mendim e kanë plotësisht edhe Shpendi e Besniku.

Më lejo të kalojmë te disa çështje mbi përgatitjen sa më të mirë të "Zërit të Kosovës" në të ardhmen." (Letër për Sabri Novosellën, 5 nëntor 1981; Faridin Tafallari, Me tre yjet e pavdekësisë në ato vite të stuhishme, Tiranë 2010, faqe 274-275)

124.

Donika Gërvalla**:** *"Por e gjithë e vërteta është që unë nuk jam e vetmja që e di se sa të tensionuara ishin një kohë relatat mes* ***babit*** *tim dhe Kadri Zekës. Ata asnjëherë nuk arritën të bëheshin shokë. Shkak për këtë mund të ishte edhe fakti që kishin përfytyrime të ndryshme, se cila do të ishte rruga më e mirë për arritjen e synimeve të përbashkëta."* (Duhet thyer heshtja, Koha Ditore, 19 Janar 2012)

Jusuf Gërvalla: "*Mirëdita, shoku Z (Kadri Zeka-shën. i Xh. D.)!*

Thirrjen për bashkim me frontin po ta kthej ashtu si ma dërgove. Ato që thuhen në të për bashkimin e të gjithë ***organizatave*** *komuniste, patriotike e revolucionare, dhe që, sipas meje, përbëjnë themelin e kësaj thirrjeje, janë në kundërshtim me informatat më të reja që kam marrë nga shokët e Lëvizjes. Si janë sjellë punët këto kohët e fundit, në gjithë çështjen ka gjëra të mjegullta (dëshiroj të gabohem nëse them se mjegullimi ka ardhur nga mënyra e veprimit të shokëve të* ***organizatës*** *m-l)."* (Letër për Kadri Zekën, Dhjetor 1981; Faridin Tafallari, Me tre yjet e pavdekësisë në ato vite të stuhishme, Tiranë 2010, faqe 277)

125.

Donika Gërvalla**:** *"Por e gjithë e vërteta është që unë nuk jam e vetmja që e di se sa të tensionuara ishin një kohë relatat mes* ***babit*** *tim dhe Kadri Zekës. Ata asnjëherë nuk arritën të bëheshin shokë. Shkak për këtë mund të ishte edhe fakti që kishin përfytyrime të ndryshme, se cila do të ishte rruga më e mirë për arritjen e synimeve të përbashkëta."* (Duhet thyer heshtja, Koha Ditore, 19 Janar 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Për mua konkretisht, dhe shokët e Lëvizjes me të cilët kam kontakt, thënia në "Thirrje", ku thuhet se është bërë bashkimi i* ***organizatave****, nuk është e vërtetë, së paku deri në këtë çast, ndërsa thirrja është shkruar shumë më herët.*

Ju po deshët mund të delni me atë thirrje. Por duhet të jeni të vetëdijshëm se çfarë mund të jenë sukseset dhe konseguencat e një pune, në dokumentin e parë të së cilës themeli është vënë me të pavërteta.

Në lidhje të ngushtë me këtë, po dolët me thirrjen pa u kristalizuar mirë të gjitha çështjet e bashkimit, ne do ta konsiderojmë se keni bërë përpjekje për t'i vënë disa forca të caktuara patriotike e revolucionare para një akti të kryer, në mos e teprofsha,. me manovrime nga ana juaj.

Prandaj, mos u habitni nëse pas hapit tuaj ne do të dalim publikisht me sheshimin e të pavërtetave.

Me përshëndetje revolucionare

Drini (Jusuf Gërvalla)" (Letër për Kadri Zekën, Dhjetor 1981; Faridin Tafallari, Me tre yjet e pavdekësisë në ato vite të stuhishme, Tiranë 2010, faqe 277)

126.

Sabri Hamiti: *"(DONA - Donika Gërvalla) Kush janë ata t'u flas për* ***babain*** *tim. Asnjë fjalë.* ***Babain*** *e kam njohur vetëm në Prishtinë. Duhet të kthehem atje për ta rinjohur. Jashtë nuk ka qenë i njëjti."* (Misioni, Prishtinë 2007, f. 88-89)

Jusuf Gërvalla: "*Sipas njohurive të mia të pakta teorike, më duket se tash, në vend të reduktimeve e të përkufizimeve, duhet të aplikojmë zgjerimin e furishëm të radhëve, ashtu siç thotë Lenini me një rast, madje në atë mënyrë që rekrutët e rinj të zënë vendin e luftëtarëve të rëndomtë, kurse ushtari i vjetër të zërë vendin e oficerit të ulët. Kështu e* *pata kuptua më në fund edhe zgjedhjen e Shpendit dhe timen në KQ. Rinia jonë revolucionare po kërkon radhët e revolucionarëve të* ***organizuar****. Ajo do të kapet në ato hallka që do t'i gjej më lehtë. Po e mbyllëm ne, ajo do të kapet për radhët e të tjerëve. Më duket se Lëvizja duhet të mblidhet, t'i trajtojmë me seriozitetin më të madh disa çështje vitale që dalin nga momenti aktual e që i kanë rrënjët në kushtet e ndryshuara shumë pas demonstratave të pranverës së shkuar. Mendoj se Lëvizja duhet të përfshihet prej impulsesh të reja. Se cilat do të jenë këto impulse, unë nuk jam në gjendje ta them. Por, po të përpiqen shokët, do ta gjejnë doemos."* (Letër për Sabri Novosellën, 14 janar 1982; Faridin Tafallari, Terror-Dhimbje-Qëndresë, Tiranë 1997, faqe 452-453)

127.

Donika Gërvalla**:** *"**Babi** e donte shumë kitarën e tij. Në Gjermani të dy vëllezërit, Bardhi dhe Jusufi, merrnin shpesh kitarat e tyre në dorë dhe këndonin. Kur isha në klasën e tretë dhe duhej të zgjidhja në shkollë një instrument muzikor e pyeta* ***babin*** *se a mendonte ai që unë të zgjidhja kitarën apo flautin (natyrisht që unë doja ta merrja kitarën si* ***babi*** *im!)."* (Duhet thyer heshtja, Koha Ditore, 19 Janar 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Unë kërkoj falje për guximin që po marrë të flas kështu, sado që, siç e di edhe ti, njohuritë i kamë të mangëta si për mënyrën e* ***organizimit*** *të brendshëm, ashtu edhe për gjendjen reale të punëve në veprimtarinë e sotme të* ***organizatës*** *sonë. Mirëpo disa vërejtje, më parë se t'i mbaj në vete, parapëlqeve t'i them shtruar.*

Shtypi revolucionar zë një vend me rëndësi në veprimtarinë e çdo ***organizate*** *revolucionare. Ne tani mund të themi se kemi shtypin tonë. Por pa u siguruar mënyra e sigurtë e transportit dhe e shpërndarjes së tij, shtypi mbetet gjysmë i vdekur. Kurse ne nuk mund të krenohemi se kemi krijuar kushte as për transport, e mbase as për përhapjen e tij të suksesshme. Kjo gjë po ushtron ndikim negativ edhe në punën e vetë redaksisë së "Z.K." Është një ndjenjë e ligë kur mendon se je duke shkruar diçka që e ka shumë vështirë të bjerë në dorën e lexuesit."* (Letër për Sabri Novosellën, 14 janar 1982; Faridin Tafallari, Terror-Dhimbje-Qëndresë, Tiranë 1997, faqe 453)

128.

Donika Gërvalla**:** *"Për mua dhe vëllezërit e mi, ai më shumë se gjithçka tjetër* ***mbetet babi*** *ynë."* (Duhet thyer heshtja, Koha Ditore, 19 Janar 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Siç e di, ne kemi pas bërë këndej njëfarë transporti të shtypit. E kemi futur atë në Atdhe, por atje s'i kemi pasur njerëzit që do ta shpërndanin si duhet. Tani, në drejtimin e transportit, kemi pësuar më në fund edhe një disfatë. Me numrin 1 të "Z.K." dërguam për në Atdhe dy punëtorë. Rruga e futjes së materialit ishte po ajo që kishim ndjekur në tri raste të suksesshme të transportit. Por kësaj radhe puna dështoi dhe ata dy punëtorët ndodhen në duart e UDB-së. Pas kësaj e kemi shumë vështirë të ndjekim të njejtën rrugë. Tani a ta qajmë materialin që nuk ra në duartë e lexuesit, apo të qajmë njerëzit që na u dëmtuan. Aktualisht s'po i bëjmë ballë dot t'u japim rrugë. Është disfata e parë kësodore qe dy vjet e këtej dhe na ka demoralizuar shumë. Sa patëm zënë të kënaqemi e të marrim krah nga materialet që po na arrinin për revistën, tash u desh të na dilte ky problem."* (Letër për Sabri Novosellën, 14 janar 1982; Faridin Tafallari, Terror-Dhimbje-Qëndresë, Tiranë 1997, faqe 453)

129.

Donika Gërvalla**:** *"Për nënën tonë ai* ***mbetet bashkëshorti*** *dhe shoku i dashur i jetës. Për Nënën Ajshe, së bashku me mixhën Bardhosh, ata mbesin djemtë e saj të dashur, vdekja e të cilëve ia rëndoi zemrën shumë."* (Duhet thyer heshtja, Koha Ditore, 19 Janar 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Nga ana tjetër, mënyra se si është vepruar nga ana juaj atje me futjen e materialit brenda, jo vetëm që nuk i plotëson nevojat për shtypin revolucionar në Atdhe, por është e pasigurtë dhe e rrezikshme po aq sa mënyra jonë. Si me një kopje të "**Z.K.**" si me një mijë, njeriu rrezikohet njësoj.*

S'i t'ia bëjmë këtij halli të madh? Marku s'na erdhi. Edhe po të kish ardhur, më duket, (sipas fjalëve të Kolës) se edhe ai tashmë nuk është i pakomprometuar në sytë e UDB-së.

Ne kemi vrarë mendjen se rruga më e sigurt për futjen e shtypit në Atdhe është shfrytëzimi i ndonjë transportuesi në relacionet evropiane. Juve ndoshta mund t'u vij përdoresh të gjeni ndonjë shofer shqiptar nga Turqia që bartë mall me kamion të madh prej shteteve evropiane, e që kalon nëpër Jugosllavi. Ne do t'ia jepnim që këtej materialin, kurse shokët brenda duhet të gjejnë mënyrën se si ta marrin prej tij në dorëzim atë material. Në rast të tillë neve do të na zvogëlohej problemi edhe sa i përket shtimit të tirazhit të revistës edhe shpeshtimit të daljes së saj, gjë që ka rëndësi të madhe.

Është keq që këtë punë s'e kemi bërë para disfatës sonë të parë, por tash kjo duhet të na bëhet preokupim shumë serioz. Ndryshe, spontaniteti do të na kushtojë shtrenjtë dhe do të bëjë që të zhagitemi si zvarranikë e jo të vrapojmë fuqishëm si revolucionarë." (Letër për Sabri Novosellën, 14 janar 1982; Faridin Tafallari, Terror-Dhimbje-Qëndresë, Tiranë 1997, faqe 453-454)

130.

Donika Gërvalla**:** *"Unë jam shumë e hapur së paku për të dëgjuar. Unë vërtet në fund bëj atë që mua më duket e udhës, por jam e hapur për të dëgjuar jo sa për sy e faqe por me gatishmërinë për të vënë në pyetje të gjitha pozicionet e mia që kanë të bëjnë me **babain** tim."* (Letër, 12 maj 2007)

Jusuf Gërvalla: *"Edhe një lajm jo fort të mirë kam për ju. Me insistimin e Shpendit, për të mos thënë me presionin e tij, Shpendi shkoi në Kosovë për një qëndrim të shkurtër, disa kohë para vitit të ri. Së andejmi u paraqit disa herë në telefon, e së fundi disa ditë para vitit të ri, kur tha se do të kthehej menjëherë pas vitit të ri. Mirëpo, sot jemi më 14 janar, e ai as na thirri më, as erdhi. Por, jemi të brengosur shumë se mos i ka ndodhur gjë. Ndonjë lajm, a shenjë për të keq nuk kemi, veçse vonesa e tij na brengos. Nëse ka fat dhe kthehet, ai do të na sjellë materiale me vlerë, sepse për atë qëllim edhe pat shkuar."* (Letër për Sabri Novosellën, 14 janar 1982; Faridin Tafallari, Terror-Dhimbje-Qëndresë, Tiranë 1997, faqe 454)

131.

Donika Gërvalla**:** *"Për mua dhe vëllezërit e mi, ai më shumë se gjithçka tjetër mbetet **babi** ynë. ... Për shumë njerëz në Kosovë, njeriu Jusuf Gërvalla, shkrimtar, gazetar dhe kantautor, ka qenë dhe mbetet një figurë e nderuar, por edhe një njeri i dashur për ta."* (Duhet thyer heshtja, Koha Ditore, 19 Janar 2012)

Jusuf Gërvalla: *"Tani po kthehem edhe njëherë në fillim të letrës. Mendimi im është se disa çështje parimore, siç është themelimi i partisë si domosdoshmëri apo rrezikshmëri në perspektivë, pastaj mënyra e **organizimit** të Lëvizjes në kushtet e reja të luftës, duhet të diskutohen e të pleqërohen më dendur me shokët, sidomos me Plakun. Jo vetëm gabimet e mëdha parimore, por edhe të voglat ka mundësi të evitohen shumë më mirë në këtë mënyrë. Ju atje jeni të lumtur që e keni Plakun. Në këtë pikëpamje ne jua kemi lakmi, se këndej punët me relacione të tilla nuk janë aq të thelluara, jo për fajin tonë."* (Letër për Sabri Novosellën, 14 janar 1982; Faridin Tafallari, Terror-Dhimbje-Qëndresë, Tiranë 1997, faqe 454)

132.

Puna e organizatës në të cilën bëjë pjesë nuk shkon aspak keq

Donika Gërvalla: *"Se çfarë shkruan Ibrahim Kelmendi mua nuk më intereson fare! Unë Ibrahim Kelmendin kam pasur mjaft kohë ta njoh mirë edhe gjatë këtyre 15 viteve të fundit që jetoj vetë në Gjermani. Se çfarë shkruan Ibrahim Kelmendi për njërin dhe tjetrin për mua nuk luan as rolin më të vogël."* (Letër, 12 maj 2007)

Jusuf Gërvalla: *"Me bisedën që patëm në dasmë, unë në njëfarë mënyre u tregova i padrejtë ndaj teje. Por, duhet ta kesh kuptuar që gjaknxehtësinë time mund ta zbrazja vetëm mbi një shok me të cilin nuk kemi pasur kufij. Arsye për të qenë aq gjaknxehtë mbase nuk kam pasur.* ***Puna e organizatës në të cilën bëjë pjesë nuk shkon aspak keq****. Por, nga takti më kanë nxjerrë disa gjeste e veprime të një shoku, që të kundruara nga distanca e të sotmes, më dalin një lojë e pamirë, së pari me personin tim, e pastaj edhe me një* ***organizatë****, çka, më shumë* ***organizatë*** *revolucionare, madje në një çast madhështor të historisë sonë, që implikon dashurinë, afrimin dhe sinqeritetin më të madh mes luftëtarëve të lirisë."* (Letër për Ibrahim Kelmendin, 15 janar 1982; Faridin Tafallari, Terror-Dhimbje-Qëndresë, Tiranë 1997, faqe 411)

133.

Donika Gërvalla: *"Se çfarë shkruan Ibrahim Kelmendi mua nuk më intereson fare! Unë Ibrahim Kelmendin kam pasur mjaft kohë ta njoh mirë edhe gjatë këtyre 15 viteve të fundit që jetoj vetë në Gjermani. Se çfarë shkruan Ibrahim Kelmendi për njërin dhe tjetrin për mua nuk luan as rolin më të vogël."* (Letër, 12 maj 2007)

Jusuf Gërvalla: *"Ti mund dhe besoj se je i painformuar lidhur me ato që kanë ndodhur në përçapjet për bashkimin e dy* ***organizatave****. Por, unë kam edhe më pak leje të të informoj për to, tani që e di se ku bënë ti pjesë. Edukata ime s'më lejon të veprojë në mënyrë të tillë. Shokët e tu të rinj e kanë me borxh ta bëjnë këtë punë. Unë e di se ata e kanë vështirë ta bëjnë, sepse, po ta bënin, do të duhej të flisinin hapurazi kundër punëve të tyre të pahijshme. Tash për tash mund të të them se kjo gjë nuk do të mbetet shumë kohë pa u sqaruar. Do të dalë në shesh se kush është duke bërë zhurmë për bashkimin, duke u çjerrë për të e duke luftuar kundër tij."* (Letër për Ibrahim Kelmendin, 15 janar 1982; Faridin Tafallari, Terror-Dhimbje-Qëndresë, Tiranë 1997, faqe 411-412)

134.

Donika Gërvalla: *"Se çfarë shkruan Ibrahim Kelmendi mua nuk më intereson fare! Unë Ibrahim Kelmendin kam pasur mjaft kohë ta njoh mirë edhe gjatë këtyre 15 viteve të fundit që jetoj vetë në Gjermani. Se çfarë shkruan Ibrahim Kelmendi për njërin dhe tjetrin për mua nuk luan as rolin më të vogël."* (Letër, 12 maj 2007)

Jusuf Gërvalla: "*Një punë, megjithatë të ngarkon edhe ty. S'ka pasur hije pa marrë edhe mendimin tim, ta shpallje ndër njerëz se si një nga njerëzit e rëndësishëm të Lëvizjes na qenkësh, në mos antikomunist, atëherë së paku kundërshtar i partisë (iluzioniste) që do të formoheshka ndër ne. E vërteta është krejt ndryshe. Shoku Z. i ka procesverbalet e takimit me të. Po deshtët të ngulni këmbë edhe më tej në qëndrimin "antikomunist" të atij shokut të* ***Lëvizjes****, urdhëroni e bëjeni këtë punë në baza më të shëndosha e më të ndershme, merrini përbazë procesverbalet e takimit. Atje shihet se ku qëndron e vërteta për bashkimin e paarritur, e megjithatë të shpallur si akt të kryer në* ***thirrjen e famshme "Të gjithë në Front! Të gjithë për Frontin!"****, të cilën ndoshta nuk e ke pasur në dorë, ngase botimi i saj u spostua pas letrës sime dërguar shokut Z. (Kadri Zekës-shën i Xh. D.)"* (Letër për Ibrahim Kelmendin, 15 janar 1982; Faridin Tafallari, Terror-Dhimbje-Qëndresë, Tiranë 1997, faqe 412)

135.

NJERËZIT E VËRTETË TË PUNËVE TË VËRTETA

Donika Gërvalla: *"Se çfarë shkruan Ibrahim Kelmendi mua nuk më intereson fare! Unë Ibrahim Kelmendin kam pasur mjaft kohë ta njoh mirë edhe gjatë këtyre 15 viteve të fundit që jetoj vetë në Gjermani. Se çfarë shkruan Ibrahim Kelmendi për njërin dhe tjetrin për mua nuk luan as rolin më të vogël."* (Letër, 12 maj 2007)

Jusuf Gërvalla: *"Tani po e kupton se unë hyra shumë thellë në punë që s'janë të miat, në punë tuaja të brendshme. Prandaj, nuk shkoj dot më tej. Dëshiroj që ana jonë këndej të jetë e gabuar dhe juve t'ju shkojë puna për së mbari deri në arritjen e fitores. Ne s'ndiejmë frikë as kemi dëm nga cilado forcë me të vërtetë patriotike e revolucionare e popullit tonë. Përkundrazi, atë kërkojmë si qorri sytë dhe ajo na bënë të mburremi. Por kemi një çikë ndruajtje se punës i është zënë jo fort mirë peta.*

Përkundër të gjithave, ne s'e kemi humbur as e humbim dot shpresën e bashkimit. Veçse kemi konstatuar se një mision i tillë aq të nevojshëm e aq të shenjtë për ne, do ta bëjnë kur të vijë koha, ***njerëzit e vërtetë të punëve të vërteta****."* (Letër për Ibrahim Kelmendin, 15 janar 1982; Faridin Tafallari, Terror-Dhimbje-Qëndresë, Tiranë 1997, faqe 412)

NUK I SHFAQET KUJTDO

Jusuf Gërvalla: *"Mirëpo kjo pakënaqësi, që vetvetiu përbën një nga forcat kryesore të luftës së ardhme, implikon para së gjithash edhe nevojën e përdorimit të saj me kohë e me vend. Sepse, si forcë goditëse, ajo ka një cilësi të atillë,* ***që nuk i shfaqet kujtdo****. Ajo do t'i shfaqet vetëm atij që është i denjë për luftën e vendosur dhe serioze, deri në fitore, pa marrë parasysh vështirësitë dhe sakrificat. Prandaj, si bij revolucionarë të popullit tonë, ne, në radhë të parë, duhet ta kemi parasysh pakënaqësinë e madhe të popullit dhe të hyjmë në esencën e saj e t'i përgatisim asaj terren të vërtetë për grushtin e saj të fuqishëm. Skënderbeu s'bëri gjë tjetër, veçse e mblodhi atë, rebelimin e shpërndarë dhe e sistemoi."* ("Bashkimi" bën fuqinë, Bashkimi, janar 1981, faqe 1)

====================================

Libra nga Xhafer Durmishi – Skenderi i Shtutgartit, për Rilindasit e Shtutgartit
01. Protesta e Aspirata – Tetor 2006
02. Lëvizja e Jusuf Gërvallës- Tetor 2011
03. Zëri i popullit dhe Zëri i Jusuf Gërvallës-Nëntor 2011
04. Të fala s'po na çojnë asnjëherë-Dhjetor 2011
05. Nuk pyesin për çmimin e lirisë-Mars 2012
06. Pa taktizime-Prill 2012
07. Në rrethin e Shtutgartit-Shtator 2012
08. Fakte për Lëvizjen e Jusuf Gërvallës-Tetor 2012
09. Luga dhe Lugina-Dhjetor 2012
10. Filharmonia e Jusuf Gërvallës-Janar 2013
11. Shokët dhe Jusuf Gërvalla-Shkurt 2013
12. Fjalori i Lëvizjes së Jusuf Gërvallës-Maj 2013
13. Argatët agresiv-Maj 2013
14. Pa trazime-Qershor 2013
15. Skena-Qershor 2013
16. Emër që u bë traditë-Qershor 2013
17. Jusuf Gërvalla dhe Liria-Korrik 2013

18. Testamenti-Gusht 2013
19. Ilustrime-Janar 2014
20. Vepra e Jusuf Gërvallës-Janar 2014
21. Ti ia ke besuar arkivin e Jusufit-Korrik 2019
22. Qendra Jusuf Gërvalla-Janar 2023
23. Lufta për liri në letrat e Jusuf Gërvallës, Mars 2024
24. Dëshmi e Dëshmorë, Janar 2025
25. HAPËSIRA, KOHA dhe Drita e Jusuf Gërvallës, Shkurt 2025
26. Referenca – Burime I-1979-1983
27. Referenca – Burime II-1982-1985

Jusuf Gërvalla: "*Kështu e pata kuptuar më në fund edhe zgjedhjen e Shpendit (Skenderit-shën im) dhe timen në Komitetin Qendror*." (14 janar 1981)

Shënime për autorin

Xhafer Durmishi-Skenderi ka lindur në maj 1958 në fshatin Stanoc të poshtëm të komunës së Vushtrrisë. Nga arsimtarët e vetë të shkollës fillore angazhohet në organizatën "Lëvizja Nacionalçlirimtare e Kosovës dhe viseve të tjera shqiptare në Jugosllavi". Në vitet 1977-1981 ka studiuar në Fakultetin Xehtaro-Metalurgjik në Mitrovicë, në degën e Teknologjisë. Nga korriku 1981 gjendet pranë Vëllezërve Gërvalla në Shtutgart. Pas atentatit të 17 Janarit 1982, në mars 1982, falë dhuntive të natyrës, diturive dhe cilësive të ndërgjegjes e tij, me kërkesën e rrethit të Jusuf Gërvallës vazhdon redaktimin e asaj gazete që më parë e kishte redaktuar Jusuf Gërvalla. Fillimisht në redaktimin e plotë dhe në përgatitjen teknike të gazetës kryesore të Lëvizjes për Republikë punon gjer në mars 1983. Pas një qëndrimi prej 100 ditësh në Paris, në korrik 1984 vendoset në Suedi. Në korrik 1985 shërbimet e tij për çështjen apo në emër të çështjes shqiptare, nga rrethi që i kishte qëndruar afër, nuk konsiderohen të nevojshme dhe lirohet nga detyrimet e obligimet e organizuara politike. Vepra e tij pas vitit 1985 e ka bazën në detyrimet e ndërgjegjes. Është përkthyesi i parë i autorizuar për përkthime në mes suedishtes e shqipes. Merret me përkthime. Është njohës i mbi njëzet e pesë gjuhëve të huaja.

====================================

XHAFER DURMISHI-SKENDERI Janar 2013-Shkurt 2026